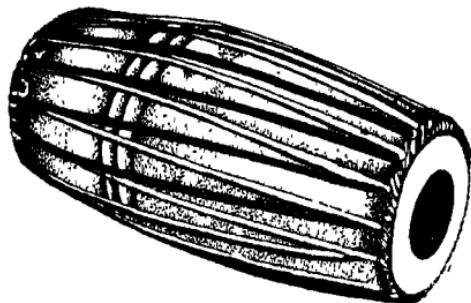
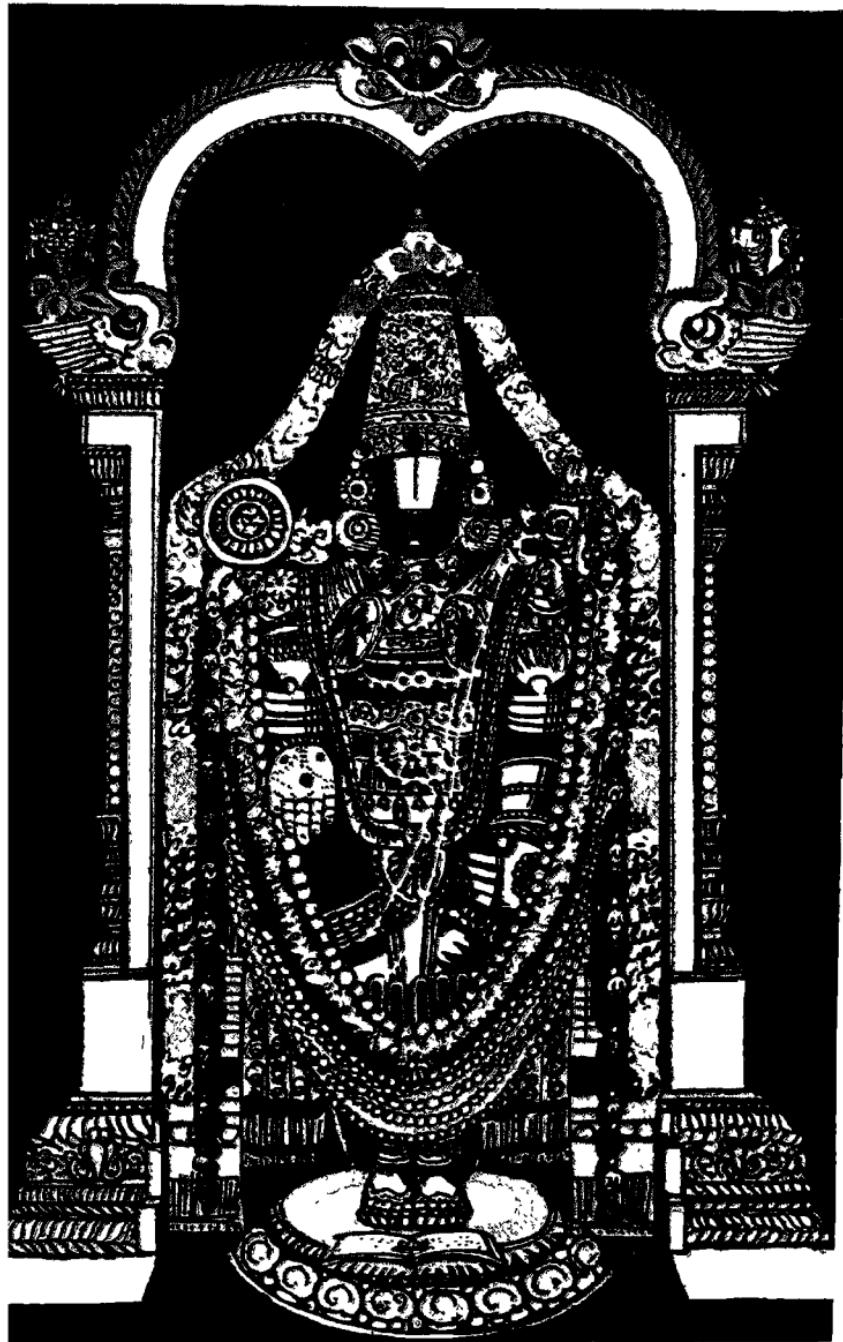

ముక్కె యి సూత్రభాష్యము

గ్రంథక్రి
ధర్మల రామయ్య

శ్రీ వేంకట సత్యాగ్రహమున్నిటి

మాన్యమాన్య (మా. పీ. ఎం.)

శ్రీ శ్రీ శ్రీ షిరిడీ సాయిబాబావారు

గ్రంథక్త
కీ. శే. శ్రీ ధర్మల రామమార్తి

గ్రంథకర్త జ్యేష్ఠ కుమారుడు మరియు నవగ్రంథకర్త
శ్రీ ధర్మల వెంకటేశ్వరరావు

ఉపోదాతము

మా తండ్రిగారైన స్వర్గియ శ్రీ ధర్మాల రామమార్తి గారు “ముక్తాయి సూత్ర భాష్యము” అను గ్రంథము రచించి 1973 సంవత్సరమో ప్రథమ ముద్రణ గావించిరి. ఆ ప్రతిలు ఇప్పుడు లభ్యపడనందున నేను ఈ ద్వితీయ ముద్రణకు ఆలోచించవలసి వచ్చినది. ఈ ముద్రంగ విద్యలో నేను కూడా అవసరమగు విద్యాత్మను సంపాదించి, మా తండ్రిగారికి కూడా గురువు గారైన శ్రీ ముక్తాపూడి లక్ష్మణరావు గారి వద్ద గురుకుల విద్య పద్ధతిలో విద్య నభ్యసించితిని ఈ ముక్తాయి సూత్ర భాష్యము మొదటి ముద్రణ విషయములో విద్య విషయకంగాను, ఆర్థిక సేకరణలోనూ, ఇతరత్రా అన్ని విదములా మా తండ్రిగారికి సంపూర్ణ సహకారము అందించి గ్రంథ విషయ ప్రశారమునకు అనేక విదముల కృషి చేసినాను. ఈ ముద్రంగ విద్య మా సారదరులో నాకొక్కడికే అభిష్టానది నేను ఈ విద్య కాస్త్రబద్ధముగా నేరుకుని, తగు పరిశోదన చేసి దేశములో ముదంగ విద్యాంసుడిగాను, ముదంగ విద్య బోధనోపాధ్యాయముడిగాను తగు గుర్తింపు పాందియున్నాను. వాలామండి సంగీత, ముదంగ విద్యాంసులు, విద్యార్థులు, సంగీతాభిమానులు ఈ గ్రంథము ద్వితీయ ముద్రణ చేసినచో అనేక మందికి ఉపకరించును గాన ముద్రించుని నన్ను కోరుచుచే, అనేక శ్రమదమారుల కోర్చి ఈ “ముక్తాయి సూత్ర భాష్యము” ద్వితీయ ముద్రణకు ఉపక్రమించితిని.

ప్రథమ ముద్రణ ఉపోదాతములో ఆ ముద్రణలో సహాయపడినవారు, ఇతర వివరములన్నీ పూర్తిగా ఇచ్చియున్నాము. ప్రథమములో ముద్రించిన గ్రంథమును తిరిగి యదాతర్తంగ ముద్రించుట చేత మరల వాటి గురించి ఈ ద్వితీయ ముద్రణలో ప్రాయసవసరము శేదనుకుంటాడు.

సంగీత, నృత్య, వార్య కళారూల లోకమునకు కీర్తన(పల్లపి)లో శాగాకు మందు ముక్తాయిని పంపకము చేయుట అత్యంతావసరమై యున్నది. ఆట్టి ముక్తాయి వంపకము పటు విదములుగల పటు ముక్తాయిలకు ఒకే సూత్రముచే ఏ జాతినైననూ, ఏ ప్రయోగము చైననూ గుణము చేయు పద్ధతిని గురుముఖః తెలిసికొనుటయే కర్తవ్యముగ నున్నది.

సుభోధకులగు గురువులల్పసంఖ్యకులుగా నున్నారు అట్టితరి విద్యార్థి లోకమునకు ముక్కాయి సూత్ర భాష్యము ఎంతేని ఆవశ్యకమని లోచి చాలా వ్రష్టమతో కూడిన పని ఆయినప్పటికి భగవదానుగ్రహమున, గురుకబ్దమున మా తండ్రిగైన స్వర్గియ శ్రీధరాల రామమార్తిగారు, నేను మృగంగాద్వాములో జూల్యమునుండి నేర్చుకునిక్కపే చేసి గడించిన అనుభవములను ఈ గ్రంథ రూపమున నెల్లరకు నుపయుక్తముగా నుండుటకే ప్రచరించుట జరిగినది.

ముక్కాయి యనగముమ్మారనుట అని ఆశ్చర్యము. అనగా ఒక జాతిని గాని - శభ్దముల సాముదాయక పదమును గాని ముక్కాయిగ అనవచ్చును. అట్టి ముక్కాయి 5 జాతులలో ఏదో ఒక జాతి శ్రేణికి చెందును. చతుర్ష, త్రిష, మిష, శండ, సంకీర్ణములనెడి జాతి చంకములో అంత్యజాతి సంకీర్ణ జాతియని పేర్కొనబడేనది. ఈ జాతి ఆశ్చర్య సంఖ్య 9. త్రిష జాతికి 3. చతుర్ష జాతికి 4. అని వ్యవహారము. అట్టితరి త్రిష, సంకీర్ణ, చతుర్ష జాతుల ఆశ్చర్య సంఖ్య గుణకముచే 108 సూత్రములు కల్గినవి. అనగా $3 \times 9 = 27$; $27 \times 4 = 108$. ఇందు ప్రతి ఒక్కొక్క సూత్రమునకు వివిధ ముక్కాయిల కలయికలో కూడి యుండును.

కాప్రజిన్యములై - సంప్రదాయ సిద్ధములై - లయ సాందర్భ ప్రకాశంతములై యుండేది 1. చతుర్షగున ముక్కాయి - 2. త్రిషగున ముక్కాయి - 3. త్రిషపై కాల ముక్కాయి - 4. జాతి చ, త్రి, త్రి. పైకాలము - 5. విన్యాస ముక్కాయి - 6. నిశ్శాసి విన్యాసముక్కాయి - 7. చతుర్ష త్రికాలము - 8. త్రిషత్రికాలము - 9. మిషత్రికాలము - 10. శండత్రికాలము - 11. సంకీర్ణత్రికాలము - 12. త్రికాలజాతిత్రికాలము - 13. చ, త్రి, త్రి. పైకాలముల మూడు ముక్కాయిలు - 14. ముక్కాయిగ త్రికాలము - 15. $3+2+1$ గ తల్లింపు - 16. జాతి 1 కా. 1 సారి, 2 కా. 2 సార్లు, 3 కా. 3 సార్లు - 17. జాతి 1 కా. సంకీర్ణ (9) ఆశ్చర్యముల కాపు, 2 కా. మిష (7) ఆశ్చర్యముల కాపు, 3 కా. శండ (5) ఆశ్చర్యముల వంతున కాపుగ త్రికాలము - 18. 3వ కాలమున జాతి ఆశ్చర్యమునకు $9+7+5$ వంతున కాపు -- 19. 1,2,3,4,5 కాలముల ముక్కాయి వంచకము - 20. జాతి

6+5+4+3+2+1 గతగ్రింపు - 21 జాతి 2 కా 1 సారి, 2 కా. కాపు - 3 కా 2 సార్లు,
4 కా. కాపు - 4 కా 3 సార్లు. ఇట్టీ వివిధ మాదిరిలు గల ముక్కాయిల సంపుటిలో 108
సూత్రములు నీర్ణయింపబడినవి.

గ్రంథమున పద ప్రయోగములను సులభముగ గ్రోంచుటకు గాను ప్రతి
సూత్రమునకు లెక్కచేయ పద్ధతి, వివిధ ముక్కాయిలకు సౌందర్యముగ క్రియావిభాగములో
వివరింపబడినది. అట్టీ జాతి గమనమునకు

ఉదాహరణములు :-

1 వ కాలము :	-	కీ;;, బ;;, త;;, క;;,
2 వ కాలము :	-	కీ,బ, త,క,
3 వ కాలము :	-	కీబతక
4 వ కాలము :	-	కీబతక
5 వ కాలము :	-	కీబతక
6 వ కాలము :	-	కీబతక

పాతకులకు ప్రకరణము సులభ గ్రాహ్యమగులకు గాను ప్రతిసూత్రమున అయిదు
జాతులకు ఉదాహరణము శీయబడినవి. అట్టీ ఉదాహరణ జాతుల వరుస శైఖిగ
5,6,7,8,9 సంఖ్యలు గల శండ, త్రిశ, మిశ, తయరప, నంక్కెర్ల జాతులే గాక ఆరికముగ
ముందు చయరప్రజాతి ఆక్షరసంఖ్య కూడ ఇవ్వబడినది. ఈ చయరప్రజాతి గమనము
చదువరులకు వెంటనే గ్రోంచుటకుగాను క్రియావిభాగ గమనమున లయ నులువగునని
సూచించడమైనది.

గ్రంథమందలి ముక్కాయిలు ఏతాళమునకును నీర్ణయింపబడడశేరు. కానీ ప్రతిముక్కాయి
ఇన్ని క్రియల ఇన్ని ఆక్షరములు గలదని వివరింపబడినది. ప్రతి ఆళమునకు ప్రతి

ముక్కాయి వినియోగించవచ్చును. ఎట్లనగా! ఆయా తాళములకు గల క్రియల సంఖ్యలో ముక్కాయికి గల క్రియల సంఖ్యను తీసివేయగా మిగిలిన క్రియలను శ్రోసి, ముక్కాయి ఎత్తగడ చేయవలెనని తెలియదగును.

అనుబంధములో 1. గతిభేదజాతి ఏకవారము, 2. గతిభేద ముక్కాయి, 3. గతిభేద ప్రికాలము, 4. ఏగతిలో ఆజాతి ప్రికాలము, 5. పదే పదే వాడడి వరుసక్రియలు గల ప్రిశ్రూపక, చతురశ్రూపక, ప్రిశ్రుతిపుట, చతురశ్రుతిపుట, ఖండప్రిపుట తాళములకు ముక్కాయిలు, 6. పైతాళములకు ముఖ్య సూత్రములు - మొదటి విధము, రెండవ విధము, మూడవ విధము, 7. తాళ క్రియాక్షరములకు తగ్గింపులు, 8. తగ్గింపు ముక్కాయిలు, 9. ప్రతితాళమున ఒకే ఆవృతమునకు ఏగతిలో ఆజాతి ముక్కాయిలు, తగ్గింపులు, 10. కాలపైతాల జాతి గమన ముక్కాయి, 11. జాతి వివిధ గమన ముక్కాయి సమగ్రహ సమమునకును, 12. ఆదితాళమున ఏ గతిలో ఆజాతి ముక్కాయి.

మట్టియు 13. సరళిస్వర ప్రికాలమార్గము, 14. సరళిస్వర ప్రికాల గమన ప్రికాల మార్గము, 15. సరళిస్వరము ప్రిశ్రూపకతాళమున చంచలిభేద క్రియాగమనము, 16. ఆదితాళమున ప్రికాలగమన ప్రికాలపల్లవి, 17. ప్రిశ్రూపకతాళమున ద్విగతిభేద ఆనాగత పల్లవి, 18. వంచనడపల్లవి, 19. లఘు, ద్రుత, అను ద్రుతాంగముల లయ విలోమ ప్రికాల శళ్ళపల్లవి, 20. అనులోమ విలోమ ప్రికాల పల్లవి, 21. సమలోమ ప్రికాల పల్లవి, 22. గతిభేద గమన గ్రహ పరిమాణ ప్రకరణము, 23. గతిభేదగమన పరిమాణ పథకము, 24. గతిభేదగమన ముక్కాయి, 25. పట్టాల గమనము, 26. పట్టాల ముక్కాయి, 27. తగ్గింపుగ ప్రికాలము, పౌచ్చింపుగ ముక్కాయి మొదలగు పెక్క విషయములు నమకార్పుటడి వివరింపబడేనది.

1966 సం.లో 'మృదంగతత్త్వము' అను గ్రంథము తెలుగులో మాచే రచియటడి ప్రకటింపబడేనది. ఆ గ్రంథము పెక్కమంది విద్యాంసులచే, కళారూపచే ప్రశంసలు పాందిన విషయము చదువరులకు ద్వోతకమే. ఆ మృదంగతత్త్వము నందరి ముక్కాయి

ప్రకరణమునందు కొన్నిముక్కాయిలు మాత్రమే వివరింపబడినవి. కానీ, యొగ్రంథమునందు 108 సూత్రములుగా నీర్జయిలచి వివరశోదాహరణములు విషప్పుముగసూచించుటయైనది. ఈ గ్రంథమున ఒక యసుక్రమణికలో నూటయెనిమిది సూత్రములకు ముక్కాయి వివరణము భాష్యరూపముగ రచింపబడినది. కాపున ముక్కాయి సూత్రభాష్యము' అను నామకరణము అన్వయిస్తమగుచున్నది.

ఈక్కమలో అనేకమంది మహా విద్యాంసులు ఈ గ్రంథమును పరిశీలించి వారి వారి అమూల్యములగు అభిప్రాయములను యొసంగియుండేరి. అని యధాతథముగ ఈ గ్రంథమున ప్రచరించడమైనది.

ఈ గ్రంథ ప్రథమ ముద్రణకు సహకరించిన వారికి కృతజ్ఞతలు తెలుపుమా వారి వేర్లు ప్రథమ ముద్రణలో వివరించితిమి.

ఈ దీయీయ ముద్రణకు ఆర్థిక సహాయము అందించిన శ్రీ తిరుపుల తిరుపతి దేవస్థాన కార్యవర్గమువారికి, నిర్వహణాధికారిగార్చి, తత్పంఙంధిత అధికారులందరికి నా కృతజ్ఞతలు తెలుపుకొనుచున్నాము.

మరియు ఈ దీయీయ ముద్రణకు ఆర్థిక సహాయము అందించిన H.E.H.'ది నిఱామ్మి ఛారిటబల్ బ్రస్ట్, ప్రైదరాబాద్ వారికి నా కృతజ్ఞతలు తెలుపుకొనుచున్నాను.

శ్రీ సిరిపూర్ సేవర్ మిల్స్ వారు ఈ గ్రంథ ముద్రణకు కొంత పేచు విరాళముగ నిచ్చినందున ఆ యాజమాన్యము వారందరికి నా కృతజ్ఞతలు తెలుపుకొనుచున్నాను.

ఈ గ్రంథముద్రణకు తమ అమూల్యమగు సంఖ్య సహకారము లందించిన శ్రీ చి.వి. రామారూపగార్చి, శ్రీ వి.యస్. రవిగార్చి, శ్రీ ఎమ్. కమలాయిదుగ్గార్చి, శ్రీ యం. సుర్యనారాయణమూర్తిగార్చి, శ్రీ పి. వామనరావుగార్చి, శ్రీ జి. పుబ్రూపుగార్చి తదితర పెద్దలకు, ప్రత్యక్షంగానూ, పర్కోక్ంగానూ సహకరించిన వారందరికి నా కృతజ్ఞతలు తెలుపుకొనుచున్నాను.

ఈ గ్రంథము నందు మరికొన్ని విషయములు విద్యార్థులకు ఉపయోగకరముగా నుండుననే ఉద్దేశ్యముతో అనుబంధములో చేర్చినాను. అందు ముఖ్యమైనవి ఏమనగా మరికొన్ని శభ్ద పద్ధతులు, కొన్ని ముక్కాయిలు.

భగవంతుని అనుగ్రహము వల్లనూ, మా తండ్రిగౌరాన స్వర్గీయ శ్రీ ధర్మార్థ రామమూర్తిగారు, మా గురుదేవులైన స్వర్గీయ శ్రీ ముఖ్యపూడి లక్ష్మణరావుగార్ల ఆశిర్వాద బిలము వల్లనూ ఈ దీప్తియ ముద్రణ చేసి ప్రజలకు అందించ గలిగినందులకు సంతోషముగా నున్నది.

ఈ గ్రంథమును కలియుగ దైవమైన ఆ ఏడుకొండల వేంకటేశ్వర స్వామి వారి దివ్య పాద పద్మములకు అంకితమిచ్చే భాగ్యము నాకు కలిగినందుకు ధన్యదన్నె తిని.

మృదంగము, సంగీతము నందు ఆసక్తి గలవారు ఈ గ్రంథమందలి విషయములను గ్రహించి ఉచ్చి పాండగలరని నా విశ్వాసము.

ఈ గ్రంథమునవ్వైన పారపాట్లు దౌర్శియుండుచుట్టును. సూర్యదయలగు విద్యాంసులు వాటని తెలిపినవో పునర్చుద్రణయిందు వాటని నవరించుకొనగలమని మనవి చేయుచున్నాము.

ఎందరో మహానుభావులు - అందరికి వందనములు.

ఇట్లు
బుధజన విధేయుడు
ధర్మార్థ వెంకటేశ్వరరావు

అ భినందనలు

(MESSAGES)

K. V. Subbarao, B. A., F. C. A.

CHARTERED ACCOUNTANT

MARUTHI NILAYAM,

R. R. Pet, ELURU-2

Secretary: A. P. State Federation of Music Sabhas, Vijayawada.

President: Sri Thyagaraja Gana Sabha, Eluru.

Mrudangam Player.

గ్రంథపత్రం

మిత్రులు శ్రీ ధర్మాల రామమార్తిగారిచే సూత్రనముగ రచింపబడిన “ముక్తాయి సూత్రభావ్యము” అను గ్రంథమును ఆమూలాగ్రముగ చూచితిని. ఈ గ్రంథము ఒక పథకము ననుసరించి 108 సూత్రములుగా క్రోడీకరింప బడినది. బోష్కృత్ సూత్రము క్రింద ఆమూలమునే గుణంచుటవలన ఏర్కము ముక్తాయిగాని, ముక్తాయిలుగాని వచ్చునో వివరించి దానికి ఉదాహరణములు కూడ సూచించినారు. సూత్రమునకు ఉదాహరణ పూర్వుక వివరణము భావ్యమునుభావములో తమ గ్రంథమునకు శ్రీ ధర్మాల రామమార్తిగారు “ముక్తాయి సూత్ర భావ్యము” అని నముచిత నామ ఏచేనారు.

ఈ గ్రంథమున జాతిభేద ముక్తాయిలు, గతిభేద ముక్తాయిలు ఉదా : చతుర్శత్రమిన ముక్తాయి, త్రిక్రిగమిన ముక్తాయి; కాలము మార్పులో¹ ముక్తాయిలు ఉదా : త్రికాల ముక్తాయి, చతుర్శత్ర త్రికాల ముక్తాయి, త్రిక్రికాల ముక్తాయి, త్రికాలజాతి త్రికాల ముక్తాయిలు; కాపు మార్పులో² ముక్తాయిలు ఉదా : విన్యాస ముక్తాయి, నిశ్చబ్ద విన్యాస ముక్తాయి, ఒకటన కాలమున లోమ్ముది అష్టరముల కాపు - రెండవ కాలమున ఏదు ఆష్టరముల కాపు - మూడవకాలమున అయిదు ఆష్టరముల కాపుగల ముక్తాయి; ఇవియేగాక వరుసక్రియల ముక్తాయిలు, కాళవంచక ముక్తాయిలు, తగ్గింపు ముక్తాయిలు, జాతి వివిధ రూపగమన ముక్తాయిలు కూడ ఇందు వివరింపబడిని. కీనిలో³ పాటు సంగీతా భ్యేతలకు చక్కని లయ హస్తగత కుగుటకు సరిస్వరములు సామాన్య ముగ వాడుకలోనున్న చతుర్శత్ర గమన జాతి త్రికాలముశాసు పద్ధతిలోపాటు తదితర మయిన జాతి త్రికాలములు పాదు పద్ధతులుకూడ ప్రాయిబడిని.

మళీయు, విద్యాంసుల కువయు క్రమగు ప్రికాలపల్లని, గతిథేనవల్లని, పంచవడవల్లని శ్రోగ్రాత్ దవమతో అనలోహ - విలోహ - సమలోహ పల్లవులుషాచ తత్త్వశాసనుతో ఉదహరింప బడినవి. క్రిష్ణము, సాంకేతికము అగు నిట్టి సులభ లభ్యముగాని ఆసేకవిషయము లిందు చేర్చబడుటచే “ముక్తాయి సూత్ర భాష్యము” ఒకవిశ్వ సంగీత గ్రంథముగ నిర్మాణమైనది.

శ్రీరామమూర్తిగారు ఈ గ్రంథమును నాకు చూపించి ఇందలి శాస్త్రిభాగము లను దయతో ప్రదర్శించి కదు ఆవందమును కలుగజేయుటయే గాక ఇందలి వివిధ ముక్తాయిలు పల్లవులు మొదలగునవి ఆచరణ యోగ్యములని రుజువుచేసినారు. వారు ఇతిపూర్వము “మృగంగ తత్త్వము” అను ఉద్దంధమును రచించి, ప్రచురించి మృగంగ విద్యకు ఎనలేని మేలుచేసినారు. అందలి ముక్తాయి ప్రకరణమును విస్తృతపరచి, విశేష శ్రమచేసి తమ స్వానుభవమును-మృగంగ వాద్యభూసమును ఆధారము చేసేవాని ఎంతమో ఆలోచనాక క్రిని వెచ్చించి. ఈపూరి ఈ ‘ముక్తాయి సూత్ర భాష్యము’ ను వెలువరించు టలో వారు నూచిన దీక్షకు, కార్యభూతకు, క్రాసేవాభిలాషకు నా ప్యాదయపూర్వక అభివందనలు.

అనస్య సామాన్యమైన శాత్రుగ్రంథ మఱుటచే నిది అవశ్యముగ విద్యాంసులకు పశన పారన యోగ్యమైన దనియు, గ్రంథ భాండాగారములయందు ఆరాధనీయమైన దనియు, చెప్పుటలో అతిశయోక్తి లేదు. గ్రంథకర్తలగు శ్రీరామమూర్తిగారు నాద తనుడగు నా పరమశిత్తుని కృపకు పాత్రులగుషురు గాక !

Mahamahopadhyaya Vainika Sikhamani
EMANI SANKARA SASTRI, B.A.
Chief Music Producer & Director
National Orchestra A. I. R.
NEW DELHI

10-B, Have Lock Square
NEW DELHI - 1
15-6-71

I know Sri Dharmala Ramamurti garu for a long time. He has written an interesting work entitled "Muktai Sutra Bhashyam" a treatise on the Rhythm aspect of our Music and has elaborated the various calculations very useful for an ardent student of Mridangam

He has explained the intricate details in a tabular form which is really praiseworthy and very useful for musicians also.

I wish him all success in his endeavour to get this published in a book form.

Emani Sankara Sastry

Ganesudhakara, Gandharva Gana Vithakar
Gandharva Kalanidhi Geetha Kala Bharat
Padmaasi Mangalampalli Balaji Murali Krishnam
Asthana Vidwan Tirupathi Deverishenam.

MADRAS - 6
18-3-1972

మృదంగత త్వద్గంథక ర్త

శ్రీ ధర్మల రామమార్తిగారు "ముక్తాయ సూత్రభావ్యము" అనుగ్రంథమును రచించి నంగీత సరస్వతికి ఎవరేని ఆనందాన్ని చేకూర్చి, సంగీతప్రవంచానికి మహాతో పకారంగావించి ధన్యులైనారు. మానవుల మనోకొన్సానికి ఉపాసింపబడి, ప్రదర్శింపబడ్డ గానఫలిషి, తాళము అందు లయ విన్యాసముల ప్రత్యేకిములలో ముక్తాయిలు ముఖ్యాం శములైయున్నావి. ఒకానోక విన్యాసప్రమానికి సంతృప్తి నిషేషటటువంటిది ముక్తాయి. "ముక్తిదాయ" ముక్తాయి అని నా అర్థిప్రాయము.

ఇట్లిముక్తాయిలు సలహాములో¹ మాత్రాసహితః గా సూత్రములువ్రాసి కృతి ర్తల బుత్రవర్ణులై కృతకృత్యుచైరి.

ఈగ్రంథమును ఎల్లరూగ్రహించి వినయమును అవగాహనచేసినానుట అత్యావశ్యకము.

బాల మరిళకృష్ణ
18-8-72

ముక్కొలునూత విషయానుక్రమణిక

వరస సంఖ్య	గుణకము పూర్త భిన్నపంథా	ప్రచోదన - ప్రచోదనారథు	శీల సంఖ్య
		మంగళా చరణము	1
1.	1 :- జాతిని ఈ 1 చే గుణించిన - చతుర్శిగమన ఏకవారము వచ్చును.		2
2.	1½ :- ఖండగమన ఏకవారము వచ్చును.		3
3.	1½ :- A :- 4 వ కాలములో ముక్కొలు వచ్చును. B :- 3 కాలం, 4 కాలం జాతి ఏకవారము వచ్చును.		4
4.	1½ :- జాతి (పథమకాలపు)క్రియలను 1½ చేగుణించిన త్రికాల క్రియలు వచ్చును. 5		5
5.	2 :- A :- జాతిత్రిక్రిం, త్రిక్రిపై కాలమువచ్చును. అనగ త్రి. 1½, త్రి. పై $\frac{2}{3}$ = 2. 6 B :- త్రిక్రిపై కాల ముక్కొలు వచ్చును. అనగ $\frac{2}{3} + \frac{2}{3} + \frac{2}{3} = 2$.		6
6.	2½ :- 5 వ కాలమున, త్రిక్రి, త్రిక్రిపై కాలమున జాతివచ్చును.		7
7.	2½ :- చతుర్శి పై కాలమున, త్రిక్రి, త్రిక్రి పై కాలమున జాతివచ్చును.		8
8.	2½ :- A :- 8 కా. 1 సారి, 4 కా. 2 సార్లు, 5 కా. 3 సార్లు వచ్చును. B :- 5 కా. ముక్కొలు, త్రిక్రి పై కాల ముక్కొలు వచ్చును.		9
9.	A :- చతుర్శిగమన ముక్కొలు వచ్చును. B :- జాతి చ, త్రి, త్రి. పై కాలము వచ్చును,		11
10.	8½ :- 5 కా. ముక్కొలు, 4 కా, త్రిక్రిం, త్రి. పై కాలమునజాతి ఏకవారము 12 వచ్చును.		12
11.	A :- చ, చ. పై, త్రి, త్రి. పై కాల జాతి ఏకవారమువచ్చును. B :- మధ్యమకాల క్రియలను $\frac{2}{3}$ చేగుణించిన త్రికాలక్రియలు వచ్చును.		13
12.	8½ :- 5 కా. ముక్కొలు, 5 కా. ముక్కొలు వచ్చును.		15
13.	A :- త్రిక్రిగమన ముక్కొలు వచ్చును. B :- 2 వ కాల చతుర్శిగమన, త్రిక్రి, త్రిక్రి పై కాలము వచ్చును. అనగ తాళక్రియలజటి 2 కా. చ, త్రి, త్రిపై. 1 ఆవృతమగును.		16

14. 4 :- 5 కా. జాతి ఏకవారము, త్రిక్రముక్కాయి వచ్చును. 17
15. 4 :- 3 కా. ముక్కాయి, 4 కా. ముక్కాయి వచ్చును. 18
16. 4 :- A :- 5 కా. ముక్కాయి, త్రిక్రముక్కాయి వచ్చును. 19
           B :- 2కా. 1సారి, 3కా. కిసార్లు, 5కా. కిసార్లు.
17. 5 :- A :- జాతిఏకవారము, త్రిక్రగమనముక్కాయి వచ్చును. 21
           B :- విన్యాసముక్కాయి.
18. 6 :- A :- జాతిఅష్టరమునకు $3+1\frac{1}{2}+3\frac{1}{2}$ కాపుతో అనిన త్రిక్ర త్రికాలము 28
           వచ్చును.
           B :- 3కా. ముక్కాయి, 4కా. ముక్కాయి, 5కా. ముక్కాయివచ్చును.
19. 5 :- 2కా. 1సారి, 3కా. కిసార్లు, 4కా. కిసార్లు వచ్చును. 25
20. 6 :- 3కా. ముక్కాయి, 5కా. ముక్కాయి, త్రిక్రమైకాలముక్కాయి వచ్చును. 26
21. 6 :- A :- జాతిఅష్టరమునకు $3+2+1$ అష్టరము వంతున కాపుగతగీంపు 28
           వచ్చును.
           B :- త్రిక్రగమనముక్కాయి, త్రిక్రమైకాలముక్కాయి వచ్చును.
22. 6 :- A :- 5 కా. జాతిఏకవారము, త్రిక్రగమనముక్కాయి, త్రిక్రమైకాల 80
           ముక్కాయి వచ్చును.
           B :- 6 కా. ముక్కాయి, 4కా. జాతిఏకవారము, 8 కా. ముక్కాయి,
           త్రిక్ర, త్రిక్రమైకాలజాతి ఏకవారము.
23. 6 :- జాతి అష్టరమునకు $3+2+1+\frac{1}{2}$ అష్టరమువంతున కాపుగ 98
           తగీంపు వచ్చును.
24. 6 :- 8 కా. 1సారి, 4కా. కిసార్లు, 5కా. 3సార్లు, త్రిక్రగమనముక్కాయివచ్చును. 84
25. 7 :- A :- త్రికాలము వచ్చును. 86
           B :- విన్యాసముక్కాయి, త్రిక్రం, త్రిక్రమైకాలము వచ్చును.
26. 7 :- 5 కా. జాతిఏకవారము, చ.ముక్కాయి, త్రిక్రగమనముక్కాయి వచ్చును. 18
27. 7 :- A :- విన్యాసముక్కాయి, చ.పై, త్రిక్రం, త్రిక్రమైకాలము జాతివచ్చును. 89
           B :- చ.పైకాలము, చతుర్భ్రక్రము, త్రిక్ర, త్రిక్రమైకాలము, త్రిక్ర
           ముక్కాయి వచ్చును.

28. $7\frac{1}{2}$:- A :- త్రికాలము, 5కా. ముక్కాయి వచ్చును. 41
           B :- చ. ముక్కాయి, 6కా. ముక్కాయి, త్రిశ్రగమనముక్కాయి వచ్చును.
29. $8\frac{1}{2}$:- A :- జాతి 2కా. 1సారి, 2కా. కావు - 8కా. 2సార్లు, 4కా. కావు - 43
           4కా. కిసార్లు వచ్చును.
           B :- ముక్కాయి, జాతిలాష్టరమునకు రీ అష్టరములవంతున కావుగను,
           త్రిశ్ర, త్రిశ్రపైకాలము వచ్చును.
- C :- $3+2+1$, త్రిశ్ర పై కాల ముక్కాయి వచ్చును.
30. $8\frac{1}{4}$:- జాతిలాష్టరమునకు $3+1\frac{1}{2}+1\frac{1}{4}$ అష్టరమువంతున కావుగ త్రిశ్ర 45
           త్రికాలము, చతుర్శ్రగమన ముక్కాయి వచ్చును.
31. $8\frac{1}{4}$:- త్రికాలము, 4కా. ముక్కాయి వచ్చును. 46
32. $8\frac{1}{4}$:- A :- ముక్కాయి, విన్యాసముక్కాయి, 5 కా. ముక్కాయి వచ్చును. 47
           B :- జాతిలాష్టరమునకు $5+2\frac{1}{2}+1\frac{1}{4}$ అష్టరమువంతునకావుగ ఖండ
           త్రికాలము వచ్చును.
33. 9 :- A :- ముక్కాయి, $3+2+1$ X వచ్చును. 50
           B :- విన్యాసముక్కాయి, త్రిశ్రగమన ముక్కాయి వచ్చును.
           C :- జాతి $4+3+2$ X వచ్చును.
           D :- త్రికాలము, త్రి, త్రిపై వచ్చును.
           E :- చతుర్శ్ర, త్రిశ్ర, త్రిశ్రపై కాలముల ముక్కాయిలు మూడు
34. $9\frac{1}{4}$:- జాతి అష్టరమునకు $3+1\frac{1}{2}+1\frac{1}{4}$ X త్రిశ్రత్రికాలము, త్రిశ్రగమన 54
           ముక్కాయి వచ్చును.
35. $9\frac{1}{4}$:- 2కా. 1సారి, కికా. 2సార్లు, 4కా. 2సార్లు, త్రిశ్రగమన 55
           ముక్కాయి వచ్చును.
36. $9\frac{1}{4}$:- 5కా. ముక్కాయి, విన్యాసముక్కాయి, త్రిశ్రగమనముక్కాయివచ్చును. 57
37. 10 :- A :- ముక్కాయి, త్రికాలము వచ్చును. 58
           B :- జాతి $3+2+1$, త్రిశ్రముక్కాయి వచ్చును.
           C :- జాతి $4+3+2+1$ గతగింపు వచ్చును.
           D :- జాతి 1కా. 1సారి, 2కా. 1సారి, త్రిశ్రముక్కాయి.
38. $10\frac{1}{4}$:- విన్యాసముక్కాయి, జాతిలాష్టరమునకు $3+1\frac{1}{2}+1\frac{1}{4}$ అష్టరము వంతున కావుగ 62
           త్రిశ్ర త్రికాలము వచ్చును.

39. $10\frac{1}{2}$:- జాతిఅష్టరమునకు $4+3+2+1+\frac{1}{2}$ X తగ్గింపు వచ్చును. 84
 40. $10\frac{2}{3}$:- 5 కా. ముక్కాయి, 3 కా. ముక్కాయి, ప్రికాలము వచ్చును. 85
 41. $11\frac{1}{2}$:- A :- ప్రికాలము, ప్రిశ్రగమనముక్కాయి వచ్చును. 87
     B:- 1 కా. 1 సారి, 2 కా. 2 సార్లు, 3 కా. 3 సార్లు వచ్చును.
     C :- 2 కా. ముక్కాయి, 3. కా. ముక్కాయి, ప్రి.పై.ముక్కాయి.
     D:- విన్యాసముక్కాయి, $3+2+1$ Xతగ్గింపు వచ్చును.
42. $11\frac{1}{2}$:- A:- 5 కా. ముక్కాయి, జాతిఅష్టరమునకు $4+3+2+1+\frac{1}{2}$ అష్టరము 88
     వంతున కాపుగ తగ్గింపు వచును.
     B :- 2 కా. ముక్కాయి, 3 కా. ముక్కాయి, 4 కా. ముక్కాయి,
     5 కా. ముక్కాయి వచ్చును.
43. $11\frac{1}{2}$:- A :- ముక్కాయి, ప్రికాలము, 4 కా. ముక్కాయి వచ్చును. 72
     B :- జాతి $3+2+1$ కాపు, 2 కా. 1 సారి, 3 కా. 2 సార్లు,
     4 కా. 3 సార్లు వచ్చును.
44. $11\frac{1}{2}$:- 5 కా. ముక్కాయి, ప్రికాలము, ప్రిశ్రగమన ముక్కాయి వచ్చును. 74
 45. 12 :- A :- ప్రికాలము, విన్యాస ముక్కాయి వచ్చును. 76
     B :- జాతిఅష్టరమునకు $5+4+\frac{1}{2}$ X తగ్గింపు వచ్చును.
     C :- ముక్కాయి, విన్యాసముక్కాయి, ప్రిశ్రగమన ముక్కాయి వచ్చును.
     D :- జాతిఅష్టరమునకు $3+2+1$ X తగ్గింపు ప్రిశ్రగమన
         ముక్కాయి, ప్రి. పై. ముక్కాయి వచ్చును.
46. $12\frac{1}{2}$:- A :- 5 కా. జాతివీకవారము, జాతి $4+3+2+1$ అష్టరము 79
     వంతున కాపును, ప్రిశ్రం, ప్రిశ్రపైకాలము వచ్చును.
     B :- జాతిఅష్టరమునకు $7+3\frac{1}{2}+1\frac{1}{2}$ అష్టరము వంతున కాపుగ
         ప్రిశ్రపైకాలము వచ్చును.
47. $12\frac{1}{2}$:- ప్రికాలము, 4 కా. ముక్కాయి, ప్రిశ్రగమన ముక్కాయి వచ్చును. 81
 48. $12\frac{2}{3}$:- (ప్రికాలము, విన్యాస ముక్కాయి, 5 కా. ముక్కాయి వచ్చును. 83
 49. 13 :- A :- (ప్రికాలము, $3+2+1$ కాపుగ వచ్చును. 85
     B :- 1 కా. 1 సారి, 2 కా. 2 సార్లు, 3 కా. 3 సార్లు,
     4, ప్రి. పై. వచ్చును.

- C :- $3+2+1$, విన్యాస ముక్కాయి, త్రిశ్రవై కాల ముక్కాయి వచ్చును.
 D :- ముక్కాయి, $4+3+2+1$ X తగ్గింపు వచ్చును.
50. $13\frac{1}{2}$:- జాతి 2 రా. 1 సారి, 2 కా. కావ్య - 3 కా. 2 సార్లు, 4 కా. కావ్య - 86
           4 కా. 3 సార్లు, & $3+1\frac{1}{2}+\frac{1}{2}$ X త్రిశ్రతికాలము వచ్చును.
51. $13\frac{1}{2}$:- 4 కా. ముక్కాయి, త్రికాలము, విన్యాస ముక్కాయి వచ్చును. 83
52. $13\frac{2}{3}$:- జాతి పెదటి చాలమున అష్టరమునకు (సంకీర్ణ) 9 అష్టరముల వంతున కాపుగను, 2 కా. మృష 7 కాపుగను, 3 కా. ఖండ క కాపుగను వచ్చును. 90
53. 14 :- A :- ముక్కాయి, త్రికాలము, త్రిశగమన ముక్కాయి వచ్చును. 92
       B :- ముక్కాయి, విన్యాస ముక్కాయి, త్రిశగమన ముక్కాయి,
           త్రి. పైకాల ముక్కాయి వచ్చును.
       C :- జాతి $5+4+3+2$ X తగ్గింపు వచ్చును.
54. $14\frac{1}{2}$:- త్రికాలము, జాతి $3+1\frac{1}{2}+\frac{1}{2}$ X త్రిశ్రతికాలము, త్రిశ్రవై కాల ముక్కాయి వచ్చును. 95
55. $14\frac{1}{2}$:- 4 కా. ముక్కాయి, త్రికాలము, $3+2+1$ తగ్గింపు వచ్చును. 97
56. $14\frac{2}{3}$:- 5 కా. ముక్కాయి, 3 కా. ముక్కాయి, త్రికాలము, త్రిశగమన ముక్కాయి వచ్చును. 98
57. 15 :- A :- ముక్కాయి, త్రికాలము, విన్యాస ముక్కాయి వచ్చును. 101
       B :- 1 కా. 1 సారి, 2 కా. 2 సార్లు, 3 కా. 3 సార్లు &
           త్రిశగమన ముక్కాయి వచ్చును.
       C :- జాతి $5+4+3+2+1$ తగ్గింపు వచ్చును.
       D :- $6+5+4$ తగ్గింపు వచ్చును.
       E :- $8+2+1$, విన్యాస ముక్కాయి, త్రిశగమన ముక్కాయి.
58. $15\frac{1}{2}$:- జాతి $4+3+2+1$ & $3+1\frac{1}{2}+\frac{1}{2}$ X త్రిశ్రతికాలము వచ్చును. 102
59. $15\frac{1}{2}$:- ముక్కాయి, త్రికాలము, 4 కా. ముక్కాయి, త్రిశగమన ముక్కాయి. 104
60. $15\frac{2}{3}$:- A :- 5 కా. ముక్కాయి, 3 కా. ముక్కాయి, త్రికాలము, విన్యాస ముక్కాయి వచ్చును. 106
       B :- జాతి అష్టరమునకు $9+4\frac{1}{2}+2\frac{1}{2}$ అష్టరమువంతున కాపుగ సంకీర్ణ త్రికాలము వచ్చును

61. 16 :- A :- ముక్కాయి, త్రికాలము, $3+3+1$ వచ్చును. 108
           B :- జాతి అవురమునకు $6+4+3+2+1$ తగ్గింపు వచ్చును.
62. $16\frac{1}{2}$:- జాతి $3+1\frac{1}{2}+\frac{3}{4}$ X త్రిక్రత్రికాలము, 1 కా. 1 సారి, 2 కా. 2 సార్లు, 3 కా. 3 సార్లు. 118
63. $16\frac{1}{2}$:- 4 కా. ముక్కాయి, విన్యాసముక్కాయి, త్రిక్రగమన ముక్కాయి, $3+2+1$ X తగ్గింపు వచ్చును. 115
64. $16\frac{1}{2}$:- 5 కా. ముక్కాయి, 8 కా. ముక్కాయి, త్రికాలము, $8+2+1$ X తగ్గింపు వచ్చును. 117
65. 17 :- త్రికాలము, $3+2+1$ & త్రిక్రగమన ముక్కాయి వచ్చును. 119
66. $17\frac{1}{2}$:- జాతి $3+1\frac{1}{2}+\frac{3}{4}$ కాప్ట్రగ్ త్రికాలము, చతురశ్రగమన 4 కా. లము, విన్యాసముక్కాయి వచ్చును. 120
67. $17\frac{1}{2}$:- జాతి $3+4+3+2+1+\frac{1}{2}$ & త్రిక్రషైకాల ముక్కాయి వచ్చును. 122
68. $17\frac{1}{2}$:- 5 కా. ముక్కాయి, త్రికాలము, $8+2+1$ X తగ్గింపు, త్రిక్రగమన ముక్కాయి వచ్చును. 124
69. 18 :- త్రికాలము, $3+2+1$ & విన్యాసముక్కాయి వచ్చును 126
70. $18\frac{1}{2}$:- జాతి ఆవురమునకు $3+1\frac{1}{2}+\frac{3}{4}$ X త్రిక్రత్రికాలము, $4+3+2$, త్రిక్రగమన ముక్కాయి వచ్చును. 127
71. $18\frac{1}{2}$:- 4 కా. ముక్కాయి, త్రికాలము, $3+2+1$, త్రిక్రగమన ముక్కాయి. 129
72. $18\frac{1}{2}$:- 5 కా. ముక్కాయి, $6+4+3+2+1$, త్రిక్రం, త్రి. షైకాలమువచ్చును. 131
73. 19 :- జాతి అవురమునకు $6+5+4$ త్రిక్రగమన ముక్కాయివచ్చును. 133
74. $19\frac{1}{2}$:- జాతి $3+1\frac{1}{2}+\frac{3}{4}$ X త్రిక్రత్రికాలము, ముక్కాయి, త్రికాలము, త్రిక్రగమన ముక్కాయి వచ్చును. 134
75. $19\frac{1}{2}$:- 4 కా. ముక్కాయి, జాతి $6+5+4+3$ X తగ్గింపు వచ్చును. 136
76. $19\frac{1}{2}$:- 5 కా. ముక్కాయి, $6+5+4$ X తగ్గింపు, త్రిక్రగమన ముక్కాయి. 138
77. 20 :- జాతి అవురమునకు $6+5+4+8+2$ అవురమువంతన కాప్ట్రగ్ తగ్గింపు వచ్చును. 140
78. $20\frac{1}{2}$:- జాతి అవురమునకు $3+1\frac{1}{2}+\frac{3}{4}$ కాప్ట్రగ్ తగ్గింపు, త్రిక్రత్రికాలము, ముక్కాయి, త్రికాలము, విన్యాసముక్కాయి వచ్చును. 141

79. $20\frac{1}{2}$:- 4 కా. ముక్కాయి, 3 కా. ముక్కాయి, జాతి అష్టరమునకు 143
 $6+4+3+2+1$ అష్టరమువంతున కాపుగత్తింపు వచ్చును.
80. $20\frac{1}{2}$:- 5 కా. ముక్కాయి, 3 కా. ముక్కాయి, $3+2+1$ గ త్తింపు, 145
 విన్యాసముక్కాయి, (త్రిశ్రీగమన ముక్కాయి, త్రి. పైకాలముక్కాయి).
81. 21 :- A :- జాతి అష్టరమునకు (9) సంకీర్ణ కాపుగను; (7) త్రిశ్రీకాపుగను, 147
 న అష్టరముల వంతున ఖండ కాపుగను 3 వ కాలగమనముగ
 వచ్చును.
 B :- చతురశ్రీ త్రికాలము, త్రిశ్రీత్రికాలము, ఖండత్రికాలము
 అనగ $7+5\frac{1}{2}+8\frac{1}{2}=21$. గ వచ్చును.
 C :- జాతి అష్టరమునకు $6+5+4+3+2+1$ కాపుగవచ్చును.
 D :- ముక్కాయిగ త్రికాలము అనగ మూడు కాలముల
 ముక్కాయిలు మూడు.
82. $21\frac{1}{2}$:- జాతి $3+1\frac{1}{2}+\frac{1}{2}$ X త్రిశ్రీ త్రికాలము, $6+4+3+2+1$ X త్తింపు. 150
83. $21\frac{1}{2}$:- జాతి అష్టరమునకు $6+5+4+3+2+1+\frac{1}{2}$ అష్టరమువంతున 152
 కాపుగ త్తింపు వచ్చును.
84. $21\frac{1}{2}$:- 5 కా. ముక్కాయి, ముక్కాయిగ త్రికాలము వచ్చును. 154
85. 22 :- A :- జాతి అష్టరమునకు $7+6+5+4$ కాపుగ వచ్చును. 156
 B :- త్రికాలము, $3+2+1$ X త్తింపు, విన్యాసముక్కాయి, (త్రిశ్రీ
 గమన ముక్కాయి వచ్చును.
86. $22\frac{1}{2}$:- 5 కా. ముక్కాయి, 4 కా. ముక్కాయి, 8 కా. ముక్కాయి 2 కా. 157
 ముక్కాయి, $3+2+1$ X త్తింపు, విన్యాస ముక్కాయి వచ్చును.
87. $22\frac{1}{2}$:- 4 కా. ముక్కాయి, జాతిఅష్టరమునకు $9+7+5$ అష్టరమువంతున 160
 కాపుగ త్తింపు వచ్చును.
88. $22\frac{1}{2}$:- 5 కా. ముక్కాయి, $7+6+5+4$ అష్టరమువంతున కాపుగ త్తింపు. 161
89. 23 :- ముక్కాయిగ త్రికాలము, త్రిశ్రీపైకాల ముక్కాయి వచ్చును. 163
90. $23\frac{1}{2}$:- 5+4+3+2+1 కాలముల ముక్కాయిలు వచ్చును. 165

91. $23\frac{1}{2}$:- జాతిలక్షురమునకు $9+7+5$ అక్షరము వంతున కాపుగత్తింపు, 167
చ. పై, త్రిశ్రీ, త్రిశ్రీపై కాలము వచ్చును.
92. $23\frac{3}{4}$:- 5 కా. ముక్కాయి, ముక్కాయిగ త్రికాలము, త్రిశ్రీపై కాలమున 169
ముక్కాయి వచ్చును.
93. 24 :- ముక్కాయి, త్రికాలము, $3+2+1$, జాతి 2 కా. 1 సారి, 2 కా. 171
కాపు - 3 కా. 2 సార్లు, 4 కా. కాపు - 4 కా. 3 సార్లువచ్చును.
94. $24\frac{1}{2}$:- జాతి $8+1\frac{1}{2}+1\frac{1}{2}$ X త్రిశ్రీత్రికాలము, $5+4+3+2+1$ X త్తింపు, 173
త్రిశ్రీగమన ముక్కాయి వచ్చును.
95. $24\frac{1}{4}$:- త్రికాలజాతి త్రికాలము వచ్చును. 175
96. $24\frac{3}{4}$:- 5 కా. ముక్కాయి, 8 కా. ముక్కాయి, $6+5+4+3+2+1$ కాపుగ 179
త్తింపు.
97. 25 :- A :- ముక్కాయి, త్రిశ్రీగమన ముక్కాయి, విన్యాసముక్కాయి,
 $3+2+1$, త్రికాలము వచ్చును.
B :- $7+6+5+4+3$ X త్తింపు వచ్చును. 181
98. $25\frac{1}{2}$:- 5, 4, 3, 2, 1 కాలముల ముక్కాయిలు, త్రిశ్రీపై కాలమున
ముక్కాయి వచ్చును. 184
99. $25\frac{3}{4}$:- 4 కా. ముక్కాయి, ఈ కా. ముక్కాయి, అక్షరమునకు
 $6+5+4+3+2+1$ వ్యాపున త్తింపు వచ్చును. 186
100. $25\frac{1}{4}$:- 5 కా. ముక్కాయి, 8 కా. ముక్కాయి, $9+7+5$ కాపుగత్తింపు, 188
త్రిశ్రీగమన ముక్కాయి వచ్చును.
101. 26 :- జాతి $6+5+4+3+2+1$ అక్షరము వంతున కాపుగత్తింపు,
విన్యాస ముక్కాయి వచ్చును. 190
102. $26\frac{1}{2}$:- జాతి $8+1\frac{1}{2}+1\frac{1}{2}$ X త్రిశ్రీత్రికాలము, ముక్కాయిగ త్రికాలము. 192
103. $26\frac{3}{4}$:- 4 కా. ముక్కాయి, జాతి $7+6+5+4+3$ వంతున త్తింపు. 194
104. $26\frac{1}{4}$:- జాతిలక్షురమునకు $9+4\frac{1}{2}+2\frac{1}{2}$ X సంకీర్త్తికాలము, 1కా. 1 సారి, 196
2 కా. 2 సార్లు, 3 కా. 3 సార్లు వచ్చును.

105.	27 :- ముక్కాయిగ ప్రికాలము, త్రిశ్రామనముక్కాయి, త్రి. వై. ముక్కాయి.	198
106.	27½ :- బాధి 3+1½+½ X త్రిశ్రామికాలము, 7+6+5+4 X తగ్గింపు.	200
107.	27½ :- 4 కా. ముక్కాయి, నిశ్చయివిన్యాసముక్కాయి, 6+5+4+8+2+1 X తగ్గింపు.	202
108.	27¾ :- 5 కా. ముక్కాయి, ముక్కాయిగ ప్రికాలము, త్రిశ్రామన ముక్కాయి, 204 త్రి. వై. ముక్కాయి.	

అనుబంధము :— 207

1.	గతిశేష బాధి ఏకవారము	„
2.	గతిశేష ముక్కాయి	208
3.	గతిశేష ప్రికాలము	209
4.	వగటిలో ఆజాధి ప్రికాలము	210
5.	వరువు క్రియలుగల తాళములకు ముక్కాయి	212
6.	ముఖ్యసూత్రములు మొదటి విధము	214
	„ చెండవ విధము	219
	„ మూడవ విధము	225
7.	తాళప్రియాక్షరములకు తగ్గింపు వివరణము	230
8.	త్రిశ్రామి దూషక తాళమున తగ్గింపు ప్రికాలము	281
	చతుర్శ్రామి దూషక „ „ „	282
	త్రిశ్రామి త్రిపుటి „ „ „	„
	చతుర్శ్రామిత్రిపుటి(అది), „ „ „	283
	అండజాధి త్రిపుటి „ „ „	„
9.	త్రిశ్రామి తాళమున బాధి అష్టమునకు 3,2,1 X తగ్గింపు ముక్కాయి	284
	చతుర్శ్రామి దూషక „ „ 4,3,1 „ „	286
	త్రిశ్రామి త్రిపుటి „ „ 4,3,2 „ „	288
	అది „ „ 4,3,3,1 „ „	242
	అండత్రిపుటి „ „ 5,4,3 „ „	247

త్రిశ్రూపక శాశ్వత వీగతిలో ఆజాతి అష్టమమునకు	4, 3, 2, 1	తగ్గింపు	249
చతుర్శ్రూపక „ „ „ „	3, 2, 1	„	251
త్రిశ్రూపిష్ఠల „ „ „ „	4, 2, 1	„	252
చతుర్శ్రూపిష్ఠల „ „ „ „	6, 4, 3, 2, 1	„	254
ఖండపిష్ఠల „ „ „ „	5, 3, 1	„	256
10. కాల, పైకాల జాతియాపగమన ముక్కాయి			258
11. జాతి వివిధయాపగమన ముక్కాయి			261
12. ఆదిశాశ్వత వీగతిలో ఆజాతి ముక్కాయి			263
13. సర్వీస్వర త్రికాల జాతి మార్గము			265
14. సర్వీస్వర త్రికాలగమన త్రికాల మార్గము			267
15. సర్వీస్వరము త్రిశ్రూపక శాశ్వత వీగతినకు పంచాతిథేద త్రియాగమనము			268
16. త్రికాలగమన త్రికాల పల్లవి వివరణము			269
„ „ పల్లవి త్రియాగమనము ఆదిశాశ్వతము			271
17. త్రిశ్రూపక శాశ్వత ద్వీగతిథేద అనాగత పల్లవి			274
18. „ „ పంచనడ పల్లవి			276
19. లఘు - ద్రుత - అను ద్రుతాంగముల విశేషములయ త్రికాల శబ్దపల్లవి			277
20. అనులోమ విలోమ త్రికాల పల్లవి వివరణము			278
„ „ „ పల్లవి			279
21. సమలోమ త్రికాల పల్లవి వివరణము			280
త్రిశాంత ర్యాంపెతాశమున సమలోమ త్రికాలపల్లవి			281
22. గతిథేదగమన గ్రహపరిమాణ ప్రకరణము			282
23. గతిథేదగమన పరిమాణ పథకము			284
24. గతిథేద గమన ముక్కాయి			285
25. పట్టాల గమనము			„
26. పట్టాల ముక్కాయి			288
27. తగ్గింపుగ త్రికాలము పొచ్చింపుగ ముక్కాయి			295
28. చారిశాషికపదములు			297

ము క్రొ యి సూ త్రే భో ష్వ్య ము

సంకేతములకు వివరణము

వి :— దిగువ చివరింపదగు బదుళాతుల ముక్కాయిలకు ఒకేసూత్రముచే గుణించేసి విధానము నమసరించి అట్టి సూత్రములకు ముక్కాయి రూపథేన ప్రస్తారముతో ముక్కాయిని గ్రహించబడుగాను ప్రతిసూత్రమునకు వివరణాదావారణ పథకములతో సూచింపబడుచున్నది.

మతీయు, సోదావారణమునంచు సంకేతముల గుర్తులను గ్రహించినపో ప్రకరణము సులభగ్రాహ్యమగునని దిగువసూచన.

సంకేతము	గుర్తు
ప్రతి క్రియకు	:— —
ద్రుతమునకు - లఘువునకు	:— —
అవృతాంతమునకు	:— —
నైకాలమునకు అనగ 2 అక్షరములను అక్షరముగ లెక్కలు	:— —————
శైటింపు వైకాలమునకు అనగ 4 అక్షరములను అక్షరముగ లెక్కలు	:— —————
బక అక్షర కాలమునకు	:— ,
రెండక్కరముల కాలమునకు	:— ;
ముక్కాయి మధ్యైకు, కాపునకు	:— ▶
జాగా అక్షరముల విషువునుండి పల్లవి ఎత్తుగడకు	:— *
ప్రొత్తము	:— ○
లఘువు	:— —
బక అక్షరముచు మూడక్కరముల వంతున అన్మోంచబడు	:— 3
,, రెండక్కరముల „ „	:— 2
,, ఒకఅక్షరము „ „	:— 1
చతుర్శ్రమునకు	:— చ
త్రిక్రమునకు	:— త్రి
చతుర్శ్రవైకాలమునకు	:— చ. వై
త్రిక్రవైకాలమునకు	:— త్రి. వై

గుర్తులు

వ :- వివరణము	చ :- చతుర్శము
ఓ :- దీధాహరణము	త్రి :- త్రిక్షము
X :- X@	ఎ :- ఏక్షము
ల్రి :- క్రియ	అం :- ఆండము
అ :- అష్టరము	సం :- సంకీర్ణము

అ ష్ట ర వి వ ర ణ

(6) తదిగిణతోం :— చివర అష్టరము “తొం” అనునది ఒక అష్టరముగ గ్రహించ వలెను.

(7) తద్దీంగిణతోం :— “ద్దీం” అను ద్వ్యాత్మాక్షరము పరమందుండుటచే పెనుకనున్న “తు” రెండుక్షరములుగ గ్రాహ్యము.

మళీయు తం, థిం, తొం, నం, రఘుం అనెడి శబ్దములను ఒక అష్టరముగను, తాం, థీం, తోం, నాం, రఘూం అనెడి శబ్దములను రెండుక్షరములుగను గ్రహించ దగును.

గమనిక :— ఈ ప్రకణమనందు ముక్కాయిలు సమయసంక్షిప్తగాను ప్రారంభ క్రియలో సమగ్రమా సమముకాని ముక్కాయిలకు ముందు తోసిన అష్టరముల కావు తెలియటకు గాను కామాలు వేయబడి, ముక్కాయిపత్రుగడ సూచింపబడినది. ఇట్టి విధానము ప్రతి సూత్రమునకు క్రింద సోదాహరణమున క్రియాపూర విధాగముగ వివరించ బడినది. ప్రతి తాళమునకు ప్రతిముక్కాయి వివిధాగింప బడునని గ్రహించునది.

గుణము అసగ ముక్కాయి అష్టరముల మొత్తశ్రునంఖ్య వచ్చుటకు - జాతి అష్టర సంఖ్యను గుణించేడి సంఖ్యగా తెలియసగును.

ముక్కె యి సూత్రభా వ్యము

ము క్రూ యి సూ త్ర భా ష్ట్యము

ప ० గ ३ చ ८ ఇ ము

క్రీ! నానామూర్తి దైవాయురి యచినాంస్యార్థి-శాసిధి-

తం దక్కిణం శివం నామి చిత్తవృత్తిముయంధ్రువమీ!

శా త్ర ర్య ము

కళలకు ఫ్రాస్క్లో యొవనియందు యిరుంలకు పలుదారులుగా చిత్తము లయి
యించి, అట్టి దక్కిణామూర్తి రూపుడు శాక్ష్యరుయినగు చిత్తనకు నమస్కరించున్నాను.

చి చ ८ ఇ ము

దక్కిణము, వార్తికము కున్నగు పలుదారులు గలదై గురుతు, లభ్యతు
మున్నగు కళలకు ఫ్రాస్క్లో నమస్కరించి వశాదియతలును, ద్రుత, మధ్య, మిలంబములను
లయిలును, కలదై చిత్తవ్యాపార ప్రమర్మముగా ప్రదర్శిన శాశ్వతమువు
శమస్కరించున్నాను.

1. సూత ము 1

వివరణము :— జాతి అష్టర నంబ్యును 1 చే గుణించిన - చతుర్శతగమన ఏకవారము వచ్చును.

ఐః	అష్టర వంట	ప్రోపీ అష్టరములు	క్రియలు
4	$4 \times 1 = 4$	—	1
5	$5 \times 1 = 5$	3 - ; ,	2
6	$6 \times 1 = 6$	2 - ;	2
7	$7 \times 1 = 7$	1 - ,	2
8	$8 \times 1 = 8$	— ,	2
9	$9 \times 1 = 9$	3 - ; ,	3

ఉచావారణము :—

థి. 5 :— ;, - త | దిగిణతొం || త

థి. 6 :— ; - తథిం | , గిణతొం || త

మి. 7 :— , - తద్దిం | , గిణతొం || త

చ. 8 :— తథింగి | , కాతొం || త

ని. 9 :— ;, - త | , కీంగి | , కాతొం || త

2. సూత ము 1¹

ని :— క్రియ ఒకటికి ఖండగమనము చేయచు జాతి అష్టర హుతురమునకు 1¹ అష్టర కాలము నిలిపి కావుగ అనుటయని అరము. ఆట్టి కావు అష్టరనంఖ్య యుగు 1¹ చే ప్రతిజాతి అష్టరనంఖ్యము గుణించిన ఖండగమన జాతి ఏకవారము వచ్చును.

జాతి	అష్టర సంఖ్య	తేసే అష్టరమూల	త్రియలు
4	$4 \times 1\frac{1}{4} = 5$	—	1
5	$5 \times 1\frac{1}{4} = 6\frac{1}{4}$	$\frac{3\frac{3}{4}}{—} ; ; ; ; ; ;$	2
6	$6 \times 1\frac{1}{4} = 7\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{4} — ; ; ; ;$	2
7	$7 \times 1\frac{1}{4} = 8\frac{3}{4}$	$1\frac{1}{4} — ; ; ;$	2
8	$8 \times 1\frac{1}{4} = 10$	—	2
9	$9 \times 1\frac{1}{4} = 11\frac{1}{4}$	$\frac{3\frac{3}{4}}{—} ; ; ; ; ; ;$	3

గీతా :—

4 :— శ;; ట;; త;; క;; || త

5 :— శ;;శ;;, - త;; | ది;; లి;; రా;; లొ;; || త

6 :— శ;;శ;; - త;;ఫి;; | ,;లి;;రా;;లొ;; || త

7 :— శ;, - త;;;, ది;; | ;,లి;;రా;;లొ;; || త

8 :— త;;ఫి;;లి;; | ;,రా;;లొ;; || త

9 :— శ;;శ;;, - త;; | ;,దీ;;లి;; | ;,రా;;లొ;; || త

3. సూత్ర ము 1 $\frac{1}{2}$

ఒ:- ఈ సూత్రముచే 4 కాలములో ముక్కెయి వచ్చును. తుటియు, 8 కాలం, 4 కాలం చారి ఏకవారము వచ్చును.

సంఖీ	అంగిర వంశ్య	త్రిస్త అంగిరముల	క్రియలా
4	$4 \times 1\frac{1}{2} = 6$	$3 - ;;$	2
5	$5 \times 1\frac{1}{2} = 7\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - ,$	2
6	$6 \times 1\frac{1}{2} = 9$	$8 - ;;$	3
7	$7 \times 1\frac{1}{2} = 10\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ;,$	3
8	$8 \times 1\frac{1}{2} = 12$	$-----$	3
9	$9 \times 1\frac{1}{2} = 13\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - ;,$	4

ఉదా:- రెండు కళల దొకాగమనము

A. నాల్గవ కాలము ముక్కెయి :—

4:- ;; - కిటక | కిటక - కిటక | శ

5:- , - తదిగెలలొం - తది | గెలలొం - తదిగెలలొం | శ

6:- ;; ; తథిం | , గెలలొం - తథింగి | గలొం - తథింగెలలొం | శ

7:- ;, తద్దీంగి | గలొం - తద్దీంగిగి | లొం - తద్దీంగెలలొం | శ

8:- తథింగెలలొం | తథింగెలలొం - తథింగెలలొం | శ

9:- ;; - తదిం | గెలలొం - శ | దిచెలలొం - శ | దింగెలలొం | శ

B. 8 కాలం, 4 కాలం చారి ఏకవారము.

4:- ; - కిట | కిక - కిటక | శ

5:- , - ర, ది, గ, ల | , లొం - తదిగెలలొం | శ

6:— ;,-త | థింగిఱ | లొ० - తథింగిఱలొ० || త

7:— ;,-త; ;దిం | ;గి,ఱ,లొ० | ,తథింగిఱలొ० || త

8:— తథింగి | ,ఱలొ० | తథింగిఱలొ० || త

9:— ;,-త; | ,దిం;గి; | ,ఱ;లొ०,-త | ,దింగిఱలొ० || త

4. సరా ప్రతి ము $1\frac{3}{4}$

ని:— శాఖియొక్క ప్రథమకాల క్రియల నంబ్యును 1 $\frac{3}{4}$ సే గుణించిన శికాల క్రియలు వచ్చును. అట్టి క్రియలలో శాఖి అవురములను శికాలముగ వివరించబడుతున్నది.

సంఖ్య	అవీర నంబ్యు	క్రిసె అవీరములు	క్రియలు
4	$4 \times 1\frac{3}{4} = 7$	—	7
5	$5 \times 1\frac{3}{4} = 8\frac{1}{2}$	1 - ,	9
6	$6 \times 1\frac{3}{4} = 10\frac{1}{2}$	2 - ;	11
7	$7 \times 1\frac{3}{4} = 12\frac{1}{2}$	8 - ; ,	13
8	$8 \times 1\frac{3}{4} = 14$	—	14
9	$9 \times 1\frac{3}{4} = 15\frac{1}{2}$	1 - ,	16

ఫిచా :—

4:— 8; ,ఱ; ,త; ,గి; ,ఱ; ,లొ०, 1, త, ఱ, కిఱరకార్

5:— , -త; ; ,ది; ; ,గి; ; ,ఱ; ; ,లొ०; ; , -త, ది, గి, ఱ, లొ०, -తదిగిఱలొ० || త

6:— ;,-త; , ; ,థిం; ; ,గి; ,ఱ; ,లొ०, 1 ;,-త, ,థిం; ; ,గి; ,ఱ, లొ०, -తథిం, గిఱలొ० || త

7:— ; ,త; ; , ; ,ది; ; ,గి; ; ,ఱ; ; ,లొ०; ; , -త; ; ,ది; ; ,గి; ,ఱ, లొ०; ; , -తదిం, గిఱలొ० || త

8:— ఠ; ,థిం; ; ,గి; ; ,ఱ; ; ,లొ०; ; , -త, ,థిం; ; ,గి; ,ఱ; ; ,లొ०, 1,-తథిం, గిఱలొ० || త

9:— , -త; ; , ; ,ది; ; , 1, గి; ; ,ఱ; ; ,లొ०; ; , -త; ; ,ది; ; ,గి; ,ఱ; ; ,లొ०, -త, దింగిఱలొ० || త

5. సూత్రము 2

ని:- జాతిని కీచే గుణంభిన త్రిక్షం, త్రిక్ష పై కాలము వచ్చును. అనగ త్రిక్రమునకు $\frac{1}{2}$, త్రిక్ష పై కాలమునకు $\frac{1}{2} = 2$. మఱియు, త్రిక్ష పై కాల ముక్కాయి కూడ వచ్చును. అనగ $\frac{1}{2} + \frac{1}{2} + \frac{1}{2} = 2$

శాఖ	అశీర పంచ్య	త్రైపీ అశీరములు	త్రియలు
4	$4 \times 2 = 8$	_____	2
5	$5 \times 2 = 10$	2 - ;	3
6	$6 \times 2 = 12$	_____	3
7	$7 \times 2 = 14$	2 - ;	4
8	$8 \times 2 = 16$	_____	4
9	$9 \times 2 = 18$	2 - ;	5

ఫలా :-

A. (థ, థ, పై. 4:- కిటక్ | క- కిటక్క | త

5:- ;- త,ది,గి,ణ,తొ|, - తదిగిణతొ| | త

6:- తథొ| | గిణతొ| | తథొగిణతొ| | త

7:- ;- త;|,దిం;|,గి|,ణ,తొ|, - త,దిం,గిణతొ| | త

8:- తథొ| | గి| | , తొ- తథొ| | , గిణతొ| | త

9:- ;- త;|,దిం;|,గి|;|,ణ;|,తొ|, - త,దిం,గి,ణ,తొ| | త

B. (థ, పై ముక్కాయి) :-

4:- కిటక్-కిటాక్క-కిటక్క | త

5:- ;- తదిగిణతొ| - తదిగిణతొ| - తదిగిణతొ| | త

6:- తథొగిణతొ| | తథొగిణతొ| | తథొగిణతొ| | త

7:— ;— త,దిం,గీణతొ०-త, | దీంగిణతొ०-త, దీంగిణతొ० ||త

8:— తథింగీణ,తొ०-తథింగీ,క్షాతొ०-తదిం,గీణతొ० ||త

9:— ;— త,దిం,గీణతొ०|తదీంగీ|క్షాతొ०-త,దిం,గీణతొ० ||త

6. సూత ము $2\frac{1}{4}$

వి:— జాతి బకపర్యాయముగ త్రిక్రగమనముగను - త్రిక్రపై కాలముగను
న వ కాలముగను అనుటు. న వ కాలగమనము ముందు ప్రారంభముగ గ్రహించునది.

శారి	అశేర నంణ్య	ప్రోసె అశేరములు	క్రియలు
4	$4 \times 2\frac{1}{4} = 9$	3 - ;,	3
5	$5 \times 2\frac{1}{4} = 11\frac{1}{4}$	$\frac{3}{4} - ;,$ $=$	3
6	$6 \times 2\frac{1}{4} = 13\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - ;;;;$ $=$	4
7	$7 \times 2\frac{1}{4} = 15\frac{3}{4}$	$\frac{1}{2} - ,$ $=$	4
8	$8 \times 2\frac{1}{4} = 18$	$\frac{3}{2} -$ $=$	5
9	$9 \times 2\frac{1}{4} = 20\frac{1}{2}$	$3\frac{3}{4} - ;;;;$ $=$	6

ఉదా:—

4:— ;, - కిటకక | కిటక | క - కిటక ||త

5:— ;,—తదిగిణతొ० - త,ది,గి,ణ,తొ०, - తదిగిణతొ० ||త

6:— ;;;;-తథిం | గిణతొ० | తథిం గిణతొ० | తథింగిణతొ० ||త

7:— ,తదీంగిణతొ० - త;|,ది;|,గి;|,ణ,తొ०, - త|,దీంగిణతొ० ||త

8:— ;—తథింగీక్షాతొ० - | తథిం | గీణ,తొ० - తథిం,గీణతొ० ||త

9:— ;;;;;,త|,దీంగీక్షాతొ० - త;|,దీం;గి;|,క్షా|,తొ०, - త,దిం,గీక్షాతొ० ||త

7. సూత వ్యు $2\frac{1}{2}$

ని :— ఈ సూతముచే పరిషారి చక్కరల్ని నై కాలముగను - త్రిక్రామముగను - త్రిక్రామముగను - అనుటకుగాను (X)సొంతునది.

సం	అంత వెళుగు	శేష అంతములు	క్రియలు
4	$4 \times 2\frac{1}{2} = 10$	2 - ;	3
5	$5 \times 2\frac{1}{2} = 12\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2} - ; ; ;$	4
6	$6 \times 2\frac{1}{2} = 15$	1 - ;	4
7	$7 \times 2\frac{1}{2} = 17\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - ; ; ;$	5
8	$8 \times 2\frac{1}{2} = 20$	$\underline{\underline{H}} - ; ;$	5
9	$9 \times 2\frac{1}{2} = 22\frac{1}{2}$	$\underline{\underline{H}} - ; ;$	6

ప్రశ్న :—

చ.డ.   ల.ఎ.   ల.ఎ.డ.

4:— ; - కిటక | కిటక | క - కిటక 15

5:— ; ; ; - తదిగిణలొం - త,ది | ,గ,ి,లొం, - తదిగిణలొం 15

6:— ; - తథింగిణలొం | తథిం | గిణలొం | తథింగిణలొం 15

7:— ; ; - త,ది|,గ|గిణలొం - త; ; ,ది|;గ|,లొం, - త,దింగిణలొం 15

8:— తథింగిణలొం | తథిం | గిణ,లొం - తథిం | ,గిణలొం 15

9:— ; ; - తదింగి|,గిణలొం - త; ; ,దింగి|;గ|,లొం, - త,ది|,గిణలొం 15

8. సూట్రము 2³

ని :— ఈ సూట్రముచే A:- 3 కాలము 1 పారి, 4 కాలము 2 సార్లు,
5 వ కాలము 3 సార్లు వచ్చున. మణియు B - 7వ కాలం ముక్కాయి, ల్రిక్కెల్లాలు
ముక్కాయి వచ్చున.

సారి	అంతర నంబర్సు	ప్రశ్నల అంతరములు	ఒఱడు
4	$4 \times 2\frac{1}{2} = 11$	1 _ ,	3
5	$5 \times 2\frac{1}{2} = 13\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - ; ; ; ;$	4
6	$6 \times 2\frac{1}{2} = 16\frac{1}{2}$	$8\frac{1}{2} - ; ; ; ;$	5
7	$7 \times 2\frac{1}{2} = 19\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - ; ;$	5
8	$8 \times 2\frac{1}{2} = 22$	$2 - ;$	6
9	$9 \times 2\frac{1}{2} = 24\frac{1}{2}$	$8\frac{1}{2} - ; ; ; ; ; ;$	7

ఉదా :—

A:- 3 కా. 1 పారి, 4 కా. 2 సార్లు, 5 కా. 3 సార్లు.

B:- , - రెటర్ ట్రెక్ - రెటర్క - రెటర్క - రెటర్క - రెటర్క 15

3. ర. 4. ర.

B:- ; ; ; ; - రెట, ది; 1, గి, గి, లొ, - రె, ది, గి, గి, లొ, -

5. ర.

రెదిగిలొ-రెదిగిలొ-రెదిగిలొ 15

3. ర. 4. ర.

B:- ; ; ; - రె 1, ఫి; గి, గి, లొ, - రెఫిగిల 1 లొ-రెఫిగిలొ -

.5 ర.

రెఫిల 1, గిలొ-రెఫిగిలొ-రెఫిగిలొ 15

3 రా.

7:- ;,-త; ;,చిం; | ;గి;ఎ;తొ; - త | ;,దీం;గి;ఎ;తొ;,-త; | ,దీం;గి;ఎ;తొ;,-

5 రా.

తదీంగి | రాతొ-తదీంగిఎతొ-తదీంగిఎతొ | త

8:- ;తథిం | ,గిఎ | ,తొ- తథింగి | ,రాతొ-తథింగి | ,కాతొ-

తథింగిఎతొ | తథింగిరాతొ-తథింగిరాతొ | త

9:- ;;;;-త; | ;,దీం; ;గి;ఎ;;తొ; | , - త; ,దీం;గి;ఎ | ,తొ;,-త; ,దీం;గి;ఎ |

;తొ;,-తదీంగిఎతొ-త | ,దీంగిఎతొ-తదీంగిఎతొ | త

B.- ఈవ కాలమాక్రాయి, ప్రి[శ్వాస] కాల మక్కాయి:-

5 రా.

4:- ; - కిటతక - కిటతక - కిటతక | కిటతక - కిట | తక - కిటతక | త

లి. వై

5:- ;;;, - తదిగిఎతొ - తది | గిఎతొ - తదిగిఎతొ -

తది | ఎతొ - తదిగిఎ | తొ - తదిగిఎతొ | త

6:- ;;;;-తథిం | ,గిఎతొ - తథింగిఎతొ - తథింగిఎతొ |

తథింగిఎతొ | తథింగిఎతొ | తథింగిఎతొ | త

7:- ;, - తదీంగిఎతొ - తదీంగిఎ | తొ - తదీంగిఎతొ -

త,దిం | ,గిఎతొ - త | ,దీంగిఎతొ - త | ,దీంగిఎతొ | త

8:- ; - తథింగిఎతొ | తథింగిఎతొ - తథింగిఎతొ |

తథింగిఎ | ,తొ - తథింగి | ,రాతొ - తథిం | ,గిఎతొ | త

9:- ;;;, - త,దిం | ,గిఎతొ - తదీంగిఎతొ - త | ,దీంగిఎతొ -

త,దిం,గిఎతొ-తదీంగి | రాతొ-త,దిం | ,గిఎతొ | త

9. సూత్రము 3

వ : - A:- ఈ సూత్రముచే గుడొందిన వశువుగమన ముక్కాయి వచ్చును.
వాటియు B:- చ. [రీ. ప్రై. కాలము వచ్చును.

$$\text{గట్టిత విధానము : - } \text{చ} - [\text{రీ} - \frac{\text{రీపై}}{1 + 1\frac{1}{3} + \frac{2}{3}}] = ?$$

జాతి	అటీర నంబు	క్రొనె అటీరములు	క్రియలు
4	$4 \times 3 = 12$	—	3
5	$5 \times 3 = 15$	1 - ,	4
6	$6 \times 3 = 18$	2 - ;	5
7	$7 \times 3 = 21$	3 - ;,	6
8	$8 \times 3 = 24$	—	6
9	$9 \times 3 = 27$	1 - ,	7

ఉదా : -

A. ముక్కాయి

4:- కీటుతక్ | కీటుతక్ | కీటుతక్ ||

5:- , - తథిగి | జత్తొం - తది | గిణత్తొం - త | దిగిణత్తొం ||

6:- ; - తథిం | , గిణత్తొం | తథింగి | జత్తొం - తథిం | , గిణత్తొం ||

7:- ;, - త | , దీంగి | జత్తొం - త, | దీంగిజ | తొం - త, దీంగి | , గిణత్తొం ||

8:- తథింగి | , జత్తొం | తథింగి | , జత్తొం | తథింగి | , జత్తొం ||

9:- , త, దీంగి | , దీంగి | , తొం - త, | దీంగి | జత్తొం - త | , దీంగి | , జత్తొం ||

B. చ. ప్ర. ల్రి. ప్ల., గమనము:-

4:- కిటకిటకిటకి - కిటకిటకి

5:- , - తదిగి | గల్లొం - త, ది, గి, న, లొం, తదిగిగలొం | త

6:- ; - తథిం | , గిణలొం | తథిం | గిణలొం | తథింగిణలొం | త

7:- ;, - త, దింగి | గల్లొం - త; | , దింగి | , న, లొం, - త | , దింగిగలొం | త

8:- తథింగి, రాలొం | తథింగిణ, లొం - తథిం | , గిణలొం | త

9:- , త, దిం, గిణ, లొం - త; | , దిం; గి; , ణ, | , లొం, - త, దిం, గిణలొం | త

10. సూత్రము $3\frac{1}{4}$

వి:- ఈసూత్రమునే కీవ కాలములో ముక్కాయి, కీవ కాలం, ప్రిక్సం, ప్రిక్రు కీవ కాలమున శాఖి ఏక వారము వచ్చును.

సం	అంకిర వంటి	తెస్తి అంకిరములు	కిములు
4	$4 \times 3\frac{1}{4} = 13$	$\underline{\underline{8}} - ;,$	4
5	$5 \times 3\frac{1}{4} = 16\frac{1}{4}$	$\underline{\underline{8\frac{1}{4}}} - \underline{\underline{::;::;}}$	5
6	$6 \times 3\frac{1}{4} = 19\frac{1}{4}$	$\underline{\underline{8}} - ;,$	5
7	$7 \times 3\frac{1}{4} = 22\frac{1}{4}$	$\underline{\underline{1\frac{1}{4}}} - ;,$	6
8	$8 \times 3\frac{1}{4} = 26$	$\underline{\underline{2}} - ;,$	7
9	$9 \times 3\frac{1}{4} = 29\frac{1}{4}$	$\underline{\underline{2\frac{1}{4}}} - ;;$	8

ఫలా :-

4:- ;, - కిటకి - కిటకి - కిటకి - కిటకి | ;, - కిటకి | ;, - కిటకి | ;

5:- ;;;; ;;;; - త | దిగిగలొం - తగిడిగలొం - తదిగిగలొం -

6:- త | దిగిగలొం - త, ది | , గి, ణ, లొం | , - తదిగిగలొం | త

6:- ; - తథింగిట్లో - తథింగిట్లో - తథిం | ,గిట్లో -

తథింగిట్లో | - తథిం | గిట్లో | - తథింగిట్లో |

7:- ; ; - తద్దింగిట్లో - తద్దిం | గిట్లో - తద్దింగిట్లో - త,దిం | ,గిట్లో -

త; | ,దీంగి | ,గిట్లో, - త | ,దీంగిట్లో | త

8:- ; - తథింగిట్లో | తథింగిట్లో - తథింగిట్లో | - తథింగిట్లో | -

తథిం | గిట్ | ,ల్లో - తథిం | ,గిట్లో | త

9:- ; ; ; ; - తద్దింగి | ,గిట్లో - తద్దింగిట్లో - త,దిం | ,గిట్లో - తద్దింగి | ,గిట్లో -

త; | ,దీంగి | ;గి | ,ల్లో, - త,దిం | ,గిట్లో | త

11. సూత్రము $3\frac{1}{2}$

ని :- చకురక్ - చకురక్షై కాల, ల్రిక్-ల్రిక్షై కాలణతివకారము వచ్చును.
శయియు, శుధ్యయుక్కాల ప్రియులను కిం చే గుర్తించిన ల్రికాల ప్రియులు వచ్చును. ఈ
ల్రికాల గోచారము 7వ సూత్రమునందు చూపబడును.

గాహనికః:- చకురక్ - చ.నై.కాలము ల్రిక్, ల్రి.పై.కాలముగము ల్రిమూ. విభాగము
గ్రహించునది.

అండ	అవ్వర సంఖ్య	(కేవలి అవ్వరములు)	క్రియలు
4	$4 \times 3\frac{1}{2} = 14$	2 - ;	4
5	$5 \times 3\frac{1}{2} = 17\frac{1}{2}$	$\underline{2\frac{1}{2}}$; ;,	5
6	$6 \times 3\frac{1}{2} = 21$	$\underline{3} - ;,$	6
7	$7 \times 3\frac{1}{2} = 24\frac{1}{2}$	$\underline{3\frac{1}{2}} - ;;;,$	7
8	$8 \times 3\frac{1}{2} = 28$	—	7
9	$9 \times 3\frac{1}{2} = 31\frac{1}{2}$	$\underline{\frac{1}{2}} - ,$	8

పదా : -

4:- ; - కి,ట, | త,క, - కిటతక | క,ట,త, | క, - కిటతక ||త

5:- ; ; - త,ది | ,గి,ణ,తొ०, - త | దిగిణతొ० - త,ది | ,గి,ణ,తొ० | , - తదిగిణతొ० ||త

6:- ; ; - త, | థిం;గి,ణ, | తొ०, - తథింగిణతొ० | తథిం | గిణతొ० | తథింగిణతొ० ||త

7:- ; ; ; - త | ;,థిం;గి | ,గ,తొ०, - త,దిం | ,గిణతొ० - త; | ,దిం;గి | ,గ,తొ०,
త | ,దింగిణతొ० ||త

8:- తథింగి | ,గ,తొ० | థథింగిణతొ० | తథిం | గిణ,తొ० - తథిం | ,గిణతొ० ||త

9:- , - త; ,దిం, | ,గ;గ, | ,తొ०, - త,దిం | ,గాతొ० - త; | ,దిం;గి | ;,గ, | ,తొ०, -
త,దిం | ,గిణతొ० ||త

12. సూత్రము $3\frac{3}{4}$

ని :— ఈ సూత్రముచే రివ కాల ముక్కాయి, నీ కాలముక్కాయి వచ్చును.

ఓపి	అశ్వర వంణ్ణ	తేసే అశ్వరములు	ప్రియులు
4	$4 \times 3\frac{3}{4} = 15$	1 - ,	4
5	$5 \times 3\frac{3}{4} = 18\frac{3}{4}$	$1\frac{1}{4} - ;;$ <u><u>=====</u></u>	5-
6	$6 \times 3\frac{3}{4} = 22\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ;,$ <u><u>=====</u></u>	6
7	$7 \times 3\frac{3}{4} = 26\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{4} - ;;;,$ <u><u>=====</u></u>	7
8	$8 \times 3\frac{3}{4} = 30$	2 - ;	8
9	$9 \times 3\frac{3}{4} = 33\frac{3}{4}$	$2\frac{1}{4} - ;;;;$ <u><u>=====</u></u>	9

ఉదా :—

4:- , - కిటకు | క - కిటకు | క - కిటకు | క - కిటకు - కిటకు-కిటకు ||త

5:- ;, -త; ;,ది; ;,గి; ;,ఇ; ;,తొ; ;, - త; ;,ధి; ;,గి; ;,ఇ; ;,తొ; ;, - త; ;,ది; ;,గి; ;,ఇ; ;,తొ; ;, -
తదిగిణతొ-తదిగిణతొ-తదిగిణతొ ||త

6:- ;, -త, ధొ, ;,గి, ;,ఇ, ;,తొ, - త, ;,ధి, ;,గి, ;,ఇ, ;,తొ, -
తధొ, గిణతొ-తధొంగిణతొ-తధొం ||త

7:- ;;;, -త; ;, దిం; ;, గి; ;, ఇ; ;, తొ; ;, - త; ;, దిం; ;, ;, గి; ;, ఇ; ;, తొ; ;, -
తదింగిణతొ-తదింగిణతొ-తదింగిణతొ ||త

8:- ; -తధొ, గిణ, తొ-తధొ, గిణ, తొ-తధొ, గిణ, తొ -
తధొంగిణతొ-తధొంగిణతొ-తధొం ||త

9:- ;;;, -త; ;, దిం; ;, గి; ;, ;, ఇ; ;, తొ; ;, - త; ;, దిం; ;, గి; ;, ;, ఇ; ;, తొ; ;, -
తదింగిణతొ-త, ధొంగిణతొ-త, ధొంగిణతొ ||త

13. సూక్తము 4

రి:- ఈ సూక్తముచే గుర్తించిన 1:- త్రిక్లిఫ్ మహా ముక్కాయి వచ్చును. 2:- కివ రాల చతుర్భుజము, ప్రత్రి, త్రిక్లిఫ్ కాలముగ బాటివచ్చును. అవగ ప్రతికాథ ప్రియబ నెం 2 రా. చతుర్భుజము, ప్రతికాథ ప్రియబ నెం 2 రా. చతుర్భుజము వచ్చును.

సంఖ్య	అందర న.ఖ్య	కేవల అందరములు	కొఱకు
4	$4 \times 4 = 16$	—	4
5	$5 \times 4 = 20$	—	5
6	$6 \times 4 = 24$	—	6
7	$7 \times 4 = 28$	—	7
8	$8 \times 4 = 32$	—	8
9	$9 \times 4 = 36$	—	9

ప్రశ్నలు:-

A. (త్రిక్లిఫ్ మహా ముక్కాయి

6:- ద్వితీయ | ४ - १६ | ४४ - ४ | ८ రో १५

7:- తదిగి | గంతో-త | దిగిగ | లో-తది | గంలోం १५

8:- తథ్యం | గంతోం | తథ్యం | గంతోం | తథ్య | గంతోం १५

9:- తథ్యం | గిగి |, లో-త | తథ్యం | గిగి | లో-త | , దీం | గంతోం १५

10:- తథ్యం | గిగి |, లో-త | తథ్యం | గిగి | లో-తథ్య |, గి | గంతోం १५

11:- తథ్యం | గిగి |, లో-త | గిగి |, గి | గంతోం १५

B:- 2కా, [థ, బ్రి. పై:-

4:- కిట | తక | కిటత | క - కిటతక ||త

5:- తది | గిణ | తొం - త;ది | .గి,ణ,తొం | , - తదిగిణతొం ||త

6:- తథిం | ,గి | ఇతొం | -తథిం | గిణతొం | తథింగిణతొం ||త

7:- త, | దీం | గిణ | తొం - త; | ,దీంగి | ,ణ,తొం | - త | ,దీంగిణతొం ||త

8:- తథిం | ,గి | ,ణ | ,తొం | - తథింగిణ | ,తొం - తథిం | ,గిణతొం ||త

9:- త,|దీంగి|ణ,తొం - త;|,దీంగి|,ణ,|,తొం, - త,దీం,గి|ణ,తొం ||త

14. సూతము $4\frac{1}{4}$

వి:- ఈ సూతముచే రవ కాల శాఖి వక్వారము, ప్రితముక్కాయి నచ్చును.

జారి	అంగ నంఖ్య	పేసె అంగ మూలు	గ్రియలు
4	$4 \times 4\frac{1}{4} = 17$	$8 - ;,$	5
5	$5 \times 4\frac{1}{4} = 21\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{4} - ;;;;;,$	6
6	$6 \times 4\frac{1}{4} = 25\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - ;;;;$	7
7	$7 \times 4\frac{1}{4} = 29\frac{3}{4}$	$2\frac{3}{4} - ;;;;$	8
8	$8 \times 4\frac{1}{4} = 34$	$2 - ;;;;$	9
9	$9 \times 4\frac{1}{4} = 38\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{4} - ;;;,$	10

ఉదా :-

4:- ;, - కిటతక | కిటత | క - కిట | కక - క | టతక ||త

5:- ;;;;;, - తదిగిణతొం | తదిగి | ఇతొం - త | దిగిణ | తొం - తని | గిణతొం ||త

6:- ;;; - తథీంగిణత్తొం | తథీం | గిణత్తొం | తథీం | గిణత్తొం | తథీం | గిణత్తొం ఇ

7:- ;;; - తథీంగిణత్తొం | త,సం,గిణత్తొం - త,గిణత్తొం - త,దీంగిణత్తొం | ఇ

8:- ;;; - తథీంగిణత్తొం | తథీంగిణత్తొం - తథీంగిణత్తొం | తథీంగిణత్తొం | త

9:- ;;; - తథీంగిణత్తొం | త,సం,గిణత్తొంత,దిం,గిణత్తొంత,దిం,గిణత్తొం | త

15. సూత్రము $4\frac{1}{2}$

ఇం - ఈ స్టోర్ముచే కీన గాల ముక్కాయి ఓవ కొల ముక్కాయి వచ్చును.

సారి	ఆశక్త సంఖ్య	తేసే ఆశక్తరములు	కియలు
4	$4 \times 4\frac{1}{2} = 18$	$2 - ;$	5
5	$5 \times 4\frac{1}{2} = 22\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ;$	6
6	$6 \times 4\frac{1}{2} = 27$	$1 - ,$	7
7	$7 \times 4\frac{1}{2} = 31\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2},$	8
8	$8 \times 4\frac{1}{2} = 36$	—	9
9	$9 \times 4\frac{1}{2} = 40\frac{1}{2}$	$8\frac{1}{2} - ; ; ;$	11

Digitized by

— : - శిలు | తక - శిలు | తక - కిలు | శక - కిలుతక | కిలుతక - కిలుతిక | తక

త - ;, - త, ది, గి | , ఇ, త్రిం | , - త, ది | , గి, ఇ, త్రిం | , - త | , ది, గి, ఇ, త్రిం | ,
తదిగింత్రిం - తది | గి-త్రిం తదిగింత్రిం | త

6:- , - తథీం | గిణత్తొం - త | కీంగిణ | తొం - తథీం ! గిణత్తొం -
తథీం | , గిణత్తొం - తథీంగి | ఎత్తొం - తథీంగింగెత్తొం | త

7:- , - త; ; దీం, । , గీ, ఇ, తొ०, - త । ; దీం; గి, । , ఇ, తొ०, - త; । , దీం; గి, ఇ, తొ०, -
తదీంగి । ఇతొ० - తదీంగిఇ । తొ० - తదీంగిఇతొ० ||త

8:- తథీగి । , ఇతొ० | తథీంగి । , ఇతొ० | తథీంగి । , ఇతొ० | -
తథీంగిఇతొ० | తథీంగిఇతొ० : తథీంగిఇతొ० ||త

9:- ; ; , - త । ; దీం; గి । ; ఇ, తొ० | , - త; ; దీం, । , గీ; ఇ, । , తొ०, -
త; ; దీం । ; గీ; ఇ । ; తొ०, - త, దీం । , గీఇతొ० -
త, । దీంగిఇతొ० - త । , దీంగిఇతొ० ||త

16. సూత్రము $4\frac{3}{4}$

వి:- ఈ సూత్రముచే A:- 5 వ కాల ముక్కొయి, ప్రిశ్రగమన ముక్కొయి వచ్చును, మణియు, B:- జాతి 2 కా. 1 సారి, 3 కా. 2 సార్లు 5 కా. 8 సార్లు వచ్చును.

అమనిక :- B. లో 7-9 జాతులుగ్రీయ 1 & 16 కళలు చౌప్పున గమనము. అందు
 2 కా. లో అక్కరము 8 మాత్రలు, 3 కా. 4 మాత్రాలు, 5 కా. 1 మాత్ర
 గమన క్రియావిధాగము చేయబడినదిగి గ్రహించవలను.

జాతి	అక్కర సంఖ్య	ప్రోసె అక్కరములు	గియలు
4	$4 \times 4\frac{3}{4} = 19$	1 - ; ;	5
5	$5 \times 4\frac{3}{4} = 23\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4} -$, =	6
6	$6 \times 4\frac{3}{4} = 28\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} -$; ; ; ; ; ;	8
7	$7 \times 4\frac{3}{4} = 33\frac{1}{4}$	$\frac{2}{4} -$; ; ; ; ;	9
8	$8 \times 4\frac{3}{4} = 38$	2 - ; ; ; ;	10
9	$9 \times 4\frac{3}{4} = 42\frac{3}{4}$	$1\frac{1}{4} -$; ; ; =	11

ఉచా : -

A :- 4 :- ; ; - కిటతక - కిటతక - కిటతక | -

కిటత | క - కిట | తక - కి | టతక | త

5 :- , - తదిగిణతొం - తదిగిణతొం - తదిగిణతొం | -

తదిగి | ణతొం - త | దిగిణ | తొం - తది | గిణతొం | త

6 :- ; ; ; ; ; - తథిం | , గిణతొం - తథింగిణతొం - తథింగిణతొం | -

తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం | త

7 :- ; ; ; ; , తద్దింగి | ణతొం - తద్దింగిణతొం - తద్దింగిణతొం | -

త, దిం | , గిణ | తొం - త, | దిగిగి | ణతొం - త | , దిం | గిణతొం | త

8 :- ; ; ; - తథింగిణతొం | తథింగిణతొం - తథింగిణతొం | -

తథిం | గిణ | , తొం - త | థింగి | , ణ | తొం - తథిం | , గి | ణతొం | త

9 :- ; ; , - తద్దింగిణతొం - త, | దింగిణతొం - తద్దింగిణతొం | -

త, దిం | , గి | ణతొం | త, దిం | , గి | ణతొం | త, దిం | , గి | ణతొం | త,

8 :- 2 కా. 1 సారి, 3 కా. 2 సార్లు, 5 కా. 3 సార్లు ఖల ముక్కాయి :-

4 :- , కి, ట | , త, క | , - కిటత | క - కిటత | క -

కిటతక - కిటతక - కిటతక | త

5 :- , - త; ది; | , గి; ణ; | , తొ; ; - త, ది | , గి, ణ, తొ; , త | , ది, గి, ణ, తొ; | , -

తదిగిణతొం - తదిగిణతొం - తదిగిణతొం | త

6 :- ; ; ; , - త | ; థిం ; , | ; , గి ; , ణ | ; , తొ ; ; , - త | , థిం, గి, ణ | , తొ ; , - త, థిం, | , గి,

ణ, తొ ; , - తథిం | , గిణతొం - తథింగిణతొం - తథింగిణతొం | త

7 :- ; ; ; ; , - త; | ; ; ; ; , దిం; , | ; ; ; ; , గ; | ; , ణ; ; , తొ; ; ; , - త; ; , దిం; , | ; ,

గి; ణ; , తొ; ; , - త | ; ; ; , దిం; ; గి | ; , ణ; , తొ; ; , -

తద్దింగి | ణతొం - తద్దింగిణతొం - తద్దింగిణతొం | త

8 :- ; - త, | థిం; | గీ; | ణా; | లొం, - తథింట, గీణా, లొం - తథింట, గీణా, లొం -
తథింగీణాలొం | తథింగీణాలొం - తథింగీణాలొం || త

9 :- ;, - త ;;; ;, | ;, దొ ;;; ;, | ;, గీ ;;; ;, | ;, ణా ;;; ;, | ;, లొం ;;; ;, -
 త; | ;, దొ ;;; గీ, | ;, ణా ;;; లొం; | ,త; ;, దొ ;, | , గీ ;, ణా ;, | , లొం; . -
తద్వీంగీణాలొం - త, | దీంగీణాలొం - తద్వీంగీణాలొం || త

17. సూత్ర ము 5

వి :- 5 సూత్రముచే గుణించిన A :- జాతివ్రకవారము, ప్రిక్రగమన ముక్కాయి వచ్చును. మేతియు, B:- విన్యాస ముక్కాయి వచ్చును. విన్యాసమనగ ఈతి సశబ్దమని, ఆణతి అష్టరములను కాపు (అపు) చేసి, మరల సశబ్దమని, కాపుచేసి, కిరిగి సశబ్దమనట. మూడు సశబ్దముల మధ్య రెండు సిశబ్దములు వచ్చును.

మనిష :- నిశ్చయమునకు - ఏజాతికి ఎన్ని అష్టరములో అన్ని “త” తో కూడిన శామాలతో పోదావారణ క్రియావిధాగమున గ్రహించవలెను.

అర్థ	అష్టర సంఖ్య	ఉపనే అష్టరములు	క్రియలు
4	$4 \times 5 = 20$	—	5
5	$5 \times 5 = 25$	3 - ;,	7
6	$6 \times 5 = 30$	2 - ;	8
7	$7 \times 5 = 35$	1 - ,	9
8	$8 \times 5 = 40$	—	10
9	$9 \times 5 = 45$	3 - ;,	12

ఉదా:-

A:- జాతి ఏకవారము, త్రిశగమన ముక్కెయి :-

4 :— కిటతక | -కిటత | క - కిట | తక - కి | టతక || త

5 :— ;, - త | దిగిణతొం | - తదిగి | ణతొం - త | దిగిణ | తొం - తది | గిణతొం || త

6 :— ; - తథిం | ,గిణతొం | - తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం || త

7 :— , - త,దిం | ,గిణతొం | - త,దిం | ,గిణ | తొం - త, | దింగి | ణతొం - త | ,దిం | గిణతొం || త

8 :— తథింగి | ,ణాతొం | - తథిం | గిణ | ,తొం - త | థింగి | ,ణా | తొం - తథిం | ;గి | ణాతొం || త

9 :— ;, - త | ,దింగి | ,ణాతొం | - త,దిం | ,గి | ణాతొం | త,దిం | ,గి | ణాతొం | త,దిం | ,గి | ణాతొం || త

B:- విన్యాసముక్కెయి :-

4 :— కిటతక | త; | కిటతక | త; | కిటతక || త

5 :— ;, - త | దిగిణతొం | త; | , - తదిగి | ణతొం - త, | ;, - త | దిగిణతొం || త

6 :— ; - తథిం,గిణతొంత; | ; - తథిం,గిణతొంత; | ; - తథిం,గిణతొం || త

7 :— , - త,దిం | ,గిణతొం | త; | ;, - త | ,దింగి | ణతొం - త, | ; | , - త,దిం | , గిణతొం || త

8 :— తథింగి,ణాతొంత; | ;|తథింగి,ణాతొంత; | ;|తథింగి,ణాతొం || త

9 :— ;, - త | ,దింగి | ,ణాతొం | త; | ; | , - త,దిం | ,గిణ | ,తొం - త, | ; | ;, - త | ,దింగి | ,ణాతొం || త

18 సూత్ర ము $5\frac{1}{4}$

వి:- ఈ సూత్రమున A:- జాతిఅష్టరమునఁ 3 + 1 $\frac{1}{4}$ + $\frac{3}{4}$ వంతున అనిన ప్రత్యేక గమన ప్రియాలము వచ్చును. హస్తిము, B:- ; కా. ముక్కాయి, $\frac{1}{4}$ కా. ముక్కాయి, $\frac{3}{4}$ కా. ముక్కాయిగ వచ్చును.

గమనిక:- A. ఉదాహరణమున 4, 6, 8- క్రియకు 8 కశలవంతున- జాతిఅష్టరము 6, 8 1 $\frac{1}{4}$ మాత్రల గమనముగను 5, 7, 9- క్రియకు 16 కశలవంతున- జాతి అష్టరము 12, 6, 8 మాత్రల గమనముగను వివరించ బహుచుస్తుది.

జాతి	అష్టర నంఖ్య	తోసే అష్టరములు	క్రియలు
4	$4 \times 5\frac{1}{4} = 21$	$\frac{3}{4};;$	6
5	$5 \times 5\frac{1}{4} = 26\frac{1}{2}$	$1\frac{3}{4}; \frac{1}{4};,,$	7
6	$6 \times 5\frac{1}{4} = 31\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - ,$	8
7	$7 \times 5\frac{1}{4} = 36\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4} - ;;;;;$	10
8	$8 \times 5\frac{1}{4} = 42$	$2 - ;;$	11
9	$9 \times 5\frac{1}{4} = 47\frac{1}{2}$	$\frac{3}{4} - ;,$	12

ఉదా :-

A :- $3+1\frac{1}{4}+\frac{3}{4}$ గప్రియాలము:-

$4 - ;;; - 8, 1;;\text{ట}, 1;;\text{త}, 1;;\text{క}, 1;;\text{ప}, - 5, 1;\text{ట}, \text{ప}, \text{త}, \text{క}, 1 - 5;\text{ట}, \text{ప}, \text{త}, \text{క}, 1\text{త}$

B :- $;; - \text{త}, 1;;\text{ట}, 1;;\text{ద}, 1;;\text{గ}, 1;;\text{ఎ}, 1;;\text{ఓ}, 1;;\text{ప}, 1;;\text{మ}, 1;;\text{ఓ}, 1;; -$

$\underline{\underline{\text{త}, \text{ద}, \text{గ}, 1;;\text{ఎ}, \text{ప}, \text{మ}, \text{ఓ}, 1, - \text{ప}, \text{ద}, \text{గ}, \text{ఎ}, \text{ప}, \text{మ}, \text{ఓ}, 1\text{త}}}$

6 :- - త;;,థిం | ;;;; | ;,గి;; | ,ఎ;;,తొం | ;;;, -

త;; | థిం;;గి, | ,ఎ; తొం; - త, | ,థిం;;గి;ఎ; తొం; ||త

7 :- ;;;, - త;; | ;;;; ;;; | ;;;, సీం;;; | ;;;; ;;;, లు;; | ;;;; ;;;, ఎ;; | ;;;, తొం;;; | , -

త;;; ;;;; ;;;, థిం | ;;;; ;;;, గి;;, ఎ | ;;;, తొం;;; | , - త;; | , దీం;;గి;ఎ; తొం; || త

8 :- ;; - త;;, ప్రథిం | ;;;; గి | ;;;; | ;, ఎా;; | ;;;; తొం, | ;; -

త;థిం | ;;;, గి, | ;, ఎా;;, | , తొం; | , థిం;;, గి;;; ఎా;;; తొం; || త

9 :- ;,-త;;; ;;;; | ;;;; ;;;, థిం; | ;;;; ;;;; | ;, గి;;; ;;;; | ;;;; ;;;, ఎా;; | ;;;; ;;;; | , -

జ, తొం;;; | , - త | ;;;; ;;;, థిం; | ;;;; గి;;; | ;, ఎా;;; ;;;; తొం | ;;;, -

త;;, సీం; | , గి;;; ఎా;;; తొం; || త

B :- 3-4-5 కాలముల ముక్కాయిలు మూలమః:-

4 :- ;, - కి | టత్క - కి | టత్కక - కి | టత్క - కిట | తక - కిటత్క - కిట | తక

కిటత్క - కిటత్క - కిటత్క || త

5 :- ;;;, - త;;, ది;;, గి | ;, ఎ;;, తొం; | , - త;;, ది | ;, గి;;, ఎ; తొం; | , -

త | ;, ది;;, గి;;, ఎ;;, తొం | ;, -

త, ది, గి, ఎ, తొం, - త, ది | ;, గి, ఎ, తొం, - త, ది, గి, ఎ, తొం | , -

తదిగిణతొం - తదిగిణతొం - తదిగిణతొం || త

6 :-, - త, థిం; గి | , ఎ, తొం, - త, థిం | ;, గి, ఎ, తొం | , - త, థిం; గి | , ఎ, తొం, -

తథిం | గిణతొం - తథింగిణ | తొం - తథింగిణతొం -

తథిం | , గిణతొం - తథింగిణతొం - తథింగిణతొం || త

7 :— ;;; ;;; - త; | ;;; దీం ;;; గి; | ,ఇ; తొం; - త;; | ,దీం ;;; గి; ఇ; | ,తొం; -

త; ; ; దీం, | ; ; గి; ఇ; ,తొం; | , -

త; , దీం; గి; ఇ; ,తొం, - త | ; , దీం; గి; ఇ; ,తొం, - త; | , దీం; గి; ఇ; , తొం, -

తదీం | ఇతొం - తదీంగిఇతొం - తదీంగిఇతొం || త

8 :— ; త, థిం; గి; ఇచా; తొం, - త, థిం; గి; ఇచా; తొం, - త, థిం; గి; ఇచా; తొం, -

తథిం | ,ఇతొం - తథిం | ,ఇతొం - తథిం | ,ఇతొం -

తథింగిఇతొం | తథింగిఇతొం - తథింగిఇతొం || త

9 :— ; , త;; ; , దీం; | ; , గి; ; ఇచా; | ; , తొం; - త;; ; దిం | ; ; ; , గి; ; ఇచా | ; ; ; , తొం; -

త;; ; , దీం; గి; , ఇచా; ; ; తొం; , - త| ; , దీం; గి; ఇచా; తొం; , - త; , దీం; గి; ఇచా; , తొం; , -

త;; , దీం; గి; ఇ| ; , తొం, - తదీంగిఇతొం - త, | దీంగిఇతొం - తదీం

గిఇతొం || త

19. సూత్ర ము $5\frac{1}{2}$

వి :— ఈ సూత్రముచే గుర్తించిన జాతి 2 కా 1 సారి, 3 కా. 2 సార్లు, 4 కా.

3 సార్లు వచ్చును.

జాతి	అక్షర నంబ్యు	ప్రోసె అక్షరములు	గ్రియలు
4	$4 \times 5\frac{1}{2} = 22$	2 - ;	6
5	$5 \times 5\frac{1}{2} = 27\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - ,$	7
6	$6 \times 5\frac{1}{2} = 33$	3 - ;,	9
7	$7 \times 5\frac{1}{2} = 38\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ;,$	10
8	$8 \times 5\frac{1}{2} = 44$	—	11
9	$9 \times 5\frac{1}{2} = 49\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - ;,$	13

ఉదా :-

3 కా. 1 సారి, కి కా. 2 సార్లు, 4 కా. 3 సార్లు బాలిగమనము

4 : - ; - కి, | ట,త, | క, - కిట | తక - కిట | తక - కిటతక | కిటతక - కిటతక || త

5 : - , - త; ది; | ,గి;ఇ; | ,తొ; , - త, ది | ,గి,ఇ,తొ; , - త | ,గి,గి,ఇ,తొ; , -

తదిగిణతొ - తది | గిణతొ - తదిగిణతొ || త

6 : - ;, - త | ,థిం, | ,గి,ఇ | ,తొ; , - త | థింగిణ | తొ - తథిం | గిణతొ -

తథిం | , గిణతొ - తథింగి | ఇతొ - తథింగిణతొ || త

7 : - ;, - త; ; | ;,దీం; , | ;,గి; , ఇ | ;,తొ; , - త | ;,దీంగి | ,ఇ,తొ; , -

తదీంగి | ,వింగి,ఇ | ,తొ; , -

తదీంగిణ | ఇతొ - తదీంగిణ | తొ - తదీంగిణతొ || త

8 : - త,థిం | ,గి | ,ఇ | ,తొ; , | తథింగి | ,ఇతొ | తథింగి | ,ఇతొ |

తథింగిణతొ | తథింగిణతొ | తథింగిణతొ || త

9 : - ;, - త; | ;,దీం; | ;,గి,|; ,ఇ, | ;,తొ; | , - త; ,దీం,| ,గి,ఇ, | ,తొ; , -

తదీంగిణ | ;,గి,ఇ | ;,తొ; , -

తదీంగిణతొ - త, | దీంగిణతొ - త | ,దీంగిణతొ || త

20. సూత్ర ము 5 $\frac{3}{4}$

వి : - ఈ శిఖిసూత్రముచే గుణించిన ముక్కాయి, 5 కాలం ముక్కాయి, త్రిశ్రీ ప్రశాల ముక్కాయి వచ్చును. రెండుకళుచొకగమనములయగలనిన క్రియావిధాగము సులభ గ్రాహ్యమగును.

బాతి	ఆశేర సంఖ్య	ప్రోఫె లచేషములు	క్రమిలు
4	$4 \times 5^{\frac{3}{4}} = 23$	$1 - ,$ $3\frac{1}{4} - \underline{\underline{11;11}}$	6
5	$5 \times 5^{\frac{3}{4}} = 28\frac{3}{4}$	$\underline{8\frac{1}{4} - }$	8
6	$6 \times 5^{\frac{3}{4}} = 34\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{2} - ;,$ $\underline{\underline{-}}$	9
7	$7 \times 5^{\frac{3}{4}} = 40\frac{1}{4}$	$3\frac{1}{4} - \underline{\underline{11;11}}$	11
8	$8 \times 5^{\frac{3}{4}} = 46$	$2 - ;$ $\underline{\underline{-}}$	12
9	$9 \times 5^{\frac{3}{4}} = 51\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4} - ,$ $\underline{\underline{-}}$	13

ఉదా :—

8 కాలం, 5 కాలం, త్రి. ప్రై కాలమున ముక్కొవులు మూడు

3 రా.

5 రా.

4 :— , - కిటత | క ~ కిటత | క ~ కిటత | క ~ కిటతక ~ కిటతక ~ కిటతక |

త్రి. ప్రై

కిటతక ~ కిట | తక ~ కిటతక || త

5 :— ;;;;; - త; | ,చి;రి;ణ;త్రీం; | , - త; ,రి;గి;ణ; | ,త్రీం; , -

త; ,చి;రి; | ,ణ;త్రీం; , -

తదిగిణత్రీం - తది | గిణత్రీం - తదిగిణత్రీం - తదిగి | ణత్రీం -

తదిగిణ | త్రీం - తదిగిణత్రీం || త

6 :— ;, త,ధిం, | ,గి,ణ,త్రీం, - త | ,ధిం;గి,ణ | ,త్రీం, - త,ధిం, | ,గి,ణ,త్రీం, -

తధిం | ,గిణత్రీం - తధింగిణత్రీం - తధింగిణత్రీం | తధింగిణత్రీం |

తధింగిణత్రీం | తధింగిణత్రీం || త

7 :- ;;;;, - త । ;;;,దీం;;గి । ;,ఇ,తొం;, - త;; । ;,దీం;;గి,ఇ । ;,తొం ;, -

త;;,దీం । ;;,,గి,ఇ,ఇ,తొం । ;, -

తదీంగిఇతొం - తదీంగి । తొం - తదీంగిఇతొం - త,దీం । ,గిఇతొం - త, ।

దీంగిఇతొం - త । ,దీంగిఇతొం ॥ త

8 :- ; - తథిం । ,గీఇ । ,తొం - తథిం । ,గీఇ । ,తొం - తథిం । ,గీఇ । ,తొం -

తథింగీఇతొం । తథింగీఇతొం - తథింగీఇతొం । - తథింగీఇ । ,తొం -

తథింగి । ,గీఇతొం - తథిం । ,గీఇతొం ॥ త

9 :- , - త;;,దీం;;, । ,గీ;;,ఇ;;, । ,తొం;, - త;;,దీం, । ;,గీ;;,ఇ, । ;,తొం;, -

త;;, । ,దీం;;గీ;;, । ,గీ;;తొం;, - త,దీం । ,గీఇతొం - తదీంగీఇ

తొం - త । ,దీంగీఇతొం -

త,దీం । ,గీఇతొం - । తదీంగి । ఇతొం - త,దీం । ,గీఇతొం ॥ త

21. సూత ము 6

వ :- A:- ఖారి అక్షరమయకుమనకు $8+2+1$ అక్షరము వంతున గమనము వచ్చును. B:- తిశ్రగమన ముక్కాయి, తిశ్ర పైకాలముక్కాయి వచ్చును.

జాత	అక్షర కంఱ్య	ప్రోపె అక్షరములు	క్రియలు
4	$4 \times 6 = 24$	—	6
5	$5 \times 6 = 30$	2 - ;	8
6	$6 \times 6 = 36$	—	9
7	$7 \times 6 = 42$	2 - ;	11
8	$8 \times 6 = 48$	—	12
9	$9 \times 6 = 54$	2 - ;	14

ఉదా :-

A:- అంశి 3+2+1 గమనము

4 : - కి;ట | ;త, | ,క; | కి,ట, | త,క, | కిటతక || త

5 : - ; - త, | ,ది; | ది;ణ | ;తొ, | ,తొ, | - త,ది | ,గి,ణ | ,తొ, | - త | దిగిణతొ || త

6 : - త;థిం | ; | ,గి; | ణ;తొం | ; - త, | థిం | ధి,ణ, | తొం,-తథిం | ,గిణతొ || త

7 : - ; - త, | ; | దీం; | ;గి, | ,ణ; | తొం; - త | ;ధిం | ;గి | ,ణ,తొం | , - త,దిం | ,గితొ || త

8 : - త;థిం | ; | ,గి; | ;గి, | ; | ణ; | ,తొం; | - త,థిం | ;గి | ;గా | ;తొ, | - తథింగి | ,గాతొ || త

9 : - ; - త, | ; | దీం; | ;గి | ; | ణ; | ;తొ, | , - త; | ,దీం, | ,గి, | ,గా, | ,తొ, | - త | ,దీంగి | ,గాతొ || త

B:- ల్రిక్ర ముక్కాయి, ల్రిక్ర పెకాల ముక్కాయి

4 : - కిటక | క - కిట | తక - కి | టతక |

కిటతక - కిట | తక - కిటతక || త

5 : - ; - త,ది | ,గి,ణ,తొం | , - త,ది,గి | ,ణ,తొం, - త | ,ది,గి,ణ | ,తొం, - తదిగిణ | ,తొం - తదిగిణ | ,తొం - తదిగిణతొం || త

6 : - తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం |
తథింగిణతొం | తథింగిణతొం | తథింగిణతొం || త

7 :- ;, - అ;|,చీం;గి|,ణ,తొ|, - త|;|,దీం|,గి,ణ,లీ|, - తు;|,దిం;గి,ణ|,తొ|, -

త,దిం|,గిణతొ| - త, | దీంగిణతొ| - త|, దీంగిణతొ| || త

8 :- తథిం| | గీణ|,తొ| - త| | థింగి| | ణ, | తొ| - తథిం| | గి | ణతొ| |
తథింగీణ|,తొ| - తథింగి| | ణతొ| - తథిం| | గీణతొ| | త

9 :- ;, - త;| |, చీం;గి| ;, ణ, |, తొ|, - త;| |, దీం;గి| ;, ణ, |, తొ|, -
త;| |, దీం;గి| ;, ణ, |, తొ|, -

త,దిం|,గీణతొ| | తథింగి| ణతొ| - త,దిం| | గీణతొ| || త

22. సహ త ము $6\frac{1}{4}$

వి :- ఈసూత్రమునే A:- ర్వ కాలం జాతి ఏకవారము, తీర్చ ముక్కాయి,
ల్రిగ్ పై కాల ముక్కాయి వచ్చును.

B - ర్వ కాలములో ముక్కాయి, 4 కా. జాతి ఏకవారము, 3 కా. ముక్కాయి,
తీర్చ, తీర్చ పై కాలమున జాతి ఏకవారము వచ్చును.

జాతి	అక్షర సంఖ్య	తీర్చ అక్షరములు	కిలులు
4	$4 \times 6\frac{1}{4} = 25$	$3 - \underline{\underline{3}}$,	7
5	$5 \times 6\frac{1}{4} = 31\frac{1}{4}$	$\underline{\frac{2}{3}} - \underline{\underline{1}}$,	8
6	$6 \times 6\frac{1}{4} = 37\frac{1}{2}$	$\underline{\underline{2\frac{1}{2}}} - \underline{\underline{\underline{3\frac{1}{2}}}}$	10
7	$7 \times 6\frac{1}{4} = 43\frac{3}{4}$	$1 - \underline{\underline{\underline{1}}}$,	11
8	$8 \times 6\frac{1}{4} = 50$	$2 - \underline{\underline{\underline{1}}}; \underline{\underline{\underline{1}}};$	13
9	$9 \times 6\frac{1}{4} = 56\frac{1}{2}$	$\underline{\underline{2\frac{1}{2}}} - \underline{\underline{\underline{3\frac{1}{2}}}};$	15

ఓ చా :—

2 :— ఉ. బాతి వీకవారము, తెల్కే ముక్కాయి, త్రి. పైకాల ముక్కాయి

4 :— ;, - కిటుతక | - కిటుత | క = కిట | తక - క | టతక | కిటుతక - కిట | తక -
కిటతక || త

5 :— ;, - తదిగిణతొం - త,ది | ,గి,ణ,తొం | , - త,ది,గి | ,ణ,తొం, -
త | ,ది,గి,ణ | ,తొం, -

తదిగి | ణతొం - తదిగిణ | తొం - తదిగిణతొం || త

6 :— ;;;; - తథీంగిణతొం | తథీం | గిణతొం | తథీం | గిణతొం | తథీం | గిణతొం |
తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం || త

7 :— , - తద్దీంగిణతొం - త; | ,దీంగి | ,ణ,తొం, - త | ;,దీం, | ,గి,ణ,తొం | , -
త; ,దీం | ;,గి,ణ | ,తొం, -
త,దీం | ,గిణతొం - త, | దీంగిణతొం - త | ,దీంగిణతొం || త

8 :— ;;;; - తథీంగీణాతొం | - తథీం | గీణ | ,తొం - త | థీంగి | ,ణ | తొం -
తథీం | ,గి | ణతొం | -

తథీంగీణ | ,తొం - తథీంగి | ,ణతొం - తథీం | ,గీణతొం || త

9 :— ,;;;;; - త | ,దీంగీణాతొం - త; | ,దీంగి | ;,గా, | ,తొం, - త; | ,దీంగి |
; ,గా, | ,తొం, - త; | ,దీంగి | ;,గా, | ,తొం, -
త,దీం | ,గీణతొం | తద్దీంగి | ణతొం - త,దీం | ,గీణతొం || త

B :- ६ का. ముక్కాయి, ४ కా. జాతి ఏకవారము, ३ కా. ముక్కాయి, తీవ్ర, తీవ్రమై కాలములో జాతి ఏకవారము

5 ம். 4 ம். 3 ம். 18.

19

- ५८४ -

5 :- ; - తదిగింతోం - తవిగింతోం - తదిగి | గతోం - తదిగింతోం -

త | దిరిణతోం | తదిగా | తో - తదిగి | ణతోం - త,ది | ,గి,గ,తోం | , -

ଶବ୍ଦିକାତ୍ମିକା ॥ ୫

6 :- ;;; - తథింగిట్లో | తథింగిట్లో - తథింగిట్లో - తథిం | ,గిట్లో -

తద్దిం | ,గిణత్తుం | - తథ్తిపరి | జత్తుం - తద్దిం | ,గిణత్తుం | - తథ్తిం | గిణత్తుం |

తథీంగిణత్తొం || త

7:- , - தீர்க்கிடுதோ - தீர்க்கிடுதோ - து | ,கீர்க்கிடுதோ - கீர்க்கி | குதோ

త,దిం | ,గింతొం | తదీం | గింతొం - త | ,దీంగి | ఇతొం -

శ్రీ, దీంబిల్, కొత్తాపురం, శ్రీ దీంబిల్కొత్తాపురం || తె

8 :- ;- తథింగీటాత్తుం | తథింగీటాత్తుం - తథింగీటాత్తుం | - తథింగీటాత్తుం | -

తథీంగి ! , లాత్తింగి ! తథీంగి ! , లాత్తింగి ! తథీంగి ! , లాత్తింగి ! - తథీం !

గీత 1, తొం - తద్విం 1, గీతాతొం || త

9 :- ;;;;;;, - ତ । ,ଦୀଂଗୀନାତ୍ମୀୟ - ତଦୀଂଗୀନ । ତ୍ରୀୟ - ତଦୀଂଗୀନାତ୍ମୀୟ -

ତୁ,ଦିନ । ,ଗୀତାତ୍ମିଳୋ - ତ । ,ଦିନୀ । ,ପାତାତ୍ମିଳୋ । ଶଦିନୀ । ଗୀତା । ତ୍ରୀଳୋ -

ତ,ଦିଂ ।,ଗୀରା ।,ତମ୍ଭୋ - ତ; ।,ଦିଂ;ଗୀରା ।,ତମ୍ଭୋ, - ତ,ଦିଂ ।,ଗୀରାତମ୍ଭୋ ॥ ତ

23. సూత్రము $6\frac{1}{2}$

వి :— ఈ సూత్రముచే $3 + 2 + 1$, చతురశ్రువై కాలము వచ్చును. అనగ
 $8, 2, 1, \frac{1}{2}$ తగ్గింపు ముక్కాయి అనబడును.

చాపి	అంకర నంద్య	ప్రోసె అంకరములు	పిఱులు
4	$4 \times 6\frac{1}{2} = 26$	2 - ;	7
5	$5 \times 6\frac{1}{2} = 32\frac{1}{2}$	$\frac{5}{2} - ; ; ;$	9
6	$6 \times 6\frac{1}{2} = 39$	1 - ,	10
7	$7 \times 6\frac{1}{2} = 45\frac{1}{2}$	$\frac{7}{2} - ; ;$	12
8	$8 \times 6\frac{1}{2} = 52$	—	13
9	$9 \times 6\frac{1}{2} = 58\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ;$	15

ఏదా :—

$3 + 2 + 1$, చ. పై కాలము

4 :— ; - కి, | ,టు; | త; క | ; - కి, | టు, త, | క, - కిట | తక - కిటక | త

5 :— ; ; ; - క | ; ; , డి; | ; , గి; ; | , ఇ; ; , తొ; | ; ; - క | , డి; , గి; | , ఇ; , తొ; | , -
త, డి, గి, ఇ | , తొ; - తడిఇణతొ | త

6 :— , త; | థొ; | ; గి, | , ఇ; | తొ; - త | , థొ, | , ని, ఇ | , తొ, -
త | థొంగిణ | తొ - తథొంగిణతొ | త

7 :— ; ; - క; | ; ; ; | , కిట; ; | ; , గి; | ; , ఇ; ; , తొ; ; . - శ | ; ; , డిం | ; ; , గి |
; , ఇ; , తొ | ; ; - క; , డిం | ; , గి, ఇ, తొ | , - కథొంగిణతొ | త

8 :- త;థిం | ; | ,గీ, | ;చా | ; | ,తొం; | - త,థిం | ;గీ | ;చా | ;తొం, | -
తథింగి | ,చాతొం | - తథింగిచాతొం || త

9 :- ;, - త;; | ;;;,దిం | ;;;; | ;గీ;;, | ;;;,చ | ;;;; | ;,తొం;; | , -
త;; | ,దిం;;, | ,గీ;;, | ,చ;;, | ,తొం;;, - త; | ,దిం;గీ, | ,చా,తొం, -
త | ,దింగిచాతొం || త

24. సూత్రము $6\frac{3}{4}$

వి :- ఈ సూత్రముచే 8 కా. 1 సాధ, 4 కా. 2 సాధ్, 5 కా. 8 సాధ్, త్రిక్రముక్కాయి వచ్చును. రెండు కళల చౌక్కగమనము గసిపించునది.

జాతి	అప్పిన నంబాగ్	తేసే అప్పిరములు	క్రియలు
4	$4 \times 6\frac{3}{4} = 27$	1 - ,	7
5	$5 \times 6\frac{3}{4} = 33\frac{3}{4}$	$2\frac{1}{4} - ;;;;$	9
6	$6 \times 6\frac{3}{4} = 40\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2} - ;;;,$	11
7	$7 \times 6\frac{3}{4} = 47\frac{1}{4}$	$\frac{3}{4} - ;,$	12
8	$8 \times 6\frac{3}{4} = 54$	$2 - ;$	14
9	$9 \times 6\frac{3}{4} = 60\frac{3}{4}$	$8\frac{1}{4} - ;;;;$	16

ఉండా :-

8 కా. 1 సాధ, 4 కా. 2 సాధ్, 5 కా. 8 సాధ్, త్రిక్రముక్కాయి :-

4 :- , - కిటక | క - కిటకక - కిట | కక - కిటకక - కిటకక - కిటకక | - కిటక |
క - కిట | కక - క | కకక | క

5 :- ;;;,- త;;,ది; | ,రి;ఇ;తొరి;,- త,ది | ,రి;ఇ,తొ०,- త,ది,రి;ఇ,తొ० |,-
తదిగిణతొ० - తదిగిణతొ० - తదిగిణతొ० | - తదిగి | ణతొ० -
 త | దిగిణ | తొ० - తది | గిణతొ० || త

6 :- ;;- - త | ,థీం;గి;ఇ | ,తొ०, - తథీంగిణ | తొ० - తథీంగిణతొ० -
తథీం | ,గిణతొ० - తథీంగిణతొ० - తథీంగిణతొ० | తథీం | గిణతొ० |
తథీం | గిణతొ० | తథీం | గిణతొ० || త

7 :- ;,- త్వ్వ్వ్వ్వ్వ్వ్ | ;,దిం;;;; | ;,రి;;;,ఇ; | ;,తొ०;;,- త;; | ;,దిం;;,
 గ;ఇ | ;,తొ०;,- త;;,దిం | ;,రి;ఇ;తొ० | ;,-
తదీంగిణతొ०-తదీంగిణ | తొ०-తదీంగిణతొ० - త,దిం,గిణతొ० -
త, | దీంగిణతొ० - త | ,దీంగిణతొ० || త

8 :- ;- త, | థి०; | రీ; | ఇా; | తొ०, - తథి० | ,గిణ | ,తొ० - తథి० | ,గిణ | ,తొ० -
 తథీంగీణతొ० | తథీంగీణతొ०-తథీంగీణతొ० | - తథీంగీణ,తొ०-
తథీంగి | ,గాతొ० - తథి० | ,గీణతొ० || త

9 :- ;;;;- - త; | ;;;,ది०, | ;;;;;,గీ, | ;;;,గీ,ఇా, | ;;;;;,తొ०; | ;;, -
 త;;,ది०, | ;,గీ;ఇా, | ;,తొ०;,- త;;,ది०, | ;,గీ;ఇా, | ,ఇా; ;,తొ०;,
 త,ది० | ,గీణతొ० - తదీంగిణతొ० - త | ,దీంగిణతొ० -
 త,ది० | ,గీణతొ० | తదీంగీ | ణతొ० - త,ది० | ,గీణతొ० || త

25. సూత్రము 7

ని :— ఈసూత్రముచే గురైంచిన A - ప్రికాలము వచ్చును. B - చతురశ్రముక్కాయి, ప్రికముక్కాయి వచ్చును. C - విన్యాసముక్కాయి, ప్రిక్ర, ప్రిక్ష పై కాలము వచ్చును.

అమనిక :— ఇందు B సూత్రమునకు 3, 4 సూత్రముల సోదాహారణము కలియక నమానముగాన ఇందు ఉదహరించుటశేశు.

జాకి	అక్షర నంఖ	త్రైసి అక్షరముల	క్రియల
4	$4 \times 7 = 28$	— — —	7
5	$5 \times 7 = 35$	1 - ,	9
6	$6 \times 7 = 42$	2 - ;	11
7	$7 \times 7 = 49$	3 - ;,	13
8	$8 \times 7 = 56$	— — —	14
9	$9 \times 7 = 63$	1 - ,	16

ఉదా :—

A - ప్రికాలము

4 :— ఈ; | ఏ; | త; | క; | - ఈ,ఏ, | త,క, | - కిటక || త

5 :— , - త; | ,ఏ; | ,క; | ,ఓ; | ,తొ; | , - త,ఏ | ,క,ఓ | ,తొ, | క | దిగిఁతొ || త

6 :— ; - త, | ;ఫిం | ; | ;క, | ;ఓ, | ;తొ, | ; - త, | ఫిం; | క,ఓ, | తొ, | కథిం | ,గిఁతొ || త

7 :— ;, - త | ;, | ;, దిం | ;, | ;, గి | ;, ఇ | ;, లొ | ;, - త | ;, దిం | ;, గి | ;, అ, లొ | , - త, దిం | , గిలొ | ॥ త

8 :— త; | థిం; | ;, | గీ; | ;, | ఇం; | ;, | అం; | - త, థిం | ;, గీ | ;, ఇం | ;, లొ, | - తథింగి | , ఇంలొ | ॥ త

9 :— , - త; | ;, | , దిం, | ;, | , గీ, | ;, | , ఇం, | ;, | , లొ; | , - త; | , దిం, | , గీ, | , ఇం, | , లొ, | - త, దింగి | , ఇంలొ | ॥ త

०— వివ్యాస ముక్కాయి, శ్రీశ్రీ, శ్రీశ్రవ్మి కాలము

4 :— కిటతక | త;, | కిటతక | త;, | కిటతక | - కిటత | క - కిటతక | త

5 :— , తదిగి | ఇలొ | - త, | ;, - త | దిగింలొ | త;, | , తదిగి | ఇలొ | - త, ది | , గి, ఇ, లొ | , - తదిగింలొ | ॥ త

6 :— ;, - తథిం | , గిలొ | - త; | ;, - తథిం | , గిలొ | - త; | ;, - తథిం | , గిలొ | - తథిం | గిలొ | - తథింగిలొ | ॥ త

7 :— ;, - త | , దింగి | ఇలొ | - త, | ;, | - త, దిం | , గిలొ | - త; | ;, | - త | , దింగి | ఇలొ | - తథిం | గిలొ | , అలొ | - త | , దింగిలొ | ॥ త

8 :— తథింగి | , ఇంలొ | - త; | ;, | - తథింగి | , ఇంలొ | - త; | ;, | - తథింగి | , ఇంలొ | - తథిం | గిలొ | , అలొ | - త | , గింలొ | ॥ త

9 :— , - త, దిం | , గిలొ | , అలొ | - త, | ;, | ;, | - త | , దింగి | , ఇంలొ | - త; | ;, | - త, దిం | , గిలొ | , అలొ | - త; | ;, | - త, దిం | , గింలొ | ॥ త

26. సూత్ర ము $7\frac{1}{4}$

వి :- ఈసూత్రముచే గణించిన 5 వ కాలం జాతి వీకవారము, చతుర్శత్ర గమన ముక్కాయి, త్రిశత్ర గమన ముక్కాయి వచ్చును.

బాట	అప్పేరముల నంబ్యు	(పెసే అప్పేరములు)	క్రియలు
4	$4 \times 7\frac{1}{4} = 29$	3 - ;,	8
5	$5 \times 7\frac{1}{4} = 36\frac{1}{4}$	$\underline{3\frac{1}{4}}$ - ;;;;	10
6	$6 \times 7\frac{1}{4} = 43\frac{1}{2}$	$\underline{\frac{1}{2}}$ - ;	11
7	$7 \times 7\frac{1}{4} = 50\frac{3}{4}$	$1\frac{1}{4}$ - ;;;	13
8	$8 \times 7\frac{1}{4} = 58$	$\underline{2}$ - ;	15
9	$9 \times 7\frac{1}{4} = 65\frac{1}{4}$	$\underline{3\frac{1}{4}}$ - ;;;;	17

ఉదా :-

5 కాలం జాతి వీకవారము, చతుర్శత్ర ముక్కాయి, త్రిశత్ర ముక్కాయి

4 :- ;, - కిటుతక | - కిటుతక | కిటుతక | కిటుతక | - కిటుత | క | కిట | తక - క | టుతక || త

6 :- ;;;;;; - త | దిగిణతొం - తదిగి | ణతొం - తది | గిణతొం - త | దిగిణతొం | -
తదిగి | ణతొం - త | దిగిణ | తొం - తది | గిణతొం || త

6 :- ; - తథింగిణతొం - తథిం | ,గిణతొం | తథింగి | ణతొం - తథిం | ,గిణతొం | -
తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం || త

7 :- ;, - తద్దింగిణతొం - త, దిగిణిణతొం - త, దిగిణిణతొం - త, దిగిణ | ,గిణతొం | -
త, దిగి | ,గిణ | తొం - త, | దిగిగి | ణతొం - త | ,దిగి | గిణతొం || -

8 :- ; - తథింగిణతొం | - తథింగి | ణతొంతథింగి | ణతొంతథింగి | ణతొం | -
తథిం | గిణ | ,తొం - త | థింగి | ,గా | తొం - తథిం | ,గి | ణతొం | త

9 :- ;;;;, - తద్దింగి | ,ణతొం - త, దిగి | ,గిణ | ,తొం - త, | దిగిగి | ణతొం -
త | ,దిగిగి | ,గిణతొం | -

త, దిగి | ,గి | ణతొం | త, దిగి | ,గి | ణతొం | త, దిగి | ,గి | ణతొం | త

27. సూత్రము $7\frac{1}{2}$

వి :— A — విన్యాస ముక్కాయి, చతుర్శత్ర పై కాలము, త్రిశత్ర, త్రిశత్రపై కాలము వచ్చును. B — చతుర్శత్రపై కాలము, చ, త్రి, త్రి. పై కాలమున జాతి ఏకవారముగను త్రిశత్ర గమనములో⁴ ముక్కాయి వచ్చును.

శాఖ	అశ్వర సంఖ్య	తేస అశ్వరములు	క్రియలు
4	$4 \times 7\frac{1}{2} = 30$	2 - ;	8
5	$5 \times 7\frac{1}{2} = 37\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - ;;$	10
6	$6 \times 7\frac{1}{2} = 45$	$3 - ;,$	12
7	$7 \times 7\frac{1}{2} = 52\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2} - ;;;,$	14
8	$8 \times 7\frac{1}{2} = 60$	—	15
9	$9 \times 7\frac{1}{2} = 67\frac{1}{2}$	$4 - ;$	17

ఇ దా :—

A — విన్యాస ముక్కాయి, చ. పై, త్రిశత్ర, త్రిశత్రపై కాలము

న. త్రిశత్ర. త్రి. త్రిశత్ర.

4 :— ; - తక - త, | ; - కిటుతక - త, | ; కిటుతక - కిటుతక | - కిటుతక - కిటుతక |

5 :— ;; - త, ది | , గి, ఇ, తొ | , - త | ;;; | , - త, ది, గి, ఇ | , తొ | , -

త;; | ;;, - త, ది | , గి, ఇ, తొ | ,

త | దిగిణతొ | - త, ది | , గి, ఇ, తొ | , - తదిగిణతొ | త

6 :— ;, - తధీంగిణతొ | - త;; | , - తధీంగిణ | తొ | - త;; | , - తధీంగిణతొ | -

తధీంగిణతొ | - తధీ | గిణతొ | - తధీంగిణతొ | - త

7 :— ;;;, - త | ;, దీంగి | , ఇ, తొ | , - త | ;;; | ;, - త;; | , దీ | ;, గి, ఇ, తొ | , -

త;; | ;;;, - త | ;, దీంగి | , ఇ, తొ | ,

త, దీ | , గితొ | - త | , దీంగి | , ఇ, తొ | , - త | , దీంగితొ | || త

8 :- తథింగి | ,చాత్రీం | - త; | ; | - తథింగి | ,చాత్రీం | - త; | ; | - తథింగి |
,చాత్రీం | - తథింగిచాత్రీం | - తథింగి | గీణ | ,తొం - తథింగి | గీచాత్రీం || త

9 :- , - త; | దీం | , గీణ | , తొం, - త; | ; ; | ; ; | ; ; | - త; | , దీంగి |
, చాత్రీం | - త | ; ; | ; ; ; | ; ; | - త; | దీం | , గీణ | , తొం, -
తదీంగి | , చాత్రీం | - త | , దీంగి | ; , చా | , తొం, - త, దీం | గీచాత్రీం || త

B - చ. పై, చ, త్రి, త్రి. పై, త్రిక ముక్తాయి

4 :- ; - కిటక | కిటక | కిటక | క-కిటక | - కిటక | క - కమ | తక - క | టతక || త

5 :- ; ; - తదిగి | చాత్రీం | - తదిగి | చాత్రీం | - త, ది | , గీణ, తొం | - తదిగిచాత్రీం | -
తదిగి | చాత్రీం | - త | దిగిం | తొం - తది | గిణతొం || త

6 :- ; ; - తథిం | , గిణతొం - తథిం | , గిణతొం | - తథిం | గిణతొం | తథింగిచాత్రీం | -
తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం || త

7 :- ; ; ; - త | , దీంగిచాత్రీం | - త | , దీంగి | చాత్రీం | - త; | , దీంగి | , చా, తొం, -
త | , దీంగిచాత్రీం | త, దిం | , గీణ | తొం - త, | దీంగి | చాత్రీం | -
త | , దీం | గిణతొం || త

8 :- తథింగిచాత్రీం | - తథింగి | ,చాత్రీం | - తథిం | గీణ | , తొం - తథిం |
, గీచాత్రీం | తథిం | గీణ | , తొం - త | థింగి | , చా | తొం - తథిం |
, గీ | చాత్రీం | త

9 :- , - తదీంగి | , తొం - త, దిం | , గీణ | , తొం - త; | , దీంగి | ; , చా, |
, తొం, - త, దిం | , గీచాత్రీం | త, దిం | , గీ | చాత్రీం | త, దిం | , గీ |
చాత్రీం | త, దిం | , గీ | చాత్రీం || త

28. సూత్ర ము $7\frac{3}{4}$

వి :— ఈసూత్రముచే A శ్రీకాలము, 5 వ కాలం ముక్కాయి వచ్చును.

B చ. 3 కా. ముక్కాయి, 5 కా. ముక్కాయి, శ్రీశి ఖమన ముక్కాయి వచ్చును.

గమనిక :— దేసి బాతులు రెండుకళల చౌకగమనముగ అనుష్టించిన లయ సొందర్ఘ్యము సొంపుగ నుండును.

జాతి	అవ్యాపక వంఝ్య	ప్రోసె అవ్యాపకములు	క్రియలు
4	$4 \times 7\frac{3}{4} = 31$	1 - ,	8
5	$5 \times 7\frac{3}{4} = 38\frac{3}{4}$	$1\frac{1}{4} - ;;$	10
6	$6 \times 7\frac{3}{4} = 46\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ;,$	12
7	$7 \times 7\frac{3}{4} = 54\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ;;;$	14
8	$8 \times 7\frac{3}{4} = 62$	2 - ;;	16
9	$9 \times 7\frac{3}{4} = 69\frac{3}{4}$	$2\frac{1}{4} - ;;;;$	18

ఉదా :—

A- శ్రీకాలము, 5 కా. ముక్కాయి

4 :— , - కి; , టు; , తు; , కు; , - కి, టా, తు, కా, - కిటతుక - కిటతుక - కిటతుక || త

5 :— ;; , - తు; ;; , | ;; , చి; ;; ; | ;; , టి; ;; ; | ;; , ఔ; ;; ; | ;; , తొ; ;; ; | ;; , -
తు; ;; , చి; | ;; , టి; ;; , ఔ; ;; , తొ; ;; ; , - తు; | , ది; , గి; , ఔ; , తొ; | , -

తదిగిణతొ; - తదిగిణతొ; - తదిగిణతొ; || త

6 :— ; , - తు; | ; , ఫిం; | ; , గిం; | ; , టిం; | ; , ఔం; | ; , తొ; ; | ; , -

తు; , ఫిం | ; ; ; గి | ; , ఔ; , తొ; | ; , - తు, ఫిం, | , గి, ఔ, తొ; , -

తఫిం | , గిణతొ; - తఫింగిణతొ; - తఫింగిణతొ; || త

7 :- శ్రీమతి విష్ణువురు దీపాలి సంబంధిత కథలు

8 :- ; - ත; , | ; අ; | ; ඇ; | ; එ; | ; ඒ; | ; ඔ; | ; ඕ; | ; ඔ; | ; -
ත; , | අ; ; ; | ඇ; ; | ඒ; ; | ඔ; ; | ඕ; ; | ඔ; ; | ඕ; ; | ඔ; ; | -
ත්දිංගිඛාලාං | ත්දිංගිඛාලාං - ත්දිංගිඛාලාං || ත

B- చ. ముక్కాయి, కె. కూ. ముక్కాయి, తి. ముక్కాయి

4 :- , - కిటుత్ | క - కిటుత్ | క - కిటుత్ | క - కిటుత్క - కిటుత్క - కిటుత్క | -
కిటుత్ | క - కిటుత్క - కిటుత్క - కిటుత్క |

తదిగిణల్మొ - తదిగిణల్మొ - తదిగిణల్మొ - తదిగి | ణల్మొ -
త | దిగిణ | ల్మొ - తది | గణల్మొ || త

6 :- ;, - త,థీం, | ,గి,ణ,తొం, - త | ,థీం;గి,ణ | ,తొం, - త,థీం, | ,గి,ణ,తొం, -

తథిం | ,గిణతొం - తథింగిణతొం - తథింగిణతొం | -

తథిం | గిణతొం | - తథిం | గిణతొం | - తథిం | గిణతొం || త

7 :- ;;;, - త;;;;,దిం | ;;;,గి;;,ణ;;,తొం | ;, - త;;;;,దీం;, | ;,గి;;,ణ;;,తొం;, -

త | ;;;,దీం; ;గి | ;,ణ,తొం; - తద్దింగి | ణతొం - తద్దింగిణతొం -

తద్దింగిణతొం | - త,దిం | ,గిణ | తొం - త, | దిం,గి | ణతొం -

త | ,దిం, | గిణతొం || త

8 :- ; - తథిం | ,గీణ | ,తొం - తథిం | ,గీణ | ,తొం - తథిం | ,గీణ | ,తొం -

తథింగీణతొం | తథింగీణతొం-తథింగీణతొం | - తథింగీణ,తొం-

త | థింగి | ,ణ | తొం - తథిం | ,గి | ణతొం || త

9 :- ;;;,-త;;;; | ,దీం;;;;గీ;;;;, | ,ణ;;;;తొం;;,-త; | ;;;,దీం;;;;గీ, | ;,గా;;;;తొం; | , -

త; ;;;,దీం;; | ,గీ;;,గా;; | ,తొం;; - తద్దింగీణతొం -

త, | దీంగీణతొం - తద్దింగీణతొం | - త,దిం | ,గి | ణతొం |

త,దిం | ,గి | ణ | తొం | - త,దిం | ,గి | ణతొం || త

29. సూత్ర ము 8

వి :- ఈసూత్రమునే A- జాతి 3 కా. 1 సారి, 2 కా. కాపు, 3 కా. 2 సార్లు,
4 కా. కాపు, 4 కా. 8 సార్లు వచ్చును. B- నిశ్చబ్ద వినాయస ముక్తాయి, ముక్తాయి
వచ్చును. C- ముక్తాయి, జాతి 3 ల అత్యరముల వంతునకాపుగ, త్రిశ్ర, త్రి. పై కాలముగ
వచ్చును. D- జాతి 3+2+1, త్రిశ్ర పై కాల ముక్తాయి వచ్చును.

గమనిక :— ఇందు ప్రతి ప్రయోగము - ఖాతి అష్టర సంఘ్యము రెట్లింపు క్రియలతో
సమగ్రమాసమ మగును.

బిలు	అష్టర వంఘ్య	తేసే అష్టరములు	క్రియలు
4	$4 \times 8 = 32$	—	8
5	$5 \times 8 = 40$	—	10
6	$6 \times 8 = 48$	—	12
7	$7 \times 8 = 56$	—	14
8	$8 \times 8 = 64$	—	16
9	$9 \times 8 = 72$	—	18

ఉదా :—

A- ఖాతి 2 కా. 1 సారి, 2 కా. కాపు, 3 కా. 2 సార్లు, 4 కా. కాపు,
4 కా. 8 సార్లు

4 :— కి,ట, 1 త,క, | -త;|;| -కిటతక | కిటతక | -త; -కిటతక | కిటతక -కిటతక || త

5 :— త,ది, | గి,ఱ, | తొ, -త, | ;| ;| - తదిగిఱ | తొ - తది | ణతొ -
త;| , | - తదిగిఱతొ - తది | గిఱతొ - తదిగిఱతొ || త

6 :— త,థిం|;గి, | ణ,తొ, | -త;| ;| ;| - తథింగి | ణతొ - తథిం | ,గిఱతొ | -
త;| , - తథిం | ,గిఱతొ - తథింగి | ణతొ - తథింగిఱతొ || త

7 :— త;| దీం| | గి,ఱ, | తొ, -త, | ;| ;| ;| - తదీం | గిఱతొ -
త | ,దీంగి | ణతొ - త;| ;| , - తదీంగి | ణతొ -
తదీంగిఱ | తొ - తదీంగిఱతొ || త

8 :— త,థిం| | గి,| | చా | ;తొ, | -త;| ;| ;| ;| - తథింగి | ,ణతొ |
తథింగి,ణతొ | -త;| ;| ;| - తథింగిణతొ | తథింగిణతొ | తథింగిణతొ || త

9 :— త;| | దీం| | గి,| | చా | ;తొ, -త,| ;| ;| ;| - తదీంగిణతొ | -త,దిం,గిఱ,తొ -
త;| ;| ;| - త,దిం | ,గిణతొ - త,దింగిణతొ - త,దింగిణతొ || త

30. సాతవు 8 $\frac{1}{4}$

వి :- ఈసూత్రముచే $n + 1 \frac{1}{2} + \frac{3}{4} x$ ప్రిక్ష శికాలము, చతురశ్ర గమనముక్కాయి వచ్చును.

ಜಾತಿ	ಅಕ್ಷರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪ್ರಸ್ತುತಿ ಅಕ್ಷರವುಗಳು	ರಿಣುತ್ತಿರುವ ಅಕ್ಷರ
4	$4 \times 8\frac{1}{3} = 33$	3 - ;;;	9
5	$5 \times 8\frac{1}{4} = 41\frac{1}{4}$	$\frac{2}{4}$ - ;;;;	11
6	$6 \times 8\frac{1}{2} = 49\frac{1}{2}$	$\frac{2}{1}$ - ;;;	13
7	$7 \times 8\frac{3}{4} = 57\frac{3}{4}$	$\frac{2}{1}$ - ;;;;	15
8	$8 \times 8\frac{1}{4} = 66$	2 - ;;;	17
9	$9 \times 8\frac{1}{5} = 74\frac{1}{5}$	$\frac{1}{4}$ - ;;;;	19

६८ :-

$8 + 1\frac{1}{2} + \frac{3}{4} \times$ త్రిశత్తి కాలము, చతురష్టి గమన ముక్కొయి

4 :- ;;; - కీ, | ;తుట్ట, | ;తుట్ట, | కీ; - కీ, | , ,తుట్టతుట్టకీ; - కీటుట్టతుట్టకీ; | -

କ : - ; ; ; ; , - ତ ; ; | ; ; ; ଦି ; ; ; | ; , ଧି ; ; ; , ର | ; ; ; , ତିମ୍ବଳ ; ; | ; ; ; , -
ତି ; ; , ରି ; ; , ଧି ; ; , ରା ; ; , ତିମ୍ବଳ ; ; , - ତ ; ଦି ; ଧି ; ରା , କୁତିମ୍ବଳ ; - ତ ଦି
ତିମ୍ବଳ - ତ | ଦିଗୁତିମ୍ବଳ - ତ

ବୀ :— ଜୀ, - ତ; | ;, ଥିଂ, | ;; ;, ଗ | ;, ରା; | ;, ତିଂଦ; |, - ତ; ଥିଂ; |; ରା; | ତିଂଦ; -

త; | ;;;, దీం;;, | ;,గి,నా;; | ,తొ;;-కి;;, కిం, గి,నా;తొ;; -
త, దీం | నతొం - త, కింగిన | తొం - త, దిం, గినతొం || త

8 :— ;—త;;, | ;థిం;; | ;జీగీ;;;|;ఇం;;|;తొం,|;—త;థిం;;,గీ,|,ఇం,తొం;—
త,థిం;, | .గీ;ఇం;తొం; | —తథింగీ,ఇంతొం | తథింగీ,ఇంతొం |
తథింగీ | ,ఇంతొం || త

9 :— ;;;, —త;;; | ;;;;;; | ;ధిం;;;;; | ;జీ;;;;; | ;ఇం;;;;; | ;తొం;;;;; | ;—
త;;;;; | ;ధిం;;;;; | ;జీ;;;;; | ;ఇం;;;;; | ;తొం;;;;; | —త;;,ధిం;;;;; | ;గీ;ఇం,|,తొం;—
త,ధిం,గీఇం,తొం-త, | ధింగీ | ఇంతొం-త, | ధింగీ,ఇంతొం | త

31. సూత్ర ము $8\frac{1}{2}$

ని :— ఈసూత్రముచే ప్రికాలము, 4 వ కాలములో ముక్కొయి వచ్చును.

సూత్ర	ఆక్రమ నంగ్య	ప్రోసె ఆక్రమములు	కియలు
4	$4 \times 8\frac{1}{2} = 34$	2 — ;	9
5	$5 \times 8\frac{1}{2} = 42\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$ — ;	11
6	$6 \times 8\frac{1}{2} = 51$	1 — ,	13
7	$7 \times 8\frac{1}{2} = 59\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$ — ,	15
8	$8 \times 8\frac{1}{2} = 68$	———	17
9	$9 \times 8\frac{1}{2} = 76\frac{1}{2}$	$8\frac{1}{2}$ — ;;	20

ఉదా :—

ప్రికాలము, 4 శా. ముక్కొయి :—

4 :— ;—క, | ;ట, | ;త, | ;క, | ;—క, | ట,త, | క,—కిటకక—కిటకక|కిటకక—కిటకక || త

5 :— ;, —త;; | ;,ధి; | ;,గీ; | ;,ఇం; | ;,తొం;; | ;, —త;;,ధ | ;,గీ; | ;,తొం;,-
త,ధ,గీ,ఇం,తొం,-త,ధి,గీ,ఇం,తొం-త,ధి,గీ,ఇం,తొం | త

6 : - త; | , థీ०, | ;; | , గి; | , ఇ; | , లో०; | , - త, థి० | , ;గి | , ఇ, లో० | , -
తథింగిణతో० - తథింగిణతో०-తథింగిణతో०-తథింగిణతో० || త

7 : - , - త;;; | ;;; | , దీం;;; | ;;; | , గి;;; | , ఇ;;; | , తో०;;; | , -
త;;; | , దీం;;; | , గి;;; | , ఇ;;; | , లో०;;; | , - త; | , దీం; రి, ఇ, లో०, -
తదీంగి | ఇతో० - తదీంగిణ | తో० - తదీంగిణతో० || త

8 : - త; | , థీ०; | ;; | , గి; | , ఇ; | , లో०; | ;; | , తో०; | , - త, థి० | , గి | , ఇ; | , లో०, | -
తథింగి | ఇతో० | తథింగిణతో० | తథింగిణతో० | తథింగిణతో० || త

9 : - ;;;, - త | ;;; | ;;; | , ని० | ;;; | , గి; | , ఇ; | , లో० | ;;; | , తో० | , ;, -
త | ;;; | , ది० | ;;; | , గి | ;;; | , ఇ | ;;; | , లో० | ;, - త; | , కి० | , గి | ;, లో०, -
త, ది० | , గిణతో० - త, | దీంగిణతో० - త | , దీంగిణతో० || త

32. సూత్ర ము 8 $\frac{3}{4}$

వి : - ఈసూత్రముచే A- ముక్కాయి, విన్యాస ముక్కాయి, B- జాతి అష్టరముతరమునకు 5 + 2 $\frac{1}{2}$ + 1 $\frac{1}{2}$ అష్టరము వంతున శాపుగ ఖండత్రికాలము వచ్చును.

ఉదా : -

జాతి	అష్టర సంఖ్య	ప్రోసె అష్టరములు	క్రియలు
4	$4 \times 8\frac{3}{4} = 35$	1 - ,	9
5	$5 \times 8\frac{3}{4} = 43\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4}$ - ,	11
6	$6 \times 8\frac{3}{4} = 52\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$ - ;;;,	14
7	$7 \times 8\frac{3}{4} = 61\frac{1}{4}$	$2\frac{3}{4}$ - ;;;;	16
8	$8 \times 8\frac{3}{4} = 70$	2 - ;	18
9	$9 \times 8\frac{3}{4} = 78\frac{3}{4}$	$1\frac{1}{4}$ - ;;;,	20

A- ముక్కాయి, వినాయిన ముక్కాయి, కొ. ముక్కాయి

4 :- , - కీటత | క - కీటత | క - కీటత | క - కీటత | క - కీట; | , - కీటత | క -
త; | , - కీటత | క - కీటతక - కీటతక - కీటతక || త

5 :- , - త; , ది; , గి; , న; | , తొం; , - త; , ది; , గి; | , న; , తొం; , -
త; , ది; , గి; , న; , తొం; | , - త; , ది; , గి; | , న; , తొం; , -
త; ; | ; ; ; ; , - త; | , ది; , గి; , న; , తొం; | , - తదిగింతొం -
తదిగింతొం - తదిగింతొం || త

6 :- ; ; ; , - త | , ధీంగి, న | , తొం, - త, ధీం | , గి, న, తొం, - త | , ధీంగి, న | , తొం, -
త, ధీం | , గి, న, తొం, - త | ; ; ; | ; , - త, ధీం | , గి, న, తొం, -
త | ; ; ; | ; , - త, ధీం | , గి, న, తొం, - త, ధీం | , గి, న, తొం -
తధీంగింతొం - తధీంగింతొం || త

7 :- ; ; ; ; , - త; | ; , దీం; , గి; , న | ; , తొం; , - త; ; ; , దీం | ; ; ; , గి; , న; , తొం | ; , -
త; ; ; , దీం; | ; , గి; , న; , తొం; , - త | ; ; ; , దీం; | ; ; , గి; , న; , తొం | ; , -
త; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; , - త | ; ; ; , దీం; , గి; , న; , తొం; , - తదీం | నతొం -
తదీంగింతొం - తదీంగింతొం || త

8 :- ; - తధిం | , గిం | , తొం - తధిం | , గిం | , తొం - తధిం | , గిం | , తొం -
తధిం | , గిం | , తొం - త, | ; | ; - తధిం | , గిం | , తొం -
త, | ; | ; తధిం | , గిం | , తొం - తధీంగింతొం | తధీంగింతొం -
తధీంగింతొం || త

9 :- ;,-త;;,;సీం, | ;,గీజుశా, | ;,తొం, - త;;, | ,సీం;..గ.., | ,శా;;తొం, -
 త;;,;సీం;జీ, | ,శా;;తొం, | ,క్రీచు, | ,ప్రిమ్మ, | ,ప్రిమ్మ, | ,ప్రిమ్మ, | ,
 త;;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,;
 త;;, | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,;
 త;;, | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,; | ;,;
 కదీంగీశాతొం - ఈ, | దీంగీశాతొం - తదీంగీశాతొం || త

B = 5 + 2 \frac{1}{2} + 1 \frac{1}{2} \times 80\% (B) కాలము

4 :-,- 8; 1 ; 8, 1 ;, 7 1 ;, 1 8;, 1 , - 8; 1 ;, 7 1 ;, 1 , 8; - 8; 1 , 8; 7 1 ;, 1 ; || 7

ప్రథమ ప్రతిష్ఠలు 9

ని :— ఈనూఢముచే A - ముక్కాయి, $3+2+1$ వచ్చును B - విన్యాసముక్కాయి, శ్రీకృతముక్కాయి వచ్చును. C - జాతి 4 + 3 + 2 X వచ్చును. D - ప్రియాలము, ప్రిశ, ప్రిశపైకాలము వచ్చును E - ముక్కాయి, ప్రిశముక్కాయి, ప్రి. ప్రి. ముక్కాయి అనగ చ, ప్రి, ప్రి. పైకాలముగ ముక్కాయిలు మూడుము అని గ్రహించునది.

Xమనిక :— దీనిని A - B - D - E ప్రయోగములకి ఉపాధికారిము వివరించడాన్ని నది.

C జాతి అవ్వరము చోప్పున అనసది

జాతి	అవ్వర సంఖ్య	ప్రేసే అవ్వరములు	క్రియలు
4	$4 \times 9 = 36$	—	9
5	$5 \times 9 = 45$	9 - ;,	12
6	$6 \times 9 = 54$	2 - ;	14
7	$7 \times 9 = 63$	1 - ,	16
8	$8 \times 9 = 72$	—	18
9	$9 \times 9 = 81$	9 - ;,	21

ఉచ్చా :—

A - ముక్కాయి, $3+2+1$ X తల్లిపత్రు

4 :— కిటకి | కిటకి | కిటకి | -కి;ట | ;కి, | ,; | - కి,ట, | క,క, | - కిటకి ||

5 :— ;, - క | దిగిషత్తిం | కదిగిణ | త్తిం - తదిగి | గత్తిం - క, | ,ది; | గ;డ, | త్తిం, | , - క,ది | ,గి;డ | ,త్తిం, - త | దిగిషత్తిం || ६

6 :— ; - తథిం | ,గిఱత్తిం | తథింగి | గత్తిం - తథిం | ,గిఱత్తిం | - త;థిం | ; | , | గ;త్తిం | ; - త, | థిం; | గ,డ, | త్తిం, - తథిం | ,గిఱత్తిం || ७

7 : - , - త, దిం | , గింతొం | తద్దీం | గింతొం - త | , దీంగి | ఇలొం - త, | ; |
చీం; | ; గి, | , జ; | తొం; - త | ; దిం | ; గి | , జ, తొం | , - త, దిం |
, గింతొం || త

8 : - తథీంగి | , జాతొం | తథీంగి | , జాతొం | తథీంగి | , జాతొం | - త; ధిం | ; |
, గి, | ; జా | ; | , తొం; | - త, థీం | ; గి | ; జా | ; తొం, | -
తథీంగి | , జాతొం || త

9 : - ; - త | , దీంగి | , జాతొం | తద్దీం | గింజా | తొం - త, దిం | , గింజా | , తొం - త, |
; | చీం; | ; గి | ; | జా; | ; తొం, | , - త; | , దీం, | , గి, | , జా, |
, తొం, - త | , దీంగి | , జాతొం || త

B - వివాహ ముక్కాయి, (ఆశ ముక్కాయి)

4 : - కిటతక | - త; | - కిటతక | - త; | - కిటతక | - కిబక | క-కిట | తక - క | టతక || త

5 : - ; - త | విగింతొం | - త; | , - తవగి | ఇలొం - త, | ; - త | విగింతొం |
తదిగి | ఇలొం - త | విగిం | తొం - తది | గింతొం || త

6 : - ; - తథిం | , గింతొం | - త; | ; - తథిం | , గింతొం | - త; | ; - తథిం |
, గింతొం | - తథిం | గింతొం | తథిం | గింతొం | తథిం | గింతొం || త

7 : - , - త, దిం | , గింతొం | - త,, | ; - త | , నీంగి | జాతొం - త, | ; | , - త, దిం |
, గింతొం | - త, దిం | , గిం | తొం - త, | నీంగి | జాతొం - త | , నీం |
గింతొం || న

8 : - తథీంగి | , జాతొం | - గ,, | , | - తథీంగి | , జాతొం | - త; | ; | -
తథీంగి | , జాతొం | - తథీంగి | గింజా | తొం - త | నీంగి, జా | తొం -
తథిం | , గి | జాతొం || న

9 :- ; - త | , దీంగి | , నాత్తొ | - త; | ; | - త, దిం | , గీం | , తొ | - త, |
; | ; - త | , దీంగి | , నాత్తొ | - త, దిం | , గీ | నాత్తొ | త, దిం | , గీ |
నాత్తొ | త, దిం | , గీ | నాత్తొ || త

D - ప్రాచారము, ప్రిక్, ప్రిక్ స్వాచారము

4 :- శి | టి; | త; | క; | కిట, | త, క, | - కిటక | - కిటత | క - కిటక | క

5 :- ; - త | ; ది | ; గి | ; ధి | ; తొ | ; - త | , ది, గి | , గ, తొ | , - తదిగి | -
నాత్తొ - త, ది | , గ, గ, తొ | , తదిగినాత్తొ || త

6 :- ; - త, | ; థిం | ; | ; శి, | ; శా, | ; తొ, | ; - త, థిం | శా, శా, | తొ, - తథిం |
, శాతొ | - తథిం | శాతొ | - తథింగింతొ | త

7 :- , - త; | ; | , దీం, | ; | , గి; | , గ; | , తొ; | , త; | , దీం, | , గి, గ; |
, తొ, - త | , దీంగి | నాత్తొ - త; | , దీంగి | , గ, తొ, -
త | , దీంగినాత్తొ || త

8 :- త; | , థిం; | .; | గి; | ; | శా; | ; | తొ; | - త, థిం | ; గి | ; శా |
; తొ, | - తథింగి | , నాత్తొ | - తథింగిం | , తొ - తథిం | , గీనాతొ || త |

9 :- ; - త | ; | ; దిం | ; | ; గి | ; | ; గ | ; , తొ | ; , - త | ; , దిం |
; గి | ; , గ | ; , తొ | , - త, దిం | , గీ | , తొ - త; | , దీంగి |
; , గ | , తొ, - త, దిం | , గీనాతొ | క

E - చ. ముక్కాయి, ప్రిక్ముక్కాయి, ప్రిక్ స్వాచాల ముక్కాయి

4 :- కిటక | కిటక | కిటక | - కిట | క - కిట | కథ - క | టక - |
కిటక - కిట | కథ - కిటక || త

5 :- ; - త | దిగెత్తొ | తదిగె | త్తొ - తదిగి | గతొ - త,ది | ,గి,గ,తొ |
 ,త,ది,గ | ,గ,తొ, - త | ,ది,గ,గ | ,తొ, - తదిగి | గతొ -
 తదిగె | తొ - తదిగెతొ | త

6 :- ; - తథిం | ,గిణతొ | తథింగి | గతొ - తథిం | ,గిణతొ | -
 తథిం | గిణతొ | శథిం | గిణతొ | తథిం | గిణతొ | - తథింగిణతొ |
 తథింగిణతొ | తథింగిణతొ | త

7 :- ; - త,ది | ,గిణతొ | తద్దిం | గిణతొ - త | ,దీంగి | గతొ - త; | ,దీంగి |
 ,గ,తొ, - త | ; - దీం, | ,గి,గ,తొ | , - త; ,ది |
 ; ,గ,గ | ,తొ, - త,ది | ,గిణతొ-త, | దీంగిణతొ-త, | దీంగిణతొ | త

8 :- తథింగి | ,గాతొ | తథింగి | ,గతొ | తథింగి | ,గాతొ | తథిం | గొ-లొ -
 త | థింగి | ,గా | తొ - తథిం | .గి | గాతొ | - తథింగి | ,తొ -
 తథింగి | ,గాతొ - తథిం | ,గాతొ | త

9 :- ; - త | ,దీంగి | ,గాతొ | తద్దిం | గొ | లొ - త,ది | ,గొ | ,తొ -
 త; | ,దీంగి | ; ,గా, | ,తొ, - త; | ,దీంగి | ; ,గా, | ,తొ, -
 త; | ,దీంగి | ; ,గా, | ,తొ, - త,ది | ,గాతొ |
 తద్దింగి | ,గాతొ - త,ది | ,గాతొ | త

34. సూతరు 9 $\frac{1}{4}$

ని :— జాతి అవురము తీర్మానముకు $3 + 1 \frac{1}{2} + \frac{1}{2}$ అవురము వంతునకాపుగ (తిశ్రేష్ఠికాలము, తిశ్రేష్ఠముక్కాలు వచ్చును.

ଓ দ :—

$8 + \frac{1}{2} + \frac{3}{4}$ అక్షరము వంతున రాస్తగ త్రిశత్రిశాలము, త్రిశత్రిముక్కాలు

కిలు | క - కిలు | శక్త - క | టంతుకు || త

7 :- ;;;;, - த; | ;;;, ;;; | ;, டீஓ; ;;;, | ;;;, ;;;, ;;; | ;;;, ;;; | ;;;, ;;; | , -

తు, తిం | , దిం | తొ - త. | కీంగి | గాల్పి - త | , దీం | దింపిం | త

8 :- ; - தி, | ;தினி; | ; ; ;தி | ; ; ; | ;தி; | ; ;தி०, | ; - தி॒தி० | ; , |

; . ; , | , தீா ; - த ; நி ; , | . கி ; டா ; ; தீா ; | - ஏநி ; | கா |

,తొం - శ | ధీంగి | ,ఎ | తొం - తల్లి | ,గీ | ఎతొం || త

9 :- ;, - 亂;;;;;; ; | ;;;;;; , 亂;; | ;;;;;;; ; | ;,亂;;;;;; ; | ;;;- 亂;; | ;;;;;;; ; |

ତୁ କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା

త::,దీం; । ,గీ; రా;;త్తొ; । త,దిం । ,గీ । రాత్తొం|త,ొం

, గీ | టాత్తో | తు,దిం | ,గీ | టాత్తో | తు

35. సూతము $9\frac{1}{2}$

రి :— ఈసూత్రముచే కొ. 1 సారి, 3 రా. 2 సార్లు, 4 రా. 3 సార్లు,
త్రిశ్రీముక్కాయి వచ్చును.

క్ర.సం	అట్ల వంట్య	ప్రోఫెస్ అట్లవులు	క్రియలు
4	$4 \times 9\frac{1}{2} = 38$	2 - ;	10
5	$5 \times 9\frac{1}{2} = 47\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - ,$	12
6	$6 \times 9\frac{1}{2} = 57$	3 - ;,	15
7	$7 \times 9\frac{1}{2} = 66\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ;,$ —	17
8	$8 \times 9\frac{1}{2} = 76$	—	19
9	$9 \times 9\frac{1}{2} = 85\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - ;,$ —	22

ఉదా :-

జాతి 2 కా. 1 సారి, 8 రా. 2 సార్లు, 4 కా. 3 సార్లు, త్రిశ ముక్కాయి

4 :- ; - కి, | ట,త, | క, - కిబు | తక - కిబు | తక - కిబుతక | కిబుతక - కిబుతక | -
కిబుత | క - కిబు | తక - కి | టతక || త

5 :- , - త;ది; | ,గి;ఱ; | ,తొం; , - త,ది | ,గి,ఱ,తొం; - త | ,ది,గి,ఱ,తొం; | -
తదిగిఱతొం - శది | గిఱతొం - తదిగిఱతొం | - తదిగిఱతొం - శ |
దిగిఱ | తొం - శది | గిఱతొం || శ

6 :- ;,- త | ,థీం, | ,గి,ఱ | ,తొం, - త | థింగిఱ | తొం - తథిం | గిఱతొం -
తథిం | ,గిఱతొం - తథింగి | ఱతొం - తథింగిఱ | -
తథిం | గిఱతొం | శథిం | గిఱతొం | తథిం | గిఱతొం || త

7 :- ;,- త;; | ;,వీఁ;; | ;,గి;ఱ;; | ;,తొం;; , - త | ;,దీం;గి | ,ఱ,తొం, - త; |
,దీఁ;గి;ఱ | ,తొం, - తదీఁగి | ఱతొం - తదీఁగిఱ | తొంతదీఁగిఱతొం | -
త,దిం | ,గిఱ | తొం - త, | దీఁగి | ఱతొం - త | ,దీఁ | గిఱతొం || త

8 :- త,థిం | ;గీ | ;ఱ | ;తొం, | - తథింగి | ,ఱతొం | తథింగి | ,ఱతొం | -
తథింగిఱతొం | తథింగిఱతొం | తథింగిఱతొం | - తథిం |
గిఱ | ,తొం - త | థింగి | ,ఱ | తొం - తథిం | గీ | ఱతొం || త

9 :- ;,- త; | ;,దీం, | ;,గీ, | ;,గి, | ;,గి,ఱ, | ;,తొం; | , - త; ,దీం, | ,గీ,ఱ, |
,తొం, - త; ,దిం | ;,గీ;ఱ | ;,తొం, - త,దిం | గీ | ఱతొం - త, |
దీఁగిఱతొం - త | ,దీఁగిఱతొం | - త,దిం | ,గీ | ఱతొం |
త,దిం | ,గీ | ఱతొం | త,దిం | ,గీ | ఱతొం || త

36. సూత ము $9\frac{3}{4}$

వి :— ఈసూతమునే 5 కా. ముక్కాయి, విన్యాసముక్కాయి, థిశ్రముక్కాయి ఎచ్చును.

జాగ	అశ్వర నంగ్లు	తేసి అశ్వరములు	కెయలు
4	$4 \times 9\frac{3}{4} = 39$	1 - ,	10
5	$5 \times 9\frac{3}{4} = 48\frac{3}{4}$	$3\frac{1}{4}$ - ;;;;	13
6	$6 \times 9\frac{3}{4} = 58\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$ - ;;;	15
7	$7 \times 9\frac{3}{4} = 68\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$ - ;;;;	18
8	$8 \times 9\frac{3}{4} = 78$	2 - ;	20
9	$9 \times 9\frac{3}{4} = 87\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$ - ;	22

ఉ దా :—

5 కా. ముక్కాయి, విన్యాసముక్కాయి, థిశ్రముక్కాయి

4 :— , — కిటక — కిటక — కిటక | — కిటక | త; , కిటక | త; , కిటక | — |
కిట | క — కిట | తక — క | కతక | త

5 :— ;;;;, — తదిగి | ణతొం — తదిగిణతొం — తదిగిణతొం — త | దిగితొం |
త; , | , — తదిగి | ణతొం — త, | ; , — త | దిగితొం | —
తదిగి | ణతొం — త | దిగిత | తొం — తది | గిణతొం | త

6 :— ;; — తథిగిణతొం — తథిం | ణతొం — తథిగిణతొం — తథిం | ,గిణతొం |
త; , | ; — తథిం | ,గిణతొం | త; , | ; — తథిం | ,గిణతొం | —
తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం | త

7 :- ;;;;;;, - త । , దీంగిణలొం - తదీంగిణలొం - త,దిం । , గిణలొం - త, | ;;

, గిణలొం | త; , | ; - త । , దీంగి | గిణలొం - త, | ;; |

- త,దిం । , గిణలొం | - త,దిం । , గిణ | లొం - త, | దీంగి |
టలొం - త । , దీం | గిణలొం || త

8 :- ; - తథీంగిణలొం | తథీంగిణలొం - తథీంగిణలొం | - తథీంగి | , గాలొం |

త; , | ; | తథీంగి | , గాలొం | త; , | ; | తథీంగి | , గాలొం | -

తథీం | గిణ-1,లొం - త | థీంగి | , గా | లొం - తథీం | .గి | గాలొం || త

9 :- , - తదీంగిణలొం - తదీంగి | గాలొం - తదీంగిణలొం - త । , దీంగి |

, గాలొం | త; , | ; | - త,దిం । , గిణ | , - లొం - త, | ;; |

; - త । , దీంగి | , గాలొం | - త,దిం । , గి | గాలొం | త,దిం |

, గి | గాలొం | త,దిం । , గి | గాలొం || త

37. సూత్ర ము 10

వి :- అనుగ్రహించుచే A - ముక్కాయి, ప్రియాలము వచ్చును. B - జారి 3 + 2 + 1, ప్రిశమక్కాయి వచ్చును. C - జారి 4 + 3 + 2 + 1 X వచ్చును. D - జారి 1 కా. 1 సారి, 2 కా. 1 సారి, ప్రిశమక్కాయి వచ్చును.

జారి	అశ్వర నంఖు	ప్రోపె అశ్వరముచు	ప్రియులు
4	$4 \times 10 = 40$	—	10
5	$5 \times 10 = 50$	2 - ;	13
6	$6 \times 10 = 60$	—	15
7	$7 \times 10 = 70$	2 - ;	18
8	$8 \times 10 = 80$	—	20
9	$9 \times 10 = 90$	2 - ;	23

ఉదా :—

A - ముక్కయి, (శికాలము

4 :— కిటతక | కిటతక | కిటతక | - కి; | బు; | తి; | కు; | - బ,ట, | త,క, |
- కిటతక || త

5 :— ; - తది | గిణతొ - త | దిగిణతొ | తదిగిణ | తొ - త; | ,ది; | ,గి; |
,ఱ; | ,తొ; | , - తది | ,గి,ఱ | ,తొ, - త | దిగిణతొ | త

6 :— తథీంగి | గాతొ - తథీం | ,గిణతొ | తథీంగి | గాతొ - త, | ;థీం | ; |
;గి, | ;ఱ, | ;తొ, | ; - త, | థీం | గి,ఱ, | తొ, - తథీం |
, గిణతొ || త

7 :— ; - త, | దీంగిఱ | తొ - త,దిం | ,గిణతొ | తథీం | గిణతొ - త | ; |
; ,దిం | ; | ;గి | ; ,ఱ | ; ,తొ | ; - త | ; ,దిం | ; ,గి |
,ఱ,తొ | , - త,దిం | ,గిణతొ | త

8 :— తథీంగి | ,గాతొ | తథీంగి | ,గాతొ | తథీంగి | ,గాతొ | - త;; | థీం; |
; ; | గి; | ; ; | ఱా; | ; ; | తొ; | - త,థీం | ;గి | ;గా | ;తొ, |
- తథీంగి | ,గాతొ || త

9 :— ; - త, | దీంగి | గాతొ - త | ,దీంగి | ,గాతొ | తథీం | గిణా | తొ - త;; |
; ; | ,దీం, | ; ; | ,గి, | ; ; | ,గా, | ; ; | ,తొ; | , - త; | ,దీం, |
,గి, | ,గా, | ,తొ, - త | ,దీంగి | ,గాతొ || త

B - అర్థ 8 + 2 + 1, (శిక ముక్కయి

4 :— కిట | ;త, | ,క; | - కి,ట, | త,క, | - కిటతక | - కిట | క - కిట | త క - క
టతక || త

5 :- ; - త, | ,ది; | గి;ఱ | ;త్రో, | , - త,ది | ,గి;ఱ | ,త్రో, - త | దిగిణత్రో | - తదిగి | ణత్రో - త | దిగిఱ | త్రో - తది | గిఱత్రో || త

6 :- త;ధిం | ; | ,గి; | ఱ;త్రో | ; - త, | థ్యి; | గి;ఱ | త్రో, - తధిం | , గిఱత్రో | - తధిం | గిఱత్రో | తధిం | గిఱత్రో | తధిం | గిఱత్రో || త

7 :- ; - త, | ; | దీం; | ;గి, | ,ఱ; | త్రో; - త | ;దిం | ;గి | , ఱ,త్రో | , - త,దిం | ,గిఱత్రో | - త,దిం | ,గిఱ | త్రో - త, | దీంగి | ణత్రో - త | ,దీం | గిఱత్రో || త

8 :- త;ధిం | ; | ,గి, | ;ఱ | ; | ,త్రో; | - త,ధిం | ;గి | ;ఱ | ;త్రో, | - తధిగి | ,ణత్రో | - తధిం | గిఱ | ,త్రో - త | ధింగి | ,ఱ | త్రో - తధిం | ,గి | ణత్రో || త

9 :- ; - త, | ; | దీం; | ;గి | ; | ఱ; | ;త్రో, | , - త; | ,దీం, | ,గి, | ,ఱ, | ,త్రో, - త | ,దీంగి | ,ణత్రో | - త,దిం | ,గి | ణత్రో | త,దిం | ,గి | ణత్రో | త,దిం | ,గి | ణత్రో || త

C - చారి 4 + 8 + 2 + 1 గమనము

4 :- ఈ; | టు; | తీ; | క్ష; | - కీ;టు | ;త, | ,క; | - కీ;టు, | త,క, | కీటక | త

5 :- ; - త, | ;ది, | ;గి, | ;ఱ, | ;త్రో, | ; - త, | ,దిం; | గి;ఱ | ;త్రో, | , - త,ది | ,గి;ఱ | ,త్రో, - త | దిగిణత్రో || త

6 :- త; | థ్యి; | ; | గి; | ఱ; | త్రో; | - త;ధిం | ; | ,గి; | ఱ;త్రో | ; - త, | థ్యి; | గి;ఱ, | త్రో, - తధిం | ,గిఱత్రో || త

7 :- ; - త, | ; | ;దీం | ; | ;గి, | ;ఱ, | ;త్రో, | ;త్రో, | ; - త, | ; | దీం; | ;గి, | ;ఱ, | ;త్రో; - త | ;దిం | ; | గి | ,ఱ,త్రో | , - త,దిం | , గిఱత్రో || త

8 :- త; | థిం; | ; | గీ; | ; | జా; | ; | తొ; | - త;థిం | ; | ,గీ, | ;ఎ | ; |
,తొ; | - త,థిం | ;గీ | ;జా | ;తొ; | - తథింగి | ,జాతొ | త

9 :- ;-త, | ; | ;దిం | ; | ;గీ | ; | ;జా | ; | ;తొ; | ;- త, | ; | దిం; |
;గీ | ; | జా; | ;తొ; | , - త; | ,దిం, | ,గీ, | ,జా, |
,తొ; - త | ,దింగి | ,జాతొ | త

D - చం 1కా. 1సారి, 2కా. 1సారి, (ప్రిశ ముక్కయి)

4 :- ఈ; | బు; | త; | క; | -ష,ట, | త,క, | -కిటత | క-కిట | తక-క | టక | త

5 :- ; - త, | ;ది, | ;గీ, | ;జా, | ;తొ, | ; - త, | ది,గీ, | జా,తొ, | - తది |
జాతొ - త | దిగిం | తొ - తది | దిగితొ | త

6 :- త; | థిం; | ; | గీ; | జా; | తొ; | - త,థిం | ;గీ, | జా,తొ, | - తథిం |
గింతొ | తథిం | గింతొ | తథిం | గింతొ | త

7 :- ;- త, | ; | ;దిం | ; | ;గీ, | ;జా, | ;తొ, | ; - త, | ;దిం | ;గీ, | జా,తొ, | -
త,దిం | ,గిం | తొ - త, | దింగి | జాతొ - త | , దిం | గింతొ | త

8 :- త; | థిం; | ; | గీ; | ; | జా; | ; | తొ; | - త,థిం | ;గీ | ;జా |
;తొ, | - తథిం | గిం | ,తొ - త | థింగి | ,జా | తొ-తథిం |
,గీ | జాతొ | త

9 :- ;- త, | ; | ;దిం | ; | ;గీ | ; | ;జా | ; | ;తొ, | ; - త, | ;దిం | ;గీ |
;జా | ;తొ, | - త,దిం | ,గీ | జాతొ | త,దిం | , గీ | జాతొ |
త,దిం | , గీ | జాతొ | త

38. సూతము $10\frac{1}{4}$

వి :- ఈస్తూతముచే విన్యాసముక్కాయి, $3 + 1 \frac{1}{2} + \frac{3}{4}$ అక్షరము వంతున శ్రీకృతికాలము నమ్మను.

అం	అక్షర లంఘ	(తేసి అవీరములు)	క్రియలు
4	$4 \times 10^{\frac{1}{2}} = 41$	$\frac{3}{4} - \frac{3;3}{3}$	11
5	$5 \times 10^{\frac{1}{2}} = 51\frac{1}{2}$	$\frac{3}{4} - \frac{3;3}{3}$	13
6	$6 \times 10^{\frac{1}{2}} = 61\frac{1}{2}$	$\frac{2}{3} - \frac{3;3}{3}$	16
7	$7 \times 10^{\frac{1}{2}} = 71\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4} - \frac{3}{3}$	18
8	$8 \times 10^{\frac{1}{2}} = 82$	$2 - \frac{3}{3}$	21
9	$9 \times 10^{\frac{1}{2}} = 92\frac{1}{4}$	$3\frac{3}{4} - \frac{3;3;3}{3}$	24

୬୮

విన్యాస ముక్కాయి, చాతి $3+1\frac{1}{4}+\frac{3}{4}$ అష్టరము వంతున శ్రీశ్రుతికాలము

4 :- ; ; - కి, | టు,తు,కు,- కు, | ; ; - కి, | టు,తు,కు,- తు, | ; ; - కి, | టు,తు,కు,-

ବ :- ;,- କ;ଦି;ଗି;ରା | ;,ତିମ୍ବ; - ତିଜି; | ,ଜିଜି; - ତିଜି;ଦି | ;,ଗି;ରା;ତିମ୍ବ; -
ତି | ;,ଜିଜି; | ;, - ତି;ଦି;ଗି;ରା | ;,ତିମ୍ବ; , - ତିଜି; | ;,ଦିଜି;ଗି |
;ଜି;ରା; | ;,ତିମ୍ବ; | ;, - ତି;ଦି;ଗି;ରା | ;,ରା;ତିମ୍ବ; | , -
ତି;ଦି;ଗି;ରା;ତିମ୍ବ; || ତ

6 :- ;, - త,థిం | ;,గీ,ఎ,తొం | , - త;;; | ;, - త,థిం | ;,గీ,ఎ,తొం | , -

త;;; | ;, - త,థిం | ;,గీ,ఎ,తొం | , - త;;;థిం | ;,గీ, |

,ఎ;;,తొం | ;, - త; | థిం;గీ, | ,ఎ,తొం; - త, | ,థిం;గీ;ఎ,తొం; || త

7 :- , - త;;;థిం;;, | ,గీ,ఎ,తొం;;, - త; | ;;;;; | ;;;;, - త;;; | ,దీచ;;గీ;;,

ఎ; | ,తొం;;, - త;;; | ;;;;; | , - త;;;థిం;;, | ,గీ,ఎ,తొం;;, -

త; | ;;;;; | ;,దీం;;, | ;;;;;గీ; | ;;;,రో;; | ;,తొం;;; |

త;;; | ,మీం, | ;,గీ,గీ,ఎ | ;,తొం;;, - త;;; | ,థిం;గీ;ఎ;తొం;; |

8 :- ;, - త,థిం | ;గీ;ఎ | ;తొం, - త;, | ;;;; | ;, - త,థిం | ;గీ;ఎ | ;తొం,-

త;, | ;;;; | ;, - త,థిం | ;గీ;ఎ | ;తొం, - త;, | ;థిం; | ;గీ | ;;

;ఎ;; | ;;;తొం, | ;, - త,థిం | ;,గీ, | ;,ఎ;;, | ,తొం; -

త;థిం;;, | ,గీ;ఎ;;తొం; || త

9 :- ;;;;;, - త | ;;;,థిం;;గీ | ;;;,ఎ;;తొం | ;, - త;;; | ;;;;; | ;;;;; | ;;;, -

త;;; | ;;;,దిం | ;;;,గీ;ఎ | ;;;,తొం;;, - త; | ;;;;; | ;;;;;,త | ;;;,థిం

;;గీ | ;;;,ఎ;;తొం | ;, - త;;; | ;;;,థిం;;, | ;;;;; | ;,గీ;శిం;;, |

;;;,ఎ;; | ;;;;; | ;,తొం;; | ;, - త | ;;;;; | ;థిం;;, | ;;;,గీ;శిం;;, | ;,ఎ

;;;;తొం | ;, - త;;; | ;థిం;;, | ,గీ;ఎ;;తొం; || త

39. సూక్త ము $10\frac{1}{2}$

ని :— శాఖ $4+8+2+1+\frac{1}{2}$ అష్టరమువంతున గమనముగ తగ్గింపు వచ్చున.

సారి	అకర నంశ్య	ప్రేసే అకరములు	పియలు
4	$4 \times 10\frac{1}{2} = 42$	2 - ;	11
5	$5 \times 10\frac{1}{2} = 52\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2} - ;;;$ —	14
6	$6 \times 10\frac{1}{2} = 63$	1 - ,	16
7	$7 \times 10\frac{1}{2} = 73\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - ;;$ —	19
8	$8 \times 10\frac{1}{2} = 84$	—	21
9	$9 \times 10\frac{1}{2} = 94\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ;,$ —	24

శాఖ :—

శాఖ $4+8+2+1+\frac{1}{2}$ తగ్గింపు

4.

8.

2.

1.

4 :— ;— ః, | ;ఁ, | ;త, | ;క, | ;— ః, | ,ఁ; | త;క | ;— ః, | ఁ,త, | క, - ఃఁ |
తక - కిటతక || త

5 :— ;;;, - త | ;;;,ది | ;;;,గి | ;;;,ఁ | ;;;,తొ | ;;;, - త | ;;;,ది; | ;;;,గి; |
ఁ;ఁ,తొ | ;;;, - త; | ,ది;గి; | ,ఁ,తొ; | , - త,ది,గి,ఁ | ,తొ, -
తదిగిఁతొ | త

6 :— , - త; | ,ఁ, | ; | ,ఁ; | ,ఁ; | ,తొ; | , - త; | ఁఁ; | ;గి, | ,ఁ; | తొ; -
త | ,ఁఁ; | ,గి,ఁ | ,తొ, - త | ఁఁగిఁ | తొ - తఁగిఁతొ || త

7 :— ;;;, - త; | ;;;; | ;;;,కీఁ, | ;;;; | ;;;,గి; | ;;;,ఁ; | ;;;,తొ; | ;;;, - త; |
;;;; | ,దిఁ; ;;;, | ;;;,గి; | ;;;,ఁ; | ,తొ; ;;;, - త | ;;;,దిఁ | ;;;,గి | ;;;, - ;;;,
తొ | ;;;, - త;దిఁ | ;;;,గి,ఁ,తొ | , - తఁగిఁతొ || త

8 :- త;;, | థిం; | ;; | లి; | ;; | రా; | ;; | తొం;, | -తఃథి | ;; | ,లి; | ;; | ,తొం; | - త.థిం | ; లి | ; రా | ; తొం, | - తథింగి | ,రాతొం | -
రథింగిరాతొం || త

9 :- ;, - త;; | ;;; | ;,దీం;, | ;;; | ;,లి; | ;;; | ;,రా;, | ;;; | ;,తొం;; | ;, -
త;; | ;;;,రిం | ;;; | ;,లి., | ;;;,రా | ;;; | ;,తొం;; | ;, - త;; | ;
.దీం;;, .,లి.;, | ,రా.. | ,తొ., - త | ,దీం;లి, | ,రా;తొ., -
త | ,దీంగిరాతొం || శ

40. సూత ము $10^{\frac{3}{4}}$

ని :- న వ కాలములో ముక్కాయి, కిచా. ముక్కాయి, కిచాలము వచ్చును.

సంఖ్య	అప్పిల సంఖ్య	ప్రశ్న అప్పిలుట	ఉఱులు
4	$4 \times 10^{\frac{3}{4}} = 48$	1 - ,	11
5	$5 \times 10^{\frac{3}{4}} = 53\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{4} - \underline{\underline{\text{ }}},$	14
6	$6 \times 10^{\frac{3}{4}} = 64\frac{1}{4}$	$3\frac{1}{4} - \underline{\underline{\text{ }}};$	17
7	$7 \times 10^{\frac{3}{4}} = 75\frac{1}{4}$	$4 - ;,$	19
8	$8 \times 10^{\frac{3}{4}} = 86$	$2 - \underline{\underline{ }}$	22
9	$9 \times 10^{\frac{3}{4}} = 96\frac{1}{4}$	$3\frac{1}{4} - \underline{\underline{\text{ }}},$	25

ପ୍ରଦା :-

೬ ಕಾ. ಮುಕ್ಕಾಯ, ೭ ಕಾ. ಮುಕ್ಕಾಯ, ಶಿಕ್ಷಾಲಮ್ಮ

కీలుషిక - కీలుషిక - కీలుషిక - కీలుషిక - కీలుషిక | - కీలుషిక |

6 :- తథిం గింతోం - కథింకొల్లోం - తథిగొంతోం .. ఈటి :
ఎలోం - తథిం గింతోం కథింగి ఇలోం - కి, ప్రిం .. , , ;
ఎ, ప్రోం, . - కి, క్రుం గి.క్రి. తోం - తథిం గింతోం || త

7 :- జి. - తద్విగీణత్తుం - తద్విగీణ ప్రాం - తద్విగీణత్తుం - త. విచిత్ర న్యాయమ్

8 :- - తథింగాత్తాం - తథింగాత్తాం - తథింగాత్తాం - తథింగాత్తాం - తథింగాత్తాం

9 :- జింజి, - క, కం + గీరాత్మా - తద్దింగీరాత్మా - క + నింగీరాత్మా - క,
 దింగీ రాత్మా - క దింగి + రాత్మా - తద్దిం గీరాత్మా - క + నింగీరాత్మా - క +
 క, నీం, కి, గీ, జి, రా, క, శ్రీచ, - క; + శి, కి, కి, క, క, శ్రీచ, - క

41. సూత్రము 11

వి :— ఈసూత్రముచే A - 4 రూలము, త్రిశముక్కాయి వచ్చును. B - 1 రూ. 1 సారి, 2 రూ. 2 సార్లు, 3 రూ. 3 సార్లు పచ్చును. C - 2 రూ. ముక్కాయి, 3 రూ. ముక్కాయి, 4 రూ. ముక్కాయి వచ్చును. D - వివ్యాస ముక్కాయి. $3+2+1 \times$ వచ్చును.

చరి	అటక సంఖ్య	ప్రస్తావితములు	త్రియలు
4	$4 \times 11 = 44$	—	11
5	$5 \times 11 = 55$	1 - ,	14
6	$6 \times 11 = 66$	2 - ;	17
7	$7 \times 11 = 77$	3 - ;,	20
8	$8 \times 11 = 88$	—	22
9	$9 \times 11 = 99$	1 -	25

ఉదా :—

B - జారి 1 రూ. సారి. 2 రూ. 2 సార్లు. 3 రూ. 3 సార్లు

4 :— కి. 1 బు., 1 తు., 1 క్ర., — కి.ట., 1 క్ర.క., 1 - కి.ట., 1 త.క., 1 -

కిటకడ | కిటతక | కిటతక || త

5 :— . - త: . , న: | డి: . గ: . త్రీం: | . - త, ది . గ, న . , త్రీం, - త | . ది, గ | . గ, త్రీం | . - తదిగి . గాంధీం - తది | గాంధీం - త | దిగింధీం || త

6 :— . - త. ధీం | . . . డి. గ. త్రీం, . - త. ధీం | గ. న, | త్రీం, - త, | గ. న. త్రీం - తథం గింత్రీం . తధీంగి . గాంధీం - తధీం | గాంధీం | త

୧୦ :- - ଶ; + ; | , ଦିଲ୍ କି କି

42. సాతవు 11¹

వి:- ఈస్తాక్రమచే A - 5కా. ముక్కాయి, కాతి అష్టరమక్రమమునకు 4-3+
2+1+! అష్టరమమాపంతున X మునముగ వచ్చును. B - 3కా. ముక్కాయి, 3కా. ముక్కాయి,
4కా. ముక్కాయి, 3కా. ముక్కాయి వచ్చును.

సంఖ్య	అవ్వర నంభు	లేపన అవ్వరములు	కీమలు
4	$4 \times 11\frac{1}{4} = 45$	8 - ;,	12
5	$5 \times 11\frac{1}{4} = 56\frac{1}{4}$	$\frac{3}{4}$ - ;; ; ; ; ; ,	16
6	$6 \times 11\frac{1}{4} = 67\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$ - ,	17
7	$7 \times 11\frac{1}{4} = 78\frac{3}{4}$	$1\frac{1}{4}$ - ;;	20
8	$8 \times 11\frac{1}{4} = 90$	2 - ;	23
9	$9 \times 11\frac{1}{4} = 101\frac{1}{4}$	$\frac{3}{4}$ - ; ; ; ; ,	26

ఉదా :-

A - కొ. ముక్కాయి. జాతి 4+3+2+1+1 X గమనము

4 : - ,,- కెటుతక కెటుతక - శ్వాసక - కి. ;ల ;శ. ;క. ;. - కి. ; ,శ; |
త;క ; - కి. ల,త. క. - కెటు తక - కెటుతక || త

5 : - ;;; ;;; ;,- శి : దిగించత్తోం - తదిగించత్తోం - తదిగించత్తోం - శ | ,;;,శ |

;శ; ;శ | ;;;,శ | ;;;,త్తోం | ,;; - త | ,.,శ. ;,శ; ;,శ; ;,త్తోం | ,;; -
త. | ,.,శ. ;,శ; ;,శ; ;,త్తోం | ,. - త, శ, శ, శ | ,. - తదిగించత్తోం || శ

6 : - , - తథీంగించత్తోం - తథీంగించత్తోం - తథీం . గించత్తోం - శ ; | ,శిం | ,;; |

;శిం | ;శి | ;శి | ;త్తోం | ,. - త | .. | శిం ; ;శి | ;శి | ;త్తోం | -
త | ,శిం ; | శి | ,శ | ,త్తోం | . - త. | శి.శ.శ. శ | ,. - తథీంగించత్తోం || శ

7 : - ;,- తదీంగించత్తోం - శక్తిం | గించత్తోం - తదీంగించత్తోం - శ | ,;;, ,శిం |

;;; | ;శి | ;;;,శ | ;,, త్తోం | ;,, - శ | ;,, ,శిం | ;;;,శ | ;;;,శ | ;,త్తోం | ,. - త | ,శి |
;,,శ | ;,త్తోం | ;,, - శ | ;;;,శ | ;;;,శ | ;,త్తోం | ,. - త | ,శి |
;,,శ,త్తోం | ,. - తదీంగించత్తోం || శ

8 : - , - తథీంగించత్తోం | తథీంగించత్తోం - తథీంగించత్తోం | - త | ,శిం | ; | శ |

; | శ | ; | ; | త్తోం | , - త | శిం | ; | ,శ | ; | ; | త్తోం | , - త | ,శిం | ; | శ | ; | ; | త్తోం | , - తథీంగించత్తోం | - తథీంగించత్తోం || శ

9 :— నీఁ. - తెండింగి , జాత్మం - శ్రేణీ రాల్మం - తుటిప గీచాత్మిం - త; ; -
 నీఁం, నీఁ. నీఁ, నీఁం లు, జాత్మ, తుటిప, గీచాత్మిం, త; ; -
 తుటిప, గీచాత్మిం, నీఁం, నీఁ, నీఁం, తుటిప, గీచాత్మిం, త; ; -
 నీఁం, నీఁ, నీఁం, తుటిప, గీచాత్మిం, త; ; -
 తుటిప, గీచాత్మిం, త

B. జాతి 2. 8. 4, నొలములలో ముక్కాయిలు 4

4 :— ;, - కి ల.త క. - క! ల.త క. - క! ల.త క. - క! ల.త క. -
 క! ల.త క. - క! ల.త క. - కిఱ నీక - కిఱతక - కిఱ ! తక - కిఱతక -
 కిఱతక - కిఱతక || త

5 :— ,;,, - త ! ;,నిః,గి ,;,,అః,త్మం ! ;, - త,;,ది ! ;,గి,ది,;,అ |
 ;,ల్మిం;!, - త ! ;,నిః,గి ,;,,అః,త్మం ! ;, - త,;,ది,;,గి,;,అ |
 ,;,,ల్మిం;!, - ని,ని ,;,,గి,;,అ,త్మం,, - త ! ;,ది,;,గి,;,అ,త్మం |
 ;, - త,;,ని,గి,;,త్మం. - త,;,ని ,;,,గి,;,అ,త్మం, - త,;,ని,గి,;,అ,త్మం | ,
 తదిగింత్మం-తదిగింత్మం-తదిగింత్మం || త

6 :— , - త,;,థిం, | ;,గి, | ,అ,త్మం; | , - త,;,థిం, | ;,గి, | ,అ,త్మం; | , - త,;,థిం, |
 ;,గి, | ,అ,త్మం; | , - త,;,థిం;గి, | ,అ,త్మం, - త,;,థిం | ;,గి,అ,త్మం | , -
 త,;,థిం;గి ,;,,త్మం, - త,;,థిం | గింత్మం - త,;,థిం;గి ,;,,త్మం - త,;,థిం;గి
 గింత్మం - త,;,థిం | గింత్మం - త,;,థిం;గింత్మం - త,;,థిం;గింత్మం || త

7 :— ;,- త,;, - | ;,గిం;,,, | ;,గి,;,అ; | ;,త్మిం;,, - త; | ;,;,;,కిం, |
 ;,;,;,;,గి; | ;,గి,;,అ,త్మం; | ;, - త,;,;, | ;,గిం;,, | ;,గి,;,అ; |

;;,తొం;;, - త; | ;,దీం;;గి; | ,ఽ,తొం;, - త;;; | ,దీం;;గి;ఽ; |
 ,తొం;, - త;;;గి, | ;,గి,ఽ,తొం; | , - త;;,దీం;గి,ఽ,తొం, - త
 ;,దీం;గి,ఽ,తొం, - త; | ,దీం;గి,ఽ,తొం, - తదీంగి | ఽవొం-తదీంగి;తొం -
 తదీంగి;తొం || త

8 :- ; - త; | థిం;; | గి;; | ఽ;; | తొం,, - త,, | థిం;; | గి;; | ఽ;; |
 తొం; - త; | థిం;; | గి;; | ఽ;; | తొం;, - త,థిం | ;గి;ఽ | ;తొం,
 త,థిం | ;గి;ఽ | ;తొం, - త,థిం | ;గి;ఽ | ;తొం, - తథింగి | ,ఽతొం -
 తథింగి | ,ఽతొం - తథింగి | ,ఽతొం - తథింగి;తొం | తథిం
 గి;తొం - తథింగి;తొం || త

9 :- ;;;, - త;; | ;;;,దీం, | ;;;,గి; | ;;;,ఽ;; | ;;;,తొం;; | ;,తొం;;, - త,;;; |
 ;,దీం;;; | ;,గి;;; | ;,ఽ;;; | ;,తొం;;, - త;; | ,దీం;;, | ,గి;;; | ;,ఽ;;; |
 ;,తొం;;,గి; | ;,తొం;;,ఽ;; | ;,తొం;;,తొం;; | ;, - త;;,దీం;;, | ,గి;;; | ;,ఽ;;; |
 ;,తొం;;, - త;;,దీం | ;,గి;;; | ;,తొం;;,తొం;;, - త;; | ;,దీం,,గి,, | ;,ఽ;;; |
 తొం;;, - త | ;,దీం;గి;ఽ | ;,తొం;;, - త; | ,దీం;గి;ఽ, | ,తొం, - త; | ,దీం;
 గి;ఽ | ;,తొం, - తదీంగి | ఽతొం-త, | దీంగి;తొం - తదీంగి;తొం || త

ముక్కు యి సూక్త కావ్యము

43. సూక్తము $11\frac{1}{2}$

వి :- ఈసూక్తముచే A - ముక్కుయి, ప్రకాలము, 4కా. ముక్కుయివచ్చును.

B - చారి 3+2+1 అడురమువంటున కాపుగాయ, 2కా.1పారి, 8కా.2పార్లు, 4కా. 3పార్లు వచ్చును.

సారి	అటుర సంఖ్య	తేసి అశీరములు	కియలు
4	$4 \times 11\frac{1}{2} = 46$	2 - ;	12
5	$5 \times 11\frac{1}{2} = 57\frac{1}{2}$	2\frac{1}{2} - ;;;,	15
6	$6 \times 11\frac{1}{2} = 69$	8 - ;;	18
7	$7 \times 11\frac{1}{2} = 80\frac{1}{2}$	8\frac{1}{2} - ;;;,	21
8	$8 \times 11\frac{1}{2} = 92$	- - -	23
9	$9 \times 11\frac{1}{2} = 103\frac{1}{2}$	\frac{1}{2} - ;	26

ఉదా :-

A - ముక్కుయి, ప్రకాలము, 4కా. ముక్కుయి

4 :- ; - కిబ + తక - కిబ + తక - కిబ + తక - ;, - ;బ, 1 ;క, 1 ;క, 1 ; - ;, 1
త, క, . క, - కిబ : తక - కిబతక + కిబతక - కిబతక || క

5 :- ;, - త, ది + , గి, గ, తొం, - త + , ది, గి, గ, తొం + , - త, ది, గి, గ + , తొం, -
త; ;, - ది; ;, - గి; ;, - గ, తొం; + ;, - తొం; + ;, - త; , ది + ;, గి; , గ; , తొం; , -
త + , ది, గ, గ, తొం + , - తదిగింతొం - తది | గిగతొం - తదిగింతొం || క

6 :- ;, - త | థీగిం | తొం - తథీ | గిగతొం - త | థీగిం | తొం - త; +
, థీ, 1 ;; + , గ; + , గ; + , తొం; + , - త, థీం + ;, గ + , గ, తొం |, -
తథీ | గిగతొం - తథీం | , గిగతొం - తథీం | గతొం - తథీంగింతొం || క

7 :— ;;;, — త | ;,దీం;గి | ,ఇ,తొ०, — శ | ,దీం;గి,ఇ | ,తొ०, — త; సి० | ;,గి,ఇ,
 తొ० | ,— త;; | ;;; | ,దీం;; | ;;; | ,గి;; | ,ఇ;; | ,తొ०;; | ,తొ०;; | ,— త;; |
 ,దీం;; | ,గి;;ఇ | ,తొ०; — త | ,దీం;గి,ఇ | ,తొ०,—తందీ | ఇతొ०—
 తదీంగిఇ | తొ० — తదీంగిఇతొ० || త

8 :— తథింగి | ,ఇతొ० | తథింగి | ,ఇతొ० | తథింగి | ,ఇతొ० | — త; | థి० |
 ; | గి; | ;. | ఇ; | ; | తొ०; | — త,థి० | ;గి | ;ఇ | ;తొ०, | —
 తథింగి | ,ఇతొ० | — తథింగిఇతొ० | తథింగిఇతొ० | తథింగిఇతొ० || త

9 :— ,—త; దీ०, | ,గి;ఇ, | తొ०,—త; ది० | ;,గి;ఇ | ;,తొ०,—త; | ,దీం;గి, | ,ఇ;తొ०,—
 త | ;;; | ;;;,చి० | ;;; | ;;;,గి | ;;; | ;;;,ఇ | ;;; | ;;;,తొ० | ;;; | ;—
 త | ;;;,ది० | ;;;,గి | ;;;,ఇ | ;;;,తొ० | ;,—త; ది० | ;,గి;ఇ | ;,తొ०,—
 త,చి० | ,గి;ఇతొ० — త, | దీంగిఇతొ० — శ | ,దీంగిఇతొ० || త

B — జాతి 3+2+1 కాపుగను, ఒకా. 1సారి, వికా. 2సార్లు, 4కా. 3సార్లు

4 :— ;— శ, | ,ల; | త;క | ;— శ, | ట,క, | క, — శల | తక — శ, | ట,క, | క, —
 శల | తక — శల | తక — శలతక | శలతక — శలతక || త

5 :— ;;, — త; | ;,చి; | ,గి;;ఇ | ;;;,తొ०; | ;, — త; ది | ;,గి;ఇ | ;,తొ०;;, —
 త | ,ది,గి,ఇ,తొ० | ,—త; ది; | ,గి;ఇ; | ,తొ०;;, — శ,ది | ,గి,—,తొ०,—
 త | ,ది,గి,ఇ,తొ०, | ,— తదిగిఇతొ० — శది | గింతొ० — తదిగిఇతొ० || త

6 :— ;, — త | ;థి० | ; | గి;ఇ | ;తొ०, | ,— త,థి० | ;గి | ,ఇ,తొ० | , — తథి० |
 గింతొ० — త | ,థి०, | ,గి,ఇ | ,తొ०, — త | థింగిఇ | తొ० — తథి० |
 గింతొ० — తథి० | ,గింతొ० — తథింగి | ఇతొ० — శథిగింతొ० || త

7 :- త ; ; ; - త | ; ; ; | ; , దీం ; | ; ; , గి | ; ; , రా | ; , తొ ; | , - త ; ; ; | , దీం ; ; |
 , గి ; , రా | , తొ ; , - త | , దీం ; గి | , రా , తొ ; , - త ; | , దీం ; ; |
 ; , గి ; , రా | ; , తొ ; , - త | ; , దీం ; గి | , రా , తొ ; , - త ; | , దీం ; గి | , రా , తొ ; , -
తదీంగి | రాతొ - తదీంగిగా | తొ - తదీంగిరాతొ || త

8 :- త ; ధి | ; ; | , గి | , రా | ; ; | , తొ ; | - త , ధి | ; గి | ; రా | ; తొ ; | -
 తధి | , రాతొ | - ఈ , ధి | ; గి | ; రా | ; తొ ; | - తధి | , రాతొ | -
 తధి | , రాతొ | - తధిగెణాతొ | తధింగెణాతొ | తధింగెణాతొ | త

9 :- - త ; ; | ; ; , దీం | ; ; ; | , గి ; ; | ; ; , రా | ; ; ; | , తొ ; ; , - త | ; ; , దిం |
 ; ; ; , గి | ; ; ; , రా | ; ; ; , తొ ; | ; , - త ; , చం | ; , గి ; , రా | ; , తొ ; , - త ; | ; ; , దిం |
 ; ; ; , గి | ; ; ; , రా | ; ; ; , తొ ; | , - త ; , దీం | , గి ; , రా | , తొ ; , - త ; , దిం |
 ; ; ; , గి ; , రా | ; ; ; , తొ ; , - త ; , దిం | , గి ; , రాతొ | - త , | దీంగెణాతొ | -
త | , దీంగెణాతొ | | త

44. సూత్ర ము 11³

ని :- ఈసూత్రముచే 5కా. ముక్కాయి, త్రిచాలము, త్రిశ్రీ ముక్కాయి వచ్చును.

సంఖ్య	అప్పర నంబ్య	తేనే అప్పరములు	గ్రియలు
4	$4 \times 11\frac{3}{4} = 47$	1 - ,	12
5	$5 \times 11\frac{3}{4} = 58\frac{3}{4}$	$1\frac{1}{4} - ; ;$	15
6	$6 \times 11\frac{3}{4} = 70\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ; ;$	18
7	$7 \times 11\frac{3}{4} = 82\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{4} - ; ; ;$	21
8	$8 \times 11\frac{3}{4} = 94$	2 - ;	24
9	$9 \times 11\frac{3}{4} = 105\frac{3}{4}$	$2\frac{1}{4} - ; ; ; ,$	27

ఉదా :-

६కా. ముక్కాయి. తినిలను. ప్రీతిముక్కాయి

५ :- .. - కెబిక - ఇంచ్క - కెబక్క | - కి. . టః. తః. | కః. - కిట, | త,క, | -
కిటిక | - కెబక క - కిట తక - కి. టతక || త

६ :- .., - తదిగొత్తిం - తదిగొత్తిం - త | ప్రగతిం - తః | .ప; | .గ; | .స; |
.అం | . - న.సి | .గ.స | .అం. - త | దిగొత్తిం - తప్పి | గతిం -
త | ప్రగతిం - తది | గితిం || త

६ :- ..; - సంగొతిం - సథి గి జాతిం - తథిగితిం - త , | ;ధం | ;; |
| .ప; | ;ప; | ;తిం | ;, - క | ;, నం; | గి,ప; | తిం, - తథిం | ,గితిం | -
తథిం | గి,తిం | : - తథిం | గితిం - తథిం | గితిం || త

७ :- ..; - తప్పిగితిం - క, | నీ.గితిం - సంగొతిం - త | ;, ధం | ;; |
;గ; | ;,ప; | ;తిం | ;, - క | ;, నం; | గి,ప; | తిం, - న.సి | గితిం | -
శ,దిం | ,గి,ప; | తిం - త, | దీంగి.జతిం - త | ,దీం | గితిం || త

८ :- .., - సథి గితిం | సథింగితిం - సథి గితిం | - త , | నీ, | ;; |
గి; | ;, | పా; | ;; | తిం; | - త,థిం | ;గి | ;పా | ;తిం, | వథిగి.జాతిం| -
తథిం | గి,ప; | ,తిం - క | థి గ | ,పాతిం - తథం | ,గి | జాతిం || త

९ :- ;;;, - సంగీంగ | ,తిం - సంగీంగతిం - సంగీగ | జాతిం - త, | ;,
,మిం, | ;; | ,గీ | ;; | ,పా, | ;, | ,తిం; | , - క; | ,కిం, | ,గి, |
,పా, | ,తిం, - క | ,గి | ,పాతిం | - త,దిం | ,గి | జాతిం |
త,దిం | ,గి | జాతిం | త,దిం | ,గి | జాతిం || త

45. సూత్రము 12

వి :— ఈసూత్రముచే A - శ్రీకాలము, విన్యాసముక్కాయి వచ్చును. B - జాతి
 $6+4+8$ అపురము వంతున కాప్పగ వచ్చును. C - చతుర్శ్రముక్కాయి, విన్యాస
 ముక్కాయి, త్రిశముక్కాయి వచ్చును. D - $3+8+1$, త్రిశముక్కాయి, త్రిశ పైకాల
 ముక్కాయి వచ్చును.

బాట	ఆశీర నంఖ్య	తేసి ఆశీరముఱ	క్రియలు
4	$4 \times 12 = 48$	—	12
5	$5 \times 12 = 60$	—	15
6	$6 \times 12 = 72$	—	18
7	$7 \times 12 = 84$	—	21
8	$8 \times 12 = 96$	—	24
9	$9 \times 12 = 108$	—	27

శిల్ప :—

A - త్రికాలము, విన్యాస ముక్కాయి

B :— శి; | టి; | తి; | కి; | - కి,ట, | త,క, | - కిటతక | - కిటతక | త; | కిటతక : త;; | కిటతక || త

C :— శి; | ది; | గి; | రి; | లొ; | - త,ది, | గి,ర, | లొ, - తది | గిణలొ - తాదిగిణలొ | త;; | , - తగిరి | ణలొ - త, | ;,త | దగిణలొ || త

D :— శి; | థిం; | ;; | గి; | రి; | లొ; | - త,థిం | ;గి, | రి,లొ, | - తథింగి | ణలొ - తథిం | ,గిణలొ | త;; | ;- తథిం | గిణలొ || త

7 :- త;; | ; | దీం; | ; | శ;; | గ;; | తొం; | - త;; | దీం; | గ,గ; | తొం,-
త, | దీంగిం | తొం - త,దిం | ,గింతొం | - త;; | ; | - త | ,దీం |
ణతొం-త, | ; | - శ,దిం | ,గింతొం || త

8 :- శ;; | ధీబ; | ; | శ;; | ; | శ;; | గ;; | శొ;; | - శ.ధీం; | గీ| | శొ,|-
శీం | ,శతొం | - తధింగి | ,శాతొం | త;; | ; | - శీంగి |
,శాతొం | త;; | ; | - శీంగి | ,శతొం || త

9 :- త;; | ; | దీం; | ; | శ;; | గ;; | శ;; | గ;; | తొం; | - త;; | దీం; | శ;; |
గ;; | తొం, - త, | దీంగి | ణతొం - త | ,దీంగి | ,ణతొం | త;; |
;; | - త,దిం | ,గీం | ,తొం - త, | ; | ; | ఈ | ,దీంగి | ,ణతొం || త

B - జాతి 5+4+3 అక్షరము వంటన కావ్యాగ

4 :- శ;; | ,ట; | ;త; | ;క | ; | - శ;; | వ;; | క;; | శ;; | - శ;థ | ;థ, | ,థ || త

5 :- త;; | ,ధ; | ;ధ; | ;ధ | ; | తొం; | , - త; | ,ధ; | ;ధ; | ,ధ; | ,తొం; |
, - త; | ధ;ధ | ;ధ | ,తొం || శ

6 :- శ;; | .ధీ, | ; | ;ధ | ; | ధ;; | ,తొం; | ; - త, | ;ధీ | ; | ;ధ, | ;ధ, |
. ;తొం, | ; - త, | ;ధీ, | ;ధ | ;ధ, | ,తొం; || శ

7 :- త;; | ; | ;దీం | ; | ; | ;ధ; | ,ధ; | ;తొం, | ; | - త | ; | ;ధం | ; | ; |
; ;ధ | ;ధ | ;తొం | ; | ; - త | ; | ; | దీం, | ;ధ | ;ధ, | ,తొం; || శ

8 :- త,, | ధీం, | ; | ;ధ | ; | ; | ; | శ;; | ,శ;; | ;తొం | ; | ; | - శ;, | ధీం; |
; | ధ;; | ; | శ;; | ; | తొం; | ; | ; | ధీంపి | ; | ధ, | ; | శ | ; | ; | ,తొం; || శ

9 :- శ;; | ; | ;దీం | ; | ; | ధ;; | ; | ; | శ;; | ; | ; | ; | తొం; | , - శ; | ; |
, ధీం, | ; | ధ;; | ; | శ;; | ; | శ, | ; | ; | ,తొం; | , - శ; | ; | ; | ధీం | ; | ,ధ;; |
; | ధ | ; | ; | ,తొం; || శ

D - 8+2+1, త్రిశముక్కాయి, త్రిశ పై కాలముక్కాయి

4 :- కి;ట | ;వ, | ,ఇ; | - కి;ట, | త,క, | - కిటతక | - కిటక | క - కిట |
తక - కి | టతక | - కిటక - కిట | తక - కిటతక || త

5 :- ఈ;ది | ;గి, | ,ణ; | లొం; - త | ,ది,గి | ,ణ,లొం | , - తదిగి | ణలొం -
త,ది | ,గి,ణ,లొం | , - త,ది,గి | ,ణ,లొం | , - త | ,ది,గి,ణ | ,లొం | -
తదిగి | ణలొం - తగిణ | లొం - తదిగిణలొం || త

6 :- త;థిం | ; | ,గి; | ణ;లొం | ; - త, | థిం; | గి,ణ, | లొం, - తథిం |
,గిణలొం | - తథిం | గిణలొం | తథిం | గిణలొం | తథిం | గిణలొం | -
శథిగిణలొం | శథింగిణలొం | శథింగిణలొం || త

7 :- త; | ;కీం | ; | గి;ణ | ;తొం, | , - త; | ,దీం, | ,గి,ణ | ,లొం, - త | ,దీంగి |
ణలొం - త; | ,గి;గి | ,ణ,లొం, - త | ;కీం, | ,గి,ణ,తొం | , -
త; ,దిం | ;గి,ణ | ,తొం, - త,గుం | ,గిణతొం - శ, | దీంగిణతొం-త |
,దీంగిణతొం || త

8 :- త;ధం | ; | ,గీ; | ;ణ | ; | తొం; | - త,థిం | ;గీ | ;గా . | ;తొం, | -
. శథింగి | ,గాతొం | - శథిం | గిణ | ,తొం - త | థింగి | ,గా | ,తొం -
తథిం | ,గి | గాతొం | - తథింగిణ | ,తొం - శథింగి | ,గాతొం -
శథిం | ,గిణతొం || త

9 :- త; | ;గిం | ; | గి; | ;గా | ; | తొం; - త | ;గిం | ;గి | ;గా | ; | తొం | ,
శ,దిం | ,గిణ | ,తొం - శ; | ,గింగి | ;గా, | ,తొం, - త; | ,దీంగి |
;గా, | ,తొం, - శ; | దీంగి | ;గా, | ,తొం, - త,గిం | ,గిణతొం -
శథింగి | గాతొం - శ,దిం | ,గిణతొం || శ

46. సూత్రము $12\frac{1}{4}$

వి :— ఈసూత్రముచే A - న్కాలంజాతి ఏక నారము, భాగి 4+3+2+1 అక్షరము వంతున కాపుగను, త్రిశత్రి, త్రిశత్రి కాలము వచ్చును. B - భాగి 7+3+1 $\frac{1}{4}$ అక్షరము వంతున కాపుగ సూత్రము కాలము వచ్చును.

సం	అక్షరములు	హిందు అక్షరములు	ఒట్టులు
4	$4 \times 12\frac{1}{4} = 49$	3 - ;;;	13
5	$5 \times 12\frac{1}{4} = 61\frac{1}{4}$	2 $\frac{3}{4}$ - ;;;;	16
6	$6 \times 12\frac{1}{4} = 73\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$ - ;;;	19
7	$7 \times 12\frac{1}{4} = 85\frac{3}{4}$	2 $\frac{1}{4}$ - ;;;;	22
8	$8 \times 12\frac{1}{4} = 98$	2 - ;;;	25
9	$9 \times 12\frac{1}{4} = 110\frac{1}{4}$	1 $\frac{3}{4}$ - ;;;	28

ఉదా :—

A - న్కాలం జాతి ఏక నారము, భాగి 4+3+2+1 కాపుగను, త్రి, త్రి పై కాలము

4 :— ;, - కీటక్క | ;;, | ట; ;, | త; ;, | క; ;, | - కి; ట | ;త; ;, | ,క; ;, | - క; ట, |
త; ,క; ;, | - కీటక్క | - కీటక్క | క - కీటక్క || త

5 :— ;;;;;, - తదిగిణతొం | - త; ;, | ది; ;, | గి; ;, | రా; ;, | లొం; ;, | - త; ది | ;గి; ;,
,రా; ;, | లొం; - త | ,ది,గి | ,రా,లొం | , - తదిగి | ణలొం -
త,ది | ,గి,రా,లొం | , - తదిగిణతొం || త

6 :— ;;, - తఫ్ఫిగిణతొం | - త; ;, | ఫ్ఫి; ;, | ;; ;, | గి; ;, | రా; ;, | లొం; ;, | - త; ఫ్ఫి; |
;; ;, | ,గి; ;, | రా,తొం | - త, | ఫ్ఫి; ;, | గి,రా; ;, | లొం, - తఫ్ఫి | , గిరాతొం |
- తఫ్ఫి; ;, | గిరాతొం | - తఫ్ఫి | గిరాతొం || త

7 :- ;;;, - సదీంగింతొం | - త;;, | ;; | దీం; | ;; | గి;;, | ణ;;, | తొం;;, | - త;;,

న;; | ;; | గి;;, | తొం;;, | - త;; | ,చీం, | ,గి,ణ | ,తొం;;, | - త;; |

,దింగి | రాతొ - త;; | ,చీం;గి | ,గా,తొం;;, | - త;; | , సింగింతొం | త

8 :- ;- తథీంగింతొం | - త;;, | థీం; | ;; | గీ;;, | ;; | ణ;;, | తొం;;, | - త;ధి

;; | ,గీ, | ;,ణ | ;; | ,తొం;;, | - త,థీం | ;గీ | ;ణ | ;తొం;;, | - తథీగి

,ణాతొం | - తథీం | గీణ | ,తొం - తథిం | ,గీణాతొం || త

9 :- ;;;, - సదీంగింతొం | - త;;, | ;; | దీం; | ;; | గీ;;, | ;; | ణ;;, | తొం;;, |

త;;, | ;దిం | ;; | గీ; | ;గా | ;; | తొం;;, | - త | ;,దిం | ;,గీ | ;,గ

;,తొం | , - త,దిం | ,గా | ,తొం - త;; | ,దీం;గీ | ;,గా, | ,తొం,

త,దిం | ,గీణాతొం || త

B - ఖ-థ 7+ : + 1 $\frac{1}{4}$ X మిక్రుతికాలము

4 :- ;;; - థ;;, | ;;;; | ;;;థ;;, | ;;;; | ;థ;;, | ;;;; | ;;;; | ;;; - థ;;, | ;;;;థ;; |

;;థ;;, | ;,క;;; | ; - థ;;;థ;;; | ;త;;;క;;; || త

5 :- ;;;; - థ;; | ;;;; | ;;;; | ;;;,థ;;; | ;;;; | ;;;,థ;;; | ;;;,థ;;; | ;;;; | ;;;; | ;;;; |

;;; | ;;;; | ;;;, - థ;;; | ;;;; | ;;;,ది; | ;;;; | ;;;,గి; | ;;;; |

,గా; | ;;;;తొం | ;;;; | ; - త;; | ;;;ది; | ;గి; | ;ణ; | ;తొం; | ; | త

6 :- ;;; - థ;; | ;;;; | ;,థ;;; | ;;;; | ;;;; | ;;;,థ;; | ;;;; | ;;;,గ;; | ;;;; |

;,తొం;; | ;;;; | ; - త;;; | ;థ;;; | ;;;గ;; | ;,గ;; | ;,గ;; | ;,తొం;;, | ;;; -

గ;;;థ;;, | ;;;; | ;గ;; | ;ణ;; | ;తొం;;తొం;; | ; | త

47. సూతము $12\frac{1}{2}$

వి :— జనుమాత్రముచే ప్రిశాపము, 4 కా. మాక్కలు, తిథమాక్కలు వచ్చును.

జాతి	ఆక్రమ నంబర్	త్రైసీ ఆక్రమములు	క్రియలు
4	$4 \times 12\frac{1}{2} = 50$	2 - ;	13
5	$5 \times 12\frac{1}{2} = 62\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ;,$ <u> </u>	16
6	$6 \times 12\frac{1}{2} = 75$	1 - .	19
7	$7 \times 12\frac{1}{2} = 87\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - ,$ <u> </u>	22
8	$8 \times 12\frac{1}{2} = 100$	-----	25
9	$9 \times 12\frac{1}{2} = 112\frac{1}{2}$	$\frac{3}{2} - ;;$ <u> </u>	29

ఉదా :-

త్రికాలము, 4కా. ముక్కాయి, త్రిక్కముక్కాయి

4 : - ; - కి, | ; ల, | ; త, | ; క, | ; - కి, టొట, త, | క, - కిట | తక -

కిటతక | కిటతక - కిటతక | - కిటత | క - కిట | తక - కి | టాతక || త

5 : - ; - తజ్జ; | ; జిజ్జ; | ; గిజ్జ; | ; జిజ్జ; | ; తొంజ్జ; | ; - తజ్జ, ది | ; గిజ్జ, జా | ; తొంజ్జ; -

త | , ది, గి, జా, తొం | , - తదిగిణతొం - తది | గిణతొం - తదిగిణతొం | -

తదిగి | జాతొం - త | దిగిజా | తొం - తది | గిణతొం || త

6 : - , - త; | , థిం, | ; | , గి; | , రా; | , తొం; | , - త, థిం | ; గి | , రా, తొం | , -

తథిం | గిణతొం - తథిం | , గిణతొం - తథింగి | జాతొం - తథింగిణతొం | -

తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం || త

7 : - , - తజ్జ; | ; ; ; | , ద్వింజ్జ; | ; ; ; | , గిజ్జ; | ; జాజ్జ; | , తొంజ్జ; | , - తజ్జ; | , ద్విం

జ్జ; | , గిజ్జ, జా; | , తొంజ్జ; - త | , ద్వింగిజా | , తొం, - తద్వింగి | జాతొం -

తద్వింగిజా | తొం - తద్వింగిణతొం | - త. దిం | , గిణ | తొం - త | , ద్వింగి |

జాతొం - త | , ద్విం | గిణతొం || త

8 : - తజ్జ; | , థిం; | ; | గి; | ; | రా; | ; | తొం; | - త, థిం | ; గి | ; రా | ; తొం, | -

తథింగి | , రాతొం | - తథింగిణతొం | తథింగిణతొం | తథింగిణతొం | -

తథిం | గిణ | , తొం - త | థింగి | , రా | తొం - తథిం | గి | రాతొం || త

9 : - ; ; ; - త | ; ; ; | ; ; ; దిం | ; ; ; | ; ; ; గి | ; ; ; | ; ; ; జా | ; ; ; | ; ; ; తొం | ; ; ; -

త | ; ; ; దిం | ; ; ; గి | ; ; ; జా | ; ; ; తొం | ; - త ; ; దిం | ; , గిజ్జ | ; , తొం, -

త, దిం | , గిణతొం - త | , ద్వింగిణతొం - త | , ద్వింగిణతొం | -

త, దిం | , గి | రాతొం | త, దిం | , గి | రాతొం | త, దిం | , గి | రాతొం || త

48. సూతము 12³/₄

ని :— ఈసూత్రముచే తికాలము, వినాయిన ముక్కాయి, కొ. ముక్కాయివచ్చును.

४८ :-

క్రికాలము, విన్యాస ముక్కొయి, సెక్షన్ ముక్కొయి

4 :- , - 8; | , 8; | , 8; | , 8; | , - 8, 8 | , 8, 8 | , 8 - 8 | 8 -

త; | , - కిటకు | క - త; | , - కిటకు | క - కిటకు | క - కిటకు || త

— తి, ది, సి — తి, ది, సి — తి, ది, సి

ଶ୍ରୀମତୀ ପାତ୍ନୀ କାଳିପାତ୍ର ପାତ୍ନୀ ଏବଂ ପାତ୍ନୀ ପାତ୍ନୀ ପାତ୍ନୀ ଏବଂ ପାତ୍ନୀ ପାତ୍ନୀ

త; | రు; లు; సి.త్రో; | , - తదిగిణత్రో - తదిగిణత్రో - తదిగిణత్రో || 1.

ଜୀବିତରେ | ଜୀବିତରେ, - କୁ | ଜୀବିତରେ, - କୁ, ଫ୍ରାନ୍କ, । ଜୀବିତରେ, - କୁ, ଫ୍ରାନ୍କ, ।

— ३४ —

శిల్పి | శిల్పితోడ = శిల్పింగిపతోడ = శిల్పింగిపతోడ

తొండ | ; ; ; ; ; - తుం | ; ; ; ; ; వీం | ; ; ; ; ; ధీం | ; ; ; ; ; తొం ..

తుండ్రింజి, లింగింజితుంజి - తుండ్రింజిలు, లింగింజిలు -

తుంగాలు | తుంగాలు - తుంగాలుదిం | తుంగాలుగింపుల్తుంగాలు | తుంగాలు - తుంగాలు | తుంగాలు -

త; ; ; , దీం ; ; గి ; , ఏ ; , తొ ; , - తదీంగిణతొ ; - తదీంగిణతొ ; - తదీంగిణతొ ; ॥ త

8 :- ; ; - **T** ; , | ; ; **T** ; , | ; ; ; | ; ; **N** , | ; ; ; , | ; ; **T** , | ; ; ; | ; ; **T** ; , | ; ; - **T** ; , |

ଶ୍ରୀଜି । ଶ୍ରୀଜି । ଶ୍ରୀଜି । ଶ୍ରୀଜି ।

କ୍ଷା । ,ତ୍ରୀଂ,-ଶୁ; , । ;;; ; । ;;-ଶ,ଧିବ । ;ଗୀ;କ୍ଷା । ,ତ୍ରୀଂ,-ଶୁ,, । ;;; ; । ;-

త,థిం | ,గీ;శా;తొ०, - తథి-గీశాతొ० | తథింగీశాతొ०-తథి గీశాతొ०ాతు

;;;;, | ;;;,;; | ;,,తొ;;;,;; | ;, - త;;;,;; | ;,ది,;;,.. | ,,,గ;;;, |

కుమారుడు | కుమారుడు | కుమారుడు | కుమారుడు | కుమారుడు |

ముఖ్యంగా సాధనార్థంలో ఉన్న విషయాలలో ప్రశ్నలు చేయాలి.

— నీలికాలు — వ్రాతిలు — పూజలు — తిమ్మిలు — శాస్త్రిలు

22

క్రమ 13

— ४ — ప. ४ + १ అత్యరము వంతున కావుగ
చెటు కొక రీడో. తిన ద్దు, త్రిక్క, త్రిక్కసై కాలమువచ్చును.
— ५ + १. కొన్నాళుచు ఉదు, త్రిక్కసై కాలముక్కాయి వచ్చును. D - ముక్కాయి, 4 + ८
మీ 1 అత్యరమువంతున కావుగ వచ్చును.

ಇಟ್	ತೀವ್ರಿ ಸಂಖ್ಯೆ	ಕ್ರಿಂತ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ	ಕೆಳಗೆ
4	$13 \times 4 = 52$	—	13
	$5 \times 13 = 65$	3 - ;	17
6	$6 \times 13 = 78$	2 - ;	20
7	$7 \times 13 = 91$	1 - ,	23
8	$8 \times 13 = 104$	—	26
9	$9 \times 13 = 117$	3 - ;	30

卷之三

శివ లము, జాతి శి+2+1 X గమునము

4 :- సి; , లిటి; , లిథి; , లికి; , లి-సి,ఎ, లిత్,క, లి-కిటుతక లి-సి;ఎ లిత్, , లికి; |
- సి,ఎ, లిత్,క, లికిటక || త

6 :- ; - ତ, | ;ଧିୟ | ; | ;ଗି, | ;ରେ, | ;ତିମ୍ବ, | ; - ତ, | ଧିୟ; | ଧିୟ, | ତିମ୍ବ, -
ତଧିୟ | ,ଗିଲାମ୍ବ | - ତ;ଧିୟ | ; | ;ଗି, | ରେ;ତିମ୍ବ | ; - ତ, | ଧିୟ; |
ଧିୟ, | ତିମ୍ବ, - ତଧିୟ | ,ଗିଲାମ୍ବ || ତ

7 :-,- త; | ; | ,సి | ; | ,సి | ,సి | ,తొం | ,,- త; | ,దొ, | ,గిం |
| ,చెందు, | ,దొం | ,తొం - త, | ; | దొ; | ; గి, | ,సి | తొం; -
| ,సి | ,సి,తొం | , - త,దొ | ,గెంతొం || త

50. సాతవు 13 $\frac{1}{4}$

వి :— ఈసూక్తముచే జాతి 2 కా. 1 సారి, 2 కా. బాతికాపు, వికా. 2 సార్లు, 4 కా. బాతికాపు, 4 కా. 8 సార్లు, $8 + 1 \frac{1}{2} + \frac{3}{4}$ అత్యరము వంతున కాపుగ్రు త్రిశ్రీతికాలము వచ్చును.

పాఠ	క్రికట వంట్య	తెలుగు అవ్విరములు	క్రియలు
4	$13\frac{1}{4} = 53$	3 - ;,	14
5	$5 \times 13\frac{1}{4} = 66\frac{1}{4}$	$1\frac{3}{4} - ;;;;$ $\underline{\underline{}}$	17
6	$11\frac{1}{4} = 79\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - ,$	20
7	$4 \times 13\frac{1}{4} = 92\frac{3}{4}$	$3\frac{1}{4} - ;;;;;;$	24
8	$1 \times 13\frac{1}{4} = 16\frac{1}{4}$	$2 - \underline{\underline{}}$	27
9	$13\frac{1}{4} = 119\frac{1}{4}$	$\frac{3}{4} - ;,$ $\underline{\underline{}}$	30

କ୍ଷେତ୍ର :—

2కా. 1సారి, 2కా. బాధికాపు, 3కా. 2హార్టు, 4కా. బాధికాపు, 4కా. 8హార్టు, 8+1+1+1 X
 (తీక్ష్ణతీక్ష్ణము

6 :- - , - తు;థిం, | ; ; , ది; | , ను;త్తొ; | , - తు;; | ; ; ; | ; ; ; | , - శ, థిం;గి;ను;త్తొ; |
తు;థిం | ; , ది;ను;త్తొ; | , - తు;;, - తు; థింగి;ను;త్తొ; - తథీవ | గింత్తొ; -
తు;థింగి;ను; | త్తొ; - తు;;, ను; | ; ; ; | ; , ది; | , ను;;,త్తొ; | ; ; , -
తు; | థిం;గి;ను; | , ను;త్తొ; - తు, | , థిం;గి;ను;త్తొ; || తు

8 :- - త, | థి. | థి; | శ, | శ్రూ, - త, , | ; | ; | , - తథి | ,గొ |
,త్రూ - తథి | ,గొ | ,త్రూ - త; | ; - తథిగి | ,శాత్రూ-తథిగి|

- త్తిం, నీం, | ; గ్రామ, | , - త్తిం, నీం, | ; గ్రామ, | ,

51. సాత ము $13\frac{1}{2}$

వి :— ఈనూత్తము రే 4 రూ. నుక్కాయి, త్రికాలము, వీన్స్‌నుక్కాయి వచ్చుమ.

ಜಾರಿ	ಅಡುಗೆ ವಂಘ್ಯ	ತೇಸೆ ಅರ್ಹತಮುಲ	ತೀಕುಲ
4	$4 \times 13\frac{1}{2} = 54$	$\frac{1}{2} - ;$	14
5	$5 \times 13\frac{1}{2} = 67\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - ,$	17
6	$6 \times 13\frac{1}{2} = 81$	$\frac{3}{2} - ;$	21
7	$7 \times 13\frac{1}{2} = 94\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ;,$	24
8	$8 \times 13\frac{1}{2} = 108$	$- -$	27
9	$9 \times 13\frac{1}{2} = 121\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - ;;$	31

ముక్కొయి సూత్ర భావ్యము

ఉదా : -

4 చా. ముక్కొయి, ప్రికాలము, వినాగ్నిసముక్కొయి

4 :- ; - కిటతక | కిటతక - కుతక | - కి; | టు; | తు; | కు; | - కి,ట, | తు,క, | - కిటతక | - కిటతక | తు, | - కుతక | కు, | - కుతక || త

5 :- , - తదిగిణతొం - తదిగిణతొం - తదిగిణతొం - తదిగిణతొం -

తొం; | - తు,ది, | ది,ఎ, | తొం, - తది | దిణతొం - తు | దిగిణతొం |
తు; | , - తదిగి | గణతొం - తు, | ; - తు | దిగిణతొం || త

6 :- నిధిం | నిధిం - నిధింగిణ | నిధిం - నిధింగిణతొం | - తు; | దీం; |

; | దీ, |
తుథిం |, దిణతొం | తు, | , - తుథిం |, దిణతొం | తు, | ; - తుథిం |, దిణతొం || త

7 :- ; - తుథింగి | గణతొం - తుథింగిణ | నిధిం - తుథింగిణతొం | - తు; | దీం; |

; | దీ, |
తుథిం |, దిణతొం | - తు, | , దిణతొం || త

8 :- తుథింగిణతొం | తుథింగిణతొం | నిధింగిణతొం | - తు.. | దీః .. | దీ; |

; | దీ, |
, దాతొం | - అథిం | దాతొం | కి; | ; - అథిం |, దాతొం |
తు; | ; | - తుథింగి |, దాతొం || త

9 :— ;,- త,దిం | ,గీణాతొ० - త, | దీంగీణాతొ० - త | ,దీంగీణాతొ० | -
 త; | ; | దీ०; | ; | గీ; | ; | ణా; | ; | తొ०; | - త; | దీ०; | గీ; | ణా; |
 తొ०, - త, | దీ०గీ | ణాతొ० - త | ,దీ०గీ | ,ణాతొ० | త; | ; | , -
 త,దిం | ,గీణా | ,తొ० - త, | ; | ; - త | ,దీ०గీ | ,ణాతొ० | త

52. సూత ము 13 $\frac{3}{4}$

వి :— ఈసూతముచే శాఖి మ్యెడటికాలమున అష్టరమునకు (పంకీర్) 9 అష్టర
 ముల వంతున కాపుగను, 2వ కాలమున (ముళ్ళ) 7 అష్టరముల వంతున కాపుగను, 8వ
 కాలమున (ఫండ) 5 అష్టరముల వంతున కాపుగను అసెడి ప్రికాలము వచ్చును.

బి	ఆశర సంఖ్య	త్రైసే ఆశరములు	త్రియులు
4	$4 \times 13\frac{3}{4} = 55$	1 - ,	14
5	$5 \times 13\frac{3}{4} = 68\frac{3}{4}$	$3\frac{1}{4} - ; ; ; ; ; ;$	18
6	$6 \times 13\frac{3}{4} = 82\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ; ; ; ; ; ;$	21
7	$7 \times 13\frac{3}{4} = 96\frac{1}{4}$	$3\frac{3}{4} - ; ; ; ; ; ;$	25
8	$8 \times 13\frac{3}{4} = 110$	$2 - ;$	28
9	$9 \times 13\frac{3}{4} = 123\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4} - ,$	31

ఉదా :—

1శా. 9 అష్టరముల కాపుగను, 2శా. 7 అష్టరముల కాపుగను, 8శా. 5 అష్టరముల
 కాపుగ ప్రికాలము

4 :— , - క; | ; ; | ; థ; | ; ; | ; ,త | ; ; | ; | క; | ; | , - క; ; | ,ట; ; ; | త; ; ; క; ; ; |
 ; ; | ,ట; ; త; ; క; ; | క

5 :- ;;;;, - த் | ;;;,;;; | ;;;,;;; | ,திஃ;;; | ;;;,;;; | ;,,கி;;; | ;;;,;;;

;;;,ஏ;; | ;;;,;;; | ;;;,;;,தீங் | ;;;,;;; | ;;;,;;; | , - து;;,தி |

;;;,கி | ;;;,ஏ;; | ;;;,தீங் | ;;;, - து;;தி | ,கி;;ஏ;;தீங் || த

6 :- ;, - த;; | ;;; | ;,நீ, | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ,ஈ;; | ;;; | ;,ஏ;; |
 ;;; | ;,தீ; | ;;; | ;;; - த | ;;;நீ | ;;; | ;,ஈ; | ;,ஏ;;தீ; |
 ;தீ;; | , - த ;நீஓ;; | ,ஈ;ஏ;;தீ;; | த

7 :- ;;;;;;;, - ଶ | ;;;;;;; | ;;;;;;; | ;;;;;;; | ;;;;;;; | ;;;,ଦୀଂତ, | ;;;;;;;
 ;;;;;;; | ;;;;;;; | ;;;,ଦୀଂତ | ;;;;;;; | ;;;;;;; | ;;;,ତୀରିତ | ;;;;;;; | ;;;,ତୀରିତ | ;
 ;;;,ତୀରିତ | ;;;;;;; | ;;;,ତୀରିତ | ;;;,ତୀରିତ | ;;;,ତୀରିତ | ;;;,ତୀରିତ | ;
 ;;;,ତୀରିତ | ;;;,ତୀରିତ | ;;;,ତୀରିତ | ;;;,ତୀରିତ | ;;;,ତୀରିତ | ;;;,ତୀରିତ | ;

8 :- ;- శ, ల ;; | ;, ధిం | ;; | ;, ల ;; | ;, ల, ధ, | ;; | ;; | ;; | ;, ఎ | ;; | ;; | ;; | ;
 ;; | ,తొం; | ;; | ; - తు, | ;, ధిం; | ;; ;; | , ధ; ;; | ;; ;; | ;; ;; | ;; ;;
 తొం; | ;; - తు; ;; | ;; ;; | ;; ;; | , ధ; ;; ;; | ;; ;;

53. సర్వత్రము 14

వి :- ఈనూతముచే A - ముక్కాయి, త్రిశాలము, త్రిశ్రముక్కాయి వచ్చి B - ముక్కాయి, విన్యాసముక్కాయి, త్రిశ్రముక్కాయి, త్రి. ప్రి. ముక్కాయివచ్చును. C - 5+4+3+2 అక్షరమువంతున కాపుగ త్రిశ్రముక్కాయి వచ్చును.

పాత	అక్షర సంఖ్య	తేసే అక్షరములు	క్రియలు
4	$4 \times 14 = 56$	—	14
5	$4 \times 14 = 56$	2 - ;	18
		—	21
6	$7 \times 14 = 98$	—	25
7	$8 \times 14 = 112$	—	28
8	$9 \times 14 = 126$	2 - ;	32

୩୮

A - ముక్కాను, వెల్లును, శ్రీశముకాంగ

କେ :— ତଥିଂରି । ଏତେ ୦ - ତଥିଂ । ,ଗିରାତ୍ମିଂ । ତଥିଂରି । ଏତ୍ତେ ୦ - ତ, । ;ଥିଂ । ; ।
;ଗି, । ;ରେ, । ;ତ୍ମିଂ ୦, । ; - ତ, । ଥିଂ; । ଗି,ରେ, । ତ୍ମିଂ ୦, - ତଥିଂ । ,ଗିରାତ୍ମିଂ । -
ତଥିଂ । ଗିରାତ୍ମିଂ । ତଥିଂ । ଗିରାତ୍ମିଂ । ତଥିଂ । ଗିରାତ୍ମିଂ । ତ

7 :— ;-త, | దీంగిణ | తొం - త,దిం | ,గిణతొం | తదీం | గిణతొం - త | ;
;దిం | ; | ;,గి | ;,ణ | ;,తొ | ;, - త | ;,దిం | ;,గి | ,ణ,తొ | ,
త,దిం | ,గిణతొం | - త,దిం | ,గిణ | తొం - త, | దీంగి | ణతొం -
త | ,దిం | గిణతొం || త

8 :— తథీగి | ,ణాతొం | తథీంగి | ,ణాతొం | తథీగి | ,ణాతొం | - త; | థీ; |
; | గీ; | ; | ణా; | ; | తొ; | - త,థీం | ;గీ | ;ణ | ;తొ; | -
తథీంగి | ,ణాతొం | - తథీం | గీణ | ,తొం - త | థీగి | ,ణా | తొం -
తథీం | ,గీ | ణాతొం || త

9 :— ;- త, | కీంగి | ణాతొం - త | ,కీంగి | ,ణాతొం | కదీం | గీణ | తొం -
త; | ; | ,మీం, | ; | ,గీ, | ; | ,ణ, | ; | ,తొం; | - త; | ,కీం, | ,గీ, |
,ణ, | ,తొం, - త | ,కీంగి | ,ణాతొం | - త,దిం | ,గీ | ణాతొం | త,దిం |
,గీ | ణాతొం | త,దిం | ,గీ | ణాతొం || త

B - ముక్కాయి, విన్యాసముక్కాయి, ప్రిక్షముక్కాయి, ప్రి, ప్రై. ముక్కాయి

4 :— కిటక | కిటక | కిటక | - కిటక | త; | - కిటక | త; | - కిటక | -
కిట | క - కిట | తక - క | టక | - కిటక - కిట | తక | కిటక | త

5 :— ;- తది | గిణతొం - త | దిగిణతొం | తదిగిణ | తొం - తదిగి | ణతొం -
త, | ;,త | దిగిణతొం | త; | , - తదిగి | ణతొం - త,ది | ,గి,ణ,తొం | ,
స, ది; గి | ,ణ,తొం, - త | ,గి,గి,ణ | ,తొం, - తదిగి | ణతొం -
తదిగిణ | తొం - తదిగిణతొం || త

6 :— తథీంగి | జాత్తొ — తథీం | ,గిణత్తొం | తథీంగి | జాత్తొ — తథీం | ,గిణత్తొం |
త; | ; - తథీం | ,గిణత్తొం | త; | ; - తథీం | ,గిణత్తొం | -
తథీం | గిణత్తొం | తథీం | గిణత్తొం | తథీం | గిణత్తొం | -
తథీంగిజాత్తొం | తథీంగిజాత్తొం | తథీంగిజాత్తొం || త

7 :— ; - త; | దీంగిజా | తొ — త,దిం | ,గిణత్తొం | తద్దీం | గిణత్తొం - త | ,దీంగి |
జాత్తొ — త; | ; | ; - త,దిం | ,గిణత్తొం | త; | ; - త | ,దీంగి |
జాత్తొ — త; | ,దీం;గి | ,జాత్తొం, - త | ; ,దీం, | ,గి,జాత్తొం | ,త; ,దిం |
; ,గి,జా | ,తొం, - త,దిం | ,గిణత్తొం - త; | దీంగిజాత్తొం - త | ,దీంగిజాత్తొం || త

8 :— తథీం | , జాత్తొం | తథీంగి | ,జాత్తొం | తథీంగి | , జాత్తొం | - తథీంగి | ,
జాత్తొం | త; | ; | తథీంగి | , జాత్తొం | త; | ; | తథీంగి | , జాత్తొం | -
తథీం | గిజా | ,తొ — త | థీంగి | , జా | తొ — తథీం | ,గి | జాత్తొం | -
తథీంగిజా | ,తొ — తథీంగి | ,జాత్తొం — తథీం | , గిజాత్తొం || త

9 :— ; - త; | దీంగి | జాత్తొం — త | ,దీంగి | ,జాత్తొం | తద్దీం | గిజా | తొ —
త,దిం | , గిజా | ,తొ — త | ; | ; - త | ,దీంగి | ,జాత్తొం | త; | ; - త,దిం | , గిజా | ,తొ —
త; | ; | ; - త,దిం | , గిజా | ,తొ — త; | ,దీం;గి | ; ,జా, | ,
తొ, - త; | , దీం;గి | ; ,జా, | ,తొ, - త; | ,దీం;గి | ; ,జా, | ,
తొ, - త,దిం | ,గిజాత్తొం | తద్దీంగి | జాత్తొం — త,దిం | ,గిజాత్తొం || త

C - చ-థ 5+4+8+2 అక్షరమువంటన కావ్యగ తగ్గింపు

4 :— ; | ,ట; | ;క; | ;క | ; | - క; | ట; | క; | క; | - ; | ట | ;క; | ,క; | -
; | ;క, | క,క; | క

5 :- ; - త, | ;,ది | ; | గి; | ,ణ; | ;తొ०, | ;, - త | ;,ది | ;,గి | ;,ణ | ;,
తొ० | ;, - త | ;,ది, | ,గి; | ణ;తొ० | ; - త, | ది,గి, | ణ,తొ०,॥ త

6 :- త; | ,ధీం, | ; | ;గి | ; | ణ; | ,తొ०; | ; - త, | ,ధీం | ; | ;గి, |
ణ, | ;తొ०, | ; - త, | ,ధీం, | ;గి | ;ణ, | ,తొ०; | - త,ధీం | ;గి, |
ణ,తొ०, || త

7 :- ; - త, | ; | ; | దీం; | ; | ;గి, | ;ణ | ; | తొ०; | , - త; | ; | ,దీం, | ; | ;గి |
ణ; | ,తొ०; | , - త; | ;,దిం | ; | ;గి; | ణ;తొ० | ; - త, | ;దీం | ;గి; | ణ,
తొ०, || త

8 :- త; | ,ధీం, | ; | ;గి | ; | ; | ణ; | ; | ;తొ० | ; | - త; | ,ధీం | ; | ;గి |
ణ; | ; | ణ; | ; | తొ०; | - త;ధీం | ; | ,గి, | ;,ణ | ; | ,తొ०; | -
త,ధీం | ;గి; | ణ; | తొ०, || త

9 :- ; - త, | ; | ; | దీం; | ; | ;గి | ; | ; | ణ; | ; | ;తొ०, | ;, - త |
; | ;,దిం | ; | ;గి | ; | ;ణ | ; | ;తొ० | ;, - త | ; | ,దీం, |
;గి | ; | ,ణ; | ;తొ० | ; - త, | ;దీం | ;గి | ;ణ | ;తొ०, || త

54. సూక్త ము 14 $\frac{1}{4}$

రి:- ఈ సూక్తముచే ప్రికాలము, $8+1\frac{1}{4}+\frac{1}{4} \times \text{ప్రిక్ష ప్రికాలము}$,
ప్రిక్ష గమన పై కాలముక్కుయి వచ్చును.

సంఖ్య	అశ్వర నంబు	ప్రిసై అశ్వరములు	శియలు
4	$4 \times 14\frac{1}{4} = 57$	8 - ;,	15
5	$5 \times 14\frac{1}{4} = 71\frac{1}{2}$	$\frac{3}{4} - ;,$	18
6	$6 \times 14\frac{1}{4} = 85\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{4} - ;,$	22
7	$7 \times 14\frac{1}{4} = 99\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4} - ;,$	25
8	$8 \times 14\frac{1}{4} = 114$	$2 - ;,$	29
9	$9 \times 14\frac{1}{4} = 128\frac{1}{2}$	$8\frac{1}{2} - ; ; ; ; ; ; ;,$	33

અદ્ય :-

క్రికాలము, $3 + 1\frac{1}{2} + \frac{3}{4} \times$ (తిశ్శతికాలము, త్రిశగమన పై కాల ముక్కాయి

4 :- ; - ୧ | ;, ଥି | ;, ତ | ;, କ | ;, - ୫ | , ଥ, - ୫ | , କ, - ୫ | ଲତକ - ୫, | ;; ଥ, |
; ତ; | କ; | - ୫, | , ଥ; ତ; କ | ; - ୫; ଥ; ତ; କ; | - ୫ିଲତକ - ୫ିଥ | ତକ -
ଶିଲତକ ॥ ତ

6 :- ;, - త; ; ; ; ; ; ; | ;, ది; ; ; ; ; ; | ;, గి; ; ; ; ; ; | ;, ఇ, , , , , | ;, తొంపి; ; ; ; ; ; | ;, -
త; ; ; ; ; ; ; ది; ; ; ; ; ; | ;, గి; ; ; ; ; ; | ;, తొంపి; ; ; ; ; ; | ;, ది | ;, గి, ఇ, తొంపి; -
 త | ; ; ; ; ; ; ది; ; | ; ; ; ; ; గి; ; ; ; ; ; | ;, ఇ, , , , , తొంపి | ; ; ; ; ; ; | ;, - త; ; | ;, ది; ; ; ; ; ; | ;, -
 .. తొంపి; ; ; ; ; ; | ;, ది; ; ; ; ; ; | ;, గి; ; ; ; ; ; | ;, ఇ, , , , , తొంపి | ; ; ; ; ; ; | ;, - త; ; | ;, ది; ; ; ; ; ; | ;, -
 తదగింపొం | ;, త

8 :- ; - త, | ;థిం | ;| ;గీ | ;| ;శా | ;| ;తొ | ;| - త, | థిం; | గీ; |
శా; | తొ, - తథిం | ,గీశా | ,తొ - త, | ,థిం, | ;గీ | ;| ;శా, |
;|తొ | ; - త;థిం | ;| ;గీ, | ;శా; | ,తొ; - త;థిం; | ,గీ; | శా; | తొ; | -
తథింగీశా | ,తొ - తథిం | ,శాతొ - తథిం | ,గీశాతొ | త

9 :- ;;;;;;;, - త | ;;;;;;; | ;;;;;;;,దిం | ;;;;;;; | ;;;;;;;,గి | ;;;;;;; | ;;;;;;;,ఎ |
;;;;;; | ;;;;;;;,తొ | ;;;;;;;, - త | ;;;;;;;,దిం | ;;;;;;;,గి | ;;;;;;;,ఎ |
;;;;;;,తొ | ;;;, - త;;,దిం | ;;;,గీ;;శా | ;;;,తొ; - త;; | ;;;;;;; |
;,,దీం;;,గి; | ;;;;;;;,శా | ;;;;;;;, | ;;;;;;;,తొ;; | ;;;, -
త;; | ;,,దీం;;,గి | ;;;;;;;,శా; | ;;;,తొ;;; - త; | ;,,దీం;;,గీ;;శా |
;,,తొ; - త,దిం | ,గీశాతొ | తథింగీ | శాతొ - త,దిం | ,గీశాతొ | త

55. సూత్రము 14 $\frac{1}{2}$

వి :- ఈ సూత్రముచే 4 కా. ముక్తాయి, ప్రకాలము, 3 + 2 + 1 X అష్టరము
వంతున కాపుగ వచ్చుమ.

అ.ఒ	అక్షర వంట్య	శ్రీసే అక్షరములు	ప్రయోగ
4	$4 \times 14\frac{1}{2} = 58$	2 - ;	15
5	$5 \times 14\frac{1}{2} = 72\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2} - \underline{\text{;;}}$	19
6	$6 \times 14\frac{1}{2} = 87$	1 - ;	22
7	$7 \times 14\frac{1}{2} = 101\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - \underline{\text{;;}}$	26
8	$8 \times 14\frac{1}{2} = 116$	<u>—</u>	29
9	$9 \times 14\frac{1}{2} = 130\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - \underline{\text{;;}}$	33

6 :- ; - తథిం | ,గిణతొం | తథింగి | ఇతొం - తథిం | ,గిణతొం | - త;;, | థిం; | ;; | గ;;, | ఇ;;, | తొం;;, | - త,థిం | ;గి | ఇ,తొం | తథింగి | ఇతొం - తథిం | ,గిణతొం | త;;, | ; - తథిం | ,గిణతొం | త;;, | ; - తథిం | ,గిణతొం || త

7 :- ;, - త | ,దీంగి | ఇతొం - త, | దీంగిఇ | తొం - త,దిం | ,గిణతొం | - త;;, | ;; | దీం; | ;; | గ;;, | ఇ;;, | తొం;;, | - త;;, | దీం; | గ,ఇ, | తొం, - త, | దీంగిఇ | తొం - త,దిం | ,గిణతొం | త;;, | ;, - త | ,దీంగి | ఇతొం - త, | ;; | , - త,దిం | ,గిణతొం || త

8 :- తథింగి | ,ఇతొం | తథింగి | ,ఇతొం | తథింగి | ,ఇతొం | - త;;, | థిం; | ;; | గ;;, | ఇ;;, | ;; | తొం;;, | - త,థిం | ;గి | ;ఇ | ;తొం | - తథింగి | ,ఇతొం | - తథింగి | ,ఇతొం | త;;, | ;; | తథింగి | ,ఇతొం | త;;, | ;; | తథింగి | ,ఇతొం || త

9 :- , - త,దిం | ,గీఇ | ,తొం - త, | దీంగి | ఇతొం - త | ,దీంగి | ,ఇతొం | - త;;, | ;; | దీం; | ;; | గ;;, | ;; | ఇ;;, | ;; | తొం;;, | - త;;, | దీం; | గీ; | ఇ;;, | తొం, - త, | దీంగి | ఇతొం - త | ,దీంగి | ,ఇతొం | త;;, | ;; | , - త,దిం | ,గీఇ | ,తొం - త, | ;; | , - గ | ,దీంగి | ,ఇతొం || త

58. సూత్ర ము $15\frac{1}{4}$

వి :- ఈ సూత్రముచే బాటి १ ... ५ - २ ఆక్రమించినపున కాపుగ (ప్రతికాలముగాను, $4 + 8 + 2 + 1$ లు) ఒకపాశంసున కాపుగ తగ్గించు వచ్చును.

సారి	అంగీరనంఖ్య	త్రైనే అంగీరములు	క్రియలు
4	$4 \times 15\frac{1}{4} = 61$	$\frac{3}{4} - \overline{; ; ;}$	16
5	$5 \times 15\frac{1}{4} = 76\frac{1}{4}$	$\frac{3}{4} - \overline{; ; ; ; ; ; ; ;}$	20
6	$6 \times 15\frac{1}{4} = 91\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - \overline{,}$	23
7	$7 \times 15\frac{1}{4} = 106\frac{3}{4}$	$1\frac{1}{4} - \overline{; ; ,}$	27
8	$8 \times 15\frac{1}{4} = 122$	$2 - \overline{=}$	31
9	$9 \times 15\frac{1}{4} = 137\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{4} - \overline{; ; ; ; ,}$	35

৬৮

చారి $3 + 1\frac{1}{2} + \frac{3}{4} \times$ త్రిక్ల త్రిక్లము, $4 + 3 + 2 + 1$ అష్టరము వంతున కావుగా తగింపు

శ :— ; ; ; — కీ, | ; ; టు ; , | ; తు ; ; , | కు ; ; , — కీ, | , టు ; తు ; కు | ; — కీ ; టు ; తు ; కు ; | — కీ ; , |
టు ; , | తు ; , | కు ; , | — కీ ; టు | ; తు , | , కు ; | — కీ ; టు , | తు , కు , | — కీ ; టు తు , ||

ବୁଦ୍ଧିମତୀ କାହାରେ ପାଇଲା ? ଏହାରେ କାହାରେ ପାଇଲା ?

6 :- , - த;;,ஷி0 | ;;;; | ;,ஶ;; | ,ஏ;;,தி0 | ;;, - த; | கி0;;க, | ,ஏ;தி0; -
த, | ,ஷி0;;க;ஏ;தி0; | - த;;, | கி0; | ;; | க; | ஏ;;, | தி0;;, | -
த;ஷி0 | ;; | க; | ஏ;தி0 | ; - த, | கி0; | க;ஏ, | தி0, - கி0 |
,க;ஏதி0;அத

6 :- ; ; , - తథిం | ,గిణతొం - తథింగిణతొం - తథింగిణతొం | - తథింగి | ణతొం -
తథిం | ,గిణతొం | తథింగి | ణతొం - త | ; థిం | ; | ; గి | ; జా, |
;తొం, | , - త, | థిం; | గి,జా, | తొం, - తథిం | ,గిణతొం | - తథిం |
గిణతొం | తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం || త

7 :- ; , - తద్దింగిణతొం - తద్దింగిణ | తొం - సప్పింగిణతొం - త, | దీంగిణ | తొం -
త,జిం | ,గిణతొం | తద్దిం | గిణతొం - త | ; | ; ,జిం | ; | ; గి | ; ,జా |
;తొం | , - త | - ; ,జిం | ; | గి | ,జా,తొం | , - త,జిం | ,గిణతొం | -
త,జిం | ,గి,జా | తొం - త, | దీగి | ణతొం - త | ,దీం | గిణతొం || త

8 .- ; - సథింగిణతొం | తథింగిణతొం - సథింగిణతొం | - తథింగి | ణతొం |
ఆథింగి | ణతొం | - తథింగి | ణతొం | - త; | థిం; | ; | గి; | ; | జా; | ; |
తొం,, | - త,థిం | ; గి | ; జా | ;తొం, | - తథింగి | ణతొం | - తథిం |
గిణ | ,తొం - త | థింగి | ,జా | తొం - తథిం | ,గి | ణతొం || త

9 :- ; ; ; ; , - త,జిం | ,గిణతొం - తద్దింగిణతొం - త | ,దీంగిణతొం - త, | దీంగి |
ణతొం - త | ,దీంగి | ,గిణతొం | - తద్దిం | గిణ | తొం - త; | ; | ,దీం, |
; | ,గి, | ; | ,జా, | ; | ,తొం; | , - త; | ,దీం, | ,గి, | ,జా, |
,తొం, - త | ,దీంగి | ,గిణతొం | - త,జిం | ,గి | ణతొం | త,జిం |
,గి | ణతొం | త,జిం | ,గి | ణతొం || త

57. సూత్రము 15

వి : - ఈ సూత్రముచే A - ముక్కాయి, ప్రికాలము, విన్యాస ముక్కాయి వచ్చును.
 B - 1 కా. 1 సారి, 2 కా. 2 సార్లు, 3 కా. 3 సార్లు, ప్రిశముక్కాయి వచ్చును.
 C - జాతి 6 + 4 + 3 + 2 + 1 అక్షరము వంతున కాపుగ తగ్గింపు వచ్చును. D - 6 +
 5 + 4 తగ్గింపు వచ్చును. E - 3 + 2 + 1, విన్యాస ముక్కాయి, ప్రిశముక్కాయివచ్చును.
 ఖమనిక : - B-C-D-E- ప్రయోగ సోదాహరణములు 18, 14 సూత్రములలో వచ్చి
 సందున ఇందు ఉదహరించబడేదు.

జాతి	అవగాహనా	లేసే అష్టరములు	కీయలు
4	$4 \times 15 = 60$		15
5	$5 \times 15 = 75$	1 - ,	19
6	$6 \times 15 = 90$	2 - ;	23
7	$7 \times 15 = 105$	3 - ;,	27
8	$8 \times 15 = 120$	—————	30
9	$9 \times 15 = 135$	1 - ,	34

ఉదా : -

A - ముక్కాయి, ప్రికాలము, విన్యాస ముక్కాయి

B : - కిటకక | కిటకక | కిటకక | - క; | ట; | త; | క; | - క, ట, | త, క, | - కిటకక | - కిటకక | త; | కిటకక | త; | కిటకక | త

C : - , - తదిగి | జతొ - తది | గిణతొ - త | దిగిణతొ - త; | ది; | గి; | గి; | తొ; | - త, ది, | గ, ద, | తొ; - తది | గిణతొ - త | దిగి ణతొ - త; | , - తదిగి | జతొ - త, | ;, - త | దిగిణతొ - త।

ఉదా :-

4 కా. ముక్కాయి, ప్రికాలము, 8 + 2 + 1 X అవురము పంతున కావుగ తగ్గింపు

4 :- ; - కిటతక | కిటతక - కిటతక | - కి; | ట; | త; | క; | కి,ట, | త,క, |
కిటతక | - కి;ట | ;త, | ,క; | - క,ట, | త,క, | కిటతక || త

5 :- ;;;, - త | దిగిణతొం - తదిగిణ | తొం - తదిగిణతొం - త | ;,ది | ;,గి |
 ;,ణ | ;,తొం | ;, - త | ,ది,గి | ,ణ,తొం | , - తదిగి | ణతొం - త,
 ,ది; | గి;ణ | ;తొం, | , - త,ది | ,గి,ణ | ,తొం, - త | దిగిణతొం || త

6 :- ; - తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం - తథిం | ,గిణతొం - త, | థిం | ; | ;,గి,
 ;,ణ,|తొం, | ; - త, | థిం; | గి,ణ, | తొం, - తథిం | ,గిణతొం | - త;థిం
 ; | ,గి; | ణ;తొం | ; - త, | థిం; | గి,ణ, | తొం, - తథిం | ,గిణతొం || త

7 :- ;, - త,దిం | ,గిణతొం - తద్దిం | గిణతొం - తద్దింగి | ణతొం - త; | ; |
 ,ద్దిం, | ;; | ,గి; | ,ణ; | ,తొం; | , - త; | ,ద్దిం, | ,గి,ణ | ,తొం,-త | ,ద్దింగి
 ణతొం - త, | ; | ద్దిం; | ;గి, | ,ణ; | తొం;-త | ;,దిం | ;గి | ,ణ,తొం
 , - త,దిం | ,గిణతొం || త

8 :- తథీంగీణతొం | తథీంగీణతొం | తథీంగీణతొం | - త; | థిం; | ; | గి; |
 ; | ,ణ; | ; | తొం; | - త, | థిం | ;గి | ;ణ | ;తొం, | - తథీంగి |
 ,ణతొం | - త;థిం | ; | ,గి, | ;,గి | ;,ణ | ; | ,తొం; | - త, | థిం | ;గి |
 ;ణ | ;తొం, | తథీంగి | ,ణతొం || త

9 :- ;, - తద్దింగి | ,ణతొం - తద్దిం | గీణతొం - త,దిం | ,గీణతొం - త | ;
 ;,దిం | ; | ;గి | ; | ;,గి | ; | ;,ణ | ; | ;తొం | ;, - త | ;,దిం | ;గి | ;,ణ | ;తొం
 , - త,దిం | ,గి,ణ | ,తొం-త, | ; | . | దిం; | ;గి | ; | ణ; | ;తొం, | , -
 త; | ,దిం, | ,గి, | ,ణ, | ,తొం, - త | ,ద్దిం | ,గిణతొం || త

56. సూత్రము $14\frac{3}{4}$

వి :— ఈ సూత్రముచే 5 కా. ముక్కాయి, 8 కా. ముక్కాయి, శ్రికాలము, శ్రిశగమన ముక్కాయి వచ్చుయి.

జారి	అక్షర వంటి	ప్రోఫెస్ అక్షరములు	శిథులు
4	$4 \times 14\frac{3}{4} = 59$	1 - ,	15
5	$5 \times 14\frac{3}{4} = 73\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{4} - ;;;,$	19
6	$6 \times 14\frac{3}{4} = 88\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2} - ;;;,$	23
7	$7 \times 14\frac{3}{4} = 103\frac{1}{4}$	$\frac{3}{4} - ;;$	26
8	$8 \times 14\frac{3}{4} = 118$	2 - =	30
9	$9 \times 14\frac{3}{4} = 132\frac{3}{4}$	$8\frac{1}{4} - ;;;; ;;;,$	34

ఉదా :—

5 కా. ముక్కాయి, 8 కా. ముక్కాయి, శ్రికాలము, శ్రిశగమన ముక్కాయి

4 :— , - కిటుతక - కిటుతక - కిటుతక | - కిటుత : | కిటుతక | కిటుతక | - కి ; |

ట;;, | త;;, | క;;, | - కి,ట, | క,క, | - కిటుతక | - కిటుత | క - కిట |

కిక - క | టతక || త

5 :— ;;;, - తదిగిణతొం - తది | గిణతొం - తదిగిణతొం - తది | గిణతొం - త |

దిగిణతొం | తదిగిణ | తొం - త; | ,ది; | ,స; | ,ఎ; | ,తొం; | , - త,ది |

,గి,గ | ,తొం, - త | దిగిణతొం | - తదిగి | గతొం-త | దిగిణ | తొం -

తది | గిణతొం | త

7 :- ;,-త;సీం; | ;సీం;సీం; | ;సీం;సీం; | ;సీం;సీం;తొం; | ;సీం; -
త;సీం;సీం;సీం; | ,గి;సొ;తొం; | ;,-త;సీం;గి | ;సొ;తొం; -
 త; | ;సీం; | ;గి; | ;సొ; | ;తొం; | ; -త;గి; | ;సీం;గి; | ;సొ;తొం;
 త | ;సీం | ;గి | ;సొ;తొం | ; -త;గి | ;గిం;తొం | ;త

8 :- ;,-త; | ;సీం; | ;గి; | ;సీం; | ;సొ; | ;తొం; | ; -త;సీం | ;గి; |
త;సొ; | ;తొం; | ,గి;సొ;తొం; | ; -త; | ;సీం; | ;గి; | ; | ; | ;
 ; | ; | ; | ; | ;తొం; | ; -త;సీం | ; | ;గి; | ;సొ; | ; | ;తొం; | ; -
 త;సీం | ;గి; | ;సొ; | ;తొం; | ; -త;గిం;తొం | ;త

9 :- ;సీం;,-త; | ;సీం;సీం; | ;సీం;సీం; | ;సీం;సీం; | ;సొ;సొ; |
సొ;సొ;తొం; | ; ;,-త; | ;సీం;సీం;గి | ;సొ;సొ; | ;తొం; | ;
 త; | ;సీం;గి;సొ; | ;తొం; | ; -త; | ; | ;సీం | ;గి | ; | ;సొ; | ; | ;
 | ;తొం; | ; -త; | ; | ;సీం | ;గి | ; | ;సొ; | ;తొం; | ; -త; | ;
 | ;సీం | ;గి; | ;సొ; | ;తొం; | ; -త; | ;గిం;తొం | ;త

59. సూత్ర ము 15 $\frac{1}{2}$

వి :- ఈ సూత్రముచే ముక్కాయి, తికాలము, 4 శా. ముక్కాయి, తృశ్వగమన
 ముక్కాయి వచ్చును.

అండ	అక్షర సంఖ్య	ప్రేసి అక్షరములు	క్రియలు
4	$4 \times 15\frac{1}{2} = 62$	2 - ;	16
5	$5 \times 15\frac{1}{2} = 77\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - ;;$	20
6	$6 \times 15\frac{1}{2} = 93$	$3 - ;,$	24
7	$7 \times 15\frac{1}{2} = 108\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2} - ;;;,$	28
8	$8 \times 15\frac{1}{2} = 124$	$\underline{\underline{-}}$	31
9	$9 \times 15\frac{1}{2} = 139\frac{1}{2}$	$4 - ,$	35

శదా :-

ముక్కాయి, ప్రికాలము, 4 కా. ముక్కాయి, ప్రిశగమన ముక్కాయి

4 : - ; - కిట | తక - కిట | తక - కిట | తక - కి, | ;చ, | ;త, | ;క, | ; -
కి, | ల,త, | క, - కిట | తక - కిటతక | కిటతక - కిటతక | - కిటతక | క -
కిట | తక - క | లతక || త

5 : - ;, - త,ది | ,గి,ణ,తొ०, - త | ,ది,గి,ణ,తొ० | , - త,ది,గి,ణ | ,తొ०, -
త;; | ;,ది;; | ;,గి;; | ;,ణ;; | ;,తొ;; | ;, - త; ,ది | ;,గి; ,ణ | ;,తొ०; , -
త | ,ది,గి,ణ,తొ० | , - తది | గిణతొ० - తది | గిణతొ० - తదిగిణతొ० | -
తదిగి | గితొ० - త | చిగిణ | తొ० - తది | గిణతొ० || త

6 : - ;, - త | థింగిణ | తొ० - తథిం | గిణతొ० - త | థింగిణ | తొ० -
త; | ,థి०, | ;; | ,గి; | ,ణ; | ,తొ०; | , - త,థిం | ;,గి | ,ణ,తొ० | , -
తథిం | గిణతొ० - తథిం | ,గిణతొ० - తథింగి | ణతొ० - త థింగిణతొ० | -
తథిం | గిణతొ० | తథిం | గిణతొ० | తథిం | గిణతొ० || త

7 :— తద్దిం | గిణతొం - త | ,దీంగి | జతొం - త, | పీంగిడ | లొం - త; | ; |
 ,పీం, | ; | ,గి; | ,ఇ; | ,తొం; | , - త; | ,దీం, | ,గి,ఇ | ,తొం, - త |
 ,దీంగి | జతొం - త, | ; | దీం; | ;గి, | ,ఇ; | తొం; - త | ; ,దిం | ; ,గి |
 ,ఇ,తొం | , - త,దిం | ,గిణతొం || శ

8 :— తథీంగి | ,జాతొం | తథీంగి | ,జాతొం | తథీంగి | ,జాతొం | - త; | థీం |
 ; | గి; | ; | ఇ; | ; | తొం; | త,థీం | ;గి | ;జా | ;తొం, | -
 తథీంగి | ,జాతొం | - త;థీం | ; | ,గి, | ; ,ఇ | ; | ,తొం; | - త,థీం |
 ;గి | ;జా | ;తొం, | - తథీంగి | ,జాతొం || త

9 :— తద్దిం | గీజా | తొం - త,దిం | ,గీం | ,తొం - త, | దీంగి | జాతొం -
 త | ; | ; ,దిం | ; | ;గి | ; | ; ,ఇ | ; | ; ,తొం | ; - త | ; ,దిం | ;గి |
 ; ,ఇ | ; ,తొం | , - త,దిం | ,గీం | ,తొం - త, | ; | దీం; | ;గి |
 ; | జా; | ;తొం, | , - త; | ,దీం, | ,గి, | ,ఇ, | ,తొం, -
 త | ,దీంగి | ,జాతొం || త

B :-

మి :— ఏగిలో ఆజాతికి ఎన్నిఅష్టరములు గలవో ఆట్టి అష్టర నంఖ్యాను మొదట
 ఉంది, కినికి రెండు వంఖ్యలకింద అంకైనవేసి, ఆ అంకైక్రింద అంకైనవేయవలెను. అనగ
 రిదుగాతి శైవములలో ఆయు జాతులవంఖ్య తగీంపు వంఖ్యలకు జతులను నిర్ణయించుకొని —
 ప్రతి తగీంపును 4 అష్టరముల వంతున కావుతో ముక్కాయిగ అనుమా పైతగీంపునండు
 రివర వంఖ్యగల జాతిని శికాలమినచో — అన్నిగతిశైవములకు ఆదితాశమున ఒకే
 అవృతములో సమగ్రాపా సమమగును.

గమనిక :— ఇందుజాతి అష్టర నంఖ్యాను 16 సూత్రముచే గూడము చేసినచో ఆ గమనము
 నందలి ఆజాతి (తగీంపు, శికాల) ముక్కాయి అష్టరనంఖ్య వచ్చును. పై A, C
 లకు ఈ ముక్కాయి సమానము. మటియు, ‘వరుసక్రియలుగల తాథములకు
 ముక్కాయి’ అను ప్రశ్నరణమునందు ఈ వివరము విశ్వరీకరింపబడినది. యా తాథ
 మున పరికే జాతికి రైట్టింపుగతి లయగమనముగ గ్రహించునది.

ఆదిత్యాశమున గతిభేద ముక్కొయి

పథకము

గడ	గతి గమన నంణు	జాతితీవుపంచ్య			మూడు నంణులు	కపు అవీర ములు	తీవు చివర జాతిత్రిశాల అవీరములు	మొత్తం ముక్కొయి అవీరములు
		1	2	3				
వ.	8	4	2	1	21	36	7	64
బ్ర.	12	6	4	3	39	36	21	96
బి.	14	7	5	4	48	36	28	112
ఖం.	10	5	3	2	30	36	14	80
నం.	18	9	7	6	66	36	42	144

సంకేతము

అర్థము

శబ్దము

- చ :— చతుర్శత్రము 4 ... కిటకిక
 ల్రి :— ల్రిశము 6 ... తథీంగిణల్లిం
 బి :— బిశము 7 .. తద్దింగిణల్లిం
 ఖం :— ఖండము 5 ... తదిగిణల్లిం
 నం :— సంక్షిప్తము 9 ... తద్దింగిణల్లిం-

ఉదాహరణము :—

చతుర్శత్రమునము :— కిటకిక తాంతాం - కిటకిక తాంతాం - కిటకిక తాంతాం -
 ల్రితాంతాం తక | తాంతాం తకతాం - తాం
 తతాంతాం త - తాంతాం తతాం తం - ,

ల్రిశము :— రె, కె, కె |

61. సూతము 16

ని :— ఈ సూక్తముచే A - ముక్కాయి, తీకాలము, 8+2+1 అక్షరము వంతున కాపుగ తగ్గింపు వచ్చును. మఱియు ఏగిలో ఆజారి ఆదితాశమున ఒకే ఆవృతములో ఈసూక్తమునందు చెప్పబడిన ముక్కాయి సాముధాయుకము సముగొప్పముగును.

C - జాతి $6+4+3+2+1$ అష్టవరము వంతున కాపుగ తగ్గింపు వచ్చును. (B - ముక్కాయి షైవక పేశీలలో ప్రాయబడినది.)

సారి	అష్టవరము	తేసే అష్టవరములు	క్రియలు
4	$4 \times 16 = 64$	_____	16
5	$5 \times 16 = 80$	_____	20
6	$6 \times 16 = 96$	_____	24
7	$7 \times 16 = 112$	_____	28
8	$8 \times 16 = 128$	_____	32
9	$9 \times 16 = 144$	_____	36

ఉచ్చా : -

A - ముక్కాయి, ప్రికాలము, $8+2+1$ X తగ్గింపు

4 : - కిటుతక | కిటుతక | కిటుతక | - కి; | ట; | త; | క; | - క,ట, | త,క, | - కిటుతక | - కి;ట | ;త, | ,క; | - కి,ట, | త,క, | - కిటుతక || త

5 : - తదిగిణ | తొం - తదిగి | గతొం - తది | గిణతొం - త | ;,ది | ;,గి | ;,ణ | ;,తొం | ;, - త | ,ది,గి | ,ణ,తొం | , - తదిగి | గతొం - త, | ,ది; | గి;ణ | ;తొం, | , - త,ది | ,గి,ణ | ,తొం, - త | దిగిణతొం || త

6 : - తథీంగి | గతొం - తథీం | ,గిణతొం | తథీంగి | గతొం - త, | ;థీం | ; | ;గి, | ;ణ, | ;తొం, | ; - త, | థీం; | గి,ణ, | తొం, - తథీం | ,గిణతొం | - త;థీం | ; | ,గి; | గ;తొం | ; - త, | థీం; | గి,ణ, | తొం, - తథీం | ,గిణతొం || త

7 :— ;;;, - త | ;,దీం;గి | ,ణ,తొ०, - త; | ,దీం;గి,ణ | ,తొ०, - త;ది० |

;గి,ణ,తొ० | , - త;; | ;;; | ,దీం; | ;;; | ,గి;; | ,ణ;; | ,తొ०;; | , -

త;; | ,దీం;; | ,గి;;ణ | ,తొ०; - త; | ,దీం;గి,ణ | ,తొ०, -

తదీంగి | ణతొ० - తదీంగిణ | తొ० - తదీంగిణతొ० | - త,ది० | ,గిణ | తొ० -

త; | దీంగి | ణతొ० - త | ,దీం | గిణతొ० || త

8 :— తథీంగి | ,ణతొ० | తథీంగి | ,ణతొ० | తథీంగి | ,ణతొ० | - త; | థి० |

; | గి; | ; | ణ; | ; | తొ०; | - త,థి० | ;గి | ;ణ | ;తొ०, | -

తథీంగి | ,ణతొ० | - తథీంగిణతొ० | తథీంగిణతొ० | తథీంగిణతొ० | -

తథి० | గిణ | ,తొ० - త | థి०గి | ,ణ | తొ० - తథి० | ,గి | ణతొ० | త

9 :— - త; , దీ०, | ,గి;ణ, | ,తొ०, - త;ది० | ;,గి;ణ | ;,తొ०, - త; | ,దీం;గి, |

,ణ;తొ०, - త | ;;; | ;;;ది० | ;;; | ;;;గి | ;;; | ;;;ణ | ;;;తొ० | ;, -

త;ది० | ;,గి;ణ | ;,తొ०, - త ,ది० | ,గి;ణతొ० - త, | దీంగిణతొ० | -

త | ,దీంగిణతొ० | - త,ది० | ,గి | ణతొ० | త,ది० | ,గి | ణతొ० |

త, ది० | ,గి | ణతొ० || త

60. సూత్రము 15 $\frac{1}{4}$

వి :— ఈ సూత్రముచే A - 5 కాలం ముక్కాయి, 3 కా. ముక్కాయి, ప్రికాలము, విన్యాస ముక్కాయి వచ్చును. B - జాతి అష్టరముత్తరమునకు $9+4\frac{1}{4}+2\frac{1}{4}$ ష్టరము వంశున కాశ్రుగ నంటిర్ణ ప్రికాలము వచ్చును.

గమనిక :— ఇందు A ప్రయోగము 15 క సూత్రమున, 3కి సూత్రమున లిఖించుటచే ఇందు ఉదహరించుట లేదు.

ಜಾತಿ	ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪ್ರೇಸ್ ಅವರಮುಲು	ಕಿರು
4	$4 \times 15\frac{3}{4} = 63$	1 - ,	16
5	$5 \times 15\frac{3}{4} = 78\frac{3}{4}$	$1\frac{1}{2} - \frac{3}{4},$ <u><u> </u></u>	20
6	$6 \times 15\frac{3}{4} = 94\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - \frac{1}{2},$ <u><u> </u></u>	24
7	$7 \times 15\frac{3}{4} = 110\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{4} - \frac{1}{4},$ <u><u> </u></u>	28
8	$8 \times 15\frac{3}{4} = 126$	2 - ;	32
9	$9 \times 15\frac{3}{4} = 141\frac{3}{4}$	$2\frac{1}{4} - \frac{3}{4};,$ <u><u> </u></u>	36

६८

B - ಜಾತಿ $9+4\frac{1}{2}+2\frac{1}{2}$ ಅಕ್ಷರಮು ವಂತುನ ಕಾರ್ಯಗ್ರಹಣಿ ಸಂಕೀರ್ಣ ತ್ವಿಕಾಲಮು

6 :- ;, - త;;, ; | ;;;, ;, & ;, | ;;;, ;, ;, | ;;;, ;, ;, | ;;;, ;, ;, | ;;;, ;, ;, | ;;;, ;, ;, |
, ;, ;, ;, ;, | ;;;, ;, ;, | ;, ;, ;, ;, | ;;;, ;, ;, | ;;;, ;, ;, | ;;;, ;, ;, | ;;;, ;, ;, |
; ;, ;, ;, ;, | ;;;, ;, ;, | , ;, ;, ;, | ;, ;, ;, ;, | ;, ;, ;, ;, | ;, ;, ;, ;, | ;, ;, ;, ;, |
; ;, ;, ;, ;, || త

త్రిక్రగమనము :— తథింగిణత్తొం శాంతాం తథిం - ,గిణత్తొం శాంతాం తథింగి - ఇల్లొం శాంతాం

కిటతక శాం - శాం కిటతక శాంతాం కిట - | తక శాంతాం తకిట శాంతం - , తకిట శాంతాం తకిట తం - , శాం

(తికాలము :— త; ;క; ;ల - ; , త; ;క; ;ల, తకిట |

మృక్కగమనము :— తద్దింగిణత్తొం శాంతాం తద్దిం - ,గిణత్తొం శాంతాం తద్దింగిణ - తొం శాంతాం

తదిగిణత్తొం శాంతాం - తదిగిణత్తొం శాంతాం తదిగిణత్తొం |
శాంతాం

కిటతక శాంతాం కిట - తక శాంతాం కిటతక శాంతాం -

(తికాలము :— క; ;ల; ;త; ;క, - ; క; ;ల, త; ;క, కిటతక |

ఖండగమనము :— తదిగిణత్తొం శాంతాం త - దిగిణత్తొం శాంతాం తది - గిణత్తొం శాంతాం

తకిట - శాంతాం తకిట శాంతం | ,తకిట శాంతాం తక - శాంతాం తక శాంతాం - తక శాంతాం

(తికాలము :— త; , - క; , త; ;క, తక |

వంకిర్కగమనము :— తద్దింగిణత్తొం శాంతాం తద్దింగి - ,చాతొం శాంతాం తద్దింగిణత్తొం తం - ,శాం

తద్దింగిణత్తొం శాంతాం తద్దిం - గిణత్తొం శాంతాం తద్దింగిణత్తొం శాంతాం |

తథింగిణత్తొం శాంతాం తథింగిణత్తొం శాం - శాం తథింగిణత్తొం శాంతాం

(తికాలము :— త; ;ఫిం - ; ; లి; , లి; , లొం; , - త; ;ఫిం; లి; , లి; , లి; , తథింగిణత్తొం |,

62. సూత ము 16 $\frac{1}{4}$

వి :— ఈసూతముచే జాతి $3+1\frac{1}{4}+\frac{3}{4}$ అష్టరము వంతున కావుగ త్రిశ్ర్వికాల
జాతి 1 చా. 1 సారి, 2 చా. 2 సార్లు, 3. చా. 3 సార్లు వచ్చును.

అధి	అష్ట నంబు	శేష అష్టరములు	త్రియులు
4	$4 \times 16\frac{1}{4} = 65$	3 - ;,	17
5	$5 \times 16\frac{1}{4} = 81\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{4} - \underline{\underline{; ; ; ; ;}}$,	21
6	$6 \times 16\frac{1}{4} = 97\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{4} - \underline{\underline{; ; ; ; ;}}$,	25
7	$7 \times 16\frac{1}{4} = 113\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{4} - \underline{\underline{; ; ; ; ;}}$,	29
8	$8 \times 16\frac{1}{4} = 130$	$2 - \underline{\underline{; ; ; ; ;}}$	33
9	$9 \times 16\frac{1}{4} = 146\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{4} - \underline{\underline{; ; ; ; ;}}$,	37

పదా :—

అధి $3+1\frac{1}{4}+\frac{3}{4}$, 1 చా. 1 సారి, 2 చా. 2 సార్లు, 3 చా. 3 సార్లు

4 :— ;, - కి | ;ట, | ,త; | క; - క, | ,ట;త;క | ; - కి;ట;త;క; | - క; | ;, |
త; | క;, | - క;ట, | త;క, | క;ట, | త;క, | - కితక | కితక |
కిటక | క

5 :— ; ; ; ; , - త;; | ; ; ; ,ది; ; ; ; | ; ,గ; ; ; ; ,ఱ | ; ; ; ; ,త్ర్యో;; | ; ; ; , - త;; ,ద; | ; ,గ; ;
ఱ;; ,త్ర్యో | ; , - త;ది;గ;ఱ, | ,త్ర్యో; - త; | ,ద; | ,గ; | ,ఱ; | ,త్ర్యో; | , -
త;గ | ,గ;ఱ | ,త్ర్యో, - త | ,ది;గి | ,ఱ,త్ర్యో | , - తదిగి | ఱత్ర్యో -
తది | గిఱత్ర్యో - త | దిగిఱత్ర్యో | త

6 :- ;, - త; | ;,థిం;, | ;;;,గి | ;,ఱ; | ;,తొం;;; | , - త;థిం; | ;గి;ఱ; | తొ; -
త;థిం;;గి | ;ఱ;తొ; - త; | ;థిం | ; | ;గి, | ;ఱ, | ;తొ, | ; - త, |
థిం; | గి,ఱ, | తొ, - త, | థి; | గి,ఱ, | తొ, - తథిం | ,గిఱతొ; |
తథింగి | ఱతొ - తథిం | ,గిఱతొ || త

7 :- ;;;, - త;;; | ;;;;;;;; | ,దొ;;;;;;; | ;;;,గి;;; | ;;;,ఱ;;; | ,తొ;;;;;;; -
త; | ;;;,దొ;;; | ;;;,గి;;; | ,తొ;;; - త;;,దొ, | ;,గి;ఱ;తొ; -
త | ; | ;,దిం | ; | ;గి | ;,ఱ | ;,తొ | ;,త | ;,దిం | ;గి | ,ఱ,తొ | , -
త; | ,దొ, | ,గి,ఱ | ,తొ, - త | ,దొగి | ఱతొ - త, | దొగిఱ | తొ -
త,దిం | ,గిఱతొ || త

8 :- ;-శ, | ,థిం, | ;గి | ; | ,ఱ, | ;,తొ | ; - శ;థిం | ;గి, | ;,ఱ;, | ,తొ; -
శ;థిం;, | ,గి;ఱ;తొ; | - శ; | ,థిం | ; | శి; | ; | ఱ; | ; | తొ; | , -
త,థిం | ;గి | ;ఱ | ;తొ, | - శ,థిం | ;గి | ;ఱ | ;తొ, | -
తథింగి | ,ఱతొ | తథిం | ,ఱతొ | తథింగి | ,ఱతొ | త

9 :- ;, - శ;;; | ;;;;;,దిం | ;;;;; | ;;;,గి;;; | ;;;;;,ఱ | ;;;;; |
;;,తొ;;;; | ;, - శ;;;;,దిం | ;;;,గి; | ;;;,ఱ;;; | ;,తొ;;; | , -
త;;,దిం | ;,గి;ఱ; | ,తొ; | ,త | ;,దొ, | ; | శి, | ; | ఱ, | ; |
,ఱ, | ; | ,తొ; | , - శ; | ,దొ, | ,గి, | ,ఱ, | ,తొ, - శ |
; | ,దిం | ;గి | ;ఱ | ;,తొ | , - శ,దిం | ,గిఱ | ,తొ - శ, | దొగి |
ఱతొ - శ | ,దొగి | ,ఱతొ || త

63. సూత్ర ము 16 $\frac{1}{2}$

ఒ :— ఈసూత్రముచే 4 రా. ముక్కాయి, విన్యాస ముక్కాయి, శ్రీశ ముక్కాయి,
3+2+1 అష్టరము వంతున రాఘవ తగ్గింపు ఉచ్చము.

అం	అపర నం;	ప్రోఫెసరములు	క్రియలు
4	$4 \times 16\frac{1}{2} = 66$	2 - ;	17
5	$5 \times 16\frac{1}{2} = 82\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ;$	21
6	$6 \times 16\frac{1}{2} = 99$	1 - ,	25
7	$7 \times 16\frac{1}{2} = 115\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - ,$	29
8	$8 \times 16\frac{1}{2} = 132$	—	33
9	$9 \times 16\frac{1}{2} = 148\frac{1}{2}$	$\frac{3}{2} - ; ; ;$	38

ఓచా :—

4 రా. ముక్కాయి, విన్యాస ముక్కాయి, శ్రీశముక్కాయి, 3+2+1 అష్టరము వంతున
రాఘవ (టగ్గింపు)

4 :— . - కిటకక | కిటకక - కిటకక | - కిటకక | త; | - కిటకక | త; | - కిటకక | -
కిటక | త - కిట | త; | - కిటకక | - కిట | ; త; | , ; | - కిట, |
త.క, | - కిటకక | త

6 :— ;, - లదిరిణలొం | లదిరి.తొం - లది | గలొం - తదిరి | గలొం - త, |
;,- క | లదిరిణలొం | త; | , - తదిరి | గలొం - త,ది | ,గి,డ,తొం |
, - త,ది, | ,గ,తొం, - క | ,గ,ద,డ, | ,తొం, - క, | ,క: | గ | ; గ | ; తొం, | , -
క,ది | ,గ,డ, | ,తొం, - క | డదినలొం | త

6 :- , - తథీంగిఱతొం | తథీంగిఱతొం - తథిం | ,గిఱతొం - తథిం | ,గిఱతొం | శ; | ; - తథిం | ,గిఱతొం | శ; | ; - తథిం | ,గిఱతొం | - తథిం | గిఱతొం | తథిం | గిఱతొం | తథిం | గిఱతొం | - త;థిం | ;; | ,గ; | ఇ;లొం | ; - త, | థిం; | గ,న, | లొం, - తథిం | ,గిఱతొం || త

7 :- , - తద్దింగిఱతొం | తద్దింగిఱతొం - త | ,దీంగిఱతొం - త | ,దీంగి | ఇతొం - త, | ;; | , - త,దిం | ,గిఱతొం | శ; | ;, - త | ,దీంగి | ఇతొం - శ; | ,దీం;గి | ,ఇ,తొం, - త | ;,దీం, | ,గ,న,తొం | ,త,దిం | ;,గి | ,న,తొం, - త, | ; | దీం; | ;గి, | ,న; | తొం; - త | ;,దిం | ;,గి | ,న,తొం | , - త,దిం | ,గిఱతొం || త

8 :- తథింగిఱతొం | తథీంగిఱతొం | తథింగిఱతొం | - తథింగి | ,ఇతొం | శ; | ;; | - తథింగి | ,ఇతొం | శ; | ;; | - తథింగి | ,ఇతొం | - తథిం | గ,న | ,తొం - త | థింగి | ,ఇ | తొం - తథిం | ,గ | ఇతొం | - తథిం | ;; | ,గి, | ;,న | ;; | ,తొం; | - త,థిం | ;గి | ;ఇ | ;తొం, | - తథింగి | ,ఇతొం || త

9 :- ;;;, - త | ,దీంగిఱతొం | తద్దింగిఱ | తొం - తద్దింగిఱ | ,తొం - త,దిం | ,గిఱ | ,తొం - త, | ;; | ;, - త | ,దీంగి | ,ఇతొం | శ; | ;; | , - త,దిం | ,గిఱ | ,తొం - త | ,దీం;గి | ;,ఇ, | ,తొం, - త; | ,దీం;గి | ;,ఇ, | ,తొం | ,తొం, - శ, | ;; | దీం; | ;గి | ;; | ఇ, | ;తొం, | , - శ; | ,దీం, | ,గి, | , ఇ, | ,తొం, | ,తొం, - త | ,దీంగి | ,ఇతొం || త

64. సూత్ర ము $16\frac{3}{4}$

ని: - ఈ సూత్రముచే 6 కా. ముక్కాయి, 3 కా. ముక్కాయి, (థికాలము, 8+2+1) అష్టరము వంతున కార్పుగ తగ్గింపు వచ్చును.

కా.ప	అక్షర నంశ	శేసి అష్టరములు	ప్రియులు
4	$4 \times 16\frac{3}{4} = 67$	1 - ,	17
5	$5 \times 16\frac{3}{4} = 83\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4} - ,$	21
6	$6 \times 16\frac{3}{4} = 100\frac{1}{4}$	$\frac{3}{4} - \overline{5};;$	26
7	$7 \times 16\frac{3}{4} = 117\frac{1}{4}$	$\frac{2}{4} - \overline{5};;5;;,$	30
8	$8 \times 16\frac{3}{4} = 134$	2 - ;	34
9	$9 \times 16\frac{3}{4} = 150\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4} - \overline{5};,$	38

ఉచా : -

6 కా. ముక్కాయి, 8 కా. ముక్కాయి, (థికాలము, 8+2+1 X తగ్గింపు)

4 : - , - కిటతక - కిటతక - కిటతక | - కిటతక | కిటతక | కిటతక | - ||; | ల;,
త;| క;| ల - క;ల, | త,క, | - కిటతక | - కిట | ;క, | ,క; | -
క,ల, | త,క, | - కిటతక || త

5 : - , - తదిగిణతొం - తదిగిణతొం - తదిగిణతొం | - తదిగిణ | తొం -
తదిగి | గతొం - తది | గణతొం - త | ;ది | ;గ | ;ణ | ;తొం | ; -
త | ,ది,గి | ,గ,తొం | , - తదిగి | గతొం - త | ,ది; | గి;గ | ;తొం, | , -
త,ది | ,గ,తొం | ,తొం, - త | దిగితొం || త

6 :- ;;;; - తథిం | ,గింతొం - తథింగి - తొం - తథింగింతొం | - తథింగి | ఇలొం -
తథిం | ,గింతొం | తథింగి | .తొం - త, | ;థిం | ; | ;గి, | ;ఎ, |
;తొం, | , - త, | ;థిం; | గి,ఎ, | తొం, - తథిం | ,గింతొం | - త,థిం |
; | ,గి; | ఇ;తొం | ; - త, | ;థిం; | గి,ఎ, | తొం, - తథిం | ,గింతొం | త

7 :- ;;;;;; - తద్దింగి | ఇలొం - తద్దింగింతొం - తవీంగింతొం | - తద్దిం | గింతొం -
త | ,దీంగి | ఇలొం - త, | దీంగింత | తొం - త; | ; | ,దీం, | ; | ,గి; |
,ఎ; | ,తొం; | , - త; | ,దీం, | ,గి,ఎ | ,తొం, - త | ,దీంగి | ఇలొం - త, |
; | దీం; | ;గి, | ,ఎ; | తొం; - త | ;,దీం | ;గి | ,ఎ,తొం | , - త, దీం |
,గితొం || త

8 :- ; - తథింగింతొం | తథింగింతొం - తథింగింతొం | - తథింగి | ,టాతొం |
తథింగి | ,టాతొం | తథింగి | ,టాతొం | - త; | ;థిం; | ; | ;గి; | ;
ఎ; | ; | తొం; | - త,థిం | ;గి | ;టా | ;తొం, | - తథింగి | ,టాతొం | -
తథిం | ; | ,గి, | ;ఎ | ; | ,తొం; | - త,థిం | ;గి | ;టా | ;తొం, | -
తథింగి | ,టాతొం | త

9 :- ;; - తద్దింగింతొం - త, | దీంగింతొం - తద్దింగింతొం | - తద్దిం | గింత
తొం - త,దీం | ,గి,ఎ | ,తొం - త, | దీంగి | ఇలొం - త | ; |
; | ,దీం | ; | ;గి | ; | ;ఎ | ; | ; | ; | ,తొం | ; | - త | ;,దీం | ;గి |
; | ,ఎ | ; | ,తొం | , - త,దీం | ,గి,ఎ | ,తొం - త, | ; | దీం | ;గి |
; | ,టా | ; | ,తొం, - | - త | ,దీం, | ,గి, | ,టా, | ,తొం, - త | ,దీం |
,టాతొం || త

65. సూత్రము 17

వి :— ఈ సూత్రముచే త్రిశాలము, $8+2+1$ అక్షరము వంతున కావ్యగ తగ్గింపు, త్రిశ్రీగమన ముక్కాయి లభ్యము.

అంక	అక్షర సంఖ్య	త్రైసే అక్షరముల	త్రియము
4	$4 \times 17 = 68$	—	17
5	$5 \times 17 = 85$	3 - ,	22
6	$6 \times 17 = 102$	2 -	26
7	$7 \times 17 = 119$	1 - .	30
8	$8 \times 17 = 136$	—	34
9	$9 \times 17 = 153$	3 - ,	39

ఉద్దేశా :—

(త్రిశాలము, $3+2+1$ అక్షరము వంతున కావ్యగ తగ్గిపు), త్రిశ్రీగమన ముక్కాయి

4 :— ఈ, | టు, | ఆ, | క, | - కె, ట, | శ్రీ, క, | - కెటుసా : | - కె; ను | ; శ్రీ, | శ్రీ; | - కె, ట, | శ్రీ, క, | - కెటుశ్రీ | - కెటుట్రీ - కెటు | శ్రీ - కెటుశ్రీ || శ్రీ

5 :— ;, - త్రీ ;, రి ;, గి ;, ణ ;, తొ ;, తొం ;, - త్రీ ;, నీ, గీ ;, ణ, తొం ;, - త్రీగి | ఎతొం - త్రీ, | , ది; | గి; ణ | ;తొం, | , - త్రీ, ది | , గి, ణ | , తొం, - త్రీ - దిగిణతొం | - త్రీగి | ఎతొం - త్రీ | దిగిణ | తొం - త్రీ | దిగిణతొం || శ్రీ

6 :— ; శ్రీ, | ; ధీం | ; ; | ; గి, | ; ణ, | ; తొం, | ; - త్రీ, | ధీం; | గి, ణ, | తొం, - త్రీం | , దిగితొం | - త్రీం | ; ; | ; గి; | ణ; తొం | ; - త్రీ, | ధీం; | గి, ణ, | తొం, - త్రీం | , దిగితొం | - కెథీం | , దిగితొం | - కెథీం | గి, ణ; తొం | త్రీం | గి, ణ; తొం | శ్రీం | గి, ణ; తొం | శ్రీ

7 :- , - త; | ; | , శీం, | ; | , గి; | , ణ; | , తొం; | . - త; | , శీం, | , గి, ణ | , తొం, - త | , శీంగి | ణతొం - త, | ; | దీం; | ; గి, | , ణ; | తొం; - త | ; దిం | ; గి | , ణ, తొం | , - త, దిం | , ణతొం | - త, దిం | , గిణ | తొం - త, | దీంగి | ణతొం - త | , దీం | ణతొం || త

8 :- త; | థిం; | ; | గి; | ; | ణ; | ; | తొం; | - త, థిం | ; గి | ; ణ | ; తొం, | - త, థింగి | , ణతొం | - త, థిం | ; | , గి, | ; , ణ | ; | , తొం; | - త, థిం | ; గి | ; ణ | ; తొం, | - త, థింగి | , ణతొం | - త, థిం | గిణ | , తొం - త | థింగి | , ణ | తొం - త, థిం | , గి | , ణతొం | త

9 :- ;, - త | ; | ;, దిం | ; | ;, గి | ; | ;, ణ | ; | ;, తొం | ;, - త | ;, దిం | ;, గి | ;, ణ | ;, తొం | , - త, దిం | , గిణ | , తొం - త, | ; | దీం; | ; గి | ; | ణ; | ; తొం, | , - త; | , శీం, | , గి, | , ణ, | , తొం, - త | , దీంగి | , ణతొం | - త, దిం | , గి | ణతొం | త, దిం | , గి | ణతొం | త, దిం | , గి | ణతొం || త

66. సూత్రము $17\frac{1}{4}$

రి :- ఈసూత్రముచే ఖాళి $3+1\frac{1}{4}+\frac{1}{2}$ అశ్వరము వంతున కాపుగ త్రిశత్రికా ముక్కాయి, చతుర్శత్రిగమన త్రికాలము, విన్యాస ముక్కాయి వచ్చును.

సారి	అశ్వర నంభ్య	క్రొనె అశ్వరములు	క్రియలు
4	$4 \times 17\frac{1}{4} = 69$	$\frac{3}{4} - ;,$	18
5	$5 \times 17\frac{1}{4} = 86\frac{1}{4}$	$1\frac{3}{4} - ;;;,$	22
6	$6 \times 17\frac{1}{4} = 103\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4} - ,$	26
7	$7 \times 17\frac{1}{4} = 120\frac{3}{4}$	$3\frac{1}{4} - ;;;;\overline{;;};$	31
8	$8 \times 17\frac{1}{4} = 138$	$2 - ;$	35
9	$9 \times 17\frac{1}{4} = 155\frac{1}{2}$	$\frac{3}{4} - ;,$	39

క్రిందిలోని పాఠాలు

అంతిమ పాఠాలలు, విన్యాస ముఖ్యాలు

4 :- ; - కి ; టు, | , తు; | కు; - కీ, | , టు; తు; కు | ; - కి; టు; తు; కు; | కు; | - కీ; టు, | తు; కు, | కెటుతుకు | - కెటుతుకు | తు; | కెటుతుకు | తు; | కెటుతుకు || తు

5 :- ;;;, - తు;; | ;, ది; ;;;, గి | ;;;, ఎ;; | ;;;, తొం;; | ;, - తు;;, ది; ;;;, గి | ;;;, ఎ;;, తొం;; | , - తు; ది; గి; ఎ; తొం | - తు; | ది; | గి; | ఎ; | తొం; | - తు, ది, | గి, ఎ, | తొం. - తుది | గిఎతొం - తు | దిగిఎతొం | తు; | , - తుది | ఎతొం - తు, | , . తు | దిగిఎతొం || తు

6 :- , - తు;;, ధిం | ;;; | ;, ది; | , ఎ;;, తొం | ;, - తు; | ధీం;;, గి, | , ఎ; తొం; - తు, | , ధీం;;, గి; ఎ; తొం; | - తు; | ధీం; | ;, | గి; | ఎ; | తొం; | - తు, ధీం | ;గి, | ఎ, తొం, | - తుధింగి | ఎతొం - తుధిం | , గిఎతొం | తు; | ; - తుధిం | , గిఎతొం | తు; | ; - తుధిం | , గిఎతొం || తు

7 :- ;;;, - తు; | ;;;, ;;; | ;, దీం;;, | ;;;, ;;;, గి; | ;;;, ఎ;;, | ;;;, తొం;; | , - తు;;, ;;;, దీం, | ;;;, ది; ;;;, ఎ | ;;;, తొం;;, - తు; | , దీం;;, గి; ఎ; తొం; | - తు; | ;;; | దీం; | ;, | గి; | ఎ; | తొం; | - తు; | దీంగి; | తొం - తు, దిం | , గిఎతొం | తు; | ;, - తు | , దీంగి | ఎతొం - తు, | ; | , తు, దిం | , గిఎతొం || తు

8 :- ; - తు, | , ధీం, | ;, గి | ;, ఎ, | ;, తొం | ; - తుధిం | ;, గి, | ;, ఎ; | , తొం; - తుధిం, | , గి; ఎ; ఎ; తొం; | - తు; | ధీం; | ;, | గి; | ;, | ఎ; | ;, | తొం; | - తు, ధీం | ;గి | ;, ఎ; | తొం, | - తుధింగి | , ఎతొం | - తుధింగి | , ఎతొం | తు; | ; | తుధింగి | , ఎతొం | తు; | ; | తుధింగి | , ఎతొం || తు

9 :- ; - త; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; , దీం ; | ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; ; |
 ; , తొం ; ; ; ; ; ; ; | - త ; | ; ; ; ; ; , దీం ; | ; ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; ; |
 ; , గీ ; ; రా ; ; తొం ; | - త ; | ; ; | దీం ; | ; ; | గీ ; | ; ; | రా ; | ; ; |
 తొం ; | - త ; | దీం ; | గీ ; | రా ; | తొం ; - త , | దీంగీ ; | రాతొం -
 త | , దీంగి | , రాతొం | త ; | ; | - త , దీం | , గీగి | , తొం -
 త , | ; | ; | - త | , దీంగి | , రాతొం || త

67. సూత్ర ము 17 $\frac{1}{2}$

వి :- ఈసూత్రమునే చాతి $5+4+8+2+1+\frac{1}{2}$ అష్టరము వంతున కాపుగ తగ్గింపు, త్రిశ్చ ప్రైకాల ఖమన ముక్కాయి వచ్చును.

ఐది	అశ్వర నంబ్య	తేసే అశ్వరములు	క్రియలు
4	$4 \times 17\frac{1}{2} = 70$	2 - ;	18
5	$5 \times 17\frac{1}{2} = 87\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - ,$	22
6	$6 \times 17\frac{1}{2} = 105$	$3 - \overline{;},$	27
7	$7 \times 17\frac{1}{2} = 122\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ;,$	31
8	$8 \times 17\frac{1}{2} = 140$	$\overline{-}$	35
9	$9 \times 17\frac{1}{2} = 157\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - \overline{;},$	40

ఉదా :-

ఖథ 5+4+8+2+1+ $\frac{1}{2}$ X తగ్గింపు, త్రిశ్చ ప్రైకాల ముక్కాయి

4 :- ; - కి, | ; ; ల | ; | త ; | , క ; | ; - కి, | ; ల, | ; త, | ; క, | ; - క, |
 , ల; | త ; క | ; - కి, | ల, త, | క, - కిల | త క - కిల క | -
 కిల క - కిల | త క - కిల క || క

5 :- , - త;;; | ;,ది;; | ;,గి;; | ;;;,ఇ | ;;;; | ;,తొం;; | ;, - త;; | ;,ది;; | ;,గి;; |

;,ఇ;; | ;,తొం;; | ;, - త;; | ;,ది;; | ;,గి;; | ;,ఇ;; | ;,తొం;; | ;, -

త,,ది; | ,గి;;,ఇ; | ,తొం;; - త,ది | ,గి,ఇ,తొం, - త | దిగిణతొం -

తదిగి | ఇతొం - తదిగి | తొం - తదిగితొం || త

6 :- ;, - త | ; | థిం; | ; | గి, | ;,ఇ | ; | తొం; | , - త; | ,థిం, | ; |

,గి; | ,ఇ; | ,తొం; | , - త; | థిం; | గి, | ,ఇ; | తొం; - త | ,థిం, |

,గి,ఇ | ,తొం, - త | థింగిణ | తొం - తథింగిణతొం | -

తథింగిణతొం | - తథింగిణతొం | - తథింగిణతొం || త

7 :- ;, - త;; | ;;;, | ;;;,దిం | ;;; | ;;;, | ;,గి;; | ;;;,ఇ | ;;;,తొం | ;;; | , -

త;; | ;;;, | ,దిం;;, | ;;; | ;,గి;; | ;,ఇ;; | ;,తొం;; | , - త;; | ;;;,దిం, |

;;; | ;,గి;;,ఇ | ;,తొం; | ;, - త;; | ;,దిం; | ;,గి;;,ఇ | ;,తొం; -

త | ;,దిం;గి | ,ఇ,తొం, - త,దిం | ,గిణతొం - త,దిం | ,గిణతొం -

త, | దింగిణతొం - త | ,దింగిణతొం || త

8 :- త; | ,థిం, | ; | గి | ; | ఇ | ; | రా, | ; | తొం | ; | - త; | ,థిం; |

; | గి; | ; | రా; | ; | తొం; | - త,థిం | ;గి | ; | రా | ; | తొం, | -

తథింగి | ,రాతొం | - తథింగి | ,తొం - తథింగి | ,రాతొం - తథిం |

,గీరాతొం || త

9 :- ;, త; | ;;; | ;;; | ,దిం;;, | ;;; | ;,గి, | ;;; | ;,ఇ;; | ;;;,ఇ | ;;; |

;,తొం; | ;;;, - త | ;;; | ;;;,దిం | ;;; | ;,గి | ;;;,ఇ | ;;;,ఇ | ;;; |

;,తొం | ;;;, - త | ;;; | ;,దిం; | ;,గి, | ;,ఇ | ;;; | ;,ఇ; |

;,తొం; | ;, - త; | ;,దిం, | ;,గి, | ;,ఇ, | ;,తొం; | , - త; | ,దిం, |

,గి,ఇ, | ,తొం, - తదిగి | ,రాతొం - త,దిం | ,గీరాతొం | - తదిగి |

రాతొం - త,దిం | ,గీరాతొం || త

68. సూత్రము $17\frac{3}{4}$

వి :— ఈసూత్రముచే 5 కా. ముక్కాయి, (శికాలము, $3+2+1$ అశ్వరము వంపున కాపుగ తగ్గింపు), శిక్షగమన ముక్కాయి వచ్చున.

బాట	అశ్వర నంబర్లు	ప్రోఫెసరములు	క్రియలు
4	$4 \times 17\frac{3}{4} = 71$	1 - ,	18
5	$5 \times 17\frac{3}{4} = 88\frac{3}{4}$	$3\frac{1}{4}$ - ;;;;	23
6	$6 \times 17\frac{3}{4} = 106\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$ - ;,	27
7	$7 \times 17\frac{3}{4} = 124\frac{1}{4}$	$8\frac{3}{4}$ - ;;;;	32
8	$8 \times 17\frac{3}{4} = 142$	2 - ;	36
9	$9 \times 17\frac{3}{4} = 159\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4}$ - ,	40

అధారః—

5 కా. ముక్కాయి, (శికాలము, $3+2+1$ శిక్షముక్కాయి

4 :— , — కిటకక — కిటకక — కిటకక | — కి; | టు; | త; | క; | — క, టు, | త,క, | కిటకక | — కి;టు | ;త, | .క; | — క,టు, | త,క, | కిటకక | — కిటక | క — కిట | తక — క | టక | క

6 :— ;;;;, — తదిగి | ణలొం — తదిగిణలొం — త | ;,ది | ;,గి | ;,ఱ | ;,లొం | ;, — త | ,వి,గి | ,ఱ,లొం | ;, — తదిగి | ణలొం — త, | ,ది; | గి;ఱ | ;లొం, | , — త,ది | ,గి;ఱ | ,లొం, — త | దిగిణలొం | — తదిగి | ణలొం — త | దిగిణ | లొం — తడ | గిణలొం | త

ము క్రూ య్య సూ క్రూ థా వ్య ము

6 :— ;, - తథీంగిణత్తొ - తథీంగి | ఇంత్తొ - తథీంగిణత్తొ - త; , | ;థీం | ;; |
 ;గి, | ;ఇ, | ,తొ, | ; - త, | థీం; | గి,ఇ, | తొ, - తథీం | ,గిణత్తొ | -
 త;థీం | ;; | ,గి, | ఇ;తొ | ; - త, | థీం; | గి,ఇ, | తొ, - తథీం |
 ,గిణత్తొ | - తథీం | ,గిణత్తొ | తథీం | గిణత్తొ | తథీం | గిణత్తొ || త

7 :— ;;;;;;;, - త | ,దీంగిణత్తొ - తదీంగిణత్తొ - త,దిం | ,గిణత్తొ - త; |
 ;; | ,మీం, | ;; | ,గి; | ,ఇ; | ,తొ; | , - త; | ,దీం, | ,గి,ఇ | ,తొ, -
 త | ,దీంగి | ఇత్తొ - త, | ;; | దీం; | ;గి, | ,ఇ; | తొ; - త | ;,దిం |
 ;;గి | ,ఇ,తొ | , - త,దిం | ,గిణత్తొ | - త,దిం | ,గిణ | తొ - త, |
 దీంగి | ఇత్తొ - త | ,దీం | గిణత్తొ || త

8 :— ; - తథీంగిణత్తొ | తథీంగిణత్తొ - తథీంగిణత్తొ | - త; , | థీం; | ;; |
 గి; | ;; | ఇ; | ;, | తొ; | , - త,థీం | ;గి | ;ఇ | ;తొ; | - తథీంగి |
 ,ఇత్తొ | - త;థీం | ;; | ,గి, | ,ఇ; | ;,తొ; | - త,థీం | ;గి |
 ;ఇ | ;తొ; | , - తథీంగి | ,ఇత్తొ | - తథీం | గిణ | ,తొ -
 త | థీంగి | ,ఇ | తొ - తథీం | ,గి | ఇత్తొ || త

9 :— , - తదీంగిణత్తొ - తదీంగి | ఇత్తొ - తదీంగిణత్తొ - త | ;; | ,దిం | ;; |
 ;గి | ;; | ;,ఇ | ;; | ;,తొ | ;, - త | ;,దిం | ;, గి | ;,ఇ | ;,తొ | , -
 త,దిం | ,గిణ | ,తొ - త, | ;; | దీం; | ;గి | ;; | ఇ; | ;తొ; | , -
 త; | ,దీం, | ,గి, | ,ఇ, | ,తొ, | ,తొ, - త | ,దీంగి | ,ఇత్తొ | - త,దిం |
 ,గి | ఇత్తొ | త,దిం | ,గి | ఇత్తొ | త,దిం | ,గి | ఇత్తొ || త

69. సూత్రము 18

వి :— ఈసూత్రముచే తొకాలము, $3+3+1$ అష్టరము వంతున కావుగ తగ్గింపు, వివాదిన ముక్కాయి వచ్చును.

శాస	అష్టర నంబ్హు	తోసే అష్టమయి	తొయి
4	$4 \times 18 = 72$	—	18
5	$5 \times 18 = 90$	2 - ;	23
6	$6 \times 18 = 108$	—	27
7	$7 \times 18 = 126$	2 - ;	32
8	$8 \times 18 = 144$	—	36
9	$9 \times 18 = 162$	2 - ;	41

ఉదా :—

(తొకాలము, $3+3+1$, వివాదిన ముక్కాయి

4 :— క; | ట; | త; | క; | - క;ట, | త,క, | - కిటతక | - క;ట | ;త, | ,క; | - క;ట, | త,క, | - కిటతక | - కిటతక | త; | - కిటతక | త; | - కిటతక || త

5 :— ; - త, | ;ది, | ;గి, | ;ణ, | ;తొం, | ; - త, | ది,గి, | ణ,తొం, | - తదిగిణ | తొం - త; | ది;గి | ;ణ, | ,తొం; | - త,ది, | గి,ణ, | తొం, - తది | గిణతొం - త | దిగిణతొం | త; | , - తదిగి | ణతొం - త, | ;, త | దిగిణతొం || త

6 :— త; | థిం; | ;; | గి; | ణ; | తొం; | - త,థిం | ;గి, | ణ,తొం, | తథింగి | ణతొం - త, | ,థిం, | ;గి | ;ణ | ;ణ, | ,తొం; | - త,థిం | ;గి, | ణ,తొం, | తథింగి | ణతొం - తథిం | ,గిణతొం | త; | ; - తథిం | ,గిణతొం | త; | ;తథిం | ,గిణతొం || త

7 :- ; - త, | ; | ;దీం | ; | ;గి, | ;ణ, | ;తొం, | , - త, | ;దీం | ;గి, |
ణ,తొం, | - తదీం | గణతొం - త | ; | ,దీం, | ;గి | ,ణ, | ,తొం, | -
త; | దీం; | గి,ణ, | తొం, - త, | దీంగిణ | తొం - త,దీం | ,గణతొం |
త; | ; - త | ,దీంగి | గణతొం - త, | ; | , - త,దిం | ,గణతొం || త

8 :- త; | ధిం; | ; | గి; | ; | ణ; | ; | తొం; | - త,ధిం | ;గి | ;ణ | ;తొం, | -
తధింగి | ,ణతొం | - త;ధిం | ; | ,గి | ;ణ | ; | , తొం; | -
త,ధిం | ;గి | ;ణ | ;తొం | - తధింగి | ,ణతొం | - తధింగి | ,ణతొం |
త; | ; | తధింగి | ,ణతొం | త; | ; | తధింగి | ,ణతొం || త

9 :- ; - త, | ; | ;దీం | ; | ;గి | ; | ;గి | ;ణ | ; | ;తొం, | ; - త, | ;దీం |
;గి | ;ణ | ;తొం, | - తదీం | ;గిణ | ;తొం - త; | ;దిం | ; | ,గి, |
;ణ | ; | ;తొం | - త; | దిం; | గి; | ణ; | తొం, - త, | దీం గి |
ణతొం - త | ,దీంగి | ,ణతొం | త; | ; | , - త,దిం | ,గిణ | ,తొం - త, |
; | ;త | ,దీంగి | ,ణతొం || త

70. సూత్ర ము $18\frac{1}{4}$

వి :- ఈసూత్రముచే జాతి 8+1 $\frac{1}{4}$ + $\frac{3}{4}$ అష్టరము వంతున కాపుగ త్రిశ్ర త్రికాలము,
4+8+2 అష్టరముల వంతున కాపుగ తగ్గింపు, త్రిశ్రగమన ముక్కాయి వచ్చును.

సారి	అశ్ర వంభ్య	తెస్తే అశ్రరముల	క్రియలు
4	$4 \times 18\frac{1}{4} = 73$	8 - ;,	19
5	$5 \times 18\frac{1}{4} = 91\frac{1}{2}$	$\frac{4}{2} - ;,$	23
6	$6 \times 18\frac{1}{4} = 109\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - \overline{;;},$	28
7	$7 \times 18\frac{1}{4} = 127\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - \overline{;;},$	32
8	$8 \times 18\frac{1}{4} = 146$	$2 - \overline{;;},$	37
9	$9 \times 18\frac{1}{4} = 164\frac{1}{2}$	$8\frac{1}{2} - \overline{;;;;;;},$	42

కెదా :-

జీతి 8+1½+½ (తిశ్రీతికాలము, 4+3+2 X తగ్గింపు), తిశ్రీగమన ముక్కాయి

4 :- ;, - కి | ;ట, | ,త; | క; - కి, | ,ట;త;క | ; - కి;ట;త;క; | - కి;, | ట;, |
త; | క; | - కి;ట | ;త, | ,క; | - కి,ట, | త,క, | - కిఱత | క - కిఱ |
తక - కి | లతక || త

5 :- ;, - త;;;;;;ది | ;;;;;గి;; | ;;;,ఎ;;;; | ;,తొo;;;;, - త | ;,ది;;,గి;; |
,ఎ;;,తొo;;, - త | ది;గి;ఎ;తొo | - త | ;,ది | ;,గి | ;,ఎ | ;,తొo |
; | - త | ;ది, | ,గి; | ఎ;తొo | - త, | ది,గి, | ఎ,తొo, | -
తదిగి | ఎతొo - త | దిగిఎ | తొo - తది | గిఎతొo || త

6 :- ;, - త; | ;,థిం; | ;;;, గి | ;,ఎ; | ;,తొo;; | , - త;థిం; | ;గి;ఎ; | తొo; -
త;థిం;గి | ;ఎ;తొo | - త, | ;థిం | ;,గి, | ;ఎ, | ; తొo, | ; -
త, | ,థిం, | ;గి | ;ఎ, | ,తొo | - త,థిం | ;గి, | ఎ,తొo, | -
తథిం | గిఎతొo | తథిం | గిఎతొo | తథిం | గిఎతొo || త

7 :- , - త;;;;;; | ;;;,థిం;; | ;;;,తొo;; | ,గి;;;;,ఎ; | ;;;,తొo;; | ;;;, - త;;;;;; |
,థిం;;,గి | ;,ఎ;;,తొo;;, - త | ;,థిం;;గి;ఎ, | ,తొo | - త; | ; |
,సిం, | ; | ,గి; | ఎ, | ,తొo | , - త; | ;,దిం | ; | ,గి; | ఎ;తొo |
; - త, | ;సిం | ;గి, | ఎ,తొo | - త,సిం | ;గిఎ | తొo - త, | సింగి |
ఎతొo - త | ,సిం | గిఎతొo || త

8:- ; - త, | ,థిం, | ;,గి | ; | ,ఎ, | ;,తొo | ; - త;థిం | ;,గి, | ;,ఎ;, | ,తొo; -
త;థిం; | ,గి;ఎ;తొo | - త; | థిం; | ; | గి; | ; | ఎ; | ; | తొo;; | -
త;థిం | ; | ,గి, | ;,ఎ | ; | ,తొo | - త,థిం | ;గి | ;ఎ | ;తొo, | -
తథిం | గిఎ | ,తొo - త | థింగి | ,ఎ | తొo - తథిం | ,గి | ఎతొo || త

9 :- ; ; ; ; ; ; ; - త | ; ; ; ; ; ; | ; ; ; , దీం ; ; ; , | ; ; ; ; ; ; , గి | ; ; ; ; ; ; | ; ; ; , రా ; ; ; ; , |
 ; ; ; ; ; ; , లొం | ; ; ; ; ; - త ; ; | ; ; ; , దీం ; ; ; , | ; ; , గీ ; ; ; ; ; రా | ; ; ; ; ; , లొం ; ; ; | , -
 త ; ; , దీం ; ; గీ , | ; ; , రా ; ; , లొం ; - త | ; ; | ; ; , దీం | ; ; , గి | ; ; | ; ; | -
 ; ; , రా | ; ; | ; ; , లొం | ; ; - త | ; ; | ; ; , దీం | ; ; , గి | ; ; | ; ; | , రా | ; ; , లొం | ; -
 త , | ; ; దీం | ; ; గీ | ; ; , రా | ; ; , లొం , | - త , దీం | ; ; గీ | ; ; , రా , లొం | ; త , దీం |
 గీ | ; ; , రా , లొం || త

71. సూత్ర ము $18\frac{1}{2}$

వి :- ఈ సూత్రముచే 4 కా. ముక్కాయి, త్రికాలము, $3+2+1$ అష్టము
 వంశున కాప్తుగ త్రిగంపు, త్రిక్ష్యగమన ముక్కాయి వచ్చును.

జ. #	అష్ట వంశు	త్రిసే అష్టములు	త్రియుల
4	$4 \times 18\frac{1}{2} = 74$	2 - ;	19
5	$5 \times 18\frac{1}{2} = 92\frac{1}{2}$	$8\frac{1}{2} - ; ; ;$	24
6	$6 \times 18\frac{1}{2} = 111$	1 - ;	28
7	$7 \times 18\frac{1}{2} = 129\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - ; ;$	33
8	$8 \times 18\frac{1}{2} = 148$	-----	37
9	$9 \times 18\frac{1}{2} = 166\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ; ;$	42

ఉచ్చా :-

4 కా. ముక్కాయి, త్రికాలము, $8+2+1$, త్రిక్ష్యగమన ముక్కాయి

4 :- ; - కిటక | కిటకతక - కిటకతక | - కి; | ట; ; | త;; | క;; | - క;ట, |
 - క;క, | - కిటక | - కి;ట | ;క, | ,క; | - క;ట, | త,క, | - కిటక | -
 కిటక | క - కిట | తక - క | టక | || త

5 :- ;;; - త | దిగిణతొం - తదిగిణ | తొం - తదిగిణతొం - త | ;,ది | ;,గి | ;,శ | ;,తొం | ;, - త | ,ది,గి | ,శ,తొం | , - తదిగి | శతొం - త | ,ది; | గి,శ | ;తొం, | , - త,ది | ,గి,శ | ,తొం, - త | దిగిణతొం | - తదిగి | శతొం - త | దిగిణ | తొం - తది | గిణతొం || త

6 :- , - తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం - తథిం | ,గిణతొం - త, | ;థిం | ;; | ;గి, | ;శ, | ;తొం, | ; - త, | థిం; | గి,శ, | తొం, - తథిం | ,గిణతొం | - త;థిం | ;, | ,గి; | శతొం | ; - త, | థిం; | గి,శ, | తొం, - తథిం | ,గిణతొం | - తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం || త

7 :- ;;; - త,దిం | ,గిణతొం - తదీం | గిణతొం - తదీంగి | శతొం - త; | ;; | ,దీం, | ;; | ,గి; | ,శ; | ,తొం; | , - త; | ,దీం, | ,గి,శ | ,తొం, - త | ,దీంగి | శతొం - త, | ;; | దీం; | ;గి, | ,శ; | తొం; - త | ;,దిం | ;గి | ,శ,తొం | , - త,దిం | ,గిణతొం | - త,దిం | ,గిణ | తొం - త, | దీంగి | శతొం - త | ,దీం | గిణతొం ||

8 :- తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం | - త; | ,థిం; | ;; | గీ; | ; | శా; | ;; | తొం; | - త,థిం | ;గీ | ;శా | ;తొం, | - తథీంగి | ,శాతొం | - త;థిం | ;, | ,గీ, | ;,శ | ;, | ,తొం; | - త,థిం | ;గీ | ;శా | ;తొం, | - తథీంగి | ,శాతొం | - తథిం | గీశ | ,తొం - త | థింగి | ,శా | తొం - తథిం | ,గీ | శాతొం || త

9 :- ;, - తదీంగి | ,శాతొం - తదీం | గీశతొం - త,దిం | ,గిణతొం - త | ;; | ;,దిం | ;; | ;గీ | ;; | ;,శ | ;; | ;,తొం | ;, - త | ;,దిం | ;గి | ;,శ | ;,తొం | , - త,దిం | ,గిణ | ,తొం - త, | ;; | దీం; | ;గీ | ;శా | ;తొం, | , - త; | ,దీం, | ,గీ, | ,శా, | ,తొం, - త | ,దీంగి | ,శాతొం | - త,దిం | ,గీ | శాతొం | త,దిం | ,గీ | శాతొం | త,దిం | ,గీ | శాతొం || త

72. సూత్రము $18\frac{3}{4}$

ని :— శస్త్రముచే ౬ కా. ముక్కాయి, జాతి అష్టరముసకు $6+4+3+2+1$ అష్టరము వంతున కావ్యగు తగ్గింపు, ప్రిశ్రి, ప్రిశ్రష్ట కాలము వచ్చును.

జాతి	అష్టర నంణ్య	ప్రోసె అష్టరములు	త్రియులు
4	$4 \times 18\frac{3}{4} = 75$	1 - , $2\frac{1}{4} - \underline{\underline{; ; ; ;}}$	19
5	$5 \times 18\frac{3}{4} = 93\frac{3}{4}$	$3\frac{1}{4} - \underline{\underline{; ; ; ;}}$	24
6	$6 \times 18\frac{3}{4} = 112\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2} - \underline{\underline{; ; ; ;}}$	29
7	$7 \times 18\frac{3}{4} = 131\frac{1}{4}$	$\frac{3}{4} - ;,$	33
8	$8 \times 18\frac{3}{4} = 150$	$2 - \underline{\underline{;}}$	38
9	$9 \times 18\frac{3}{4} = 168\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2} - \underline{\underline{; ; ; ; ;}},$	43

ఉదా :—

౬ కా. ముక్కాయి, జాతి $6+4+3+2+1$ కావ్యగు, ప్రిశ్రి, ప్రిశ్రష్ట కాలము

4 :— , - కిటుళక - కిటుళక - కిటుళక | - కి; , | ; కు, | ; ; | త; , | ; క, | ; | - కి;, |
_____
టు; , | త; , | క; , | - కిటు | ;త, | ,క; | - కి,ట, | త,క, | - కిటతక | -
కిటక | క - కిటక | త

5 :— ; ; ; , - తదిగిణతొం - తది | గిణతొం - తదిగిణతొం - త, | ; ; | ది; , |
_____
గి, | ; ; | గ; , | ;తొం, | ; | - త; , | ది; , | గి; , | గ; , | లొం; , | -
త;ది | ;గ, | ,గ; | తొం; - త | ,ది,గ | ,గ,తొం | , - తది | గతొం -
త,ది | ,గ,గ,తొం | , - తదిగిణతొం || త

6 :- ;;;, - తథిం | ,గిణతొం - తథింగిణతొం - తథింగిణతొం | - త; | ;థిం |
 ; | ; | ;గి, | ; | ఇ; | ;తొం, | ; | - త; | థిం; | ; | రి; |
 ఇ; | తొం;, | - త;థిం | ; | ,గి; | ఇ;తొం | ; - త, | థిం; | గి,ఇ, |
 తొం, - తథిం | ,గిణతొం | తథిం | గిణతొం | - .తథింగిణతొం || త

7 :- ;, - తద్దింగిణతొం - తద్దింగిణ | తొం - తద్దింగిణతొం - త, | ; | ; |
 ;దీం | ; | ; | ;గి, | ; | ఇ; | ;తొం, | ; | - త; | ; | దీం; |
 ; | ది; | ఇ; | ఇ; | తొం;, | - త; | ;దీం | ; | ది;ఇ | ;తొం, | , -
 త; | ,దీం, | ,గి,ఇ | ,తొం, - త | ,దీంగి | ఇతొం-త; | ,దీం;గి | ,ఇ,తొం, -
 త | ,దీంగిణతొం || త

8 :- ; - తథింగిణతొం | తథింగిణతొం - తథింగిణతొం | - త; | ;థిం | ; |
 ; | ;గి | ; | ; | ;ఇ | ; | ; | ;తొం, | ; | - త; | థిం; | ; |
 గి; | ; | ఇ; | ; | తొం;, | - త;థిం | ; | ,గి, | ;,ఇ | ; | ,తొం; | -
 త,థిం | ; గి | ;ఇ | ;తొం, | - తథింగి | ,ఇతొం | - తథిం | గి,ఇ |
 ,తొం - తథిం | ,గిణతొం || త

9 :- ;;;;;, త,దిం | ,గిణతొం - తద్దింగిణతొం - త | ,దీంగిణతొం -
 త, | ; | ; | ; | ;దిం | ; | ; | ;గి | ; | ; | ;ఇ | ; | ; | ;తొం, | ; | -
 త; | ; | దిం; | ; | గి; | ; | ఇ; | ; | తొం;, | - త; | ;దిం | ; |
 గి; | ;ఇ | ; | తొం; - త | ;దిం | ; | ,గి | ;,ఇ | ; | ,తొం | , త,దిం |
 ,గి,ఇ | ,తొం - త | ,దీం;గి | ; | ఇ; | ,తొం, - త,దిం | ,గిణతొం || త

73. సూతము 19

వి :— ఈ సూత్రముచే బాటిలక్ష్మరమునకు $6+5+4$ అక్షరము వంతున కావుగా తగ్గింపు, త్రిశ్రాగమనముకూటు వచ్చును.

ಜ್ಞಾನ	ಅವಕಾಶ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪ್ರೋಫೆಸ್‌ನ ಅವಕಾಶಮುಲ	ಕ್ರಿಯೆಯಲು
4	$4 \times 19 = 76$	— —	19
5	$5 \times 19 = 95$	1 - ,	24
6	$6 \times 19 = 114$	2 - ;	29
7	$7 \times 19 = 133$	3 - ;	34
8	$8 \times 19 = 152$	— —	38
9	$9 \times 19 = 171$	1 - ,	43

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ

జాతి 6+5+4 అవురము వంతున శాపుగను, త్రిశగమన ముక్కాయి

ବୁଦ୍ଧି :— , - ତ; | ;,ଦି | ;, | ,ଧି; | ;,ରା | ;, | ,ତ୍ରୀଂ; | ;, - ତ | ;, | ଦି; | ,ଧି; |
;ରା, | ;,ତ୍ରୀଂ | ;, | - ତ; | ଦି; | ଧି; | ରା; | ତ୍ରୀଂ; | - ତଦିଗି |
ରାତ୍ରୀଂ - ତ ଦିଗିରା | ତ୍ରୀଂ - ତଦି | ଗିରାତ୍ରୀଂ || ୪

7 :- ;, - త ; ; | ; ; | ; ,దిం | ; ; | ; ; | ; ,గ | ; ; | ; ,ణ ; | ; ,తొం | ; ; | ; , - త ; | ; ; | ,దిం | ; ; | ; ; | ; ,గ | ; ; | ; ,తొం | ; ; | ; , - త ; | ; ; | దీం ; | ; ; | ,గ ; | ; ,ణ ; | ; ,తొం ; | - త ,దిం | ,గిణ | తొం - త , | దీంగి | అతొం - త | ,దీం | గిణతొం || త

8 :- త ; | ,ధిం | ; ; | ; ; | ; ,గ | ; ; | ; ; | ; ,ణ ; | ; ; | ; ,తొం | ; ; | - త ; | | ,ధిం | ; ; | ; ; | ; ,గ | ; ; | ; ; | ; ,ణ ; | ; ; | ; ,తొం | ; ; | - త ; | ధిం ; | ; ; | ,గ ; | ; ; | ; ,తొం ; | - తధిం | ,గిణ | తొం - త | ధింగి | ,ణ | తొం - తధిం | ,గీ | ణాతొం || త

9 :- , - త ; | ; ; | ; ,దీం | ; ; | ; ,గ | ; ; | ; ,ణ ; | ; ; | ; ,తొం ; | ; ; | - త | ; ; | ; ,ధిం | ; ; | ; ,గ | ; ; | ; ,ణ ; | ; ; | ; ,తొం | ; ; | - త ; | ; ; | దీం ; | ; ; | ,గ ; | ; ; | ; ,ణ ; | ; ; | ; ,తొం ; | - త ,దిం | ,గీ | ణాతొం | త ,దిం | ,గీ | ణాతొం | త ,దిం | ,గీ | ణాతొం || త

74. సూత్రము $19\frac{1}{4}$

ని :- ఈ సూత్రముచే జాతి $3+1\frac{1}{4}+2\frac{1}{4}$ లక్ష్మి అపురుషునఁశున కాపుగ త్రిశ్రుతికాలము, ముక్కాయు, త్రికాలము, త్రిశ్రుతిగమన ముక్కాయి వచ్చును

బికి	అక్షర నంబు	త్రిసే అక్షరములు	క్రియలు
4	$4 \times 19\frac{1}{4} = 77$	8 - ;,	20
5	$5 \times 19\frac{1}{4} = 96\frac{1}{4}$	$\frac{3}{4} - ; ; ; ; ; ;$	25
6	$6 \times 19\frac{1}{4} = 115\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - ,$	29
7	$7 \times 19\frac{1}{4} = 134\frac{3}{4}$	$1\frac{1}{4} - ; ; ,$	34
8	$8 \times 19\frac{1}{4} = 154$	$2 - ;$	39
9	$9 \times 19\frac{1}{4} = 173\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - ; ; ; ; ,$	44

ఉదా:-

ఖ-థ 3+1½+½ X త్రిశత్తికాలము, ముక్కాయి, త్రికాలము, త్రిశత్తమన ముక్కాయి
 4:- ;, - కి, | , ;టి; | , తజ్జి; | కజ్జి; - కి, | , టి;తజ్జికి; | - కిటితజ్జికి; | - కిటితజ్జికి; | -
 కిటితజ్జికి; | - కిటి, | టిజ్జి; | తజ్జి; | కిటి, | కిటికి, | -
 కిటితజ్జికి; | - కిటికి; | కిటి - కిటికి; | కిటికి; |

5:- ;;;, - త | ;;;,టిజ్జి; | ;;;,గిజ్జి; | ;;;,ఎ,జ్జి;త్తొ | ;;;, -

తజ్జి | ,ఎ,జ్జి,ఎ; | ;,త్తొ; | - తజ్జిదిగి | ;ఎ,త్తొ; - తది | గిణత్తొ -
 త | దిగిణత్తొ | తదిగి | త్తొ - త; | ,టి; | ,గి; | ,ఎ; | ,త్తొ; | , -
 తజ్జి | ,గి,ఎ, | ,త్తొ, - త | దిగిణత్తొ | - తదిగి | ఎత్తొ -
 త | దిగిణ | త్తొ - తది | గిణత్తొ | త

6:- , - తజ్జి, ధిం | ;;;, | ;,గి; | ,ఎ;జ్జి,త్తొ | ;, - త; | ధిం;గి, | ,ఎ;త్తొ; -
 త, | ,ధిం;గి,ఎ,త్తొ; | - తధింగి | ఎత్తొ - తధిం | ,గిణత్తొ |
 తధింగి | ఎత్తొ - త, | ధిం | ; | ;గి, | ;ఎ, | ;త్తొ, | ; - త, |
 ధిం; | ఎ,ఎ, | త్తొ, - తధిం | ,గిణత్తొ | - తధిం | గిణత్తొ | తధిం |
 గిణత్తొ | తధిం | గిణత్తొ | త

7:- ;, - తజ్జి; | ;;;,ధిం, | ;;;,గిజ్జి; | ;;;,ఎ,జ్జి;త్తొ; | ;;;, -

తజ్జి, | ;,ధిం;గి, | , గి; | ,ఎ;జ్జి,త్తొ; | ;, - తజ్జి,ధిం;గి | ;ఎ,త్తొ; -
 త, | దింగి | త్తొ - త,ధిం | ,గిణత్తొ | తధిం | గిణత్తొ - తజ్జి; |
 ;,ధిం | ; | ;గి | ;ఎ | ;,త్తొ | ;, - త | ;,ధిం | ;గి | ,ఎ,త్తొ | , -
 తజ్జి, | ,గిణత్తొ | - త,ధిం | ,గిణ | త్తొ - త, | నీడి | ఎత్తొ -
 త | ,ధిం | గిణత్తొ | త

8 :- ; - ත; | ; අඩු; | ; ; ; ග; | ; ; ; | ; පා; | ; ; මූ; | ; - ත; අඩු | ; ; ග; |
 ; පා; | ; මූ; | - ත; අඩු; | ; ග; ; පා; ; මූ; | - ත; අඩු; | ; පා; ; මූ; |
 ත; අඩු; | ; පා; ; මූ; | ත; අඩු; | ; පා; ; මූ; | - ත; | අඩු; | ; ; | ග; | ; |
 පා; | ; ; | මූ; | - ත; අඩු; | ; ග; | ; පා; | ; මූ; | - ත; අඩු; | ; පා; ; මූ; | -
 ත; අඩු; | ; ග; | ; මූ; | - ත; | අඩු; | ; පා; | ; මූ; | - ත; අඩු; | ; පා; ; මූ; | -

75. సాత ము 19 $\frac{1}{2}$

వి :— ఈనూతమునే బాటి 4 కా. నూక్కాయి, బాటి అష్టరమునకు $6+5+4+3$ అష్టరము వంతున కాల్గో తగ్గింపు వచ్చుమ.

ಜಾರಿ	ಅಕ್ಷರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಅಕ್ಷರಮೂಲ	ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ
4	$4 \times 19\frac{1}{2} = 78$	2 - ;	20
5	$5 \times 19\frac{1}{2} = 97\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - ;;$	25
6	$6 \times 19\frac{1}{2} = 117$	$3 - ;,$	30
7	$7 \times 19\frac{1}{2} = 136\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2} - ;;;,$	35
8	$8 \times 19\frac{1}{2} = 156$	—	39
9	$9 \times 19\frac{1}{2} = 175\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - ,$ —	44

పదా :—

4 కా. ముక్కాయి, జాతి 6+5+4+3 అక్షరము వంతున కాపుగ

4 :- ; - కిలక్క | కిలక్క - కిలక్క | - కి; | ;ట, | :: + తజ; | ;క, | ; | - కి; |
.ట; | ;త, | ;క | ; | - కి; | ;ట; | ;త; | ;క, | - కి; | ;త, | ;క; | ;త

5 :- ;, - తదిగి | ఇత్తొ - తదిగిత్తొ - త, | దిగిత్తొ - త, | ; | డి; |
;ట, | ; | ఈ; | ;తొ, | ; | - తజ; | ;ది; | ;టి, | ;ట, | ; |
తొం; | , - త | ;టి; | ;ట | ;ట, | ;తొ. | , - తజ; | ;ది; | ;ట, |
.తొం; || త

6 :- ;, - తథిం | ,దితొ - తథింగి | ఇతొ - తథింగితొ | - త; | ;థిం |
.శ | ; | థి, | ; | ఈ; | ;తొ, | ; | - తజ; | ;థిం, | ; | ; | ;గ |
; | ఈ; | ;తొ; | ; - త, | ;థిం | ; | థి, | ;ట, | ;తొ, | ; | -
త, | ;థిం, | ;థి | ;ట, | ;తొ; ||

7 :- ;;, - త | ,దీంగితొ - త, | దీంగిటొ - త, దిగి | ,దితొ - త, | ; |
, | ;థిం | ; | ; | ;థి, | ; | ఈ; | ;తొ, | ; | - తజ; | ; | ;థిం |
.శ | ; | థి; | ;ట, | ;తొ, | ;, - త | ; | ; | ;థిం | ; | ;థి | ;ట, |
;తొం | ;, - త | ; | ; | ;థిం, | ;థి | ;ట, | ;తొ, | ;తొ; || త

8 :- తథింగితొ | తథింగిటొ | తథింగిటొ | - తజ; | ;థిం | ; | ; |
;థి | ; | ; | ;ట, | ; | ; | ;తొ, | ; | - తజ; | ;థిం, | ; | ; |
.థి | ; | ; | ;ట, | ; | ; | ;తొం | ; | - తజ, | ;థిం, | ; | ; | ; |
ట, | ; | ; | ;తొం, | - తజథి | ; | ;థి, | ; | ;ట, | ; | ;తొ; || త

76. సూతము 19 $\frac{3}{4}$

వి : - ఈ సాత్రముచే 5 రూ ముక్కాలు, జాతి అష్టరమునకు $6+5+4$ అమ్ర రము వంతున కాప్పగ తగిపు, త్రిశ్రగమన ముక్కాలు వచ్చును.

ಜಾತಿ	ಅಕ್ಷರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪ್ರೇಸಿ ಅರ್ಥಮಾಲೆ	ತೀಯಲು
4	$4 \times 19\frac{3}{4} = 79$	1 - ,	20
5	$5 \times 19\frac{3}{4} = 98\frac{3}{4}$	$1\frac{1}{4}$ - ;;	25
6	$6 \times 19\frac{3}{4} = 118\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$ - ;;	30
7	$7 \times 19\frac{3}{4} = 138\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{4}$ - ;;;,	35
8	$8 \times 19\frac{3}{4} = 158$	2 - ;	40
9	$9 \times 19\frac{3}{4} = 177\frac{3}{4}$	$2\frac{1}{4}$ - ;;;;	45

ଶତା :-

೬ ಕಾ. ಮುಕ್ಕಾಯ್, ಇತಿ $6+5+4 \times$ ತ್ವರಿತವೂ, ಶ್ರೀಕಂಗಮನ ಮುಕ್ಕಾಯ್

5 :- ;, - శద్గిణత్తోం - తద్గిణత్తోం - తు - నిగిణత్తోం - తః - ;, ది - ;, 1, 8; 1

;, ఇ - ;, 1, త్తోం - ;, - తు - ;, ది - ;, 1, ది: 1 : ఇ, ;, త్తోం - ;, 1 -
తు, 1 : ది:, 1 : ఇ, 1 : త్తోం - త్తు - నిగిణత్తోం - శద్గిణత్తోం -
శద్ గిణత్తోం || శ

6 :- ;, - శథ్ గిషత్తోం - వథ్ గిషత్తోం - శథ్గిషత్తోం - త్త, 1 ;, 1 థ్మి: 1

;, 1 : 1 : ది: 1 : ఇ, 1 : ;, త్తోం, 1 ; - త్త, 1 : దిం - ;, 1 ;, 1, 8; 1
ఇ, 1 : త్తోం - ;, 1 - ;, థ్మి: 1 :: 1 ది:, 1 : ఇ, 1 : త్తోం, 1 -
శథ్మి: 1 : గిషత్తోం | శథ్మి: 1 : గిషత్తోం - శథ్మి: 1 : గిషత్తోం || త

7 :- ;, - తద్వింగిణత్తోం - శ, 1 తద్వింగిణత్తోం - తద్వింగిణత్తోం - త్త 1 ;, 1 ;, 1

;, ఇం 1 : 1 ;, 1 : 8, 1 ;, 1 : ఇ, 1 : ;, త్తోం - ;, 1 - త్త; 1 ;, 1 ;, దిం 1
ఇ 1 : 1, 8; 1 : ఇ, 1 : త్తోం 1 ;, 1 - త్త;, 1, 1 : దిం: 1 ;, 1 ది:, 1
ఇ, 1 : త్తోం, 1 - ఈ, ఇం 1 : గిషత్తోం - త్త, 1 : నీంగి 1 : గత్తోం -
క్త 1, చీం 1 : గిషత్తోం || శ

8 :- . - శథ్మిణిణత్తోం | శథ్మింగిణత్తోం - శథ్మింగిణత్తోం | శ;, 1 : థ్మి: 1 ;, 1

;, 1 : ది: 1, 1 ;, 1 : ఇ, 1 ;, 1 - ;, త్తోం, 1 : 1 - త్త;, 1, 8; 1
;,, 1 ;, ది: 1 ;, 1 : 1, 8, 1 : ;, 1 : త్తోం - ;, 1 - త్త;, 1 : దిం: 1 ;, 1
ధి, 1 : 1, 8, 1 : ;, 1 : త్తోం - శథ్మి: 1 : గిషత్తోం - త్త : థ్మి: 1
ఇ, 1 : త్తోం - శథ్మి: 1 : గిషత్తోం || శ

9 :- ;, - శద్వింగిణత్తోం - శద్వింగిణత్తోం - తద్వింగి 1, ఇత్తోం - త్త; 1

;, 1 ;, 1, దిం, 1, 8, 1 : 1, 8, 1 : ;, 1, ఇ, 1 : 1 ;, 1, త్తోం; 1
, - శ, 1 : 1 ;, 1, 8; 1, 1 : , 8, 1 : 1, 8, 1 : 1, 8, 1 : 1, త్తోం 1
, 1 - శ;, 1, 1 ;, 1 నీం; 1 : 1, 8; 1, 1 : ఇ, 1 : ఇ, 1 : 1, త్తోం, 1 - శ, దిం
, ధి, 1 : ఇత్తోం | శ, నీం 1 : ధి, 1 : ఇత్తోం | శ, దిం 1 : ధి, 1 : ఇత్తోం || శ

ము క్రా యి మా త్ర శా వ్య ము

77. సూత్ర ము 20

:- ఈ సూత్రముచే జాతి అక్షరమునకు $6+5+4+3+2$ అక్షరము వంతున కాపుX తగ్గింపు వచ్చును.

కాం	అక్షర సంఖ్య	తేసి అక్షరములు	పియలు
4	$4 \times 20 = 80$	_____	20
5	$5 \times 20 = 100$	_____	25
6	$6 \times 20 = 120$	_____	30
7	$7 \times 20 = 140$	_____	35
8	$8 \times 20 = 160$	_____	40
9	$9 \times 20 = 180$	_____	45

ఉదా :—

ఖా 8 6+5+4+3+2 కాపుX తగ్గింపు

4 :— క; , ల, ట, , ; ల త; , ల క, ల ; ల - క; , ల ట, ల ; త, ల ; క ల ; , ల - క; , ల
ట; , ల త; , ల క; , ల - క; ట ల ; త, ల ; క; , ల - క; ట, ల ; త, క, ల త

5 :— త; , ల ; ది, ల ; , ల ధ; , ల ; రా, ల ; , ల తొం; , ల ; - త, ల ; ది ల ; , ల ; ధ; , ల ;
రా; ల ; తొం, ల ; - త ల ; ది ల ; , ధ ల ; , రా ల ; , తొం ల ; , - త ల ; ది, ల
; ధ; రా; తొం ల ; - త, ల ; ది, ధ, ల ; రా, తొం || త

6 :— త; , ల ; ఫిం ల ; , ల ; , ల ; ధ; , ల ; , రా; , ల ; తొం, ల ; , ల - త; , ల ; ఫిం, ల ; ,
ల ; ధ ; , ల ; రా; , ల ; తొం; , ల ; - త, ల ; + ఫిం ల ; , ల ; ధ; , ల ; రా, ల ; తొం, ల ; -
త, ల ; ఫిం, ల ; ధ ; , ల ; తొం; , ల ; - త, ఫిం , ల ; ధ; , ల ; రా, తొం, || త

78. సూత్రము $20\frac{1}{4}$

ఏ :- ఈ సూక్తముచే బాటి అడురమనవు $8+1+\frac{1}{2}$ అడురమన వంతున కావుగా త్రిక్రికాలము, ముక్కాయి, త్రికాలము, వీన్మాస ముక్కాయి వచ్చును.

సం.	అప్పిల నంబర్	క్రొన్‌సె అప్పిల ములు	క్రియలు
4	$4 \times 20\frac{1}{4} = 81$	$3 - ;,$	21
5	$5 \times 20\frac{1}{4} = 101\frac{1}{4}$	$\underline{2\frac{3}{4}} - ;;;;$	26
6	$6 \times 20\frac{1}{4} = 121\frac{1}{2}$	$\underline{2\frac{1}{2}} - ;;;,$	31
7	$7 \times 20\frac{1}{4} = 141\frac{1}{4}$	$\underline{2\frac{1}{4}} - ;;;;$	36
8	$8 \times 20\frac{1}{4} = 162$	$2 - ;$	41
9	$9 \times 20\frac{1}{4} = 182\frac{1}{2}$	$\underline{1\frac{3}{4}} - ;;;;$	46

ఉదా :-

అ-ఓ 8+1+2 కావుగ (తిక్రిక్రిచాలము, ముక్కాయి, తిక్కాలము, చిన్నానముక్కాయి

4 :- .., - కి, . ; ; టి; | ; తి; | ; కి; | ; కి; ల; తి; కి; | ; - కి; ట; తి; కి; | - కిటతక |
కిటతక | కిటతక | - కి; | ; టి; | తి; | కి; | - కి; ట; | త; క; | - కిటతక |
కిటతక | కి; | ; కిటతక | కి; | ; కిటతక | కి

5 :- ..; ; , - త; , | ; ; , ది; ; ; | ; , గి; ; ; , నా | ; ; ; , తో; | ; ; ; , - త; ; , ది; |
; , గి; ; , నా; ; , తో; | ; , - త; ; , ది; , గి; , | , తో; , - త; ; , ది; | జతో - తది |
గింతో - త | గింతో | - కి; | ది; | గి; | నా; | తో; | -
కి; , ది; , గి; , నా; | తో; , - తది | గింతో - త | దిగింతో |
కి; | , - తది | జతో - త, | ; , - త | దిగింతో ||

6 :- ; , - త; | ; , థిం; | ; ; , గి | ; ; , నా; | ; , తో; | , - త; థిం; | , గి; , నా; | తో; -
త; థిం; ; గి | ; నా; తో; - తథిం | , గింతో | తథింగి | జతో -
వథిం | , గింతో | - త; | థిం; | ; | గి; | నా; | తో; | - త, థిం |
. | జతో, | - తథింగి | జతో - తథిం | , గింతో | త; | - తథిం |
గింతో | కి; | ; - తథిం | , గింతో || త

7 :- - ; ; ; , - త; ; | ; ; ; ; ; | , కీం; ; ; ; ; | ; ; ; , గి; | ; ; ; ; ; | , నో; ; ; ; ; , -
త; | ; ; ; , కీం; | ; ; , గి; ; ; ; | , తో; ; , - కి; ; , కీం; | ; ; , గి; ; ; ; | తో; -
త | , కీంగి | జతో - కి, | కీంగి | తో - త, కిం | , గింతో | -
త; | ; | కీం; | ; | గి; | నా; | తో; | - త; | కీం; | గి; , | తో, |
తో, - త, | కీంగి | తో - త, కిం | , గింతో | త; | ; , -
త | , కీంగి | జతో - త, | ; | త, కిం | , గింతో || త

8 :- ; - த, |, நி०, | ; , கி० ; |, சா, | ; , தீ० | ; - த; நி० | ; ; , கி०, |,, சா०; |, தீ०; -
த; நி०; |, கி०; சா०; தீ०, | - தநி० |, சாதீ० | தநி० |, சாதீ० |
தநி० |, சாதீ० | - த, | நி०; | ; | கி० ; ; | சா; | ; | தீ०; | -
த, நி० | ; , கி० |, சா०; தீ०, | - தநி० |, சாதீ० | - தநி० |, சாதீ० |
த, | ; | தநி० |, சாதீ० | த, | ; | தநி० |, தநி० |, சாதீ० || த

9 :- ;;;, - త;;;; | ;;;;;,దిం | ;;;;; | ;;;,కీ; | ;;;;;,ర | ;;;;; |
 ;;;,తొం ;;; | ;, - త;;;;,దిం | ;;;,కీ; | ;;;,ర | ;,తొం;,-
 త;;,దిం | ;,కీ;ర | ,తొం;-త,దం | ,కీం | ,తొం-త, | దీంగి | రాతొం-
 త | ,కీంగి | రాతొం-త | ; | సీం | ; | కీ | ; | రా | ; |
 తొం;,-త | ; | దీం | కీ | రా | తొం,-త, | దీంగి | రాతొం-
 త | ,దీంగి | రాతొం | త | ; | , - త,దం | ,కీం | .తొం-
 త | ; | ; | - త | ,దీంగి | రాతొం | త

79. సూతము $20\frac{1}{2}$

వి :— ఈ స్వాతంత్ర్యముచే 4 కా. ముక్కాలు, 3 కా. ఎల్లాలు, జాతి అధికారమునట్టు
 $6+4+3+2+1$ అధికారము వంతెన శాఖలకు తగ్గింపు ఉచ్చము

క్ర.శ	అంగ వంట	తెలుగు అంగరములు	క్రియలు
4	$4 \times 20\frac{1}{2} = 82$	2 - ;	21
5	$5 \times 20\frac{1}{2} = 102\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$ - ;,	26
6	$6 \times 20\frac{1}{2} = 123$	1 - ,	31
7.	$7 \times 20\frac{1}{2} = 143\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$ - , —	36
8	$8 \times 20\frac{1}{2} = 164$	—	41
9	$9 \times 20\frac{1}{2} = 184\frac{1}{2}$	8 $\frac{1}{2}$ - ;;;, —	47

ఉదా:-

4 శా. ముక్కాయి, శిశా. ముక్కాయి, శాత్ 6+4+3+2+1 అష్టరము వంతునకాపుగ

4 :- ; - కీలతక | కీలతక - కీలతక | - కీలతక | కీలతక | కీలతక | - కీ; | ;ట, | ; | త; | ;క, | ; | - కీ; | ట; | త; | క; | - కీ;ట, | త;క, | - కీలతక | త

5 :- ;, - తదిగిణతొం | తదిగిణతొం - తదిగి | ణతొం - తదిగి | ణతొం - తది | గిణతొం - త | దిగిణతొం | - త; | ;ది, | ; | గి; | ;ణ, | ; | తొం;, | ; - త, | ;ది, | ;గి, | ;ణ, | ;తొం, | ; - త, | ,ది; | గి;ణ | ;తొం, | , - త,ది | ,గి,ణ | ,తొం, - త | దిగిణతొం || త

6 :- ; - తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం - తథిం | ,గిణతొం - తథిం | ,గిణతొం | తథీగి | ణతొం - తథిం | ,గిణతొం | - త; | ;థిం | ; | ; | ;గి, | ; | ణ; | ;తొం, | ; | - త; | థిం; | ; | గి; | ణ; | తొం; - త,థిం | ; | ,గి; | ణ;తొం | ; - త, | థిం; | గి,ణ, | తొం, - తథిం | ,గిణతొం || త

7 :- , - తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం - త | ,దీంగిణతొం - త | ,దీంగి | ణతొం - త, | దీంగిణ | తొం - త,దిం | ,గిణతొం | - త; | ;డిం | ; | ; | దీం; | ; | ; | గి; | ; | ణ; | ;తొం, | ; | - త, | ; | ;డిం | ; | ;గి, | ; | ణ, | ;తొం; - త | ; | ;డిం | ;గి | ,ణ,తొం | , - త,దిం | ,గిణతొం || త

8 :- తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం | - తథీంగి | ,ణతొం | తథీంగి | ,ణతొం | తథీంగి | ,ణతొం | - త; | ;థిం | ; | ; | ;గి | ; | ; | గా; | ; | ;తొం, | - త,థిం | ; | ,గి, | ;ణ, | ; | ,తొం; | - త,థిం | ;గి | ;ణ | ;తొం, | - తథీంగి | ,ణతొం | - త

9 : - ;;;, - త | , దీంగీణాతొం | తదీంగీణా | తొం - తదీంగీణ | , తొం - త, దిం |
 , గొ | , తొం - త, | దీంగీ | ణాతొం - త | , దీంగీ | , ణాతొం | -
 త; | ; | ; | దీం; | ; | ; | గీ; | ; | ; | ణా; | ; | ; | తొం; | ; -
 త, | ; | ; దీం; | ; | గీ | ; | ణా | ; | ; | తొం, | ; - త, | ; |
 దీం; | ; | గీ | ; | ణా | ; | తొం, | , - త; | , దీం, | , గీ, | , ణా, | , తొం, -
 త | , దీంగీ | , ణాతొం || త

80. సూత్ర ము $20\frac{3}{4}$

వి : - ఈ సూత్రముచే ౬ శా. ముక్కాయి, ౩ కా. ముక్కాయి, జాతి అష్టరమునకు
 '8+2+1' అష్టరము వంతున కాపుగ తగ్గింపు, విన్యాస ముక్కాయి, ప్రిశగమన ముక్కాయి,
 ప్రిశప్పెకాల ఖమన ముక్కాయి వచ్చును.

జాతి	అష్టర నంఖ్య	ప్రస్తుతి అష్టరములు	త్రియలు
4	$4 \times 20\frac{3}{4} = 83$	1 - ,	21
5	$5 \times 20\frac{3}{4} = 103\frac{3}{4}$	$\frac{1}{2} - ,$	26
6	$6 \times 20\frac{3}{4} = 124\frac{1}{2}$	$\frac{3}{4} - ;;;,$	32
7	$7 \times 20\frac{3}{4} = 145\frac{1}{4}$	$\frac{2}{3} - ;;;;$	37
8	$8 \times 20\frac{3}{4} = 166$	$2 - ;$	42
9	$9 \times 20\frac{3}{4} = 186\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4} - ;;$	47

ఉచ్చా : -

౬ శా. ముక్కాయి, ౩ కా. ముక్కాయి, 8+2+1 X తగ్గింపు, విన్యాస ముక్కాయి, ప్రిశ,
 ప్రిశప్పెకాలమున ముక్కాయిలు

ఖ : - , - కిటుతక - కిటుతక - కిటుతక | - కిటుతక | కిటుతక | కిటుతక | - కిటు |
 ;క, | , క; | - కిట, | త, క, | - కిటుతక | - కిటుతక | త; | కిటుకక |
 త; | కిటుతక | - కిటుత | క - కిట | తక - క | టతక | -
 కిటుతక - కిట | తక - కిటుతక || త

5 : - , - తదిగిణతొం - తదిగిణతొం - తదిగిణతొం | - తదిగిణ | తొం - తది |

ఇతొం - తది | గిణతొం - త; | ;ది, | ,గి; | ఇ;తొం | ; - త, | ది,గి, |

ఇ,తొం, | - తదిగిణ | తొం - తది | ఇతొం - త, | ; - త | దిగిణతొం |

త; | , - తదిగి | ఇతొం - త,ది | ,గి,ఇ,తొం | , -

త,ది,గి | ,ఇ,తొం, - త | ,ది,గి,ఇ | ,తొం, - తదిగి | ఇతొం -

తదిగి | తొం - తదిగిణతొం || త

6 : - ;;;, - తథిం | ,గిణతొం - తథింగిణతొం - తథింగిణతొం | - తథింగి | ఇతొం -

తథిం | ,గిణతొం | తథింగి | ఇతొం - త, | ,థిం, | ;గి | ;ఇ, | తొం; | -

త,థిం | ;గి, | ఇ,తొం, | - తథింగి | ఇతొం - తథిం | ,గిణతొం |

త; | ; - తథిం | ,గిణతొం | త; | ; - తథిం | ,గిణతొం | -

తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం | - తథింగిణతొం |

తథింగిణతొం | తథింగిణతొం || త

7 : - ;;;;;, - తద్దింగి | ఇతొం - తద్దింగిణతొం - తద్దింగిణతొం | - తద్దిం | గిణతొం -

త | ,ద్దింగి | ఇతొం - త, | ద్దింగిణ | తొం - త; | ;రిం | ; | ,గి; |

ఇ,తొం | ; - త, | ;చిం ! ;గి, | ఇ,తొం, | - తద్దిం | గిణతొం -

త | ,ద్దింగి | ఇతొం - త, | ; | ,త,దిం | ,గిణతొం | త; | ; -

త | ,ద్దింగి | ఇతొం - త; | ,ద్దింగి | ,ఇ, తొం, -

త | ;చిం, | ,గి,ఇ,తొం | , - త;దిం | ;గి,ఇ | ,తొం, -

త,దిం | ,గిణతొం - త, | ద్దింగిణతొం - త | ,ద్దింగిణతొం || త

8 : - ; - తథింగిణతొం | తథింగిణతొం - తథింగిణతొం | - తథింగి | ఇతొం |

తథింగి | ,ఇతొం | తథింగి | ,ఇతొం | - త,థిం | ; | ,గి, | ;,ఇ |

; | ,తొం; | - త,థిం | ;గి | ;ఇ | ;తొం, | - తథింగి | ,ఇతొం | -

తథింగి | ,ఇతొం | త; | ; | తథింగి | ,ఇతొం | త; | ; | తథింగి |

,ఇతొం | - తథిం | గిణ | ,తొం - త | థిం | ,ఇ | తొం - తథిం |

,గి | ఇతొం| - తథింగిణ | ,తొం-తథింగి | ,ఇతొం-తథింగి | ,గిణతొం || త

9 :- ., - తదీగిణత్తొం - త, | దీఁఁణత్తొం - తదీగిణత్తొం | - తదీ | గీ
త్తొం - త, ఈ | ,గీ | ,త్తొం - త, | దీఁగి | ణత్తొం - త | ; |
 ,దీఁ, | ;గి | ; | ,ణ, | ;త్తొం | ; - త, | ;మిం | ;గి | ;ణ | ; త్తొం, | -
 తదీ | గణ | త్తొం - త, మిం | ,గీఁ | ,త్తొం - త, | ; | ; | ; -
 త | ,దీఁఁ | ,ణత్తొం | త; | ; | , - త, మిం | ,గీఁ | ,త్తొం -
 త; | ,మిం;గి | ; ణ, | ,త్తొం, - త, మిం | ,గణత్తొం | తదీంగి | ణత్తొం -
త, మిం | ,గిణత్తొం || త

81. సూత్రము 21

వి :- ఈ సూత్రముచే A - బాటిల్ క్రమమను (9, రూపీక్రికాలము, 17, లుక్క కాప్పగను, 5 అత్యరముల సంతుస్థ ఖాడకాప్పగను, 3 రాలమునముగ వచ్చును.
 B - చతుర్శత్రికాలము, త్రిక్రికాలము, ఖండక్రికాలము అనగ $7+5\frac{1}{2}+8\frac{1}{4}=21$ X వచ్చును. C - బాటిల్ క్రమమను $6+5+4+3+2+1$ ఏకరము నంతున కాప్పగ తగ్గింపు వచ్చాలముగ వచ్చును. D - ముక్కాంచుగ త్రికాలము అనగ ఇంచుకాలముల మూడు ముక్కాంచులు వచ్చును.

ఐ	అంగర ఎంచు	ప్రోపే అంగరములు	ప్రియలు
4	$4 \times 21 = 84$	—	21
5	$5 \times 21 = 105$	3 - ;,	27
6	$6 \times 21 = 126$	2 - ;	32
7	$7 \times 21 = 147$	1 - ,	37
8	$8 \times 21 = 168$	—	42
9	$9 \times 21 = 189$	3 - ;,	48

୭୮ :-

A - జాతిఅవురమునకు $9+7+5$ అవురము వంతున కాస్తగ తగింపు

6 : - ; - ፩, | ; ; | ;፩፭ | ; ; | ; ; | ; ; | ,፪; | ; ; | ;፩፭, | ; ; | ;፩፭ | ; ; | ; -
፩, | ; ;፩፭ | ; ; | ; ; | ,፪; | ; ; | ;፩, | ; ;፩፭ | ; ; | ; -
፩, | ; ;፩፭ | ; ; | ; ; | ; ; | ;፩ | ; ;፩

କୁଣ୍ଡଳ ପାତାର ଦେଖିଲୁ ଏହାର ମଧ୍ୟରେ
କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା

B - చతుర్శత్రికాలము, త్రిశత్రికాలము, ఖండశత్రికాలము

4 :— ః; | లు; | తు; | కు; | - కిటు; | తుకు; | - కిటుకు | - కిటులు | ;తు; | ,కు; | -
కిటుతు; | ,కు; - కిటుతు; | ,కు; - కు; | ;టు; | ;తు | ;కు; | , -
కిటు | ;కు; | ,కు; - కిటుతు; | ,కు; || తు

5 :— ;, - తు | ;ది | ,గి | ;ఎ | ;తొ | ;, - తు | ,ది,గి | ,గా,తొ | , -
తుదిగి | ఎతొ | - తు, | ,ది; | గి;ఎ | ;తొ, | , - తు;ది; | గి;ఎ;తొ, | , -
తు;ది;గి;ఎ;తొ, | , - తు;పు;పు; | ;పు;ది;పు;పు; | ;పు;పు;గి;పు; | ;పు;పు;ఎ;పు; |
పు;పు;పు; | ,తొపు;పు;పు; | ;పు; - తు;పు;పు;ది | ;పు;పు;గి;పు; | ;పు;పు;పు;తొపు; | ;పు; -
తు;పు;ది; | ,గి;ఎ;ఎ;తొపు; | || తు

6 :— ; - తు, | ;ఫిం | ; | ;గి, | ;ఎ, | ;తొ, | ; - తు, | ఫిం; | గి,ఎ, | తొ, -
తుఫిం | ,గిఎతొ | - తు;ఫిం | ;, | ,గి; | ఎ;తొ | , -
తు;ఫిం | ;;గి; | ఎ;తొ; | - తు;ఫిం | ;;గి;ఎ;తొ; | - తు | ;; | ,ఫిం; | |
;; | ;;గి; | ;;;ఎ | ;; | ,తొపు; | ;, - తు; | ఫిం; | ;గి;ఎ |
;;తొపు; | , - తు;ఫిం; | ,గి;ఎ;తొ; | || తు

7 :— , - తు; | ; | ,గిం, | ; | ,గి; | ,ఎ; | ,తొ | ,తొ | , - తు; | ,ఫిం, | ,గి,ఎ |
,తొ | - తు | ,దీంగి | ఎతొ | - తు, | ; | దీం; | ;గి, | ,ఎ; | తొ | -
తు, | ;;దీం; | ;గి;ఎ; | తొ | - తు; | ,దీం; | ;గి;ఎ;తొ | -
తు; | ;;పు;పు; | ;పు;పు; | ;పు;దిం;పు; | ;పు;పు; | ;పు;పు;గి;పు; | ;పు;పు;పు;ఎ;పు; |
పు;పు; | ;,తొపు;పు; | ;పు; - తు; | ;పు;పు;ఫిం; | ;పు;పు;గి |
పు;పు;ఎ;పు; | ;,తొపు;పు; | - తు; | ;పు;పు;ఫిం; | ,గి;ఎ;ఎ;తొ | || తు

8 :- త;; | థిం; | ;;; | గీ; | ;, | లూ; | ;; | త్లోం; | - త,థిం | ;గీ | ;లూ | ;త్లోం, | -
 తథీం | ,లూత్లోం | - త;థిం | ;; | ,గీ, | ;,లూ | ;; | ,త్లోం; | -
 త;థీం;, | ,గీ;;లూ | ;;;త్లోం; | - త;థీం;;గీ;;లూ | ;;;త్లోం; -
 త;; | ;;;థీం | ;;; | ;గీ; | ;;; | ;;;లూ | ;;; | ;;;త్లోం; | ;;;త్లోం; | ; -
 త;; | ,థీం; | ;,గీ; | ;;;లూ, | ;;;త్లోం | ; -
త;;థీం, | ;;;గీ;;లూ; | ,లూ;;త్లోం;; || త

9 :- ;, - త | ;; | ;,దిం | ;; | ;గీ | ;; | ;,లూ | ;; | ;,త్లోం | ;, - త | ;,దిం |
 ;,గీ | ;,లూ | ;,త్లోం | , - త,దిం | ,గీలూ | ,త్లోం - త, | ;; | దిం; | ;గీ |
 ;; | లూ, | ;త్లోం, | , - త;; | కీం;గీ | ;లూ, | ;త్లోం; -
 త;; | దీం;గీ;లూ; | ;త్లోం; - త;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; |
 ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; |
 ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; |
త్లోం; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;; || త

82. సూత్ర ము $21\frac{1}{4}$

వి :- ఈ సూత్రముచే జాతిఅక్షరమునకు $3+1\frac{1}{4}+2\frac{1}{4}$ అక్షరము నంతున కాశుగ్
 (త్రిశ్రుతికాలము, జాతి $6+4+1+2+1$ అక్షరము నంతున కాశుగ్ లగ్గింపు) వచ్చును.

జాతి	ఆక్షర సంఖ్య	త్రసే ఆక్షరములు	క్రియలు
4	$4 \times 21\frac{1}{4} = 85$	$\underline{\underline{3}} - ;,$	22
5	$5 \times 21\frac{1}{4} = 106\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{4} - ;;;,$	27
6	$6 \times 21\frac{1}{4} = 127\frac{1}{4}$	$\underline{\frac{1}{4}} - ,$	32
7	$7 \times 21\frac{1}{4} = 148\frac{3}{4}$	$3\frac{1}{4} - ;;;;$	38
8	$8 \times 21\frac{1}{4} = 170$	$\underline{2} - ;$	43
9	$9 \times 21\frac{1}{4} = 191\frac{1}{4}$	$\underline{\underline{\frac{1}{4}}} - ;,$	48

ఉదా :-

అ-0 $8+1\frac{1}{2}+\frac{1}{4}$ కాపుX త్రిక్లైటాము, $6+4+3+2+1$ తగ్గింపు

4 :- ;, - కి, | ;టు; | ;త;;, | క;;, - కి, | ,ట;త;క' | ; - కె;ట;త;క; | -
కి; | ;ట, | ; | త;;, | ;క, | ; | - కి; | ట,, | త;;, | క;, | -
కి;ట | ;త, | ,క; | - కె,ట, | త,క, | - కెటక || త

5 :- ;;;, - త;;;; | ;,డి;జ;;,గ | ;జ;;జ;;ఎ;; | ;;;,త్రీచ;;జ;; | ;, - త;;,డి;;,గ |
;;,ఎ;;,త్రీఽ;; | ;, - త;డి;గ;ఎ;త్రీఽ; | - త;;, | ;డ, | ;గ; | ;ఎ, |
;; | త్రీఽ;; | ; - త, | ;డ, | ;గ, | ;ఎ, | ;త్రీఽ;; | ; - త, | ;డ; |
గ;ఎ | ,త్రీఽ;; | , - త,డ | ,గ,ఎ | ,త్రీఽ;;, - త | డి;ఎత్రీఽ;; || త

6 :- , - త;;,థిం | ;;; | ;,గి; | ,ఎ;;,త్రీఽ;; | ;, - త; | థిం;గ, | ,ఎ;త్రీఽ;; -
త, | ,థిం;గ;ఎ;త్రీఽ;; | - త;;, | ;థిం | ; | ;గ, | ; | ఎ; |
;త్రీఽ;; | ; - త;;, | థిం; | ; | ;గ, | ; | ఎ; | త్రీఽ;;, | శ;థిం | ; |
,గ; | ఎ;త్రీఽ;; | ; - త, | థిం; | ;గ, | ; | ఎ; | త్రీఽ;;, - తథిం | ,గ;త్రీఽ;; || త

7 :- ;;;;;;;, - త; | ;;;;;;; | ;,డెం;;;;, | ;;;;;;;,గ; | ;;;;;,ఎ;; | ;;;,త్రీఽ;;;; | , -
త;;;;;;,దీం, | ;;;;;,గ;ఎ | ;;;,త్రీఽ;;, - త;; | ,దీం;గ;ఎ;త్రీఽ;; | -
త;;, | ; | ; | దీం; | ; | ; | ; | గ; | ; | ఎ; | ; | త్రీఽ;;, | , -
త, | ; | ;దీం | ; | ;గ, | ; | ఎ, | ; | త్రీఽ;;, | ; - త, | ; | దీం; | ;గ, | ; | ఎ; |
త్రీఽ;; - త | ;నిం | ;గ | ; | ఎ,త్రీఽ;; | , - త,దీం | ,గ;త్రీఽ;; || త

8 :- ; - త, | ;థిం; | ;;గీ | ;;; | ;ఎ;; | ;;;త్రీఽ;; | ;, - త;థిం | ;గీ, |
;ఎ;;, | ;త్రీఽ;; - త;థిం; | ,గీ;ఎ;;త్రీఽ;; | - కి; | ;థిం | ; | ; |
;గీ | ; | ; | ;ఎ;; | ; | ; | త్రీఽ;;, | ; - త;థిం | ; | ;గీ, | ;ఎ | ; | ; | త్రీఽ;; | ;
ఎ;; | ; | త్రీఽ;;, | - త;థిం | ; | ;గీ, | ;త్రీఽ;;, | - తథింగ | ,గ;త్రీఽ;; || త

83. సాత ము 21 $\frac{1}{2}$

వి:- ఈ సూత్రమనే జాతి అక్షరమునకు $6+5+4+3+2+1+\frac{1}{2}$ అక్షరము వంటన కావుగ తగ్గింపు వచ్చును.

ಂ.ಃ	ಅವೀರ ನಂಂತರ	ತೇಸೆ ಅವೀರಮುಲ	ತ್ವಿಯಲು
4	$4 \times 21\frac{1}{2} = 86$	2 - ;	22
5	$5 \times 21\frac{1}{2} = 107\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$ - ,	27
6	$6 \times 21\frac{1}{2} = 129$	8 - ;,	33
7	$7 \times 21\frac{1}{2} = 150\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$ - ;,	38
8	$8 \times 21\frac{1}{2} = 172$	—	43
9	$9 \times 21\frac{1}{2} = 193\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2}$ - ;;	49

୬୮

జాతి $6+5+4+3+2+1+\frac{1}{2}$ అక్షరము వంతున కొప్పగ తగింపు

4 :- ; - స, | ; | తు, | ; క, | ; | కు, | ; | కు; | ; - ఈ, | ; ; థ | ; | తు; | ; | క, | ; | -
స, | ; థ, | ; తు, | ; క, | ; | కు, | ; - ఈ, | ; థ; | తు; క | ; - ఈ, | ; థ, క, | ; | -
తు | ; తు - కీటుతుక || తు

6 :-, - త;;; | ;,ది; | ;;; | ,గి;;; | ;,ఎ; | ;;; | ,తొo;;; | ;, -

త; | ;;; | ;,ది | ;;; | ,గి;;; | ;,ఎ; | ;;; | ,తొo;;; | ;, - త | ;;; | ;,ది |

;;; | ;;; | ;,ఎ | ;;; | ,తొo;;; | ;, - త | ;,ది; | ;,గి;;; | ;,ఎ; | ;,తొo;;; | ;, -

త; | ;,ది;గి; | ;,తొo;;; | ;, - త,ది,గి,ఎ | ;,తొo;;; - తదిగితొo;;; || త

8 :-;, - త | ;; | ,థిo; | ;; | ,గి; | ;,ఎ | ;; | ,తొo;;; | ;, - త | ;; |

థిo;;; | ;; | ;,గి; | ;,ఎ | ;; | ,తొo;;; | ;, - త; | ,థిo; | ;; | ,గి; |

,ఎ; | ;,తొo;;; | ;, - త; | ,థిo; | ;,గి; | ;,ఎ | ;,తొo;;; - త | ,థిo; |

,గి;ఎ | ;,తొo;;; - త | ,థిoగిఎ | ;,తొo;;; - తథిoగితొo;;; || త

7 :-;, - త;; | ;;; | ;;; | ;,వీo;;; | ;;; | ;,గి;;; | ;;; | ;,ఎ; | ;;; | ;,తొo;;; |

;;; | ;, - త | ;;; | ;;; | ;,దిo;;; | ;;; | ;,గి;;; | ;,ఎ; | ;,తొo;;; | ;,

;;; | ;, - త; | ;;; | ;,దిo;;; | ;;; | ;,గి;;; | ;,ఎ; | ;,తొo;;; | ;, -

త; | ;;; | ;,దిo;;; | ;,గి;;; | ;,ఎ; | ;,తొo;;; - త | ;;; | ;,దిo; | ;,గి;;;

;;; | ;,తొo;;; | ;, - త; | ;,దిo | ;,గి;ఎ; | ;,తొo;;; - తదిoగితొo;;; || త

8 :- త;; | ;,థిo | ;; | ;,గి; | ;; | ;,ఎ | ;; | ;,తొo;;; | ;; | - త; | ,థిo; |

;; | ;,గి; | ;; | ;,ఎ | ;; | ;,తొo;;; | ;; | - త; | ,థిo; | ;; | ,గి; |

;; | ;,ఎ | ;; | ;,తొo;;; | - తథిo | ;; | ,గి; | ;,ఎ | ;; | ,తొo;;; | -

త,థిo | ;,గి; | ;,ఎ | ;,తొo;;; | - తథిoగి | ;,ఎతొo;;; | - తథిoగిఎతొo;;; || త

9 :-;, - త; | ;;; | ;;; | ;,దిo;;; | ;;; | ;,గి;;; | ;;; | ;,ఎ;

;;; | ;;; | ;,తొo;;; | ;;; | ;, - త;; | ;;; | ;,దిo;;; | ;;; | ;,గి;;; | ;;

,గి;;; | ;;; | ;,ఎ; | ;;; | ;,తొo;;; | ;, - త;; | ;;; | ;,దిo;;; |

;;; | ;,గి;;; | ;,ఎ; | ;;; | ;,తొo;;; | ;, - త;; | ;;; | ;,దిo |

;;; | ;,గి;;; | ;,ఎ | ;;; | ;,తొo;;; | ;, - త;; | ;,దిo;;; | ,గి;;; |

,ఎ; | ;,తొo;;; | - త; | ;,దిoగి; | ;,ఎ; | ;,తొo;;; | - త | ;,దిoగిఎతొo;;; || త |

84. సూత్రము $21\frac{3}{4}$

ని :— ఈ సూత్రముచే నీ కా. ముక్కాయి, మూడు కాలముల ముక్కాయిలు మూడుగా వచ్చును. అనగ 1వ కాలమున ముక్కాయి, 2వ కాలమున ముక్కాయి, 3మించి కాలమున ముక్కాయి అని గ్రహించునది.

జాతి	ఆశ్రిత నంఖ్య	ప్రశ్నలో ఆశ్రితములు	కియిలు
4	$4 \times 21\frac{3}{4} = 87$	1 - ,	22
5	$5 \times 21\frac{3}{4} = 108\frac{3}{4}$	$3\frac{1}{4}$ - ;;;;	28
6	$6 \times 21\frac{3}{4} = 130\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$ - ;,	33
7	$7 \times 21\frac{3}{4} = 152\frac{1}{4}$	$8\frac{1}{4}$ - ;;;;	39
8	$8 \times 21\frac{3}{4} = 174$	2 - ;	44
9	$9 \times 21\frac{3}{4} = 195\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4}$ - , -	49

ఉదా :—

నీ కా. ముక్కాయి, మూడు కాలముల ముక్కాయిలు మూడు

4 :— , - కిటకక — కిటకక — కిటకక | ► కి; , | ట; , | త; , | క్కిటక — కి; , | ట; , |
క; , | క; , | - క; , | ట; , | త; , | క; , | ► కి, ట; | క్కి, క; , | - క, ట, |
 త, క, | - క, ట, | త, క, | ► కిటకక | కిటకక | కిటకక | క

5 :— ;;;;, - తదిగి | ణతొం - తదిగిణతొం - తదిగిణతొం ► త | ;, ది | ;, గి |
 ;, ణ | ;, తొం | ;, - త | ;, ది | ;, గి | ;, ణ | ;, తొం | ;, - త | ;, ది |
 ;, గి | ;, ణ | ;, తొం | ;, ► త + , రి, గి | , ణ, తొం | , - త, ది | , గి, ణ |
 , తొం, - త | , ది, గి | , ణ, తొం | , ► తదిగి | ణతొం - తది | ణతొం -
 త | దిగిణతొం - త

**6 :- ;, - తథీంగిణత్తొం - తథీంగి | ఇత్తొం - తథీంగిణత్తొప ▶ త; | ;థీం | ; |
;గి, | ;ఇ, | ;తొం, | ; - త, | ;థీం | ;; | ;గి, | ;ఇ, | ;తొం, | ; -
త, | ;థీం | ;; | ;గి, | ;ఇ, | ;తొం, | ; ▶ త, | ;థీం | ;గి,ఇ, | ;తొం, -
త, | ;థీం; | ;గి,ఇ, | ;తొం, - త, | ;థీం; | ;గి,ఇ, | ;తొం, ▶ తథీం |
,గిణత్తొం | తథీంగి | ఇత్తొం - తథీం | ,గిణత్తొం || త**

**7 :- ;;;;;, - త | ,దీంగిణత్తొం - తదీంగిణత్తొం - త,దిం | ,గిణత్తొం ▶ త; |
; | ,దీం, | ; | ,గి; | ,ఇ; | ,తొం; | , - త; | ; | ,దీం, | ; | ,గి; | ,ఇ; |
,తొం; | , - త; | ; | ,దీం, | ; | ,గి; | ,ఇ; | ,తొం; | , ▶ త; | ,దీం, |
,గి,ఇ | ,తొం, - త | ;దిం | ;గి | ,ఇ,తొం | , - త; | ,దీం, | ,గి,ఇ |
,తొం, ▶ త | ,దీంగి | ఇత్తొం-త, | దీంగిణ | తొం-త,దిం | ,గిణత్తొం || త**

**8 :- ; - తథీంగిణత్తొం | తథీంగిణత్తొప - తథీంగిణత్తొం | ▶ త; | ;థీం; | ; |
గి; | ; | ఇ; | ; | తొం; | - త; | ;థీం; | ; | గి; | ; | ఇ; | ; | తొం; |
తొం; | - త; | ;థీం; | ; | గి; | ; | ఇ; | ; | తొం; | ▶ త,థీం | ;గి |
;ఇ | ;తొం, | - త,థీం | ;గి | ;ఇ | ;తొం, | - త,థీం | ;గి | ;ఇ | ;తొం, |
;తొం, | ▶ తథీంగి | ,ఇత్తొం | తథీంగి | ,ఇత్తొం || త**

**9 :- , - తదీంగిణత్తొం - తదీంగి | ఇత్తొం - తదీంగిణత్తొం ▶ త | ; | ;దిం | ; |
; | ;గి | ; | ;ఇ | ; | ;తొం | ; | - త | ; | ;దిం | ; | ;గి | ; | ; | ; |
; | ;ఇ | ; | ;తొం | ; | - త | ; | ;దిం | ; | ;గి | ; | ;ఇ | ; | ;తొం | ; |
; | ;తొం | ; | ▶ త | ; | ;దిం | ; | ;గి | ; | ;ఇ | ; | ;తొం | , - త; | ;దీం, |
; | ;గి | ; | ;ఇ | ; | ;తొం, - త | ; | ;దిం | ; | ;గి | ; | ;ఇ | ; | ;తొం | , ▶ త,దిం |
; | ;గి | ; | ;తొం - త, | ;దీంగి | ,ఇత్తొం - త | ;దీంగి | ,ఇత్తొం || త**

85. సాత ము 22

వి:- ఈ సూత్రముచే A - జాతి అక్షరమునకు $7+6+5+4$ అక్షరము వంతున కాపుగ తగ్గింపు వచ్చును, B - (తికాలము, $8-2+1$ అక్షరము వంతున కాపుగ తగ్గిగపు, విన్యాసము క్రాయి, త్రిశ్రాగమున ముక్కొయి వచ్చును.

ಜಾತಿ	ಅಕ್ಷರಸಂಖ್ಯೆ	ಪ್ರೋನೇ ಅಕ್ಷರವುದು	ತ್ವಿಯು
4	$4 \times 22 = 88$	—	22
5	$5 \times 22 = 110$	2 - ;	28
6	$6 \times 22 = 132$	—	33
7	$7 \times 22 = 154$	2 - ;	39
8	$8 \times 22 = 176$	—	44
9	$9 \times 22 = 198$	2 - ;	50

೬೮

A - జాతి 7+6+5+4 కావుగ తగింపు

7 :— ; - త, | ; | ; | ; | దీం; | ; | ; | ; | గి, | ; | ,ఽ; | ; | తొం; | ; -
త; | ; | ; | ; | ; దిం | ; | ; | ; | గి | ; | ,ఽ; | ; | ; | తొం | ; | ; -
త; | ; | ; | ; దిం | ; | ; | ; | గి; | ; | ,ఽ; | ; | ; | తొం | ; | - త; | ; |
దీం; | ; | గి; | ,ఽ; | ; | తొం; || త

8 :— త; | ; ధిం | ; | ; | ; | గి, | ; | ; | ; | ,ఽ; | ; | ; | ; | ; | తొం; | ; | -
త; | ; ధిం | ; | ; | ; | గి | ; | ; | ; | ,ఽ; | ; | ; | ; | తొం; | ; | -
త; | ; ధిం, | ; | ; | ; | గి | ; | ; | ,ఽ; | ; | ; | ; | తొం | ; | -
త; | ; ధిం; | ; | గి; | ; | ,ఽ; | ; | ; | తొం; || త

9 :— ; - త, | ; | ; | ; | ; | దీం; | ; | ; | ; | గి | ; | ; | ; | ,ఽ; | ; | ; |
; తొం, | ; | ; | - త; | ; | ; | ; | దీం, | ; | ; | ; | గి, | ; | ; | ; | ,ఽ; |
; | ; | ; | ; | తొం; | ; | ; | - త; | ; | ; | ; | దీం, | ; | ; | ; | గి | ; | ; |
, | ; | ; | ; | తొం | ; | ; | - త; | ; | ; | దీం; | ; | గి | ; | ; | ,ఽ; |
; | ; | తొం; || త

86. సూత్ర ము $22\frac{1}{4}$

వి :— ఈ సూత్రముచే జాతి 6 కా. ముక్తాయి, 4 కా. ముక్తాయి, 8 కా.
ముక్తాయి, 2 కా. ముక్తాయి, $8+2+1$ అష్టరము వంతున కాపుగ త్ర్యింపు, విన్యస
ముక్తాయి వచ్చును.

ఐరి	అశ్వర నంబు	ప్రోసెషిల్ రములు	ప్రియులు
4	$4 \times 22\frac{1}{4} = 89$	$\underline{\underline{3}} - ;$	23
5	$5 \times 22\frac{1}{4} = 111\frac{1}{4}$	$\underline{\underline{\frac{3}{4}}} - ;$	28
6	$6 \times 22\frac{1}{4} = 133\frac{1}{2}$	$\underline{\underline{2\frac{1}{4}}} - ; ;$	34
7	$7 \times 22\frac{1}{4} = 155\frac{3}{4}$	$\underline{\underline{\frac{1}{2}}} - ;$	39
8	$8 \times 22\frac{1}{4} = 178$	$\underline{\underline{2}} - ;$	45
9	$9 \times 22\frac{1}{4} = 200\frac{1}{2}$	$\underline{\underline{\frac{3}{4}}} - ; ; ; ; ; ; ;$	51

ఉచ్చా :-

భాగి ౬ కా. ముక్కాయి, ౪ కా. ముక్కాయి, ౩ కా. ముక్కాయి, ౨ కా. ముక్కాయి, ౧+౨+౧ తగ్గింపు, విన్యాస ముక్కాయి

4 :- ;, - కిటతక | కిటతక | కిటతక - కిటతక | కిటతక | కిటతక | - కిటతక |
కిటతక | కిటతక | - కి,ట, | త,క, | - కి,ట, | త,క, | - కి,ట, | త,క, | -
కి;ట | ;త, | ,క; | - కి,ట, | త,క, | - కిటతక | - కిటతక | త; |
కిటతక | త; | కిటతక || త

5 :- ;, - తదిగిణతొం - తదిగిణతొం - తదిగి | ఇతొం - తదిగిణతొం - తది |
గిణతొం - తదిగిణతొం | - తదిగి | తొం - తదిగి | ఇతొం - తది |
గిణతొం - త, | ;ది;గి, | ;ఇ;తొం, | ; - త;ది, | ;గి; ఇ, | ;తొం; -
త, | ;ది;గి, | ;ఇ;తొం, | ; - త; | ది;గి | ;ఇ, | ,తొం; | - త,ది, |
గి,ఇ, | తొం, - తది | గిణతొం - త | దిగిణతొం | త; | , -
తదిగి | ఇతొం - త, | ;, - త | దిగిణతొం || త

6 :- ;;, - తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం - తథీంగిణతొం - తథిం | ,గిణతొం -
తథింగి | ఇతొం - తథీంగిణతొం | - తథిం | ఇతొం - తథిం | ,గిణతొం |
తథింగి | ఇతొం - త, | థిం; | గి,ఇ, | తొం, - త, | థిం; | గి,ఇ, | తొం, -
త, | థిం; | గి,ఇ, | తొం, - త, | ,థిం, | ;గి | ;ఇ, | ,తొం; | -
త,థిం | ;గి, | ఇ,తొం, | - తథింగి | ఇతొం - తథిం | ,గిణతొం |
త; | ; - తథిం | ,గిణతొం | త; | ; - తథిం | ,గిణతొం || త

7 : - , - తద్వింగిణతొం - తద్వింగిణతొం - త | , దీంగిణతొం - తద్వింగి | ణతొం -
తద్వింగిగా | తొం - తద్వింగిణతొం | - తద్విం | గిణతొం - త | , దీంగి |
 ణతొం - త, | దీంగిగా | తొం - త;;, | ;దీ;;; | ;గి;;ణ, | ;తొం;;, -
 త, | ;;;దీం | ;గి, | ;ణ,తొం, | ; - త;;, | ;దీం;; | ;గి;;ణ, | ;తొం;;, -
 త | , | ,దీం, | ;,న | ,డ, | ,తొం; | - త;;, | దీం; | గి,డ, | తొం, -
 త, | దీంగిగా | తొం - త,దిం | ,గిణతొం | త;;, | ;, - త | ,దీంగి |
 ణతొం - త, | ;, | , - త,దిం | ,గిణతొం || త

8 : - ; - తథి గిణతొం | తథింగిణతొం - తథింగిణతొం | - తథింగిణతొం |
తథింగిణతొం | తథింగిణతొం | - తథింగి | ణతొం | తథింగి | ణతొం |
తథింగి | ణతొం | - త,థిం | ,గి | ;ణ | ;తొం, | త,థిం | ,గి | ;ణ |
;తొం, | త,థిం | ;గి | ;ణ | ;తొం, | - శ;ఫు | ;, | ,గి, | ;ణ |
;, | ,తొం; | - త,థిం | ,గి | ,డా | ,తొం, | - తథింగి | ణతొం | -
తథింగి | ణతొం | త; | ;, | తథింగి | ణతొం | త; | ;, |
తథింగి | ణతొం || త

9 : - ;;;;;; - త | ,దీంగిణతొం - తద్వింగిణ | తొం - తద్వింగిణతొం -
న,గం | ,గిణతొం - న, | దీంగిణతొం - న | ,దీంగిణతొం | - తద్విం |
గిణ | తొం - త,దిం | ,గిణ | ,తొం - త, | దీంగి | ణతొం -
త, | ;;;దీం | ;;;గి | ;;;ణ | ;;;తొం, | ; - త;;, | ;దీ;;; | ;గి;;; |
;ణ;; | ;తొం;;, - త, | ;;;దీం | ;;;గి | ;;;ణ | ;;;తొం, | ; - త; |
;,దిం | ;, | ,గి, | ;,డా | ;, | ,తొం; | - త;;, | దీం; | గి; | ణ; |
తొం, - త, | దీంగి | ణతొం - త | ,దీంగి | ణతొం | త;;, | ;, |
,త,దిం | ,గిణ | ,తొం - త, | ;, | ;,త | ,దీంగి | ణతొం || త

87. సత్కారము 22 $\frac{1}{2}$

వి :— ఈ సూత్రముచే జాతి 4 కా. ముక్కాయి, జాతి అప్పరముసకు $9+7+5$ అప్పరము వంతున కాప్టుగ తర్జింపు వచ్చును.

ఇంక	అవ్వర నంభు	తోసి అవ్వరములు	తెచ్చులు
4	$4 \times 22\frac{1}{2} = 90$	$2 - ;$	23
5	$5 \times 22\frac{1}{2} = 112\frac{1}{2}$	$8\frac{1}{2} - ; ; ;$	29
6	$6 \times 22\frac{1}{2} = 135$	$1 - ,$	34
7	$7 \times 22\frac{1}{2} = 157\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - ; ;$	40
8	$8 \times 22\frac{1}{2} = 180$	$\underline{\quad}$	45
9	$9 \times 22\frac{1}{2} = 202\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ; ;$	51

୬୮

4 రా. ముక్కొయి, జారి 9+7+5 అక్షరము వంతున కాపుగ తగింపు

4 :- ; - కిటుతక | కిటుతక - కిటుతక | - కి; | ;; | ,ట; | ;; | ;త, | ;; | ;,క; | ; |
                   | ;; | - కి; | ;; | ,ట; | ;; | ;త, | ;; | ,క; | ;; | - కి; | ;,ట; | ; |
                   | ;త, | ; | కడో | ;; | త

7 :- ;, - త,దిం | ,గిణతొం - తద్దిం | గిణతొం - తద్దింగి | ఇతొం -

త; | ;; | ;; | ;; | ;,దిం | ;; | ;; | ;; | ;,గి; | ;; | ;ఎ, |
;; | ;,తొం | ;; | ;; | - త; | ;; | ;; | దిం | ;; | ;; | ఈ; |
;ఎ | ;; | ;,తొం, | ;; | , - త; | ;; | ;,దిం | ;; | ;; | ఆ; |
;ఎ, | ;,తొం | ;; || త

8 :- తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం | - త; | ;,గీ, | ;; | ;; | ;|

;,గి | ;; | ;; | ;; | ,ఎ, | ;; | ;; | ;,తొం | ;; | ;; | -
త; | ;,ధిం | ;; | ;; | గీ, | ;; | ;; | ఎ, | ;; | ;; | ,తొం; |
; | - త; | ,ధిం, | ;; | ;,గీ | ;; | ;,ఎ, | ;; | ;; | ,తొం | ;; || త

9 :- ;, - తద్దింగి | ,ఇతొం - తద్దిం | గిణతొం - త,దిం | ,గిణతొం -

త | ;; | ;; | ;; | ;,దిం, | ;; | ;; | ; | ;గి | ;; | ;; | ; |
,ఎ, | ;; | ;; | ;,తొం | ;; | ; | - త; | ;; | ;; | ;ధిం | ;; | ;
; | గీ; | ;; | ;; | ,ఎ | ;; | ;; | ;,తొం; | ; | - త | ;; | ;; |
,దిం, | ;; | ;,గీ | ;; | ;,ఎ, | ;; | ;,తొం | ;; || త

88. సూత్రము 22 $\frac{3}{4}$

వి:- ఈ సూత్రముచే 5 కా. ముక్కాయి, జాపి అష్టమును 7+6+5+4
అష్టము వంశున కాపుగ తగ్గింపు వచ్చును.

జాప	అష్ట నంబ్య	త్రిసే అష్టరముల	ప్రియుల
4	$4 \times 22\frac{3}{4} = 91$	1 - ,	23
5	$5 \times 22\frac{3}{4} = 113\frac{5}{4}$	$2\frac{1}{4} - ;;;;$	29
6	$6 \times 22\frac{3}{4} = 136\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{4} - ;;;,$	35
7	$7 \times 22\frac{3}{4} = 159\frac{1}{2}$	$4 - ;,$	40
8	$8 \times 22\frac{3}{4} = 182$	$2 - ;$	46
9	$9 \times 22\frac{3}{4} = 204\frac{3}{4}$	$3\frac{1}{4} - ;;;;;,$	52

ఉదా :-

౨ కా. ముక్కాయి, జాతి 7+6+5+ 4 అత్యరము వంతున కావుగ తగ్గింపు

4 :- , - కిటతక - కిటతక - కిటతక | - కి; | ;,ట | ;; | ;త, | ;; | ,క; | ;; | -
కి; | ;,ట, | ;; | త; | ;క, | ;; | - కి; | ,ట; | ;త, | ;,క | ;; | -
 కి; | ;,ట; | త; | ;క, | త

5 :- ;;;, - తదిగిణతొం - తది | గిణతొం - తదిగిణతొం - త, | ;; | ,ది; | ;;
గి; | ;,ఎ | ;; | ;తొం, | ;; | , - త; | ;,ది | ;; | ,గి; | ;,ఎ | ;; |
 ,తొం; | ;, - త | ;; | ది; | ,గి; | ;,ఎ, | ;,తొం | ;; | - త; | ది; |
 గి; | ఎ; | తొం; | త

6 :- ;;;, - తథిం | ,గిణతొం - తథింగిణతొం - తథింగిణతొం | - త; | ;,థిం |
 ;; | ;; | ;; | ,గి; | ;; | ఎ; | ;,తొం | ;; | ; - త, | ;; | ,థిం; |
 ;; | ;; | ,గి; | ;,ఎ, | ;; | తొం; | ; - త, | ;,థిం | ;; | ;; | ,గి; |
 ఎ, | ;,తొం | ;; | - త; | ,థిం; | ;; | గి; | ఎ; | తొం; | త

7 :- ;, - తద్దింగిణతొం - తద్దింగిణ | తొం . తద్దింగిణతొం - త, | ;; | ;; |
ద్దిం; | ;; | ;; | ;గి, | ;; | ;,ఎ; | ;; | ;తొం; | ;, - త | ;; | ;; | ;,దిం |
 ;; | ;; | ;,గి | ;; | ;,ఎ; | ;; | ;తొం | ;; | ;, - త; | ;; | ;; | ;,దిం |
 ;; | ;; | ;గి | ;,ఎ, | ;,తొం | ;; | - త; | ;; | ద్దిం; | ;; | గి; | ;,ఎ; | తొం; | త

8 :- ; - తథింగిణతొం | తథింగిణతొం - తథింగిణతొం | - త; | ;,థిం |
 ;; | ;; | ;; | ;గి, | ;; | ;,ఎ | ;; | ;; | ;; | ;,తొం | ;; | ;,తొం; | ;; | -
 త; | ;,థిం | ;; | ;గి | ;; | ;,ఎ | ;; | ;,తొం | ;; | ;,తొం | ;; | -
 త; | ,థిం, | ;; | ;గి | ;; | ;,ఎ, | ;; | ;,తొం | ;; | -
 త; | ,థిం; | ;; | ;గి | ;; | ;,ఎ; | ;; | ;తొం; | ;; | త

89. సాతవు 23

వి:- ఈ సూత్రముచే జాతి ముక్కాయిగ ప్రికాలము, (అనగ 1,2,3. కాలముల ముక్కాయిలు నూమయని అర్థము) ప్రిక్షప్రికాలమున ముక్కాయి వచ్చును.

సంగతి	అక్షర సంఖ్య	తెలుగు అంశములు	క్రియలు
4	$4 \times 23 = 92$	—	23
5	$5 \times 23 = 115$	1 - ,	29
6	$6 \times 23 = 138$	2 - ;	35
7	$7 \times 23 = 161$	3 - ;	41
8	$8 \times 23 = 184$	— — —	46
9	$9 \times 23 = 207$	1 - ,	52

४८ :-

ಜಾತಿ ಮುಕ್ತಾಯಗ ಶ್ರೀಕಾಲಮೂ, ಶ್ರೀಷ್ಟ ಪ್ರೇಕಾಲಮುನ ಮುಕ್ತಾಯ

ము క్రూ యి సూ త్రే భా వ్యై ము

5 :- - త; | ,శ; | ,గ; | ,ణ; | ,తొం; | , - త; | ,ది; | ,గ; | ,ణ; | ,తొం; | , - త; | ,ది; | ,గ; | ,ణ; | ,తొం; | , - త,ది | ,గ,ణ | ,తొం, - త | ,ది,గ | ,ణ,తొం | , - త,ది | ,గ,ణ | ,తొం, - త | ,ది,గలొం | తదిగిణ | తొం - తదిగి | ణతొం - తదిగిణ | తొం - తదిగిలొం || త

6 :- ; - త, | ,థిం | ; | ;గ, | ;ణ, | ;తొం, | ; - త, | ;థిం | ; | ;గ, | ;ణ, | ;తొం, | ; - త, | ;థిం | ; | ;గ, | ;ణ, | ;తొం, | ; - త, | థిం; | గ,ణ, | తొం, - త, | థిం; | గ,ణ, | తొం, - త, | థిం; | గ,ణ, | తొం, - తథిం | ,గణతొం | తథింగి | ణతొం - తథిం | ,గణతొం | - తథింగిణతొం | తథింగణతొం | తథింగణతొం || త

7 :-; - త | ; | ;,దిం | ; | ;గ | ;ణ | ;తొం | ;, - త | ; | ;,దిం | ; | ;గ | ;ణ | ;తొం | ;, - త | ; | ;,దిం | ; | ;గ | ;ణ | ;తొం | ;, - త | ; | ;,దిం | ; | ;గ | ;ణ,తొం | ;, - త; | ,విం, | ,గ,ణ | ,తొం, - త | ; | ;,దిం | ; | ;గ | ;ణ,తొం | ;, - త,దిం | ,గణతొం | తదిం | గణతొం - త | ,వింగి | ణతొం - త,దిం | ,గణతొం - త, | దీంగణతొం - త | ,దీంగణతొం || త

8 :- ఈ; | క్షిం; | ; | గీ; | ; | జ్ఞా; | ; | తొం; | తః; | థిం; | ; | గీ; | ; | జ్ఞా, | ; | తొం; | తః; | థిం; | ; | గీ; | ; | జ్ఞా; | ; | తొం; | - శ,క్షిం | ;గీ; | ;జ్ఞా | ;తొం, | త,క్షిం | ;గీ; | ;జ్ఞా | ;తొం, | త,క్షిం | ;గీ; | ;జ్ఞా | ;తొం, | - తథింగి | ,జ్ఞాతొం | తథింగి | ,జ్ఞాతొం | తథింగి | ,జ్ఞాతొం | - తథింగిణ | ,తొం - తథింగి | ,చ్ఛాతొం - తథిం | ,గీణతొం || త

9 :— , త; | ; | ,దీం, | ; | ,గీ, | ; | ,శా, | ; | ,లొం; | - ,త; | ; | ,దీం, |
; | ,గీ, | ; | ,శా, | ; | ,లొం; | - ,త; | ; | ,దీం, | ; | ,గీ, |
; | ,శా, | ; | ,లొం; | - ,త; | ,దీం, | ,గీ, | ,శా, | ,లొం, -
త | ; ,దిం | ; ,గీ, | ; ,శా | ; ,లొం | , - త; | ,దీం, | ,గీ, | ,శా, | ,లొం, -
త | ,దీం | ,శాలొం | తద్దిం | గీశా | లొం - త, దిం | ,గీశా | ,లొం -
త, దిం | ,గీశాలొం | తద్దింగీ | శాలొం - త, దిం | ,గీశాలొం || త

90. సూత్ర ము $23\frac{1}{4}$

వి :— ఈ సూత్రముచే ఖాతి 5 కా. ముక్కాయి, 4 కా. ముక్కాయి, 8 కా.
ముక్కాయి, 2 కా. ముక్కాయి, 1 కా. ముక్కాయిగ వచ్చును.

జాతి	అంకర నంఖ్య	జైనె అంకరముల	గ్రియిల
4	$4 \times 23\frac{1}{4} = 93$	3 - ;,	24
5	$5 \times 23\frac{1}{4} = 116\frac{1}{4}$	$3\frac{3}{4} - \underline{\underline{; ; ; ; ; ; ; ;}}$,	30
6	$6 \times 23\frac{1}{4} = 139\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - \underline{\underline{}}$,	35
7	$7 \times 23\frac{1}{4} = 162\frac{3}{4}$	$1\frac{1}{4} - \underline{\underline{; ; }}$,	41
8	$8 \times 23\frac{1}{4} = 186$	$2 - \underline{\underline{}}$,	47
9	$9 \times 23\frac{1}{4} = 209\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{4} - \underline{\underline{; ; ; ; ; ; ; ;}}$,	53

ఉదా :—

ఖాతి 5,4,8,2,1 శాలముల ముక్కాయిలు

4 :— ;, - కిటుతక | కిటుతక - కిటుతక - కిటుతక | కిటుతక - కిటుతక |
_____
కిటుతక | కిటుతక - కిటు, | త,క, | కి,ట, | త,క, | కి,ట, | త,క, | -
కి; | ట; | త; | క; | క; | ట; | ట; | త;; | క;; | క; | క; | ట; | క; | ట; | క; |
త;; | క; | క; | క

5 :— ;;;;; ; ; - త | దిగిణ | తొ | - తదిగిణతొ | - తదిగిణతొ | - త | దిగిణతొ |
తదిగి | తొ | - తదిగిణతొ | - త | దిగిణతొ | తదిగి | తొ | -
 తదిగి | ణతొ | - త, | ది,గి, | ణ,తొ, | త,ది, | గి,ణ, | తొ, | -
 త, | ది,గి, | ణ,తొ, | - త; | ది; | గి; | ణ; | తొ; | -
 త; | ది; | గి; | ణ; | తొ; | త; | ది; | గి; | ణ; | తొ; || త

6 :— ; - తథీంగిణతొ | - తథీంగిణతొ | - తథిం | ,గిణతొ | - తథీంగిణతొ |
తథీంగిణతొ | - తథిం | ,గిణతొ | - తథిం | ,గిణతొ | తథీంగిణతొ | -
 తథిం | ,గిణతొ | - త,థీ | ;గి, | ణ, తొ, | త,థీ | ;గి, | ణ,తొ, |
 త,థీ | ;గి, | ణ,తొ, | - త; | థీ; | ; | గి; | ణ; | తొ; | త; |
 థీ; | ; | గి; | ణ; | తొ; | త; | థీ; | ; | గి; | ణ; | తొ; || త

7 :— ; ; - తదీంగిణతొ | - తదీంగిణతొ | గిణతొ | - తదీంగిణతొ | - త,దిం | ,గిణతొ |
తదీం | గిణతొ | - తదీంగి | ణతొ | - త,దిం | ,గిణతొ | తదీం |
 గిణతొ | - త | ,దీంగి | ణతొ | - త, | ;దిం | ;గి, | ణ,తొ, |
 త; | దీ; | గి,ణ, | తొ, | - త, | ;దిం | ;గి, | ణ,తొ, | -
 గ; | ; | దీ; | ; | గి; | ణ; | తొ; | - త; | ; | దీ; | ; | -
 గ; | ణ; | తొ; | త; | ; | థీ; | ; | గి; | ణ; | తొ; | త

8 :— ; - తథీంగాతొ | - తథీంగాతొ | - తథీంగాతొ | - తథీంగాతొ |
తథీంగాతొ | - తథీంగాతొ | - తథీంగాతొ | - తథీంగాతొ |
 గాతొ | తథీంగి | ,గాతొ | - త,థీ | ;గి | ;గా | ;తొ, |
 త,థీ | ;గి | ;గా | ;తొ, | - త,థీ | ;గి | ;గా | ;తొ, | - త; |
 థీ; | ; | గి; | ; | గా; | ; | తొ; | - త; | థీ; | ; | గి; | ; |
 గా; | ; | తొ; | - త; | థీ; | ; | గి; | ; | గా; | ; | తొ; || త

9 :— ;;;;, - తద్దిగి | , జాత్రో - తద్దిగీజాత్రో - త,దిం | , గీజాత్రో -
 తద్దిగి | , జాత్రో - తద్ది | గీజాత్రో - త,దిం | , గీజాత్రో -
 త | , దింగి | , జాత్రో | తద్దిం | గీజా | తొ - త,దిం | , గీజా | , తొ -
 త, | ; దిం | ; గి | ; జా | ; తొ, | త; | దిం; | గి; | జా; | తొ, -
 త, | ; దిం | ; గి | ; జా | ; తొ, | - త; | ; | దిం; | ; | గి; | ; |
 జా; | ; | తొ; | త; | ; | దిం; | ; | గి; | ; | జా; | ; | తొ; | త; | ; | దిం; | ; | గి; | ; |
 తొ; | త; | ; | దిం; | ; | గి; | ; | జా; | ; | తొ; || త

91. సూత్రము $23\frac{1}{2}$

వి :— ఈ సూత్రమునే ఆతి అష్టరమును $9+7+5$ అష్టరము పంతున కాపుగ
 తగ్గింపు, చతురశ్ర పైకాలము, త్రిశ్ర పైకాలము వచ్చును.

ఐధ	అష్టర నంఖ్య	క్రేసే అష్టరములు	క్రియలు
4	$4 \times 23\frac{1}{2} = 94$	3 - ;	24
5	$5 \times 23\frac{1}{2} = 117\frac{1}{2}$	$\frac{2}{3} - ; ;$	30
6	$6 \times 23\frac{1}{2} = 141$	3 - ; ;	36
7	$7 \times 23\frac{1}{2} = 164\frac{1}{2}$	$\frac{3}{2} - ; ; ;$	42
8	$8 \times 23\frac{1}{2} = 188$	$\frac{4}{3} - ; ; ; ;$	47
9	$9 \times 23\frac{1}{2} = 211\frac{1}{2}$	$\frac{5}{3} - ; ; ; ; ;$	53

ఉదా :—

ఒ. 9+7+5 X తగ్గింపు, చ పై, (ఓ, ఠ. పైకాలము

4 :— ; - క, | ; | ; , ఠ | ; | ; | త; | ; | , క; | ; | - క, | ; | , ఠ; | ; |
 త; | ; , క | ; | ; - క, | ; , ఠ | ; | త; | , క; | ; - కిలతక | -
 కిటక | క - కిటక || త

5 :- ;, - త; | ;;; | ;;;,వి | ;;; | ;;; | ,గి;; | ;;; | ;,ఎ;; | ;;; | ;;;,తొం; |
 ;;; | ;;;, - త | ;;;,ది | ;;; | ;,గి;; | ;;; | ,ఎ;; | ;;;,తొం; |
 ;;;,తొం | ;;; | ;, - త; | ;;;,ది | ;;; | ;,గి;; | ;,,ఎ;; | ;;;,తొం; |
 ;;;, - త | దిగిఎతొం - త,ది | ,గి,ఎ,తొం | , - తదిగిఎతొం || త

6 :- ;, - త | ;; | ;, | థిం; | ;; | ;, | ,గి, | ;, | ,ఎ | ;; | ;; |
 తొం; | ;; | , - త; | ;; | థిం; | ;, | ;, | ,గి, | ;; | ,ఎ | ;; |
 తొం; | ;, - త | ;; | థిం; | ;; | ,గి, | ;,ఎ | ;; | తొం; | , -
 తథింగిఎతొం | - శథిం | గిఎతొం | - తథింగిఎతొం || త

7 :- ;;;, - త | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;,దీం. | ;;; | ;;; | ;;; |
 ;;;,గ | ;;; | ;;; | ,ఎ;; | ;;; | ;,తొం; | ;;; | ;, -
 త; | ;;; | ;;; | ;,గి; | ;;; | ;,గి; | ;;; |
 ;,ఎ;; | ;;; | ;,తొం; | ;;; | ;, - త | ;;; | ;,వీం; | ;,,
 ;,గి | ;;; | ,ఎ;; | ;,తొం; | ;, - త,ఎ | ,గిఎతొం -
 త; | ,వీంగి | ,ఎ,తొం, - త | ,దీంగిఎతొం || త

8 :- త,, | ;; | ,థిం, | ;; | ;,గ | ;; | ;, | ,ఎ, | ;; | ;, |
 ;,తొం | ;; | ;, - త; | ;; | ,థిం | ;, | ,గి, | ;, | ,ఎ, | ;,
 | ;,తొం | ;; | ;, - త; | ;, | ,థిం, | ;, | ,గి, | ;, | ,ఎ, | ;,
 ,తొం | ;, - శథింగిఎతొం | తథిం | గిఎ | ,తొం-తథిం | గిఎతొం || త

9 :- , - త;; | ;;; | ;;; | ;,దీం, | ;;; | ;,గి; | ;;; | ;,గి; |
 ;,గి; | ;;; | ;,తొం, | ;;; | ;,గి; | ;;; | ;,గి; | ;,గి; |
 త;; | ;;; | ;,గి; | ;,గి; | ;,గి; | ;,గి; | ;,గి; | ;,గి; |
 | ;,గి; |
 తదీంగి | ,ఎతొం - త; | , దీంగి | ,ఎ, | ,తొం, - త,దిం | ,గిఎతొం || త

92. సూత్ర ము $23\frac{3}{4}$

ఖ :— ఈ సూత్రముచే ౬ కా. ముక్కాయి, ముక్కాయిగ త్రికాలము, (అనగ
1 కా. ముక్కాయి, 2 కా. ముక్కాయి, 3 కా. ముక్కాయి) త్రిశ్చపై కాలమున ముక్కాయి
వచ్చును.

జాబ	అష్టర నంఖ్య	త్రైసే అష్టరముడ	క్రియలు
4	$4 \times 23\frac{3}{4} = 95$	1 - , 1 $\frac{1}{4}$ - ;;;,	24
5	$5 \times 23\frac{3}{4} = 118\frac{3}{4}$	$\underline{\underline{1\frac{1}{4}}}$ - ;;;,	30
6	$6 \times 23\frac{3}{4} = 142\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$ - ;, $\underline{\underline{1\frac{1}{2}}}$ - ;,,	36
7	$7 \times 23\frac{3}{4} = 166\frac{1}{4}$	1 $\frac{3}{4}$ - ;;;, $\underline{\underline{1\frac{3}{4}}}$ - ;,,	42
8	$8 \times 23\frac{3}{4} = 190$	2 - ;, $\underline{\underline{2}}$ - ;,,	48
9	$9 \times 23\frac{3}{4} = 213\frac{3}{4}$	2 $\frac{1}{4}$ - ;;;; $\underline{\underline{2\frac{1}{4}}}$ - ;;;;	54

ఉదా :—

౬ కా. ముక్కాయి, ముక్కాయిగ త్రికాలము, త్రిశ్చపై కాలమున ముక్కాయి

4 :— , - కిటతక — కిటతక — కిటతక | - కి; | ట; | త; | క; | - కి; | ట; | త; |
త; | క; | - కి; | ట; | త; | క; | - కి,ట; | త,క; | - కి,ట; | కిటతక | కిటతక | -
కిటతక — కిట | తక — కిటతక || త

౬ :— ;, - తదిగిణతొం - తదిగిణతొం - త | దిగిణతొం - త; | ,ద; | ,గ; |
,ఙ; | ,తొం; | , - త; | ,ద; | ,గ; | ,ఙ; | ,తొం; | , - త; | ,ద; | ,గ; |
,గ; | ,ఙ; | ,తొం; | , - త,ద; | ,గ,ఙ; | ,తొం, - త | ,ద,గ |
,ఙ,తొం | , - త,ద; | ,గ,ఙ | ,తొం, - త | దిగిణతొం | తదిగిణ | తొం -
తదిగి | ఙతొం - తదిగి | ఙతొం - తదిగి | తొం - తదిగితొం || త

6 : - ; - తథీంగిణతొం - తథీంగి | ఇతొం - తథీంగిణతొం - త, | ;థిం | ; | ;
 ;గి, | ;ఇ, | ;తొం, | ; - త, | ;థిం | ; | ;గి, | ;ఇ, | ;తొం, | ; -
 త, | ;థిం | ; | ;గి, | ;ఇ, | ;తొం, | ; - త, | ;థిం; | గి,ఇ, | తొం, -
 త, | ;థిం; | గి,ఇ, | తొం, - త, | ;థిం; | గి,ఇ, | తొం, - తథీం |
 ,గిణతొం | తథీంగి | ఇతొం - తథీం | ,గిణతొం | - తథీంగిణతొం |
తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం || త

7 : - ;;;, - తదీంగిణతొం - త, | దీంగిణతొం - తదీంగిణతొం - త | ;, | ;,దిం | ; | ;
 ;గి | ;ఇ | ;,తొం | ;, - త | ; | ;,దిం | ; | ;గి | ;ఇ | ;,తొం | ;, - త | ; | ;,దిం |
 ;గి | ;ఇ,తొం | , - త | ;,దిం, | ;,గి,ఇ | ;,తొం | ;, - త | ; | ;,దిం |
 ;గి | ;ఇ,తొం | , - త,దిం | ,గిణతొం | తదీం | గిణతొం - త | ;,దిం |
 ఇతొం - త,దిం | ,గిణతొం - త, | దీంగిణతొం - త | ;,దింగిణతొం || త

8 : - ; - తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం - తథీంగిణతొం | - త; | ;థిం; | ; |
 లీ; | ; | ఇా; | ; | తొం; | - త; | ;థిం; | ; | లీ; | ; | ఇా; | ; | తొం; | - త,థిం |
 ;గి | ;ఇ; | ;తొం, | - త, | ;థిం; | ; | లీ; | ; | ఇా; | ; | తొం; | - త,థిం |
 ;గి | ;ఇ, | ;తొం, | - త,థిం | ;గి | ;ఇ, | ;తొం, | త,థిం | ;గి | ;ఇ |
 ;తొం, | - తథీంగి | ,గాతొం | తథీంగి | ,గాతొం | తథీంగి | ,గాతొం | -
 తథీంగి | ,తొం - తథీంగి | ,గాతొం - తథీం | ,గాతొం || త

9 : - ;;;, - తదీంగి | ,తొం - తదీంగిణతొం - తదీంగి | ,గాతొం -
 త; | ; | ;,దిం, | ; | ; | ; | ,ఇా, | ; | ; | ,తొం; | - త; | ; | ;
 ,దిం, | ; | ; | ; | ,ఇా, | ; | ; | ,తొం; | - త; | ; | ;,దిం, | ; | ;
 ,ఇా, | ; | ; | ,తొం; | - త; | ;థిం, | ;గి, | ; | ఇా, | ; | ,తొం,
 - త | ; | ;,దిం | ;గి | ;ఇ | ;,తొం | - త | ;,దిం, | ;గి, | ; | ఇా, | ; | ,తొం,
 - త | ;,దింగి | ,గాతొం | - తదీంగి | గిణ | తొం - త, దిం | ,గిణ | ,తొం -
 త,దిం | ,గాతొం | తదీంగి | గాతొం - త,దిం | ,గాతొం || త

93. సూత్రము 24

వి :— ఈ సూత్రముచే ముక్కాయి, ల్రికాలము, $3+2+1$, జాతి 2 కా. 1 సారి, 2 కాలంకాపు - 3 కా. 2 సార్లు, 4 కాలంకాపు - 4 కా. 3 సార్లు వచ్చును,

అపి	ఆశ్వర సంఖ్య	ప్రోసె అవరముల	క్రియలు
4	$4 \times 24 = 96$	————	24
5	$5 \times 24 = 120$	————	30
6	$6 \times 24 = 144$	————	36
7	$7 \times 24 = 168$	————	42
8	$8 \times 24 = 192$	————	48
9	$9 \times 24 = 216$	————	54

ఉదా :—

ముక్కాయి, ల్రికాలము, $3+2+1$, జాతి 2 కా. 1 సారి, 2 కాపు - 3 కా. 2 సార్లు,
4 కా. కాపు - 4 కా. 3 సార్లు

4 :— కీటతక | కీటతక | కీటతక | - కి; | ల; | త; | క; | - కి,ల | త,క | -
కీటతక | - కి;ల | ;క; | ,క; | - కి,ల | త,క; | - కీటతక | - కి,ల |
త,క | త; | ; | - కీటతక | కీటతక | త; | - కీటతక | కీటతక | కీటతక | త

5 :— తదిగిణ | తొం - తదిగి | ణతొం - తది | గిణతొం - త | ;,ది | ;,గి | ;,ణ |
;తొం | ; | - త | ,ది,గి | ,ణ,తొం | , - తదిగి | ణతొం - త, | .ది;
గి;ణ | ;తొం, | , - త,ది | ,గి,ణ | ,తొం, - త | దిగిణతొం | -
త,ది, | గి,ణ, | తొం, - త, | ; | ; | - తదిగి | తొం-తదిగి | ణతొం -
త; | , - తదిగిణతొం - తది | గిణతొం - తదిగిణతొం || త

6 :- తథీంగి | ఇత్తొం - తథిం | ,గిణతొం | తథీంగి | ఇత్తొం - త, | ;థిం | ; |
;గి, | ;ఇ, | ;తొం, | ; - త, | థిం; | గి,ఇ, | తొం, - తథిం | ,గిణతొం |
త;థిం | ; | ;గి; | ఇ;తొం | ; - త, | థిం; | గి,ఇ, | తొం, -
తథిం | ,గిణతొం | - త,థిం | ;గి, | ఇ,తొం, | త;; | ; | ; | -
తథీంగి | ఇత్తొం - తథిం | ,గిణతొం | - త;;, - తథిం | ,గిణతొం -
తథీంగి | ఇత్తొం - తథీంగిణతొం || త

7 :- తద్దిం | గిణతొం - త | ,దీంగి | ఇత్తొం - త, | దీంగిఇ | తొం -
త; | ; | ;గి, | ; | ;గి; | ,ఇ; | ;తొం; | ; - త; | ,దీం, | ,గి,ఇ |
,తొం, - త | ,దీంగి | ఇత్తొం - త, | ; | దీం; | ;గి, | ,ఇ; | తొం; -
త | ;దీం | ;గి | ,ఇ,తొం | ; - త,దీం | ,గిణతొం | - త;; | దీం; |
గి,ఇ, | తొం, - త, | ; | ; | ; | - తదీం | గిణతొం - త | ,దీంగి |
ఇత్తొం - త;; | ;, - తదీంగి | ఇత్తొం - తదీంగిఇ | తొం - తదీంగిణతొం || త

8 :- తథీంగి | ,ఇత్తొం | తథీంగి | ,ఇత్తొం | తథీంగి | ,ఇత్తొం | -
త,, | థిం; | ; | గి, | ; | ఇ; | ; | ఇ; | ; | తొం; | ; - త,థిం | ,గి | ;ఇ |
;తొం, | - తథీంగి | ,ఇత్తొం | - త,థిం | ; | ;గి, | ;ఇ,ఇ | ; | ;తొం; | -
త,థిం | ;గి | ;ఇ | ;తొం | ; - తథీంగి | ,ఇత్తొం | త,థిం | ;గి |
,ఇ | ;తొం, | - త;; | ; | ; | ; | - తథీంగి | ,ఇత్తొం | తథీంగి |
,ఇత్తొం | - త;;, | - తథీంగిఇత్తొం | తథీంగిచ్చతొం | తథీంగిచ్చతొం || త

9 :- తదీం | గిఇ | తొం - త,దిం | ,గిఇ | ,తొం - త, | దీంగి | ఇత్తొం -
త | ; | ; | ;దిం | ; | ;గి | ; | ;ఇ | ; | ;తొం | ; - త | ;దిం |
;గి | ;ఇ | ;తొం | ; - త,దిం | ,గిఇ | ,తొం - త, | ; | దీం; |
;గి | ; | ఇ; | ;తొం, | ; - త; | ,దీం, | ,గి, | ,ఇ, | ,తొం, -
త | ,దీంగి | ,ఇత్తొం | - త;; | దీం; | గి; | ఇ; | ఇ; | తొం, -
త, | ; | ; | ; | ; | ; | - తదీం | గిఇ | తొం - త,దిం | ,గిఇ | ,తొం -
త,, | ; | ; | ; | ; | - త,దిం | ,గిఇత్తొం-త, | దీంగిఇత్తొం - త | ,దీంగిఇత్తొం | త

94. సరాత్రము $24\frac{1}{4}$

వి:- ఈ సూత్రముచే ఒకి అష్టరమునకు $8+1\frac{1}{4}+1\frac{1}{4}$ అష్టరము వంతు కాపున తగ్గింపుగ త్రిశ్రీకాలము, ఒకి $5+4+3+2+1$ అష్టరము వంతున కాపుగ తగ్గింపు, త్రిశ్రీగమన ముక్కాయి వచ్చును.

జాతి	అష్టర నంబర్	త్రిశ్రీ అష్టరములు	క్రియలు
4	$4 \times 24\frac{1}{4} = 97$	$8 - ;,$	26
5	$5 \times 24\frac{1}{4} = 121\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{4} - ;;;;$	31
6	$6 \times 24\frac{1}{4} = 145\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{4} - ;;;,$	37
7	$7 \times 24\frac{1}{4} = 169\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{4} - ;;;;$	43
8	$8 \times 24\frac{1}{4} = 194$	$2 - ;$	49
9	$9 \times 24\frac{1}{4} = 218\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{4} - ;;;,$	55

ఉదా :-

ఖాత 8+1 $\frac{1}{4}$ +1 $\frac{1}{4}$ X త్రిశ్రీకాలము, 5+4+3+2+1 X తగ్గింపు, త్రిశ్రీగమన ముక్కాయి

4:- ;, - కి, | ;టు; , | ;కు; , | కి; , - కి, | ,టు;తు;క | ; - కి;టు;తు;క; | - కి; , | ,టు; | ;కు, | ;క | ; | - కి; , | టు; , | కు; , | కి; , | - కి;టు | ;కు, | ,క; | - కి;టు, | కు;క, | - కిటుకు | - కిటుక | క - కిటు | కుక - క | టుకుక || క

5:- ;;;, - కు; | ;;;,ది;;;; | ;గి;;;,ఎ | ;;;,తొం; | ;;;, - కు;ది; | ;గి | ;;;, - కు;ది; | ;గి;ఎ;తొం | ; - క, | ;ది, | ;గి | ;;; | ;గి;ఎ;తొం | ; - క, | ;ది, | ;గి, | ;ఎ, | ;తొం, | ; - క, | ;ది; | గి;ఎ | ;తొం, | ; - క, | ;ది | ,గి;ఎ | ;తొం, - క | దిగిఎతొం | - కది | ఎతొం - క | దిగిఎ | తొం - తది | గిఎతొం || క

6 :— ;,—త; | ;,థిం; | ;;;,గి | ;;;,ణ, | ;,త్రోం; | , —త;థిం; | ;గి;ణ; | త్రోం; —
త;థిం;గి | ;ణ;త్రోం; —త, | ;,థిం | ; | ; | ,గి; | ;ణ, | ;,త్రోం | ; | -
త;, | థిం; | ; | ,గి; | ;ణ; | త్రోం; | -త;థిం | ; | ,గి; | ;ణ;త్రోం | ; -
త, | థిం; | గి;ణ, | త్రోం; —తథిం | ,గణత్రోం | -
తథిం | గణత్రోం | శథిం | గణత్రోం | తథిం | గణత్రోం || త

7 :— ;;;,—త;; | ;;;,మీం; | ;;;,గి;; | ;;;,ణ;; | ;,త్రోం;;, —
త; | ;;;,దీం;; | ;;;,గి;ణ;; | ,త్రోం;;, —త;;,దీం, | ;,గి;ణ;త్రోం; -
త | ; | ; | ,దీం, | ; | ;,గి | ; | ,ణ; | ,త్రోం; | ; -త, | ; | ; |
;దీం | ; | ; | ,గి, | ;ణ, | ;త్రోం, | ; -త, | ; | దీం; | ;గి, | ;ణ; |
త్రోం; -త | ;,దిం | ;,గి | ;ణ,త్రోం | , -త,దిం | ,గణత్రోం | -
త,దిం | ,గణ | త్రోం -త, | దీంగి | ణత్రోం -త | ,దీం | గణత్రోం || త

8 :— ;,—త; | ;,థిం; | ;,గి | ;;;, | ;,ణ;; | ;,త్రోం, | ;,—త;థిం | ;,గి, |
;ణ;;, | .త్రోం; -త;థిం; | ,గి;ణ;;త్రోం; | -త; | ,థిం, | ; |
,గి | ; | , | ; | ,ణ, | ; | ;,త్రోం | ; | -త; | థిం | ; | గి | ; |
డా, | , | త్రోం; | -త;థిం | ; | ,గి, | ;ణ | ; | ,త్రోం | -
శ,థిం | ;గి | ;ణ | ;త్రోం, | -తథింగి | ,ణత్రోం | -తథిం | గి;ణ |
,త్రోం -త | థింగి | ,ణ | త్రోం -తథిం | ,గి | ణత్రోం || త

9 :— ;,—త;; | ;;;,దిం | ;;;,దిం | ;;;,గి;; | ;;;,ణ | ;;;,ణ | ;;;,ణ |
;;;,త్రోం;; | ;,—త;;,దిం | ;;;,గి;; | ;;;,ణ;; | ;,త్రోం;;,
త;;,దిం | ;,గి;ణ;; | ,త్రోం; -త; | ; | ;,దిం | ; | ,గి, | ; |
;ణ | ; | ; | ,త్రోం; | -త, | ; | ;దీం | ; | ,గి | ; | ణ | ; |
;త్రోం, | ; -త, | ; | దీం; | ;,గి | ; | ణ; | ;త్రోం, | , -త; |
,థిం, | ,గి, | ,ణ, | ,త్రోం, | -త | ,థింగి | ,ణత్రోం | -త,దిం |
,గి | ణత్రోం | -త,దిం | ,గి | ణత్రోం | -త,దిం | ,గి | ణత్రోం || త

95. సూత్ర ము $24\frac{1}{2}$

వి :- ఈ సూత్రముచే త్రికాలజాతి త్రికాలము వచ్చును. అనగ జాతి ప్రథమ కాల గమనము 1,2,3 కాలములుగను, జాతి ద్వితీయ కాలగమనము 1,2,3 కాలములు గను, జాతి తృతీయ కాలగమనము 1,2,3 కాలములుగను అనుటయని లర్చును.

గమనిక :- జేదాహరణమున 1ని ఒకటవ కాలముగను, 2ను రెండవ కాలముగను, 3ను మూడవ కాలముగను గ్రహించ దగును. మఱియు, జాతి ప్రథమ కాల మున 2వ గమనము - జాతి ద్వితీయకాలమున 1న గమనమునకు సమానము. జాతి ద్వితీయ కాలమున 2వ గమనము జాతి తృతీయ కాలమున 1న గమన మునకు సమానమని గ్రహించునది.

జాతిప్రథమ కాలమున అష్టరము-అష్టరమునకు 1 :- 8 అష్టరముల వంతున కాపుగను,

2 :- 4	,	,
3 :- 2	,	,
జాతిద్వితీయ కాలమున ,	, ,	, ,
1 :- 4	,	,
2 :- 2	,	,
8 :- 1	,	,
జాతితృతీయ కాలమున ,	, ,	, ,
1 :- 2	,	,
2 :- 1	,	,
8 :- $\frac{1}{2}$	,	,

శాఖ	అవీర నంపుగు	ల్రోసే అవీరములు	క్రియలు
4	$4 \times 24\frac{1}{2} = 98$	2 - ;	25
5	$5 \times 24\frac{1}{2} = 122\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ;,$	31
6	$6 \times 24\frac{1}{2} = 147$	1 - ,	37
7	$7 \times 24\frac{1}{2} = 171\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - ,$	43
8	$8 \times 24\frac{1}{2} = 196$	—	49
9	$9 \times 24\frac{1}{2} = 220\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2} - ;;;,$	56

క్రియ :—

(థ్రోల్హార్) (థ్రోలము

4 :— జాతి (పథమ కాలము

1 :— ; - కి; , 1 ;;; ; , 1 ;;;టు; , 1 ;;; ; , 1 ;;;త; , 1 ;;; ; , 1 ;;;క; , 1 ;;; ; , 1 ;;; -

2 :— కి; , 1 ;;;టు; , 1 ;;;త; , 1 ;;;క; , 1 ;;; -

3 :— కి; , 1 ;;;టు;త; , 1 ;;; , -

ద్వితీయ 1 :— కి; , 1 ;;;టు; , 1 ;;;త; , 1 ;;;క; , 1 ;;; -

2 :— కి; , 1 ;;;టు;త; , 1 ;;; , -

3 :— కి;టు; , 1 ;;;త; , 1 ;;; , -

తృతీయ 1 :— కి; , 1 ;;;టు;త; , 1 ;;;క; , -

2 :— కి;టు; , 1 ;;;త; , -

3 :— కి;టు;త; || త

6 :— (పథమ 1 :— ; - త; ; , 1 ;;; ; , 1 ;;;టు; ; , 1 ;;; ; , 1 ;;;టు; ; , 1 ;;; ; , 1 ;;; ; , 1

;ఎ; ; , 1 ;;; ; , 1 ;;;టు;ఎ; ; , 1 ;;; ; , 1 ; , -

2 :— త; ; , 1 ;;;టు; ; , 1 ;;;ఎ; ; , 1 ;;;ఎ; ; , 1 ;;;టు;ఎ; ; , 1 ; , -

3 :— కి; , 1 ;;;టు; , 1 ;;;ఎ; , 1 ;;;ఎ; , -

ద్వితీయ 1 : _____ త | ; ; ; , ది | ; ; ; , గి | ; ; ; , రా | ; ; ; , త్రొ | ; ; ; , -

2 : _____ త | ; , ది ; , గి | ; , రా ; , త్రొ | ; , -

3 : _____ త , ది , గి , రా , త్రొ , -

తృతీయ 1 : _____ త ; | , ది ; , గి ; , రా ; , త్రొ ; | , -

2 : _____ త , ది , గి , రా | , త్రొ , -

3 : _____ త పరిషాత్రొ | | త

6 :- ప్రథమ 1 : — , - త ; ; , | ; ; ; | ; ఫిం ; | ; ; ; | ; ; ; | ; ; ; |

; గి ; ; , | ; ; ; | ; రా ; ; , | ; ; ; | ; త్రొ ; ; , | ; ; ; | ; -

2 : — త ; ; , | ; ఫిం ; | ; ; ; | ; గి ; ; , | ; రా ; ; , | ; త్రొ ; ; , | ; -

8 : — త ; ; , ఫిం | ; ; ; గి , | ; రా ; , త్రొ , | ; -

ద్వితీయ 1 : _____ త ; ; , | ; ఫిం ; | ; ; ; | ; గి ; ; , | ; రా ; ; , | ; త్రొ ; ; , | ; -

2 : _____ త ; ; , ఫిం | ; ; ; గి , | ; రా ; , త్రొ , | ; -

3 : _____ త , ఫిం | ; ; ; గి , రా , త్రొ , -

తృతీయ 1 : _____ త , | ; ఫిం ; | ; గి ; , రా , | ; త్రొ ; , -

2 : _____ త , | ; ఫిం ; గి , రా , | ; త్రొ , -

3 : _____ త ఫిం గి రా త్రొ | | త

7 :- ప్రథమ 1 : — , - త ; ; ; | ; ; ; | ; ; ; | ; ; ; | ; ; ; | ; ; ; | ; ; ; |

; గి ; ; ; | ; ; ; | ; రా ; ; ; | ; ; ; | ; , త్రొ ; ; ; | ; ; ; | ; -

2 : — త ; ; ; | ; ; ; | , ఫిం ; ; | ; ; ; | , గి ; ; ; | , రా ; ; ; | , త్రొ ; ; ; | , -

8 : — త ; ; ; | , ఫిం ; ; , | , గి ; ; , రా ; , | , త్రొ ; ; , -

దీపియ 1 : — త; | ;;; | ;,దీం, | ;;; | ;,గి; | ;,ఎ; | ;,త్రోం | ;,-

2 : _____ து; 1 ; ; , கீ 0 , 1 ; ; , 8 ; 1 , எ ; , ஓ 0 ; 1 , -

வி : _____ து;மீங், | , ரி, ஜ, தீங்,

తుట్టుయు 1 : _____ త | ; ; , దిం | ; ; ; , ఈ | ; , ఇ ; , తొం | ; , -

2 : _____ తుండ్రాలు, గొంతులు, -

3 : _____ తద్వింగిణతోం || త

2 :— துவா, நீங்கள் விடுதலை செய்து வருகிறீர்கள்.

$\tilde{w} := \overline{w_1 w_2 w_3 w_4 w_5}$

దిల్తియ 1 :— త;; ; ; ; | థిం ; ; ; | ; ; ; | గీ ; ; ; | ; ; ; | రా ; ; ; | ను ; ; ; | తొం ; ; ; |

2 :— தி;நி; | ஜி;நி; | ஜி;நி; | ஜி;நி; |

3 :— త.థీంగ్;గీ | ;క్రా;తీం, | -

తుప్పియ 1 : _____ త;థిం; | ;ఖ; | ;చ్ఛ; | ;త్తుమ్మ; |

2 : _____ త,ట్టిం;గీ 1 ;క్కా;త్తొ, 1 -

తెల్పి : _____ తద్వింగ్ ఇంజినీరింగ్ || త

৩:— ৬। ৩৩,৮০। ৩৩,৮। ৩৩,৮। ৩৩,৯। ৩:—

ద్విశీలు 1 : _____	త; ; ; ; ; ; , దీం ; ; ; ; ; , లీం ; ; , రాం ;
	; ; ; ; , లొం ; ; , -
2 : _____	త; ; ; , దీం ; ; , లీం ; ; , రాం ; ; , లొం ; , -
3 : _____	త ; , దీం ; గి ; , రా ; లొం , -
తృశీలు 1 : _____	త; ; ; , దీం ; ; , లీం ; ; , రాం ; ; , లొం ; , -
2 : _____	త , దీం ; గి , రా ; లొం , -
3 : _____	త , దీం గి రా లొం త

96. సూత్ర ము $24\frac{3}{4}$

ని :— ఈ సూత్రముచే 6 కా. ముక్కాయి, వి కా. ముక్కాయి, జాతి అష్టరమునకు $6+5+4+3+2+1$ అష్టరము వంపున కావ్యగ తగ్గింపు వచ్చును.

ఐ-బి	అష్టర నంబు	త్రైసి అష్టరములు	క్రియలు
4	$4 \times 24\frac{3}{4} = 99$	1 — ,	25
5	$5 \times 24\frac{3}{4} = 123\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4}$ — ,	31
6	$6 \times 24\frac{3}{4} = 148\frac{1}{2}$	$\frac{3}{4}$ — $\underline{\underline{\underline{\quad}}}$,	38
7	$7 \times 24\frac{3}{4} = 173\frac{1}{4}$	$\frac{2}{4}$ — $\underline{\underline{\underline{\quad}}}$,	44
8	$8 \times 24\frac{3}{4} = 198$	2 — $\underline{\underline{\quad}}$	50
9	$9 \times 24\frac{3}{4} = 222\frac{3}{4}$	$1\frac{1}{4}$ — $\underline{\underline{\quad}}$	56

ఉదా :—

5 కా. ముక్కాయి, 8 కా. ముక్కాయి, $6+5+4+3+2+1$ కావ్యగ తగ్గింపు

4 :—, — కిటతక — కిటతక — కిటతక | — కిటతక | కిటతక | కిటతక | — కి, |

$\underline{\underline{\underline{\quad}}}$, | ; ; | త; | ; క, | ; ; | — కి; | , ట; | ; త, | ; క | ; | — కి; |
ట; | ; ; | త; | ; క; | — కి; ట | ; త, | ; క; | — కి; ట, | త, క, | — కితక || త

5 :- , - తదిగింతొ - తదిగింతొ - తదిగింతొ | - తదిగిం | తొ - తది |

ஷத்திரு - தடி | கிணதீரு - த | ; | ,மிடி | ; ,கி | ; | ,ஈ | ; | ,ஈ | ; ,தீரு | ; | , | , - த | ; | ;மிடி | ; ,கி | ; | எ | ; | ,தீரு | ; | ,தீரு | ; | , - த, | ;மிடி | ; ,கி | ; | எ | ; | ,தீரு | ; | ,தீரு | ; | , - த, | ;மிடி | ; ,கி | ; | எ | ; | ,தீரு | ; | ,தீரு | ; | ,தீரு | ; | , - த, | ;மிடி | ; ,கி | ; | எ | ; | ,தீரு | ; | ,தீரு | ; | ,தீரு | ; | ,தீரு | ; | ,

6 :- ; ; - తథిం | , గిణతొం-తథింగిణతొం - తథింగిణతొం | - తథింగి | ణతొం -
తథిం | , గిణతొం | తథింగి | ణతొం - త | ; | థిం | ; | ; | ధి, |
; ణ, | ; | తొం; | ; - త, | ; , థిం | ; | ; | , ది; | ; ణ, | ; , తొం | ; | -
త; | థిం; | ; | ధి, | ణ; | తొం; | - త; థిం | ; | , ది; | ణ; తొం | :
త, | థిం; | ధి, | ణ, | తొం, - తథిం | , గిణతొం || త

7 :- ;;;,- తద్దింగి | జత్తొం - తద్దింగిజత్తొం - తద్దింగిజత్తొం | తద్దిం | గిజత్తొం -
త | ,దీంగి | జత్తొం - త | ,దీంగిజ | తొం - త; | ; | ; | ,దీం, | ; | ; |
,గి | ;,ఙ | ; | ; | ,తొం; | ; | , - త | ; | ; | ,దీం, | ; | ,గి | ; |
ఙ; | ,తొం; | , - త, | ; | ; | ,దీం | ; | ; | ,గి, | ;,ఙ, | ;తొం, | ; -
త, | ; | ,దీం; | ,గి, | ,ఙ, | ;తొం; - త | ;,దీం | ;,గి, | ,ఙ,తొం | , -
త,దీం | ,గిజత్తొం || త

8 :- ; - தழிங்காதீம் | தழிங்காதீம் - தழிங்காதீம் | - தழிஙி | ,காதீம் |
தழிஙி | ,காதீம் | தழிஙி | ,காதீம் | - த; | ;தி | ; | ; |
 ;தி | ; | ; | ;த | ; | ; | ,தீம் | ; | - த; | ,தி, | ; |
 ;தி | ; | ; | ,த, | ; | ; ,தீம் | ; | - த; | தி; | ; | தி; | ; |
 த; | ; | தீம்; | - த;தி | ; | ,தி | ; ,த | ; | , தீம்; | -
 த,தி | ;தி | ;த | ;தீம், | - தழிஙி | ,காதீம் || த

9 :- ;, - తదీంగీణాత్తిం - త, | దీంగీణాత్తిం - తదీంగీణాత్తిం | - తదీం |

గీణా | త్తిం - త, దిం | , గీణా | , త్తిం - త, | దీంగీ | ణాత్తిం -
త | ;, | ;, | ;, దిం | ;, | ;, | ;, గీ | ;, | ;, శా | ;, | ;, | ;, త్తిం |
; ;, | , - త; | ;, | ;, దిం | ;, | ;, | ;, గీ | ;, | ;, శా | ;, | ;, త్తిం |
, త్తిం; | ; - త, | ;, | ;, దిం | ;, | ;, గీ | ;, | ;, ణా | ;, | ;, త్తిం, | ; -
త, | ;, | దీం; | ;గీ | ;, | ణా; | ;, త్తిం, | , - త; | , దీం, | , గీ, |
ణా, | , త్తిం, - త | , దీంగీ | , ణాత్తిం || త

97. సూత్రము 25

వి:- ఈసూత్రముచే A - ముక్కాయి, త్రిశముక్కాయి, విన్యాసముక్కాయి, 8+2+1,
శ్రీకాలము వచ్చును. అనగ 8+4+5+6+7 సూత్రముల కలయికగ పొచ్చింపు ముక్కా
యిలు అని గ్రహించునది. B- జాతి అష్టరమునట 7+8+5+4+3 అష్టరము వంతున
కాపుగ తగ్గింపు వచ్చును.

గమనిక:- ఈ సూత్రమున ప్రశ్నేకక శాఖలలో పొచ్చింపు, B- జాతి
అష్టరము వంతున కాపుతో విరోధముగ వచ్చునని తెలియునది.

శాఖ	అశ్వర నంబు	శ్రోణి అశ్వరములు	క్రియలు
4	$4 \times 25 = 100$	—	25
5	$5 \times 25 = 125$	3 - ;,	32
6	$6 \times 25 = 150$	2 - ;	38
7	$7 \times 25 = 175$	1 - ,	44
8	$8 \times 25 = 200$	—	80
9	$9 \times 25 = 225$	8 - ;,	87

ఉదా :-

A - ముక్కాయి, శ్రీశముక్కాయి, విన్యాస ముక్కాయి, 3+2+1, శ్రికాలము
 4 :- కిటతక | కిటతక | కిటతక | - కిటతక | క - కిట | తక - క | టతక | -
 కిటతక | త; | కిటతక | త; | కిటతక | - కిట | ;త, | ,క; | -
 కిట, | త,క, | - కిటతక | - కి; | ట; | త; | క;, | - కి,ట, |
 త,క, | - కిటతక || త

B :- ; - త | దిగిణతొం | తదిగిణ | తొం - తదిగి | ణతొం -
 త,ది | ,గి,ణ,తొం | , - త,ది,గి | ,ణ,తొం, - త | ,ది,గి,ణ | ,తొం, -
 తది | గిణతొం - త | ; | తదిగి | తొం - త; | ; - తది |
 గిణతొం - త | ;ది, | ,గి; | ణ,తొం | ; - త, | ది,గి, | ణ,తొం, | -
 తదిగిణ | తొం - త; | ,ఘ; | ,గి; | ,ణ; | ,తొం; | , - త,ది | ,గి,ణ |
 ,తొం, త | దిగిణతొం || త

6 :- ; - తథిం | ,గిణతొం | తథింగి | ణతొం - తథిం | ,గిణతొం | - తథిం |
 గాతొం | తథిం | గాతొం | తథిం | గిణతొం | - తథింగి | ణతొం -
 త, | ; | తథింగి | ణతొం - త, | ; | తథింగి | ణతొం - త, | ,థిం, |
 ;గి | ;ణ, | ,తొం; | - త,థిం | ;గి, | ణ,తొం, | - తథింగి | ణతొం -
 త, | ;థిం | ; | ;గి, | ;ణ, | ;తొం, | ; - త, | థిం; | గి,ణ, | తొం, -
 తథిం | ,గిణతొం || త

7 :- , - త,దిం | ,గిణతొం | తద్దిం | గిణతొం - త | ,దీంగి | ణతొం - త; | ,దీంగి |
 ,ణ,తొం, - త | ;,దీం, | ,గి,ణ,తొం | , - త;దిం | ;గి,ణ | ,తొం, -
 త, | దీంగిణ | తొం - త; | ;,దీం | ; | ,గి; | ణ,తొం | ; - త, |
 ;దీం | ;గి, | ణ,తొం, | - తద్దిం | గిణతొం - త | ; | ;,దిం | ; | ;గి |
 ;ణ, | ;తొం | ;, - త | ;,దిం | ;గి | ,ణ,తొం | - త,దిం | ,గిణతొం ||

8 :— తథింగి | ,శాత్రీం | తథింగి | ,శాత్రీం | తథింగి | ,శాత్రీం | - తథిం | గీణ |
తొం - త | థింగి | ,శా | తొం - తథిం | గీ | శాత్రీం | - తథింగి |
,శాత్రీం | త; ; | తథింగి | ,శాత్రీం | త; | ; | తథింగి | ,శాత్రీం | -
తథిం | ; | ,గీ | ; ; | ,తొం | - త, థిం | ; | గీ | ; | శా | ; | తొం, | -
తథింగి | ,శాత్రీం | - త; | థిం | ; | గీ | ; | ; | శా; | ; | తొం; | -
త, థిం | ; | గీ | ; | శా | ; | తొం, | - తథింగి | ,శాత్రీం || త

9 :— ; - త | ,దీంగి | ,శాత్రీం | తద్దిం | గీణ | తొం - త, దిం | ,గీణ | ,తొం -
త; | ,దీం; గి | ; | శా, | ,తొం, - త; | ,దీం; గి | ; | శా, | ,తొం, - త; |
,దీం; గి | ; | శా, | ,తొం, - త, | దీంగి | శాత్రీం - త | ; | ; | - తద్దిం |
గీణ | తొం - త; | ; | - త, | దీంగి | శాత్రీం - త | ; | ,దీం, |
; | గి | ; | ,శా, | ; | ,తొం | - త, | ; | దీం | ; | గీ | ; | శా | ; | తొం, | - తద్దిం |
గీణ | తొం - త; | ; | ,దీం, | ; | గీ, | ; | ,శా, | ; | ,తొం; | - త; | ,దీం, |
; | గీ | ; | శా, | ,తొం, | - త | ,దీంగి | ,శాత్రీం || త

B - జాతి అష్టరమునకు $7+6+5+4+3$ అష్టరము వంతున కాపుగ తగ్గింపు

4 :— ః; | ; | ల | ; | త, | ; | క; | ; | - కి; | ; | ల; | ; | త; | ; | క; | ; | -
కి; | ; | ల; | ; | త, | ; | క | ; | - కి; | ; | ల; | ; | త; | ; | క; | ; | - ః; |
; | త, | ; | క; || త

5 :— ; - త | ; | ; | ది, | ; | గి; | ; | ణ; | ; | తొం | ; | ; | - త, | ; | ది; |
; | గి; | ; | ణ; | ; | తొం, | ; | - త; | ; | ది; | ; | గి; | ; | ణ | ; | తొం; | ; | -
త; | ; | ది, | ; | గి; | ; | ణ; | ; | తొం; | ; | - త; | ; | ది; | ; | ణ, | ; | తొం; || త

6 :— ; - త, | ; | ; | ,థిం, | ; | ; | ; | గి | ; | ; | ; | ; | ; | ,తొం; | ; | ; | - త; |
; | థిం | ; | ; | ; | గి, | ; | ; | ణ, | ; | ,తొం, | ; | ; | - త; | ; | ,థిం, | ; | ; | ; | గి |
; | ; | ; | ; | ,తొం; | ; | - త, | ; | థిం | ; | ; | గి, | ; | ; | ణ, | ; | తొం, | ; | - త, |
; | థిం, | ; | గి | ; | ; | ణ, | ; | ,తొం; || త

7 :- , - త; | ; | ; | ; | ;దిం | ; | ; | ; | ;గి | ; | ఇ; | ;తొ | ; | ; | -
త, | ; | ; | ; | ;మీం | ; | ; | ;గి, | ; | ; | ;ఇ; | ;తొ, | ; | - త; |
| ; | ;దిం | ; | ; | ;గి; | ; | ;ఇ; | ;తొ, | ; | - త | ; | ;దిం | ; |
| ;గి | ; | ;ఇ; | ;తొ | ; | - త | ; | ;దిం, | ;గి | ; | ;ఇ; | ;తొ; || త

8 :- త; | ;దిం | ; | ; | ;గి, | ; | ; | ;ఇ; | ; | ;తొ | ; | ; | ; | ;తొ; |
| ; | - త; | ;దిం | ; | ; | ;గి | ; | ; | ;ఇ; | ; | ;తొ, | ; | ;తొ, | ; | -
త; | ;దిం, | ; | ;గి | ; | ; | ;ఇ; | ; | ;తొ | ; | - త; |
దిం; | ; | ;గి | ; | ;ఇ; | ; | ;తొ; | - త;దిం | ; | ;గి, | ; | ;ఇ |
| ; | ;తొ; || త

9 :- | - త | ; | ; | ; | ;దిం, | ; | ; | ;గి | ; | ; | ;ఇ; | ; | ;తొ, | ; |
| ; | ;తొ | ; | - త, | ; | ; | ;దిం | ; | ;గి | ; | ;ఇ; | ; | ;తొ |
| ; | ;తొ, | ; | - త; | ; | ;దిం | ; | ;గి | ; | ;ఇ; | ; | ;తొ | ; |
| ; | ;తొ; | - త; | ; | ;దిం, | ; | ;గి, | ; | ;ఇ; | ; | ;తొ | ; | -
త; | ;దిం | ; | ;గి, | ; | ;ఇ | ; | ;తొ; || త

98. సూత్రము $25\frac{1}{4}$

వి :- ఈ సూత్రముచే జాతి కొ. ముక్కొయి, 4కా. ముక్కొయి, 8కా. ముక్కొయి,
2కా. ముక్కొయి, 1కా. ముక్కొయి, శ్రీకృష్ణ చాలగమనమున ముక్కొయి వచ్చును.

జాతి	అప్పిన వంశం	ఉన్న అప్పినములు	పియలు
4	$4 \times 25\frac{1}{4} = 101$	3 - ;,	26
5	$5 \times 25\frac{1}{4} = 126\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{4} - ;;;;$	32
6	$6 \times 25\frac{1}{4} = 151\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - ,$	38
7	$7 \times 25\frac{1}{4} = 176\frac{3}{4}$	$3\frac{1}{4} - ;;;;\overline{;;},$	45
8	$8 \times 25\frac{1}{4} = 202$	$2 - ;$	51
9	$9 \times 25\frac{1}{4} = 227\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - ;,$ $\underline{\underline{=}}$	57

ఉదా :-

చారి 5, 4, 3, 2, 1 కాలముల ముక్కొయిలు, [తిర్శ వై కాలమున ముక్కొయి

4 :- ;, - కిటతక | కిటతక - కిటతక | కిటతక | కిటతక | కిటతక |
కిటతక | కిటతక | - కి,ట, | త,క, | కి,ట, | త,క, | కి,ట, | త,క, | - కి, |
 ట; | త;; | క;; | క;; | ట; | త;; | క;; | క;; | ట; | త;; | క;; | -
కిటతక - కిట | తక - కిటతక || త

5 :- ;;;, - తదిగిణతొం - తదిగిణ | తొం - తదిగిణతొం - తదిగిణతొం | తదిగిణతొం -
తదిగి | ణతొం - తదిగి | ణతొం - తది | గిణతొం - త | నిగిణతొం | -
త,ది, | గి,ణ, | తొం, - త, | ది,గి, | ణ,తొం, | త,ది, | గి,ణ, | తొం, -
త, | ;ది, | ;గి, | ;ణ, | ;తొం, | ; - త, | ;ది, | ;గి, | ;ణ, | ;తొం, |
; - త, | ;ది, | ;గి, | ;ణ, | ;తొం, | ; - తదిగి | ణతొం -
తదిగిణ | తొం - తదిగిణతొం || త

6 :- ; - తథీంగిణతొం - తథీంగిణతొం - తథి | .గిణతొం - తథీంగిణతొం |
తథీంగిణతొం - తథిం | ,గిణతొం - తథిం | ,గిణతొం | తథీంగి | ణతొం -
తథిం | ,గిణతొం | - త,థీం | ;గి, | ణ,తొం, | త,థీం | ;గి, | ణ,తొం, |
త,థీం | ;గి, | ణ,తొం, | - త; | థిం; | ; | గి; | ణ; | తొం;;, |
త; | థిం; | ; | గి; | ణ; | తొం;;, | త; | థిం; | ; | గి; | ణ; | తొం;;, | - తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం || త

7 :- ;;;;;, - త,దిం | ,గిణతొం - తథీంగిణతొం - తథీంగి | ణతొం - తథీంగిణతొం |
తథీంగిణతొం - త | ,దింగిణతొం - త | ,దింగి | ణతొం - త, | దీంగిణ |
తొం - త,దిం | ,గిణతొం | - త; | దిం; | గి,ణ, | తొం, - త, | దిం |
;గి, | ణ,తొం, | త; | దీం; | గి,ణ, | తొం, - త, | ; | ;దిం | ; | ;గి, |
;ణ, | ;తొం, | ; - త, | ; | ;దిం | ; | ;గి, | ;ణ, | ;తొం, | ; - త, |
; | ;దిం | ; | ;గి, | ;ణ, | ;తొం, | ; - త,దిం | ,గిణతొం - త, |
దీంగిణతొం - త | ,దీంగిణతొం || త

8 :- ; - తథింగీచాత్రోం | తథింగీచాత్రోం - తథింగీచాత్రోం | - తథింగీచాత్రోం |

తథింగీచాత్రోం | తథింగీచాత్రోం | - తథింగి | ,చాత్రోం | తథింగి | ,చాత్రోం |

తథింగి | ,చాత్రోం | - తథింగి | ; గీ | ; చా | ; తొ | , తథింగి | ; గీ | ; చా |

; తొ | - తథింగి | ; గీ | ; చా | ; తొ | - త | ; | థిం | ; | గీ | ; |

చా | ; | తొ | ; | త | ; | థిం | ; | గీ | ; | చా | ; | తొ | ; |

త | ; | థిం | ; | గీ | ; | చా | ; | తొ | ; | - తథింగీచాత్రోం | ,తొ |

తథింగి | ,చాత్రోం - తథింగి | ,గీచాత్రోం || త

9 :- ; - తద్దింగీచాత్రోం - తద్దింగి | గీచాత్రోం - తద్దింగీచాత్రోం - త | ,ద్దింగీచాత్రోం |

తద్దింగీచా | తొ | - తద్దింగీచా | ,తొ | - త | ,దిం | ,గీచా | ,తొ | - త | ,

దింగి | చాత్రోం - త | ,దిం | ,చాత్రోం | - త | ; | దిం | ; | చా | ; | తొ | -

త | ; | చిం | ; | గీ | ; | చా | ; | తొ | , త | ; | దిం | ; | చా | ; | తొ | -

త | ; | ; | చిం | ; | గీ | ; | చా | ; | తొ | ; | త | ; | చిం | ; | చా | ; | తొ | -

త | ; | ; | చిం | ; | గీ | ; | చా | ; | తొ | ; | - త | ; | ; | చిం | ; | చా | ; | తొ | -

త | ; | ; | చిం | ; | గీ | ; | చా | ; | తొ | ; | - త | ; | ; | చిం | ; | చా | ; | తొ | -

త | ; | ; | చిం | ; | గీ | ; | చా | ; | తొ | ; | - త | ; | ; | చిం | ; | చా | ; | తొ | -

త | ; | ; | చిం | ; | గీ | ; | చా | ; | తొ | ; | - త | ; | ; | చిం | ; | చా | ; | తొ | -

99. సూత్ర ము 25 $\frac{1}{2}$

వి :- ఈ సూత్రమునే బాటి 4 కా. ముక్కాయి, 8కా. ముక్కాయి, జాతి అక్షరమునకు $6+6+4+3+2+1$ అక్షరము వంటన కాపుగ తగ్గిపు వయ్యామ.

ఐరి	అక్షర నంద్య	ప్రశ్న అప్పిరములు	ప్రియులు
4	$4 \times 25\frac{1}{2} = 102$	2 - ;	26
5	$5 \times 25\frac{1}{2} = 127\frac{1}{2}$	1 - ,	32
6	$6 \times 25\frac{1}{2} = 153$	8 - ;,	39
7	$7 \times 25\frac{1}{2} = 178\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$ - ;,	45
8	$8 \times 25\frac{1}{2} = 204$	—	51
9	$9 \times 25\frac{1}{2} = 229\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$ - ;;	58

ఉదా :-

చారి 4 కా. ముక్కాయి, 3 కా. ముక్కాయి, చారి అష్టరములకు $6+5+4+3+2+1$
వంతున కాపుగ తగ్గింపు

4 :- ; - కిటతక | కిటతక - కిటతక | - కిటతక | కిటతక | కిటతక | - కి; | ; బ; |

; | త; | ;క; | ; | - కి; | ,బ; | ;త; | ;క | ; | - కి; | బ; |
త; | క; | - కి;బ | ;క; | ,క; | - కి;బ; | త;క; | - కిటతక || త

5 :- , - తదిగిణతొం - తది | గిణతొం - తదిగిణతొం | - తదిగిణ | తొం - తది |

ణతొం - తది | గిణతొం - త | ; | ,ది; | ;గి | ; | ,ణ; | ;తొం |
; | , - త; | ;ది; | ;గి | ; | ణ; | ,తొం; | - త, | ;ది, | ;గి, |
; | ,తొం, | ; - త, | ,ది; | గి;ణ | ;తొం, | , - త,ది | ,గి,ణ |
,తొం, - త | దిగిణతొం || త

6 :- ; - తథిం | ,గిణతొం - తథింగి | ణతొం - తథింగిణతొం | - తథింగి |

ణతొం - తథిం | ,గిణతొం | తథింగి | ణతొం - త, | ; | థిం; | ; |
; | గి; | ;ణ, | ; | తొం; | ; - త, | ;,థిం | ; | ; | ,గి; | ;ణ, |
,తొం | ; | - త; | ,థిం; | ; | గి; | ణ; | తొం; | - త;థిం | ; |
,గి; | ణ;తొం | ; - త, | థిం; | గి,ణ, | తొం, - తథిం | ,గిణతొం || త

7 :- ; - తద్దింగి | ణతొం - తద్దింగిణ | తొం - తద్దింగిణతొం | - తద్దింగి | గిణతొం -

త | ,దింగి | ణతొం - త, | దింగిణ | తొం - త | ; | ; | ,దిం, | ; |
; | ,గి; | ;ణ | ; | ,తొం; | ; - త | ; | ; | ,దిం, | ; | ,గి | ; |
ణ; | ,తొం; | ; - త, | ; | ;దిం | ; | గి, | ణ, | ;తొం, | ; - త, | ; |
దిం; | ;గి, | ణ; | తొం; - త | ;దిం | ; | గి | ,ణ, | తొం | , - త,దిం | ,గిణతొం || త

8 :- తథీంగీణ్ణతొం | తథీంగీణ్ణతొం | తథీంగీణ్ణతొం | - తథీంగి | , ణ్ణతొం |

తథ్యం | ,శాత్రో | తథ్యం | ,శాత్రో | - త; | ;థిం | ;| ;| ;| ;గి |
 ;| ;| ;శా | ;| ;| ;| ;తో | ;| ;| - త; | ,థిం | ;| ;| ;గి | ;| ;
 ;| ;| ;శా | ;| ;తో | ;| ;| - త; | థిం | ;| ;గి | ;| ;శా | ;| ;
 శ్రో | ;| - త; | ;గి | ;| ;శా | ;| ;తో | ;| ;తో | ;| ;గి | ;| ;శా |
 ;తో | - తథ్యం | ,శాత్రో | త

9 :- ;, - ත, දිං | , ගිණාත්‍රාං - ත, | ගිංගිණාත්‍රාං - ත | , දිංගිණාත්‍රාං | -

100. సాతము 25 $\frac{3}{4}$

ವಿ :- ಈ ಸೂತ್ರಮುಚ್ಚೆ ೯. ಕಾಲಂ ಮುಕ್ತಾಯಿ, ಬಾಗಿ ಅಹಿರಮನಕು ವಿವ ಕಾಲಮನ
೭+೫ ಅಹಿರಮು ಹಂತನ ಶಾಸ್ತ್ರಗ ತರಿಂಪು, ಶ್ರಿಶಗಮನ ಮುಕ್ತಾಯಿ ವಚ್ಚುನು.

භාං	ඡේර පෙනුයි	ලේස් ඡේරමුව	ලියලු
4	$4 \times 25\frac{3}{4} = 103$	1 - ,	26
5	$5 \times 25\frac{3}{4} = 128\frac{3}{4}$	$\underline{9\frac{1}{4}} - ; ; ; ; ; ;$	33
6	$6 \times 25\frac{3}{4} = 154\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ; \underline{\underline{;}}$	39
7	$7 \times 25\frac{3}{4} = 180\frac{1}{2}$	$8\frac{1}{2} - ; ; ; ; ; ;$	46
8	$8 \times 25\frac{3}{4} = 206$	$2 - ; \underline{\underline{;}}$	52
9	$9 \times 25\frac{3}{4} = 231\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - ,$ =	58

ପ୍ରଦା :-

९ కా. ముక్కాయి, १ కాలమున 9+7+5 కాపుగ తగింపు, త్రిశ్రావమన ముక్కాయి

6 :- - தழிங்கல்லோ - தழிங்கி | எல்லோ - தழிங்கல்லோ - த, | ; | ; ,நீ |
 ; ; | ; ; | ; ; | ,நீ; | ; ; | ; ; | ; ,எ, | ; ; | ; ; | ; ,எல்லோ | ; ; | ; ; | - த, |
 ; ; ,நீ | ; ; | ; ; | ,நீ; | ; ; | ; ; | ; ,எ, | ; ,எல்லோ | ; ; | ; - த, | ; ,நீ |
 ; ; | ; ; | ,நீ; | ; ; | ; ; | ; ,எ, | ; ,எல்லோ | ; ; | - தழிங் | ரிங்கல்லோ | தழிங் | ரிங்கல்லோ |
 தழிங் | ரிங்கல்லோ || த

7 ;;;, - త | ,దింగతోం - తదీంగతోం - త,దిం | ,గంతోం - త; | ; |
;; | ;,దిం | ; | ; | ; | ; | ;,గి; | ; | ;ఎ, | ; | ;తోం | ; | ; |
త; | ; | ; | ;దిం | ; | ; | ; | ;,గి; | ; | ;ఎ | ; | ;తోం, | ; | ; | -
త; | ; | ;దిం | ; | ; | ;,గి; | ;ఎ, | ;తోం | ; | ; | - త,దిం |
,గం | తోం - త, | దింగి | గతోం - త | ,దిం | గంతోం || త

101. సాత ము 26

వి :- ఈ సూక్తముచే జాతి అష్టరమునకు $6+5+4+3+2+1$ అష్టరము వంటున కావుగ తగ్గింపు, విన్యాస ముక్కాయి వచ్చును.

ಜಾತಿ	ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪ್ರಸ್ತಾವಿತಮಾಡಿ	ಕ್ರಿಯೆಯ
4	$4 \times 26 = 104$	_____	26
5	$5 \times 26 = 130$	2 - ;	33
6	$6 \times 26 = 156$	_____	39
7	$7 \times 26 = 182$	2 - ;	46
8	$8 \times 26 = 208$	_____	52
9	$9 \times 26 = 234$	2 - ;	59

三

ಇಲ್ಲಿ $6+5+4+3+2+1 = 21$ ತಗಿಂಷು, ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತೊಯ್ದು

4 :— ఈ; | ;టు; | ; | తు; | ;కు; | ; | - ఈ; | ;టు; | ;కు; | ;కు; | ; | - ఈ; |
టు; | తు; | కు; | - ఈ;టు | ;కు; | ;కు; | - ఈ;టు; | తు;కు; | - ఈటుతుక | -
స్టుతుక | తు; | స్టుతుక | తు; | స్టుతుక || త

5 :— ; - త, | ; | ది; | ;గ, | ; | ఎ; | ;తొ; | ; | - త; | ,ది; | ;గ, | ;
;ఎ | ; | తొ; | , - త; | ,ది; | ;గ; | ,ఎ; | ,తొ; | , - త; |
ది;గ | ;ఎ, | ,తొ; | - త,ది; | గ,ఎ, | తొ; - తది | గఎతొ -
త | దిగిణతొ | త; | , - తది | ఎతొ - త, | ; - త | దిగిణతొ || త

6 :— త; | ;ఫిం | ; | ; | ;గ, | ; | ఎ; | ;తొ; | ; | - త,, | ,ఫిం, | ; |
;గ | ; | ఎ; | ,తొ; | ; - త, | ;ఫిం | ; | ;గ, | ;గ, | ;తొ; | ; -
త, | ,ఫిం, | ;గ | ;ఎ, | ,తొ; | - త,ఫిం | ;గ, | ఎ,తొ; | -
తఫింగి | ఎతొ - తఫిం | .గఎతొ | త; | - తఫి | ఎఎతొ |
త; | ,తఫి | ,గఎతొ || త

7 :— ; - త, | ; | ; | ;దీం | ; | ; | ;గ, | ; | ఎ; | ;తొ; | , - త; |
; | ;దీం | ; | ; | ;గ; | ,ఎ; | ;తొ; | ; - త | .. . - . | ; |
; ;గ | ;ఎ | ;తొ; | , - త | ; | ;దీం, | ;గ | ;ఎ, | ;తొ; | - త; |
దీం, | గ,ఎ, | తొ; - త, | దీంగి | తొ - త.ఎం | , - . | ; |
; - త | ,దీంగి | ఎతొ - త, | ; | , - త,దిం | , - . | ; |

8 :— అ; | ;ఫిం | ; | ; | ;గ | ; | ; | ;క్క | ; | ; | ;తొ; | ; | ; | ;గ, |
;ఫిం, | ; | ;గ | ; | ; | ;క్క; | ;క్క, | ; | ;తొ; | ; | - త; | ,ఫిం |
; ; | ;క్క; | ;క్క, | ; | ;తొ; | ; - త,ఫిం | ;గ; | ;గ, | ;క్క, | ; |
;క్క, | - త,ఫిం | ;గ; | ;క్క, | ;తొ; | - తఫింగి | ,క్కతొ - తఫింగి |
;క్కత | ; | . క్కఫింగి | ,క్కతొ | త; | ; | తఫింగి | ,క్కతొ || త

9 . . . . . | ;దీం | ; | ; | ;గ | ; | ; | ;క్క | ; | ; | ;క్క, | ; | ;తొ; |
; | - త; | ; | ;దీం | ; | ; | ;గ; | ; | ;క్క | ; | ;క్క, | ; | ;తొ; | ; - త; |
; ; | ; | ;దీం, | ; | ;గ; | ; | ;క్క, | ; | ;క్క, | ; | ;తొ; | ; - త; | ; దీం; | ;గ; | ;
తొ; - త, | ;దీంగి | క్కతొ - త | ;దీంగి | ,క్కతొ | త; | ; | -
త,దిం | ;గ; | ;తొ - త, | ; | - త | ;దీంగి | ,క్కతొ | త

102. సూత్రము $26\frac{1}{4}$

ని :— ఈ సూత్రముచే అవురమునకు $8+1\frac{1}{4}+2\frac{1}{4}$ అవురము వంతున కాపుగ త్రిక్రికాలము, ముక్కాయిగ త్రికాలము - అనగ జాతి 1 వ కాలమున ముక్కాయి - 2 వ కాలమున ముక్కాయి - వి వ కాలమున ముక్కాయి వచ్చును.

జాతి	అక్షర నంధ్య	ప్రోసె అక్షరములు	త్రియలు
4	$4 \times 26\frac{1}{4} = 105$	3 - ;,	27
5	$5 \times 26\frac{1}{4} = 131\frac{1}{2}$	$\frac{2}{3} - ;,$	33
6	$6 \times 26\frac{1}{4} = 157\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - \overline{;},;$	40
7	$7 \times 26\frac{1}{4} = 183\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - ,$	46
8	$8 \times 26\frac{1}{4} = 210$	$2 - \overline{;}$	53
9	$9 \times 26\frac{1}{4} = 236\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2} - \overline{;};; ;;;;$	60

ఓ దా :—

జాతి అవురమునకు $8+1\frac{1}{4}+2\frac{1}{4}$ X త్రిక్రికాలము, ముక్కాయిగ త్రికాలము

4 :— ;, - క, | ;,టు;, | ;త;:, | క;:, - క, | ,ట;త;క | ; - క;ట;త;క; | - క; |
ట;, | త;, | క;, | - క;, | ట;, | త;, | క;, | - క;, | ట;, | త;, | క;, | -
క;,ట, | త;క, | - క,ట, | త;క, | - క,ట, | త;క, | - కటతక | కటతక | కటతక | క

5 :— ;, - త;:;:;:;ది | ;:;:;:;గి; | ;:;:;ఎ;:;:; | ;,తొం;:;:;:; - త | ;,ది;:;గి; |
,ఎ;:;తొం;:; - త; | ది;:;గి;ఎ;తొం; - త | ;,ది | ;,గి | ;,ఎ | ;,తొం | ;, -
త | ;,ది | ;,గి | ;,ఎ | ;,తొం | ;, - త | ;,ది | ;,గి | ;,ఎ | ;,తొం | ;, -
త | ;,ది,గి | ;,ఎ,తొం | ;, - త,ది | ;,గి,ఎ | ;,తొం, - త | ;,ది,గి |
,ఎ,తొం | ;, - తది | ;,తొం - తది | ;,గితొం - త | ;,దిగితొం | ;,త

6 :- ;;, - ፩; | ;, ተዕወ; | ;;;, የ | ;, መ; | ;, ተመዕወ; | , - ቤትዕወ; | ;አጠቃ; | ተመዕወ; -

త;ధీం;;గి | ;ఎ;త్తొ; - తు, | ;ధీం | ; | ;గి, | ;ఎ, | ;త్తొ, | ; -

త, | ;థిం | ;| ;గి, | ;ఇ, | ;తొ, | ; - త, | ;థిం | ;| ;గి, | ;ఇ, | ;
 ;తొ, | ; - త, | థిం; | గి,ఇ, | తొ, - త, | థిం; | గి,ఇ, | తొ, -
 త, | థిం; | గి,ఇ, | తొ, - తథిం | ,గింతొ | తథింగి | ఇతొ | -
 తథిం | ,గింతొ || త

8 := ; - ፩;; | ;፩o;; | ;;;፩ | ;;;; | ;፩r;; | ;;;፩o, | ; - ፩;፩o | ;;;፩, |

;;,॥;;, | ,తొ०; - త,థి०;;, | ,గీ०;;,కొ०;తొ०; | - త,; | థి०; | ; | గీ०; |
;; | కా०; | ; | తొ०; | - త,; | థి०; | ; | గీ०; | ; | కా०; | ; | తొ०; | - త,థి०
తొ०; | - త,; | థి०; | ; | గీ०; | ; | కా०; | ; | తొ०; | - త,థి० | ; | గీ० | ; | కా०
;గీ० | ; | కా० | ;తొ०; | త,థి० | ;గీ० | ;కా० | ;తొ०; | త,థి० | ;గీ० | ;కా०
తొ०; | - త,థి०గీ० | ;కథి०గీ० | ;కాతొ० | ;తథి०గీ० | ;కాతొ० ||

9 := ;;;;;;;, - 6 | ;;;;;;; | ;;;,०;;, | ;;;;;;;,८ | ;;;;;;; | ;;;,८;;,

103. సూత్రము $26\frac{1}{2}$

వి :— ఈ సూత్రముచే 4కా. ముక్కాయి, జాతి అష్టరమునకు $7+6+5+4+3$ అష్టరమువంతున కాపుగ తగ్గింపు వచ్చున.

జాతి	అవర నంబు	త్రిసే అవరములు	క్రియలు
4	$4 \times 26\frac{1}{2} = 106$	2 - ;	27
5	$5 \times 26\frac{1}{2} = 132\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2} - ;;;;$	34
6	$6 \times 26\frac{1}{2} = 159$	1 - ,	40
7	$7 \times 26\frac{1}{2} = 185\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - ;;$	47
8	$8 \times 26\frac{1}{2} = 212$	—	53
9	$9 \times 26\frac{1}{2} = 238\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ;;$	60

టెద్దా :—

4కా. ముక్కాయి, జాతి $7+6+5+4+3$ అష్టరమువంతున కాపుగ తగ్గింపు

4 :— ; - కీటత్రిక | కీటత్రిక - కీటత్రిక | - కి; | ; ; ట | ; త; | ; ; | ,క; | ; ; | -
 కి; | ; ట, | ; | త; | ; క, | ; | - కి; | ,ట; | ; త, | ,క | ; | -
 కి; | ట; | త; | క; | - కి; ట | ; త, | ,క; || త

5 :— ; ; ; - త | దిగిణాతొ - తదిగిణ | తొ - తదిగిణాతొ - త | ; | ; ది, | ; |
 ,గ; | ; | ణ; | ; ,తొ | ; | ; - త, | ; | ది; | ;గ, | ; | ణ | ; | తొ; | , - త; | ,ది; |
 ,గ; | ,ణ; | ,తొ; | , - త; | - ది; | ;గ, | ,తొ; | త

6 :- , - తథీంగిణతోం | తథీంగిణతోం - తథిం | ,గిణతోం - త, | ;; | ,థీం, | ;; |
; | ;;గి | ;; | ;ఇ, | ;; | ,తోం; | ;; | - తః, | ;థీం | ;; | ;గి, |
; | ;ఇ, | ,తోం, | ;; | - త,, | ,థీం, | ;;గి | ;; | ఇ, | ,తోం; | ; -
త, | ;థీం | ;; | ;గి, | ;ఇ, | ;తోం, | ; - త, | ,థీం, | ;;గి | ;ఇ, | ,తోం; || త

7 :- ;, - త,దిం | ,గిణతోం - తద్దీం | గిణతోం - తద్దీంగి | ఇతోం - త; | ;; |
; | ;;దిం | ;; | ;; | .గి | ;; | ఇ, | ;;తోం | ;, | ; - త, | ;; |
; | ;దీం | ;; | ;; | ;గి, | ;; | ఇ, | ;;తోం, | ;; | - తః, | ;; |
;దీం | ;; | ;; | ;గి, | ;; | ఇ, | ;;తోం, | ;; - త | ;; | ;దిం | ;;గి | ;; |
;ఇ, | ;;తోం | ;, | - త | ;; | ;దీం, | ;;గి | ;ఇ, | ;,తోం; || త

8 :- తథీంగిణతోం | తథీంగిణతోం | తథీంగిణతోం | - త; | ;,నీ | ;; | ;; | ;; |
,గి, | ;; | ;; | ;;ఇ | ;; | ;; | ,తోం; | ;; | - తః, | ;థీం | ;; | ;; |
;గి | ;; | ;; | ;;ఇ | ;; | ;; | ,తోం; | ;; | - తః, | ,థీం, | ;; |
;గి | ;; | ;; | ;;ఇ, | ;; | ;;తోం | ;; | - తః, | థీం; | ;; | ;గి; | ;; |
ఇ, | ;; | ;;తోం; | - త;థీం | ;; | ,గి, | ;;ఇ | ;; | ,తోం; || త

9 :- ;, - తద్దీంగి | ,ఇతోం - తద్దీం | గితోం - త,చిం | ,గితోం -
త | ;; | ;; | ;; | ;,దీం, | ;; | ;; | ;గి | ;; | ;; | ,ఇ, | ;; | ;; |
;,తోం | ;; | ; - త, | ;; | ;; | ;దీం | ;; | ;గి | ;; | ;; | ;ఇ, |
;; | ;; | ;;తోం, | ;; | - తః, | ;; | ;దీం | ;; | ;గి | ;; | ;; | ;ఇ, |
;; | ;; | ;;తోం; | , - త; | ;; | ;దీం, | ;; | ,గి, | ;; | ,ఇ, | ;; | ,తోం |
,తోం; | , - తః | ;;దిం | ;; | ;గి, | ;;ఇ, | ;;తోం | ;;తోం; || త

104. సాతవు 26 $\frac{3}{4}$

వి :- ఈ సూక్తముచే బాటి అక్కరమునకు $9+4\frac{1}{4}+2\frac{1}{4}$ అక్కరమువంతున కాపుగ నండీర్ప్రతికాలము, బాటి1కా.1సారి, 2కా. 2సార్లు, 3కా. 3సార్లు వచ్చును.

జాతి	అవ్వక సంఖ్య	తేసు అవ్వరములు	తేసులు
4	$4 \times 26\frac{3}{4} = 107$	1 - ,	27
5	$5 \times 26\frac{3}{4} = 133\frac{3}{4}$	$2\frac{1}{4} - ;;;;$, <u><u><u><u><u></u></u></u></u></u>	34
6	$6 \times 26\frac{3}{4} = 160\frac{1}{4}$	$3\frac{1}{4} - ;;;,$	41
7	$7 \times 26\frac{3}{4} = 187\frac{1}{4}$	$4 - ;,$ <u><u><u><u><u></u></u></u></u></u>	47
8	$8 \times 26\frac{3}{4} = 214$	$2 - ;$ <u><u><u><u><u></u></u></u></u></u>	54
9	$9 \times 26\frac{3}{4} = 240\frac{3}{4}$	$3\frac{1}{4} - ;;;;;,$ <u><u><u><u><u></u></u></u></u></u>	61

କେବଳ :-

ఓరి అవురుసకు $9+4\frac{1}{2}+2\frac{1}{4}X$ సంక్లిష్టము, 1కా. 1పాఠ, 2కా. 2పాఠ, 3కా. 3పాఠ

୬ :- ୩୩୩, - ତ୍ରୀ | ୩୩୩୩୩ | ୩୩୩୩, ଦି | ୩୩୩୩୩ | ୩୩୩୩୩ | ,ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ | ୩୩୩୩ |
 ୩୩୩୩୩ | ୩୩୩୩୩ | ୩୩୩, ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ | ୩୩୩୩ | ୩୩୩, - ତ୍ରୀ | ୩୩୩୩, ଦି |
 ୩୩୩୩୩ | ,ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ | ୩୩୩୩୩ | ୩୩୩, ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ | ୩୩୩, - ତ୍ରୀ | ଦିଃଶ୍ରୀ |
 ୩୩୩୩୩ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ | ୩୩ - ତ୍ରୀ | ଦିଃଶ୍ରୀ | ,ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ | ,ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ | - ତ୍ରୀ, ଦି |
 ,ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ | ,ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ, - ତ୍ରୀ | ଦିଃଶ୍ରୀ | ,ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ | , - ତ୍ରୀଦିଃଶ୍ରୀ | ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ - ତ୍ରୀଦିଃଶ୍ରୀ |
 ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ - ତ୍ରୀ | ଦିଃଶ୍ରୀଶ୍ରୀ || ତ୍ରୀ

6 :- ;;;, - த | ;;; | ;;;, ,தீங், | ;;; | ;;; | ;;; | ;;; | ;;;,ஈ; | ;;;,ஏ |
 ;;; | ;;; | ;;;,தீங்; | ;;; | ;, - த;; | ;;தீங் | ;;; | ;;;ஈ, | ;;;,ஏ |
 ;;; | தீங்; | , - த;;தீங், | ;;;,ஈ, | ;;;ஏ;தீங் | ;;; -
 த, | ;தீங் | ; | ;ஈ, | ;ஏ, | ;தீங், | ; - த, | தீங்; | ஈ,ஏ, | தீங், -
 த, | தீங்; | ஈ,ஏ, | தீங், - ததிபு | ,கீங்தீங் | ததிபு | கீங்தீங் -
 ததிபு | ,கீங்தீங் || த

105. సూతము 27

వి :— ఈ సూక్తముచే ముక్కాయిగ త్రికాలము, అనగ భాషి 1 వ కాలమున ముక్కాయి, 2 వ కాలమున ముక్కాయి, 3 వ కాలమున ముక్కాయి అనిఅర్థము త్రిక్రిక్రికమునమున ముక్కాయి, త్రిక్రిక్రిక్రికమున ముక్కాయి వచ్చును.

ఇండి	అక్షర వంటగు	కేవల అక్షరములు	కియులు
4	$4 \times 27 = 108$	— —	27
5	$5 \times 27 = 135$	1 - ,	34
6	$6 \times 27 = 162$	2 - ;	41
7	$7 \times 27 = 189$	3 - ;,	48
8	$8 \times 27 = 216$	— —	54
9	$9 \times 27 = 243$	1 - ,	61

యదా :—

ముక్కాయిగు ఉచాలము, త్రిప్రముక్కాయి, | ३. షై. ముక్కాయి

4 :— శ; | లు; | త; | క; | శ; | లు; | త; | క; | శ; | లు; | త; | క; | శ;
త, లు; | త, క, | శ, లు; | త, క, | శ, లు; | త, క, | - కిటతక | కిటతక |
 కిటతక | - కిటతక | క - కిట | కక - కి | టతక | - కిటతక - కిట | తక -
 కిటతక || త

5 :— , - త; | , ది; | , గి; | , లా; | , తొం; | , త; | , ది; | , గి; | , లా; | , తొం; |
 , త; | , ది; | , గి; | , లా; | , తొం; | , - త, ది | , గి, లా | , తొం, - త |
 , ది, గి | , లా, తొం | , - త, ది | , గి, లా | , తొం, - త | దిగిణతొం | తదిగిణ |
 తొం - తదిగి | ణతొం - త, ది | , గి, లా, తొం | , ..త, ది, గి | , లా, తొం, -
 త | , ది, గి, లా | , తొం, - తదిగి | ణతొం - తదిగిణ | తొం - తదిగిణతొం || త

6 :— ; - త, | ; థిం | ; ; | ; గి, | ; లా, | ; తొం, | ; - త, | ; థీం | ; ; | ; గి, | ; లా, |
 ; తొం, | ; - త, | ; థిం | ; ; | ; గి, | ; లా, | ; తొం, | ; - త, | ; థిం |
 గి, లా, | తొం, - త, | ; థిం | ; గి, లా, | తొం, - త, | ; థిం | ; గి, లా, | తొం, -
 తథిం | . గిణతొం | తథింగి | ణతొం - తథిం | , గిణతొం | -
 తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం | తథిం | గిణతొం | -
 తథింగిణతొం | తథింగిణతొం | తథింగిణతొం || త

7 :— ; - త | ; ; | ; , దిం | ; ; | ; గి | ; లా | ; , తొం | ; - శ | ; ; | ; , దిం | ; ; |
 ; ; గి | ; లా | ; , తొం | ; , - త | ; ; | ; , దిం | ; ; | ; శ | ; , లా | ; , తొం |
 ; , - త | ; , దిం | ; గి | , లా, తొం | , - శ | ; , దిం | , గి, లా | , తొం, -
 త | ; , దిం | ; గి | , లా, తొం | , - శ, దిం | , గిణతొం | తథిం | గిణతొం -
 త | , దింగి | ణతొం - శ | , దింగి | , లా, తొం | , - శ | ; , దిం, |
 , గి, లా, తొం | , - త; , దిం | ; గి, లా | , తొం, - శ, దిం | , గిణతొం - త, |
 దింగిణతొం - త | , దింగిణతొం || త

9 :- , - త; | ; | ,దీం, | ; | ,గీ, | ; | ,ఎ, | ; | ,తొ; | , - త; | ; |
 ,దీం, | ; | ,గీ, | ; | ,ఎ, | ; | ,తొ; | , - త; | ; | ,దీం, | ; |
 ,గీ, | ; | ,ఎ, | ; | ,తొ; | , - త; | ,దీం, | ,గీ, | ,ఎ, | ,తొ, -
 త | ; | ,దిం | ; | ,గి | ; | ,ఎ | ; | ,తొ | , - త; | ,దీం, | ,గీ, | ,ఎ, | ,తొ, -
 త | ,దీంగి | ,ఎతొ | తద్దిం | గీఎ | తొ - త,దిం | ,గిఎ | ,తొ -
 త; | ,దీంగి | ; | ,ఎ, | ,తొ, - త; | ,దింగి | ; | ,ఎ, | ,తొ, -
 త; | ,దీంగి | ; | ,ఎ, | ,తొ, - త,దిం | ,గీఎతొ | తద్దింగి | ఎతొ -
 త,దిం | ,గీఎతొ | త

106. సూతము 27 $\frac{1}{4}$

రి: - ఈస్కూల్తముచే బాధిఅవురమునకు $8+1\frac{1}{2}+\frac{3}{4}$ అవురమునంతున కావుగ (ఉత్తర ఉత్తరము, బాధిఅవురమునకు $7+6+5+4$ అవురమునంతున కావుగ తగింపు వచ్చును.

సంగతి	అప్పిల నంబర్	క్రెడిట్ అప్పిలు	క్రెడిట్ ముద్దు
4	$4 \times 27\frac{1}{4} = 109$	8 - ;;;	28
5	$5 \times 27\frac{1}{4} = 136\frac{1}{4}$	34 - ;;;;;;;;	38
6	$6 \times 27\frac{1}{4} = 163\frac{1}{2}$	1 - ,	41
7	$7 \times 27\frac{1}{4} = 190\frac{1}{4}$	14 - ;,	48
8	$8 \times 27\frac{1}{4} = 218$	2 - ;	55
9	$9 \times 27\frac{1}{4} = 245\frac{1}{4}$	24 - ;;;;;;	62

४८:-

జాతి $3+1\frac{1}{2}+\frac{3}{4}X$ త్రిక్లాపము, $7+6+5+4 X$ తగ్గింపు

6 :- , -ଶ୍ରୀଧିନୀ | ; ; ; ; | ; ,ଶ୍ରୀ; | ,ଶ୍ରୀ; ,ଶ୍ରୀ ୦ ୧ ; ; , -ଶ୍ରୀ; | ଶ୍ରୀ; ,ଶ୍ରୀ; | ,ଶ୍ରୀ; ,ଶ୍ରୀ ୦; -ଶ୍ରୀ, | ,ଶ୍ରୀ
; ; ,ଶ୍ରୀ; ,ଶ୍ରୀ ୦; | -ଶ୍ରୀ, | ; ,ଶ୍ରୀ | ; ; | ; ,ଶ୍ରୀ; | ; ,ଶ୍ରୀ; | ; ,ଶ୍ରୀ ୦ | ; ; | -ଶ୍ରୀ, | ; ,ଶ୍ରୀ | ; ; |
ଶ୍ରୀ; | ; ; | ଶ୍ରୀ; | ; ; | ଶ୍ରୀ; | ; ; | ଶ୍ରୀ; | ; ; | ଶ୍ରୀ ୦; | ; -ଶ୍ରୀ, | ; ,ଶ୍ରୀ | ; ; |
; ; | ; ,ଶ୍ରୀ; | ; ,ଶ୍ରୀ; | ; ,ଶ୍ରୀ ୦ | ; ; | -ଶ୍ରୀ, | ; ,ଶ୍ରୀ; | ; ; | ଶ୍ରୀ; | ; ,ଶ୍ରୀ ୦; | ; ,ଶ୍ରୀ ୦; | ; ,ଶ୍ରୀ

7 :- ;,-త;;;; | ;;;;;;,దొ | ;;;;;; | ;,స;;;,తొ | ;;;, - త;; |
 ;, దొ;;;, | ,స;,,స;,,తొ | ;,-త;;,దొ;;గ | ;స;తొ-త, | ; | ; |
 ; | దొ | ; | ; | ;గ, | ; | ,స; | ; | ; | తొ | ; | ; | - త | ; | ; |
 ;,దొ | ; | ; | ;గ, | ; | ,స; | ; | ; | తొ | ; | ; | - త | ; | ; |
 ;,గ | ; | ; | ;గ, | ; | ; | ,స; | ; | ; | తొ | ; | ; | - త | ; | ; |
 ;,గ | ; | ; | ;గ, | ; | ; | ,స; | ; | ; | తొ | ; | ; | - త | ; | ; |

107. సాత ము $27\frac{1}{2}$

ఏ :— ఈ సూత్రముచే ४కా. ముక్కాయి, నిశ్చబ్ద నివ్యాసముక్కాయి, జాతి అష్టరమునకు $6+5+4+8+2+1$ అష్టరము వంతున కాంగుల్గతింపు వచ్చును.

గమనిక :— గీత్యబడ కొన్స్యూన్ ముక్కాయి అనగముండజాతి అవరములను కావుచేసి, సశబ్ది వాని, తింగి ఆపుచేసి, సశబ్దముని, మరల ఆపుచేయుట. ఇందు 2 సశబ్దములు, 3 నిశ్చయములు వచ్చును.

ಜಾತಿ	ಅವೀಕ ಸಂಖ್ಯೆ	ಕೆನ್ನೆ ಅವೀಕರಣೆಯ	ಪ್ರಿಯುಲ್
4	$4 \times 27\frac{1}{2} = 110$	2 - ;	28
5	$5 \times 27\frac{1}{2} = 137\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2} - ; ;$	35
6	$6 \times 27\frac{1}{2} = 165$	3 - ;	42
7	$7 \times 27\frac{1}{2} = 192\frac{1}{2}$	$8\frac{1}{2} - ; ; ;$	49
8	$8 \times 27\frac{1}{2} = 220$	—	55
9	$9 \times 27\frac{1}{2} = 247\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} - ;$	62

ఉదా : -

4కా. ముక్కాయి, నిర్వ్యబ్ల విన్యాసముక్కాయి, $6+5+4+8+2+1 \times 7$ గింపు

4 :- ; - కిబతక | కిబతక | కిబతక | - త;; | కిబతకక | త;; | కిబతక | త;; | -
కి;; | ;ట, | ;;; | త;; | ;క, | ;;; | - క;; | ,ట; | ;క, | ;క | ;;; | -
కి;; | ట;; | త;; | ఈ;; | - కి;ట | ;త, | ;క; | - క,ట, | ;క,క | - కి;క | ;

5 :- ;;; - తదిగి | ఇత్తొం - తదిగిఇత్తొం - త | దిగిఇత్తొం - త, | ;,త | దిగిఇత్తొం |
త;; | , - తదిగి | ఇత్తొం - త, | ;, - త | ;;; | ;,ది; | ;,గ | ;;; |
,ఱ; | ;,తొం | ;;; | , - త; | ;,ది, | ;,గ | ;;; | ఱ; | ,తొం; | ; -
త, | ;,ది, | ;,గ, | ;,ఱ, | ;,తొం, | ; - త, | ,ది; | గ;ఱ | ;,తొం, | , -
త,ది | ,గ,ఱ | ,తొం, - త | దిగిఇత్తొం | త

6 :- ;, - తథిం | ,గింతొం - తథింగి | ఇత్తొం - తథింగిఇత్తొం | - త;; | ; -
తథిం | ,గింతొం | త;; | ; - తథిం | ,గింతొం | త;; | ; - త, | ;;; |
థిం; | ;;; | గి; | ;ఱ, | ;,ఱ, | ;;; | తొం;; | ; - త, | ;,థిం | ;;; | ,గి; |
ఱ, | ;,తొం | ;;; | - త;; | థిం; | ;;; | గి; | ;ఱ, | ;,ఱ, | ;,తొం;; | - త;థిం |
; | ,గ; | ఱ;తొం | ; - త, | థిం; | గి;గ, | ;గ,గ, | ;తొం, - తథిం | ,గింతొం | త

7 :- ;;;, - త | ,దీంగిఇత్తొం - త, | దీంగిఇత్తొం - త,దిం | ,గింతొం - త, |
; | , - త,దిం | ,గింతొం | త;; | ;, - త | ,దీంగి | ఇత్తొం - త, |
; | , - త; | ;;; | ,దీం | ;;; | ;,గి; | ;,ఱ, | ;;; | ,తొం; | ;, -
త | ;;; | ;,దీం, | ;;; | ;,గి | ;;; | ఱ; | ,తొం; | ; - త, | ;;; |
దీం | ;;; | ;,గి; | ;ఱ, | ;,ఱ, | ;,తొం, | ; - త, | ;;; | దీం; | ;,గి, | ;,ఱ, | ;,తొం; -
త | ;,దిం | ;,గి | ;,ఱ,తొం | , - త,దిం | ,గింతొం | త

108. సాత ము 27 $\frac{3}{4}$

వి :— ఈ సూత్రముచే కీకా, ముక్కాయి, ముక్కాయిగ ప్రికాలము - అనగ ! వక్కాలమున ముక్కాయి - ఓ వ కాలమున ముక్కాయి - ఓ వ కాలమున ముక్కాయి, ప్రిక్క గమమున ముక్కాయి, ప్రిక్క పెక్కాలమున ముక్కాయి వచ్చున్నాము.

ಕ್ರ.ಂ	ಅವೀಕ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪ್ರೋಟೆಕ್ಟ್‌ಮ್ಯಾಲ್	ತಿಱಬೆ
4	$4 \times 27\frac{1}{4} = 111$	1 - ,	28
5	$5 \times 27\frac{3}{4} = 138\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{4} - ; ; ;$	35
6	$6 \times 27\frac{1}{4} = 166\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2} - ; ; ;$	42
7	$7 \times 27\frac{3}{4} = 194\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{4} - ; ; ; ;$	49
8	$8 \times 27\frac{1}{4} = 222$	2 - ;	56
9	$9 \times 27\frac{3}{4} = 249\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{4} - ; ; ; ; ;$	63

ఉదా :-

౬కా. ముక్కాయి, ముక్కాయిగ్ త్రికాలము, త్రిక్రించునమున ముక్కాయి, త్రి. పై. ముక్కాయి

५ :- , - కిటతక - కిటతక - కిటతత | - కి; | టు; | తు; | కు; | కి; | టు; |
తు; | కు; | కి; | టు; | తు; | కు; | -కి, టు; | తు, కు; | కి, టు; | తు, కు; |
కి, టు; | తు, కు; | - కిటతక | కిటతక | కిటతక | - కిటత | క - కిట |
తక - కి | టతక | - కిటతక - కిట | తక - కిటతక || త

६ :- ;,-తదిగిణతొం-తదిగిణతొం-త | దిగిణతొం - త; | ,ది; | ,గి; | ,ఎ; | ,తొం; | , -
త; | ,ది; | ,గి; | ,ఎ; | ,తొం; | , -త; | ,ది; | ,గి; | ,ఎ; | ,తొం; | , -
త,ది | ,గి,ఎ | ,తొం,-త | ,ది,గి | ,ఎ,తొం | , -త,ది | ,గి,ఎ | ,తొం, -
త | దిగిణతొం | తదిగిణ | తొం-తదిగి | ఎతొం - త,ది | ,గి,ఎ,తొం | , -
త,ది,గి | ,ఎ,తొం, - త | ,ది,గి,ఎ | ,తొం, - తదిగి | ఎతొం -
తదిగిణ | తొం - తదిగిణతొం || త

६ :- ;,- తథీంగిణతొం - తథీంగి | ణతొం - తథీంగిణతొం - త, | ;థీం | ; | ;గి, | ;ఎ, |
;తొం, | ; -త, | ;థీం | ; | ;గి, | ;ఎ, | ;తొం, | ; -త, | ;థీం | ; | ;గి, |
;ఎ, | ;తొం, | ; -త, | ;థీం; | గి,ఎ, | తొం, - త, | ;థీం; | గి,ఎ, | తొం,-
త, | ;థీం; | గి,ఎ, | తొం, - తథీం | ,గిణతొం | తథీంగి | ణతొం -
తథీం | ,గిణతొం | - తథీం | గిణతొం | తథీం | గిణతొం | తథీం |
గిణతొం | - తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం | తథీంగిణతొం || త

7 :- ;;;, - తద్దింగిణత్తొ - త, | దీంగిణత్తొ - తద్దింగిణత్తొ - త | ;; | ;,దిం | ;; | ;,గి |
 ;,ఎ | ;,త్తొ - త | ;,దిం | ;; | ;,గి | ;,ఎ | ;,త్తొ - త | ;,దిం | ;,గి | ;,ఎ,త్తొ - త | ;
 ;,దిం | ;; | ;,గి | ;,ఎ | ;,త్తొ - త | ;,దిం | ;,గి | ;,ఎ,త్తొ - త | ;,దీం | ;,గి | ;,ఎ | ,త్తొ -
 త | ;,దీం | ;,గి | ;,ఎ | ,త్తొ - త | ;,దిం | ;,గి | ;,ఎ,త్తొ - త | ;,దిం | ;,గి | ;,ఎ,త్తొ -
 త | ;,దీం | ;,గి | ;,ఎ,త్తొ - త | ;,దిం | ;,గి | ;,ఎ | ,త్తొ - త | ;,దిం | ;,గి | ;,ఎ,త్తొ -
 త | ;,దీం | ;,గి | ;,ఎ,త్తొ - త | ;,దిం | ;,గి | ;,ఎ | ,త్తొ - త | ;,దిం | ;,గి | ;,ఎ,త్తొ -
 గిణత్తొ - త, | దీంగిణత్తొ - త | , దీంగి | ;,ఎ,త్తొ - త; | ,దీం; | ;,ఎ,త్తొ -
 త | ;,దీం | ;,గి | ;,ఎ,త్తొ - త | ;,దిం | ;,గి | ;,ఎ | ,త్తొ - త | ;,దిం | ;,గి | ;,ఎ,త్తొ -
 గిణత్తొ - త, | దీంగిణత్తొ - త | , దీంగి | ;,ఎత్తొ - త | ;,దీంగి | ;,ఎ,త్తొ - త

8 :- ; - తథీంగిణత్తొ | తథీంగిణత్తొ - తథీంగిణత్తొ - త; | థీం; | ; | థీ; | ; |
 థా; | ; | త్తొ; | - త; | థీం; | ; | థీ; | ; | థా; | ; | త్తొ; | -
 త; | థీం; | ; | థీ; | ; | థా; | ; | త్తొ; | - త,థీం | ; | థీ; | ; | థా |
 ;త్తొ, | - త,థీం | ; | థీ; | ; | థా | ;త్తొ, | - త,థీం | ; | థీ; | ; | థా | ;త్తొ, | -
 తథీంగి | ;,థాత్తొ | తథీంగి | ;,థాత్తొ | తథీంగి | ;,థాత్తొ | - తథీం |
 గిఱ | ;త్తొ - త | థీంగి | ;,థా | ;త్తొ - తథీం | ; | థీ | ;,థాత్తొ | -
 తథీంగి | ;,త్తొ - తథీంగి | ;,థాత్తొ - తథీం | ; | గిణత్తొ - త

9 :- ;;;, - తద్దింగి | ;,త్తొ - తద్దింగిణత్తొ - తద్దింగి | ;,థాత్తొ - త; | ; | ;,దీం | ; |
 ;,గి | ; | ; | ;,థా, | ; | ; | ;,త్తొ; | ;, - త; | ; | ;,దీం, | ; | ;,గి | ; | ; | ;,థా, | ; |
 ;,త్తొ; | ;, - త; | ; | ;,దీం, | ; | ;,గి | ; | ; | ;,థా, | ;,త్తొ, | - త | ;,దిం | ;,గి | ;,థా |
 ;,త్తొ | ;, - త; | ;,దీం, | ;,గి | ;,థా, | ;,త్తొ, | - త | ;,దీంగి | ;,థాత్తొ |
 తద్దిం | ; | గిఱ | ;,త్తొ - త,దిం | ; | గిఱ | ;,త్తొ - త; | ;,దీంగి | ;,థా, |
 ;,త్తొ, | - త; | ;,దీంగి | ;,థా, | ;,త్తొ, | - త; | ;,దీంగి | ;,థా, | ;,త్తొ, | -
 త,దిం | ; | గిణత్తొ | తద్దింగి | ;,థాత్తొ - త,దిం | ; | గిణత్తొ | ;,థా, | ;,త్తొ,

అనుబంధము

వివరము :— ఈ అనుబంధములో 1 గతిశేషహాతి ఏకవారము, 2 గతిశేష ముక్కాయి కి. గతిశేష త్రికాలము ఈ మూడు ప్రకరణములకు ప్రతిషాతి 5 గమనము లలో ఒకే సూత్రముచే క్రియల సంఖ్యను తెలిసికొనుటకుగాను వివరశోదావారణములు సూచింపబలుచున్నవి. మతియు, ఏకిలో ఆజాతి త్రికాలమునకు ఒకే సూత్రముచే గుణించిన అప్పర సంఖ్య వచ్చుకుగాను గట్టితము చేయబడి, వివరశోదావారణములు వివరింపబలుచు, సోదావారణముగ ఖండజాతి 5 గతిశేషములలో క్రియావిభాగము పై(ప్రకరణములకు వెలువరింప బటుచున్నదని తెలియునది.

గమనిక :— ఏకాతినైనను ఒకపరాయాయమునటకు, (ముక్కాయిగ) ముమ్మారనుటకు, త్రికాల మునుటకు, ఏకిలో ఆజాతి త్రికాలమునటకు ఒకే సూత్రముచే తెక్కఁచేయబడినదని గ్రహించునది.

1. గతిశేషహాతి ఏకవారము

వి :— జాతి అష్టర సంఖ్యను గమన సంఖ్యచే భాగించిన ఆ గమనము సందర్భ క్రియల సంఖ్య వచ్చును.

ఏకవారణాతి గతిశేష క్రియల

పథకము

సాతి రూపము	ప్రతిష్ఠాతి	చ	త్రి	పి	ఫం	సం
		గతి క్రియల				
తద్దిగిణతొం	5	1 $\frac{1}{4}$	1 $\frac{2}{3}$	5 $\frac{5}{7}$	1	5 $\frac{5}{9}$
తథీఁగిణతొం	6	1 $\frac{1}{3}$	2	6 $\frac{6}{7}$	1 $\frac{1}{5}$	6 $\frac{6}{9}$
తద్దింగిణతొం	7	1 $\frac{1}{4}$	2 $\frac{1}{3}$	1	1 $\frac{2}{5}$	7 $\frac{7}{9}$
తథీఁగిణతొం	8	2	2 $\frac{2}{3}$	1 $\frac{1}{7}$	1 $\frac{1}{5}$	8 $\frac{8}{9}$
తద్దింగిణతొం	9	2 $\frac{1}{4}$	3	1 $\frac{2}{7}$	1 $\frac{1}{5}$	1

ఉదాహరణము

- చక్కరశ్రగమనము :— ;, - త | దిగిణతొం || త
 ప్రిశ్రగమనము :— , - తది | గిణతొం || త
 మిశ్రగమనము :— ; - తదిగిణతొం || త
 ఖండగమనము :— తదిగిణతొం || త
 సంకీర్ణగమనము :— ;; - తదిగిణతొం || త

2. గతిభేద ముక్కొయి

వి :— జాతి అమరసంఖ్యను కిచే గుటించి - గమనసంఖ్యచే భాగించిన గతిభేద ముక్కొయి క్రియల సంఖ్య వచ్చును.

ముక్కొయి గతిభేద క్రియల

పథకము

జాతి రూపము			వ	ప్ర	మి	ఖం	నం
	క్రియల	క్రియల					
తదిగిణతొం	5	15	3 $\frac{1}{4}$	5	2 $\frac{1}{4}$	3	1 $\frac{1}{4}$
తథీంగిణతొం	6	18	4 $\frac{1}{2}$	6	2 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$	2
తదీంగిణతొం	7	21	5 $\frac{1}{2}$	7	3	4 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{3}{4}$
తథీంగిణతొం	8	24	6	8	3 $\frac{3}{4}$	4 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{5}{8}$
తదీంగిణతొం	9	27	6 $\frac{3}{4}$	9	3 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$	3

ఉదా :—

- చక్కరశ్రగమనము :— , - తదిగి | ఇతొం - తది | గిణతొం - త | దిగిణతొం || త
 ప్రిశ్రగమనము :— తదిగి | ఇతొం - త | దిగిణ | తొం - తది | గిణతొం || త
 మిశ్రగమనము :— ;; - త | దిగిణతొం - తదిగి | ఇతొం - తదిగిణతొం || త
 ఖండగమనము :— తదిగిణతొం | తదిగిణతొం | తదిగిణతొం || త
 సంకీర్ణగమనము :— ;, - తదిగిణతొం - త | దిగిణతొం - తదిగిణతొం || త

3. గతిభేద ప్రికాలము

వి :— ఏ జాతినైనను ప్రికాలము చేయుటకు జాతి అవురముల సంబ్యున్ 7 చే గుణించి, గమనసంఖ్యచే థాగించిన ఆగమనము వంపలి ప్రికాల కేయులసంఖ్య వచ్చును.

ప్రికాల గతిభేద ప్రీయల

ప ధ క ము

జాత రూపము	ప ఫోన్ ర ష్ట	ప ఫోన్ ర ష్ట	ప ఫోన్ ర ష్ట	చ		ర		మ		ఖ		న	
				గర కియల	గర కియల	గర కియల	గర కియల	గర కియల	గర కియల	గర కియల	గర కియల	గర కియల	
తదిగిణతొం	5	35	8 $\frac{1}{4}$	11 $\frac{1}{2}$	5	7	8 $\frac{1}{2}$	5	7	8 $\frac{1}{2}$	5	7	8 $\frac{1}{2}$
తథింగిణతొం	6	42	10 $\frac{1}{2}$	14	6	8 $\frac{2}{3}$	9 $\frac{1}{2}$	6	8 $\frac{2}{3}$	9 $\frac{1}{2}$	6	8 $\frac{2}{3}$	9 $\frac{1}{2}$
తెదీంగిణతొం	7	49	12 $\frac{1}{4}$	16 $\frac{1}{2}$	7	9 $\frac{1}{2}$	10 $\frac{1}{2}$	7	9 $\frac{1}{2}$	10 $\frac{1}{2}$	7	9 $\frac{1}{2}$	10 $\frac{1}{2}$
తథింగీణతొం	8	56	14	18 $\frac{2}{3}$	8	10 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{1}{2}$	8	10 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{1}{2}$	8	10 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{1}{2}$
తెదీంగీణతొం	9	63	15 $\frac{1}{4}$	21	9	12 $\frac{1}{2}$	15 $\frac{1}{2}$	9	12 $\frac{1}{2}$	15 $\frac{1}{2}$	9	12 $\frac{1}{2}$	15 $\frac{1}{2}$

ఉచ్చా :—

చతుర్ప్రక్రగమనము :— , - త; | ,ది; | ,గి; | ,ణ; | ,తొం; | , - త,ది | ,గి,ణ | ,తొం, - త | దిగిణతొం || త

ప్రత్యక్రగమనము :— , - త, | ;ది | ; | గి; | ,ణ, | ;తొం | ;, | - త,ది | ,గి, | ణ,తొం | , - తది | గిణతొం || త

మిక్రగమనము :— త;ది; | ,గి;ణ, | ;తొం; , - త | ,దిగి;ణ, | తొం, - తదిగిణతొం | త

థిండగమనము :— త; ,ది । ;,గి, । ;శ్రీ; । ,త్రిం; , । - త,ది,గి । ,శ,త్రిం०, । -
తదింగత్రిం ॥ త

నాట్కేర్ గమనము :— , - త్త;ద్ది; , | గి;ం;ల్లిం | ; , - త్త,ద్ది,రి, | ం,ల్లింc, - త్తద్దింల్లిం || త

4. ఏగతిలో అజ్ఞాతి తీకాలము

ವಿ :- ಹಾಗೆ ಅಹಮ ಸಂಖ್ಯನು ವರಮುಂದೇ (ಅನಗ ಆ ಸಂಖ್ಯನು ಆ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ಷೇತ್ರಿಕ), ಶ್ರಿಕಾಲಸಂಖ್ಯೆ (7) ಚೆ ಗುಡೊಂಬಿನಚ್ಚೆ ಏಕ್ತಿಲ್ ಆಜಾತಿ ಶ್ರಿಕಾಲ ಅಹಮರಮುಲ ಸಂಖ್ಯೆ ವರ್ಣನು. ಹಟ್ಟಿಯು, ಸ್ವದಾಪಾರಣಾಂಶ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆ ಒಕ್ಕೊಂಟೆಗೆ ರೆಟ್ಟೀಂಪುಗ್ಗ ತಿ ಗಮನ ಮುಗ್ಗೆ ಮಾರ್ಪಾರಿಸಿದ್ದಾಗು ವಿವೇಂಷಬಡಿನದನಿ ತೆಲಿಯ ನಗ್ಗನು.

సూత్రము :-	అవ్వరము	క్రేసెన్‌అప్పిల్ ములు	క్రియా
5. ఫండ్జా-రి	$5 \times 5 = 25; 25 \times 7 = 175$	5	18
6. లిక్రజా-రి	$6 \times 6 = 36; 36 \times 7 = 252$	—	21
7. బుళ్జా-రి	$7 \times 7 = 49; 49 \times 7 = 343$	7	25
8. చతుర్భుజా-రి:-	$8 \times 8 = 64; 64 \times 7 = 448$	—	28
9. సంకీర్ణజా-రి	$9 \times 9 = 81; 81 \times 7 = 567$	9	32

ପ୍ରିଦ୍ବା :-

6. అండ్రాద
ap. X. 10 } :- ;, - త;; | ;;; | ;,ది;; | ;; ;;; | ;,గ;; | ;;; | ;,ఉ;; |
} ;;; | ;,తో;; | ;;; | ;, -
త;; | ;,ది;; | ;,గ;; | ;,ఎ;; | ;,తో;; | ;, -
త;; | ది;;ప;; | ఏ;;తో;; | త

6. ప్రతిజ్ఞాతి   } :— త; ; ; ; ; , | ; ; ; ; ; | థీ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; | ఖ; ; ; ; ; , |
ఖ. X. 12   } ; ; ; ; ; | ఐ; ; ; ; ; , | ; ; ; ; ; | తొ; ; ; ; ; , | ; ; ; ; ; | -
త; ; ; ; ; , | థీ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; | ఖ; ; ; ; ; , | ఐ; ; ; ; ; , | తొ; ; ; ; ; , | -
త; ; ; , థీ; ; ; | ; ; ; ఐ; ; ; , | ఆ; ; ; ; , | తొ; ; ; ; ; , | త

7. ప్రతిజ్ఞాతి   } :— ; ; ; , - త; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; , దీం; ; ; | ; ; ; ; ; ; |
వ. X. 14   } ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; , ఖ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; , ఆ; ; ; | ; ; ; ; ; |
; ; ; , తొ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; , -
త; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; , వీం; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; , ఖ; ; ; | ; ; ; , ఆ; ; ; |
; ; ; , తొ; ; ; | ; ; ; , -
త; ; ; | ; ; ; , దీం; ; | ; ; ; , ఖ; ; ; | ఆ; ; ; తొ; ; ; , || త

8. చతుర్శ్రజ్ఞాతి   } :— త; ; ; ; ; ; , | ; ; ; ; ; ; | థీ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; |
చ. X. 16   } ఖీ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; | ఆ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; |
; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; | తొ; ; ; ; ; ; , | ; ; ; ; ; ; | -
త; ; ; ; ; ; , | థీ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; | ఖీ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; |
ఆ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; | తొ; ; ; ; ; ; , | -
త; ; ; , థీ; ; ; | ; ; ; ఐ; ; ; | ; ; ; ఆ; ; ; | ; ; ; తొ; ; ; , || త

9. సంకీర్తణాతి   } :— ; ; ; , - త; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; , దీం; ; ; |
స. 0. X. 18   } ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; , ఖ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; |
; ; ; ; ; ; | ; ; ; , ఆ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; |
; ; ; , తొ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; , -
త; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; , దీం; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; , ఖ; ; ; | ; ; ; ; ; |
; ; ; , ఆ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; , తొ; ; ; | ; ; ; , -
త; ; ; | ; ; ; , దీం; ; ; | ; ; ; , ఖ; ; ; | ; ; ; , ఆ; ; ; | ; ; ; , తొ; ; ; , || త

వరుస క్రియలు గల తాళములకు ముక్కాయి

వి :- దిగువ వివరింపదగు 10, 9, 8, 7, 6 గల వరుస క్రియల తాళములకు వివిధభాషి రూపథేదములలో ముక్కాయిగ అనుటకుగాను ఒకే సూత్రముచే గణితము చేయుపడ్డతిని సూచింపబడుచున్నది.

1. మిక్రోర్యుంపెతాళమునకు 10 క్రియలు, 2. ఖండత్రిపుట తాళమునకు 9 క్రియలు,
3. చతుర్శత్రిపుట (అది) తాళమునకు 8 క్రియలు, 4. త్రిశత్రిపుట తాళమునకు 7 క్రియలు,
5. చతుర్శత్రే రూపకతాళమునకు 6 క్రియలని తెలియదగును.

ఏతాళమునకు ఎన్నిక్రియలుగలవో అన్నిక్రియల సంఖ్యను మొగటడంచి, దీనికి రెండుసంఖ్యలక్రింద అంకెనవేసి, ఆ అంకైక్రింద అంకెను వేయుటాను. అనగ పైనచెప్ప బడిన ప్రతితాశసంఖ్య తగ్గింపుసంఖ్యలకు జతులను నిర్ణయించుకొని ప్రతితగ్గింపును 4 అక్క రముల వంతున కాపుతో ముక్కాయిగాలను, పైతగ్గింపునందు చివరసంఖ్యగల జాతిని తీకాల మనిసచో ప్రతితాళమున 4 ఆప్యతములకు సమగ్రమా సమమగును.

మజియు, ఏగిలో ఆజాతి మొదలుగా పైనిర్ణయముగల ముక్కాయిని లైక్స్-వంపకము చేసినవో ఆదితాళమున ఏదు గతిథేదములలో ఒకే ఆప్యతమునకు సమగ్రమా సమమగును. ఈగతిథేదముక్కాయి 16 వ సూత్ర (పకరణమునందు సోదాహరణము చూడదగును.

గమనిక : - ఇందు మూడుముక్కాయిలు, ఒక త్రిక్రికాలముగలదు. ముక్కాయికి 8 సూత్రము
 8 : రాఖలకు సూత్రము 9. (గానిఇందు వివిధ అష్టరసంఖ్యలుగలమూడు
 క (పతిముక్కాయిని 3 చే గుణింపదగును.) తీకాలమునకు
 ను ~ ~ ~ X 3X3=9;9+7=16. తాళక్రియల సంఖ్యను 16 సూత్ర
 ముచే గుణకము చేసినవో ముక్కాయిలప్పరసంఖ్య వచ్చును. మజియు, ఆది
 తాళమున గతిథేద ఆజాతిసంఖ్యను 16 చే గుణించినవో ముక్కాయి అష్టర
 సంఖ్య తెలీయదగును.

మూడు ముక్కాయిలమధ్య 9 కాపులకు శిరి అష్టవులుగ గహించునది.

ఆదితాళమున ఉదాహరణము : -

'ముక్కాయి విధానము'

తుతాళమునకు క్రియలు 8 కి జతి : - తథింగీలాలొం - తాంతాం (ఓ సార్లు)

పై అంకెక రెండుసంఖ్యలక్కింద 6 కి జతి : - తథింగీలాలొం - తాంతాం (ఓ సార్లు)

అసంఖ్యకింద 5 కి జతి : - తథింగీలాలొం - తాంతాం (ఓ సార్లు)

చివరజాతి 5 క్రికాలము : - త;;, - ది;;, - గి;;, - ఎ;;, - లొం;;,

త, - ది, - గి, - ఎ, - లొం,

తదిగీలాలొం || త

సూత్రము : - $8+6+5=19$; $19 \times 8 = 57$.

ముక్కాయి అష్టవులు : - 57

కాపుఅష్టవులు : - 86

ఖండజాతి క్రికాలఅష్టవులు : - 85

$8 \times 16 = \underline{\underline{128}}$

పంచతాళ ప్రకరణ ముక్కాయి

* వధకము

నెం.	తాళము	తాళ క్రియలు	జతి తగింపు నంఖ్య			మూడు ముక్కా యల నంఖ్య	కాపు అష్ట వులు	తగింపు చివరజాతి క్రికాల అష్టవులు	ముక్కాయి మొత్తం అష్టవులు	ముక్కాయి క్రియలు
			1	2	3					
1	మిక్రర్ఫూంపె	10	10	8	7	75	86	49	160	40
2	ఖండక్రిప్పుల	9	9	7	6	66	86	42	144	36
3	చ. క్రిప్పుల	8	8	6	5	57	86	35	128	32
4	త్రిక్రిప్పుల	7	7	5	4	48	86	28	112	28
5	చ. రూపకం	6	6	4	3	39	86	21	96	24

1. విశ్రాంపి	తాళము	10	గ్రియలకు	కిటక్క తథీంగిణతొం
2. ఖండత్రిప్రథ	,,	9	,,	తథీంగిణతొం
3. చతుర్శ్రీత్రిప్రథ	,,	8	,,	తథీంగిణతొం
4. త్రిత్రీత్రిప్రథ	,,	7	,,	తథీంగిణతొం
5. చతుర్శ్రీత్రహావక	,,	6	,,	తథీంగిణతొం

ముఖ్య సూత్ర ములు

మొదటివిధము :—

ని :— పదేససే వాచుకగల 5, 6, 7, 8, 9 గ్రియలగల తాళములకు పరి బోన్కు ద్రుతకాల (రెట్టింపు) నాభ్యలకు అనగ 10, 12, 14, 16, 18 గల సూత్రములలో వివరింప బదుచున్నదగు 1. త్రిత్రీత్రహావక తాళమునకు 5 గ్రియలు, 2. చతుర్శ్రీత్రహావక తాళమునకు 6 గ్రియలు, 3. త్రిత్రీత్రిప్రథ తాళమునకు 7 గ్రియలు, 4. చతుర్శ్రీత్రిప్రథ(అది)తాళమునకు 8 గ్రియలు, 5. ఖండత్రిప్రథ తాళమునకు 9 గ్రియలలో సౌదాహరణమున్ క్రియావిభాగము గ్రహించడగను.

మజియు, పై తాళములలో ఏగిలో ఆజాతి ఒకే ఆవృతములో దిగువసూచింప బడె ముక్కాయిలు ప్రతితాళమున నమగ్రహ నమతుగను.

గమనిక :— గంథమునందరి పై సూత్రముల వకున అనుక్రమణికలో సూచింపబడి యున్నను, ఇందువ్రతితాళమునందు క్రియావిభాగములో చదువులకు సులభ గ్రావ్యముగుని వివరించితి.

తాళగ్రియల నంభ్యకు రెట్టింపు నంభ్యగల సూత్రములకు ముక్కాయినూ ములు సూచింపబదుచున్నవి.

తాళపండక ముక్కొయి

వథకము

తాళ లైయలు	తాళము	హర్షము	ముక్కొయి వివరము	విగత ఆసామి ముక్కొయి అక్షరములు				
				చ. గ.	త్రి. గ.	మి. గ.	ఖం. గ.	సం. గ.
5	త్రిక్రహాపకము	10	ముక్కొయి, త్రికాలము	40	60	70	50	90
6	చతుర్త్రిక్రహాపకము	12	త్రికాలము, విన్యాస ముక్కొయి	48	72	84	60	108
7	త్రిక్రపిష్ట	14	చ. ముక్కొయి, త్రికాలము, { త్రిక్ర } ముక్కొయి }	56	84	98	70	126
8	చతుర్త్రపిష్ట ఆది	16	ముక్కొయి, త్రికాలము, 3.2.1	64	96	112	80	144
9	బండక్రిష్ట	18	త్రికాలము, శారి 1 చ. 1 సారి } " 2 చ. 2 సార్ } " 3 చ. 3 సార్ }	72	108	126	90	162

ఉదాహరణము :—

1. త్రిక్రణతి రూపకమున :— ముక్కొయి, త్రికాలము

చ. X. 4 :— కీటతక కీటతక — కీటతక

కీ, | ట,త, - క, కీట - తక కీటతక || త

త్రి. X. 6 :— తథీంగిణతొం తథీంగిణతొం — తథీంగిణతొం

త,థీ | ;గి,ణ - ,తొం, తథీం - గిణతొం తథీంగిణతొం || త

సి. X. 7 :— తద్దింగిణతొం తద్దింగిణతొం — తద్దింగిణతొం

త;;; | ,ద్దిం;;గి,ణ - ;,తొం;, త;ద్దిం, - ,గి,ణ,తొం, తద్దింగిణతొం || త

అం. X. 5 :— తదిగిణతొం తదిగిణతొం ~ తదిగిణతొం

త;;,ది | ;,గి;:,ఇ; - ,తొం;,, త,ది,గి - ,ఇ,తొం, తదిగిణతొం || త

సం. X. 6 :— క్రీ క్రతొం జ్ఞీంగీణతొం - త్జీంగీణతొం

త;;,;,,ది | ;,;,,గి;:,ఇ; - ;,తొం;,, త,ది;గి - ;,ఇ;తొం, త్జీంగీణతొం || త

2. చం. రక్తజాతి హాపకమున :— త్రికౌలము, విన్యాసముక్కొయి

చ. X. 4 :— కి,ట, - త,క, | కిటతక - కిటతక

కిటతక - త;;, కిటతక - త;;, కిటతక || త

అం. X. 6 :— త,థీ; - గి,ఇ,తొం, | తథీంగిణతొం - తథీంగిణతొం

తథీంగిణతొం - త;;, తథీంగిణతొం - త;;, తథీంగిణతొం || త

సం. X. 7 :— త;;,ది; - ,గి,ఇ,తొం, | త్జీంగిణతొం - త్జీంగిణతొం

త్జీంగిణతొం - త;;, త్జీంగిణతొం - త;;, త్జీంగిణతొం || త

అం. X. 5 :— త,ది,గి - ,ఇ,తొం, | తదిగిణతొం - తదిగిణతొం

తదిగిణతొం - త. దివిగిణతొం - త;;, తదిగిణతొం || త

సం. X. 9 :— క;;,ది;గి - ;,ఇ;తొం, | త్జీంగీణతొం - త్జీంగీణతొం

త్జీంగీణతొం - త;;, త్జీంగీణతొం - త;;, త్జీంగీణతొం || త

3. త్రిక్రైణతి త్రిపుట తాళమున :— చ. ముక్కొయి, త్రికౌలము, త్రిక్రముక్కొయి

చ. X. 4 :— కిటతక కిటతక - కిటతక

కి, - ట,త, | క,కిట - తక కిటతక -

కిటతక కిట - తక కిటతక || త

ప్ర. X. 6 :— తథీంగిణతొం తథీంగిణతొం — తథీంగిణతొం
 త,థ - ;,రి,ఱ | ,తొం, తథీం — గిణతొం తథీంగిణతొం —
 తథీంగిణతొం తథీం — గిణతొం తథీంగిణతొం || త

మ. X. 7 :— తదీంగిణతొం తదీంగిణతొం — తదీంగిణతొం
 త;;; - .దీ,,గి; ~ | ;,తొం, త;;,దీం, - ,గి,ఱ,తొం, తదీంగిణతొం —
 త,,దీ;గి,ఱ,తొం, త,,దీం, - ,గి,ఱ,తొం, త,,దీ;గి,ఱ,తొం, || త

ఖ. X. 5 :— తదిగిణతొం తదిగిణతొం — సదిగిణతొం
 త;;,చ - .,గి,,ఱ, | ,తొం; త,ది,గి - ,ఱ,తొం, తదిగిణతొం —
 త,ది,గి,ఱ,తొం, త,ది,గి - ,ఱ,తొం, త,ది,గి,ఱ,తొం, || త

స. X. 9 :— తదీంగిణతొం తదీంగిణతొం — తదీంగిణతొం
 త;;;,ది - .,గి;,,ఱ, | ;,తొం; స,,ది,,గి - ,ఱ,తొం, తదీంగిణతొం
 త;;,దీ;గి;ఱ,తొం, త;;,దీం,గి - ,ఱ,తొం, త,,దీ;గి;ఱ;తొం, || త

4. అదితాశమున :— ముక్కాయ, త్రికాలము, 3-2-1

చ. X. 4 :— కిటతకి కిటతక — కిటతక
 కి, - ల,త, - క, కిట | తక కిటతక —
 కి,ల;త, - ,క; కి,ల, - త,క, కిటతక || త

ప్ర. X. 6 :— తథీంగిణతొం తథీంగిణతొం — తథీంగిణతొం
 త,థ - ;,గి,ఱ - ,తొం, తథీం | గిణతొం తథీంగిణతొం —
 త;థ;,,గి; - ఱ;తొం; త,థ; - ఱ,ఱ,తొం, తథీంగిణతొం || త

మ. X. 7 :— తదీంగిణతొం తదీంగిణతొం — తదీంగిణతొం
 త;;; - ,దీ;,,గి;ఱ - ;,తొం; త;;,దీం, | ,గి,ఱ,తొం, తదీంగిణతొం —
 త;;,ది;,,గి; - ,ఱ;తొం; త;ది; - ,గి,ఱ,తొం, తదీంగిణతొం || త

ఫం. X. ६ :- తదిగిణతొం తదిగిణతొం - తదిగిణతొం

త;ది - ;,గి;ఇ; - ,తొం; త;ది,గి | ,ఇ,తొం, తదిగిణతొం -

త;ది;గి;ఇ; - ;తొం; త;ది,గి - ,ఇ,తొం, తదిగిణతొం || త

ఫం. X. ७ :- తద్దింగిణతొం తద్దింగిణతొం - తద్దింగిణతొం

త;జ;ది - ;జ;గి;జ;ఇ; - ;జ;తొం; త;ది;గి | ;,ఇ;తొం, తద్దింగిణతొం -

త;జ;ది;గి;జ; - ;ఇ;జ;తొం; త;ది;గి - ;,ఇ;తొం, తద్దింగిణతొం || త

రీ. ఖండకారి త్రిపుట్టశాషమున :-

త్రికౌలము, శాత 1 కా. 1 సోరి, 2 కా. 2 సార్లు, 3 కా. 3 సార్లు

ఫ. X. ४ :- కి,ట, - త,క, - కిటతక - కిటతక

కి, - ట,త, | క, కిట - తక కిల - తక కిబతక - కిబతక కిబతక || త

(భ. X. ६ :- త,థిం; - గి,ఇ,తొం, - తథింగిణతొం తథింగిణతొం

త,థి - ;,గి,ఇ | ,తొం, తథిం - గిణతొం తథిం - గిణతొం

తథింగిణతొం - తథింగిణతొం తథింగిణతొం || త

ఫం. X. 7 :- త;జ;జిం;; - ;గి;ఇ;తొం;;, - త;జిం;గి;ఇ;తొం;, - తద్దింగిణతొం

త;జ; - ,జిం;;గి;ఇ | ;,తొం;;, త;జిం, - ,గి;ఇ;తొం,

త;జిం, - ,గి;ఇ;తొం;

తద్దింగిణతొం - తద్దింగిణతొం తద్దింగిణతొం || త

ఫం. X. ८ :- త,ది,గి - ,ఇ,తొం, - తదిగిణతొం - తదిగిణతొం

త;ది - ;,గి;ఇ; | ,తొం; త;ది,గి - ,ఇ,తొం, త;ది,గి - ,ఇ,తొం,

తదిగిణతొం - తదిగిణతొం తదిగిణతొం || త

సం. X. 9 :— త; ; దీం; గి - ; , రా; త్రో, - తద్దింగీణాత్రో - తద్దింగీణాత్రో

త; ; ; , ది - ; ; ; , గి ; ; ; , ఙా ; | ; ; , త్రో ; ,

త; ; దీం; గి - ; , రా; త్రో, త; ; దీం; గి | ; , రా; త్రో,

తద్దింగీణాత్రో - తద్దింగీణాత్రో తద్దింగీణాత్రో | త

ము ఖ్వ్ స్వాత్ర ము లు

రెండవవిధము :—

వి :— 5, 6, 7, 8, 9 సంఖ్యలుగల అయిమహాతుల సమ సంఖ్యలకు ముక్కాయి స్వాత్రములు గ్రంథానుక్రమానికాలో స్వాచించినప్పటికి — ఇందుప్రతిశాతి అక్షరసంఖ్యలనగ కి, 6, 7, 8, 9 క్రియలుగల తాళములలో ఒకే ఆవృతమునకు ఏగిలించి ఆశాతి ముక్కాయిలు సమగ్రమౌ సమమునకు క్రియా విభాగములలో చేర్కానబహుచున్నది.

తాళపంచక ముక్కాయి

పథకము

తాళ క్రియలు	తాళము	క్రి త్రై	ముక్కాయి వివరము	విగిలో ఆశాతి ముక్కాయి అక్షరములు				
				చ. గ.	ప. గ.	మి. గ.	ఫం. గ.	నం. గ.
5	తిగ్రహాతకము	5	వ. ముక్కాయి & ప్ర. సై. ముక్కాయి	20	30	35	25	45
6	చతుర్గ్రహాతకము	6	ప్ర. ఒగమనకాల, పైకాలముక్కాయిలు	24	36	42	30	56
7	తిగ్రప్రతిపుట	7	వ. ముక్కాయి & త్రిగ్రముక్కాయి	28	42	49	35	63
8	చతుర్గ్రత్రిపుటాది	8	ప్ర. 3, 2, 1 & ప్ర. సై. ముక్కాయి	32	48	56	40	72
9	ఫంట్రిపుట	9	పైకాలము & ప్ర. సై. ముక్కాయి	36	54	63	45	81

ఉదాహరణము :—

1. త్రిక్రయాపకతాళమునః— చతుర్శ్రముక్కొయి & త్రిక్రపైకాల ముక్కొయి

చ. X. 4 :— చ :— కిటతక - కిటతక | కిటతక -

త్రి. వై :— కిటతక కిట - తక కిటతక || త

ఖ. X. 5 :— చ :— తదిగిణతోం - తదిగిణతోం | తదిగిణతోం -

త్రి. వై :— త,ది,గి,ణ,తోం, త,ది,గి - ,ణ,తోం, త,ది,గి,ణ,తోం, || త

త్రి. X. 6 :— చ :— తథీంగిణతోం - తథీంగిణతోం | తథీంగిణతోం -

త్రి. వై :— త,థీం;గి,ణ,తోం, త,థీం; - గి,ణ,తోం, త,థీం;గి,ణ,తోం, || త

ఖ. X. 7 :— చ :— తద్దీంగిణతోం - తద్దీంగిణతోం | తద్దీంగిణతోం -

త్రి. వై :— త;దీం;గి,ణ,తోం, త;దీం, - ,గి,ణ,తోం, త;దీం;గి,ణ,తోం, || త

చ. X. 8 :— చ :— తథీంగీణతోం - తథీంగీణతోం | తథీంగీణతోం -

త్రి. వై :— తథీంగీణతోం తథీంగి - ,ణతోం తథీంగీణతోం || త

ఖ. X. 9 :— చ :— తద్దీంగీణతోం - తద్దీంగీణతోం | తద్దీంగీణతోం -

త్రి. వై :— త;దీం;గీ,ణ;తోం, త;దీం;గి - ;,ణ;తోం, త;దీం;గీ;ణ;తోం, || త

2. చతుర్శ్ర రూపకతాళమునః— త్రిక్రగమన కాల, పైకాల ముక్కొయిలు

చ. X. 4 :— త్రి :— కిట - క కిట | తక క - టతక -

త్రి. వై :— కిటతక కిట - తక కిటతక || త

ఖ. X. 5 :— త్రి :— త;ది;గి;ణ;-తోం;త;ది;గి;ణ;తోం;త;ది;-గి;ణ;తోం; -

త్రి. వై :— త,ది,గి,ణ,తోం, త,ది,గి - ,ణ,తోం, త,ది,గి,ణ,తోం, || త

ప్రి. X. 6 :— ప్రి :— త,థిం;గి,ణ - ,తొం, త,థిం; | గి,ణ,తొం, త,థిం;గి,ణ,తొం, -

ప్రి. వై :— తథింగిణతొం తథిం - గిణతొం తథింగిణతొం || త

ప్రి. X. 7 :— ప్రి :— త;;;,,దీం;;గి;;ణ - ,తొం;, త;;,,వీవ;; | ;గి,,ణ;;,తొం,,
త;; - ,దీం;;గి;;ణ,,తొం,, -

ప్రి. వై :— త;;,దీం;గి,ణ,తొం, త;;,దీం, - ,గి,ణ,తొం, త;;,దీం;గి ణ,తొం, || త

చ. X. 8 :— ప్రి :— తథింంణ - ,తొం తథింగి | ,ణతొం తథం - ,గిణతొం -

ప్రి. వై :— తథింగిణతొం తథింగి - ,ణతొం తథింగిణతొం || ॥

సం. X. 9 :— ప్రి :— త;;;,,దీం;;,గీ;;;ణ, - ;,తొం;, త;;,,దీం;;,గీ |
,,గా;;,తొం,, త;;,,దిం - ;,గీ;;,గీ;;,ణ;;,తొం;,

ప్రి. వై :— త;;,దీం;గి;ణ,తొం, త;;,వీం;గి - ;,గా;తొం, -
త;;,దీం;గి;ణ,తొం, || త

శి. త్రిక్రత్రిషుల తాళమును.— చతుర్భ్రముక్కొఱు & త్రిక్రముక్కొఱు

చ. X. 4 :— చ :— కిటకశ - కిటకశ - కిటకశ |

ప్రి :— కిటక - క కిట | క కి - టకశ | క

ఖం. X. 5 :— చ :— తదిగిణతొం - తదిగిణతొం - తదిగిణతొం |

ప్రి :— త;;,ది;;గి;;ణ - ,తొం;, త;;,ది;;గి, | ;ణ;;,తొం;;,
త;;,ది - ;,గి;;ణ;;,తొం;;, || త

క్రి. X. 6 :— చ :— తథీంగిణతొం - తథీంగిణతొం - తథీంగిణతొం |

త్రి :— త,థీం;గి,ణ - ,తొం, త,థీం; | గి,ణ,తొం,
త,థీం - ;గి,ణ,తొం, || త

చి. X. 7 :— చ :— తదీంగిణతొం - తదీంగిణతొం - తదీంగిణతొర |

త్రి :— త,;;,దీం;;గి,;;ణ - ,;తొం;,, త,;;,దీం;; | ;గి,;;ణ,;తొం;,,
త,;;, - ,దీం;;గి,;;ణ,;తొం;,, || త

చ. X. 8 :— చ :— తథీంగీణతొం - తథీంగీణతొం - తథీంగీణతొం |

త్రి :— తథీ.గీణ - ,తొం తథీంగి | ,ణతొం తథీం - ,గీణతొం || త

సం. X. 9 :— చ :— తదీంగీణతొం - తదీంగీణతొం - తదీంగీణతొం |

త్రి :— త,;;,దీం;;గీ,;;ణ, - ;,తొం,, త,;;,దీం;;గీ |

;,ణ,;;తొం;,, త,;;,దీం - ;,గీ,;గీ,;ణ,;;తొం;,, || త

4. చతుర్భవల్లివుట (అది) శామున.— జాతి 3, 2, 1 ఏ ల్రి. వై. ముక్కొయి

చ. X. 4 :— 3 :— కిట - ;త, - ,క; -

2 :— కి,ట, | త,క, -

1 :— కిటతక |

ల్రి. వై — కిటతక కిట - తక కిటతక || త

ఫం. X. 5 :— 3 :— త;ది, - ,గి,ణ - ;తొం; -

2 :— త,ది,గి | ,ణ,తొం, -

1 :— తదిగిణతొం |

ల్రి. వై :— త,ది,గి,ణ,తొం, త,ది,గి - ,ణ,తొం, త,ది,గి ణ,తొం, || త

అ ను బంధ ము

(శ)

X. 6 :— 3 :— త;థిం, - ;గి; - ఇ;తొం; -

2 :— త,థిం; | గి,ఇ,తొం, -

1 :— తథింగిణతొం |

(శ). పై :— తథింగిణతొం తథిం - గిణతొం తథింగిణతొం || త

మ. X. 7 :— 3 :— త;థిం - ;గి, - ,ఇ;తొం; -

2 :— త;దీం, | ,గి,ఇ,తొం, -

1 :— తదీంగిణతొం |

(శ). పై :— త;దీంగి,ఇ,తొం, త;దీం, - ,గి,ఇ,తొం, త;దీంగి,ఇ,తొం, || త

చ. X. 8 :— 3 :— త;థిం; - ,గి;ఇ - ;గి,తొం; -

2 :— త,థిం;గి | ,ఇ;తొం, -

1 :— తథింగిణతొం |

(శ). పై :— తథింగిణతొం తథింగి - ,ఇతొం తథింగిణతొం || త

నం. X. 9 :— 3 :— కి;థిం, - ;గి; - ఇ;తొం; -

2 :— త;దీంగి | ,ఇ;తొం, -

1 :— తదీంగిణతొం |

(శ). పై :— త;దీంగి,ఇ;ఇ;తొం, త;దీంగి - ,ఇ;తొం, త;దీంగి;గి;ఇ;తొం, || త

5. ఖండత్రివుటశాకమున :— త్రికాలము & శ్రి. పై. ముక్కొయి

చ. X. 4 :— 1 వ కాలము :— కి; - ట; - త; - క; -

2 వ కాలము :— కి,ట, | త,క, -

3 వ కాలము :— కిటతక |

(శ). పై :— కిటతక కిట - తక కిటతక || త

ఖం. X. 5 :— 1 వ కాలము :— త్త; ది — ; గి, — ; ఇ; — ; త్తొ; —

2 వ కాలము :— త్త, ది, గి | , ఇ, త్తొ, —

3 వ కాలము :— త్తదిఇత్తొ |

(శి. పై) :— త్త ది, గి, ఇ, త్తొ, త్త, ది, గి — ; ఇ, త్తొ, త్త, ది, గి, . . , త్తొ, || త్త

ఖ. X. 6 :— 1 వ కాలము :— త్త; థ్థిం — ; ; — గి, ఇ, — ; త్తొ; —

2 వ కాలము :— త్త, థ్థిం; | గి, ఇ, త్తొ, —

3 వ కాలము :— త్తథ్థింగిఇత్తొ |

(శి. పై) :— త్తథ్థింగిఇత్తొ త్తథ్థిం — గిఇత్తొ త్తథ్థింగిఇత్తొ || త్త

ఖ. X. 7 :— 1 వ కాలము :— త్త;; — ; దీం; — ; గి, ఇ, — ; త్తొ, —

2 వ కాలము :— త్త; దీం, | , గి, ఇ, త్తొ, —

3 వ కాలము :— త్తదీంగిఇత్తొ |

(శి. పై) :— త్త; దీం; గి, ఇ, త్తొ, త్త; దీం, — ; గి, ఇ, త్తొ,
త్త; దీం, గి, ఇ, త్తొ, || త్త

ఖ. X. 8 : 1 వ కాలము :— త్త; థ్థిం; — ; గీ, — ; ఇఱ, — ; త్తొ; —

2 వ కాలము :— త్త, థ్థిం; గీ | , ఇఱ; త్తొ, —

3 వ కాలము :— త్తథ్థింగీఇత్తొ |

(శి. పై) :— త్తథ్థింగీఇత్తొ త్తథ్థింగి — , ఇత్తొ త్తథ్థింగీఇత్తొ || త్త

ఖ. X. 9 :— 1 వ కాలము :— త్త;;, దిం — ; ; ;, గీ — ; ; ఇఱ, — ; ; త్తొ; —

2 వ కాలము :— త్త; దీం; గీ | , ఇఱ; త్తొ, —

3 వ కాలము :— త్తదీంగీఇత్తొ |

(శి. పై) :— త్త; దీం; గీ; ఇఱ; త్తొ, త్త; దీం; గీ — ; ఇఱ; త్తొ,
త్త; దీం; గీ; ఇఱ; త్తొ, || త్త

ము ఖ్యానా తత్త్వ ములు

మూడవవిధము :—

వి :— 5, 6, 7, 8, 9 సంఖ్యలుగల అయిదుజాతుల ఆక్రమసంఖ్యకు అర్థభాగము (అనగా పైనంఖ్యలలో కీ సగము) ముఖ్యాన్నాత్త నిర్విషయముక్కాయిల కలియకతో ప్రతితాళమునకు సూచింపబడు చున్నది. ఇంద్రప్రతిజాతి ఆక్రమసంఖ్య అనగ 5, 6, 7, 8, 9 క్రియలుగల తాళములలో ఒకే ఆవృత్తమునకు ముక్కాయిలు నమగ్రహమణమగును.

పారులకు ప్రకరణము సులభముగ గ్రహించుటకూగాను చతుర్ప్రజాతి ‘క్షిటతతక’ అనేది ప్రయోగము ముందుగ ప్రతితాళమునకు క్రియావిభాగము వివరింపబడు చున్నది.

గమనిక :— ఇంద్ర ఆదితాళమున వగిలిలో ఆశాతి జాతియొక్కముక్కాయి మొత్తముసంఖ్య మీరముల వంతున ప్రతిక్రియకు క్రియావిభాగమున లయగమనము గ్రహించదగును.

మతియు, ముఖ్యాన్నాత్తములు మూడువిధములుగ వివరించడశాంతినది. గ్రంథమండలి 108 సూత్రములలో రెండవవిధము అనగ 5, 6, 7, 8, 9 సంఖ్యలుగలస్తాత్రములు సూచింపబడినందున ఇక్కడ అనుక్రమణికలో పైనంఖ్యలకు రెట్టింపు సంఖ్యలు, కీ సగము సంఖ్యలుగల సూత్రములను వివరించు చుంటింది.

తాళపంచక ముక్కాయి

పథక ములు

తాళ క్రియలు	తాళము	శ్రీ క్రియలు	ముక్కాయి వివరము	ఒగిలో ఆశాతి ముక్కాయి అంతరములు				
				చ. క. గ.	త. గ. గ.	మ. గ. గ.	స. గ. గ.	ప. గ. గ.
5	తిక్రిరూపకము	2½	శ.సం, పి. కై, చ. పై కాలం	10	15	17½	12½	22½
6	చతుర్ప్రశ్రూపకము	3	చతుర్ప్రశ్రూపముక్కాయి	12	18	21	15	27
7	తిక్రితిష్ఠ	3½	శాంతి చ, పి, పి-పై, చ. పైకాలం	14	21	24½	17½	31½
8	చతుర్ప్రశ్రూపట ఆది	4	తిక్రిముక్కాయి	16	24	28	20	36
9	ధండ్రతిష్ఠ	4½	శాంతి పైకాలముల చ. ముక్కాయి	18	27	31½	22½	40½

ఉదాహరణము :-

1. త్రిక్రజాతియావకమున :: జాతి త్రిక్రి, త్రిక్రిపైకోలము, చ. పైకోలము

చ. X. 4 :- త్రి :- కి;ట - ;త, । ,క; -

(ఉ. పై :- కి;ట;త, - ,క;

చ. పై :- కిటతక ||

అం. X. 5 :- త్రి :- త;ది, - ,గి;ణ । ;తొం; -

(ఉ. పై :- త;ది;గి;ణ - ;తొం;

చ. పై :- తదిగిణతొం ||

(ఉ. X. 6 :- త్రి :- త;ధి; - 0;గి; । ణ;తొం; -

(ఉ. పై :- త;ధి0;గి; - ణ;తొం;

చ. పై :- తధింగిణతొం ||

అ. X. 7 :- త్రి :- త;;,ది - ;,గి, । ,ణ;తొం; -

(ఉ. పై :- త;;,దొం;గి, - ,ణ;తొం;

చ. పై :- తదొంగిణతొం ||

చ. X. 8 :- త్రి :- త;ధి0;, - ,గీ;;ణ । ;,తొం; -

(ఉ. పై :- త;ధి0;గీ;;ణ - ;,తొం;

చ. పై :- తధింగీణతొం ||

అ. X. 9 :- త్రి :- త;;,దొ, - ;,గి;; । ణ;;తొం; -

(ఉ. పై :- త;;,దొ;గి;; - ణ;;తొం;

చ. పై :- తదొంగిణతొం ||

2. చతుర్క్రణాతి రూపకూశమున :— చతుర్క్రముకోయి

చ. X. 4 :— కి,ట, - త,క, | కి,ట, - త,క, - కి,ట, - త,క, ||

ఖ. X. 5 :— త,ది,గి - ,ఇ,తొ, । త,ది,గి - ,ఇ,తొ, ▷ త,ది,గి - ,ఇ,తొ, ||

లి. X. 6 :— త,థిం; - గి,ఇ,తొ, ▷ |

త,థిం; - గి,ఇ,తొ, ▷ త,థిం; - గి,ఇ,తొ, ||

ది. X. 7 :— త;;దీం, - ,గి,ఇ,తొ, ▷ |

త;;దీం, - ,గి,ఇ,తొ, ▷ త;;దీం, - ,గి,ఇ,తొ, ||

చ. X. 8 :— త,థిం;గి - ;ఇ,తొ, |

త,థిం;గి - ;ఇ,తొ, ▷ త,థిం;గి - ;ఇ,తొ, ||

సి. X. 9 :— త;;దీం;గి - ;ఇ,తొ, |

త;;దీం;గి - ;ఇ,తొ, ▷ త;;దీం;గి - ;ఇ,తొ, ||

3. త్రిక్రణాతి త్రిపుటుశమున :— చతుర్క్ర, త్రిక్ర, లి. వై, చ. వైకాలము

చ. X. 4 :— చ :— కి,ట, - త,క, -

(ఉ :— కి;ట | ;త, - ,క; |

(ఉ. వై :— కి;ట;త, - ,క;

చ. వై :— కిటతక ||

ఖ. X. 5 :— చ :— త,ది,గి - ,ఇ,తొ, -

(ఉ :— త;ది, | ,గి;ఇ - ;తొ; |

(ఉ. వై :— త;దిగిఇతొ;

చ. వై :— తదిగిఇతొ ||

క్ర. X. 6 :— చ :— త;థీం; - ,గ;ణ,తొం, -

త్తి :— త;థీం, | ;,గి; - ,ణ;తొం; |

క్ర. వై :— త;థీం;;గి; - ,ణ;తొం;

చ. వై :— తథీంగిణతొం ||

మ. X. 7 :— చ :— త;,,దీం, - ,గ;ణ,తొం, -

త్తి :— త;,,దిం | ;,గి, - ,ణ;తొం; |

క్ర. వై :— త;,,దీం;;గి, - ,ణ;తొం;

చ. వై :— తదీంగిణతొం ||

చ. X. 8 :— చ :— త,థీం;గీ - ;ణ;తొం, -

త్తి :— త;థీం;, | ,గీ;ణ - ;,తొం; |

క్ర. వై :— త;థీం;;గీ;;ణ - ;,తొం;

చ. వై :— తదీంగీణతొం ||

సం. X. 9 :— చ :— త;,,దీం;గి - ;ణ;తొం, -

త్తి :— త;,,దీం, | ;,గి;; - ణ;తొం; |

క్ర. వై :— త;,,దీం;;గి;; - ణ;;తొం;

చ. వై :— తదీంగీణతొం ||

4. చతుర్భుజాతిత్తివుట (అది) తాళమున :— త్తిక్రముక్తోయి

చ. X. 4 :— క, ట - ,త, - క, ► క - ,ట, | త,క - , ► క, | ట,త - ,క, ||

ఫం. X. 5 :— త;,,ది;; - ,గి;;,ణ;;, - ;తొం;;, ►

త; - ;,ది;;,గి;;, | ;,ణ;;,తొం; - ;, ►

త;,,ది, | ;,గి;;,ణ - ;,తొం;;, ||

ల్ర. X. 6 :— త; ; ; , థిం; ; ; ; - ; ; గి; ; ; , ఇ; , - ; ; తొం; ; ; , ►
త; ; ; , - ; ; థిం; ; ; ; ; | గి; ; ; , ఇ; ; ; , తొం; - ; ; ; ►
త; ; ; , థిం; | ; ; ; ; గి; ; ; , - ; ; , ఇ; ; ; , తొం; ; ; , ||

ల్ర. X. 7 :— త; ; ; ; ; ; , దీం; , - ; ; ; ; ; , గి; ; ; , ఇ; , - ; ; ; తొం; ; ; , ►
త; ; ; , - ; ; ; ; , దీం; ; ; ; | ; ; గి; ; ; , ఇ; ; ; , తొం - ; ; ; , ►
త; ; ; ; ; ; , | ; ; దీం; ; ; ; ; గి; - ; ; , ఇ; ; ; , తొం; ; ; , ||

చ. X. 8 :— త, థిం; - గీ; ఇం - ; తొం, ► త, - థిం; గీ | ; ఇం; - తొం, ►
 త, థిం | ; గీ; - ఇం; తొం, ||

న్య. X. 9 :— త; ; ; ; ; ; , మీవ; ; ; ; , - ; ; , లీ; ; ; ; ; ; ఇం; - ; ; ; ; తొం; ; ; , ►
త; ; ; ; , - ; ; ; , మీం; ; ; ; ; ; గీ | ; ; ; ; ; ఇం; ; ; ; ; ; , - , తొం; ; ; , ►
త; ; ; ; ; ; , మీం | ; ; ; ; ; గీ; ; ; ; , - ; ; ఇం; ; ; ; ; ; తొం; ; ; , ||

5. ఖండజాతి త్రిపుట శాకమున :— కాల, ప్రైకాలముల చ. ముక్కొయిలు

చ. X. 4 :— కి, ట, - త, క, ► కి, ట, - త, క, ► కి, ట, | త, క, -
 కిటతక | కిటతక - కిటతక ||

ఖం. X. 5 :— త, ది, గి - , ఇ, తొం, ► త, ది, గి - , ఇ, తొం, ► త, ది, గి | , ఇ, తొం, -
 తదిగింణతొం | తదిగింణతొం - తదిగింణతొం ||

భ. X. 6 :— తథిం - గిణతొం ► తథిం - గిణతొం ► తథిం | గిణతొం -
 తథింగిణతొం | తథింగిణతొం - తథింగిణతొం ||

మ. X. 7 :— త; , మీం, గి, ఇ, ఇ, తొం, ► త; , దీం, - , గి, ఇ, ఇ, తొం, ► త; , దీం, | , గి, ఇ, ఇ, తొం, -
 తదీంగిణతొం | తదీంగిణతొం - తదీంగిణతొం ||

చ. X. 8 :— త, థిం; గీ - ; ఇం; తొం, ► త, థిం; గీ - ; ఇం; తొం, ► త, థిం; గీ | ; ఇం; తొం, -
 తథింగిణతొం | తథింగిణతొం - తథింగిణతొం ||

సం. X. 9 :— త; , మీం; గి-; , ఇం; తొం, ► త; , మీం; గి-; , ఇం; తొం, ► త; , దీం; గి | ; ఇం; తొం, -
 తదీంగిణతొం | తదీంగిణతొం - తదీంగిణతొం ||

శాఖల్కియాల్కర ములకు తగ్గింపు

వి :— వాచశగల శాఖములలో 1. శ్రీశ్రీయాపకము, 2. చతురశ్రీయాపకము, 3. త్రిశ్రీప్రతిష్ఠలు, 4. చతురశ్రీప్రతిష్ఠలు (ఆది), 5. ఖండబాటి శ్రీప్రతిష్ఠలు శాఖములలో ప్రతి శాఖల్కియల సంఖ్యలనుఁడి - తగ్గింపు చివరసంఖ్య 1 వరకు దగ్గర పథకమునందు సూచించిన శాఖగమనములలో ప్రతిశాఖమున - ప్రతితగ్గింపు ఒకేఅవృత్తములో సమగ్రమాసమమగును. యొక్కింపు ప్రికాలముగ అనిసాహిత్యాలు సాందర్భము ఇంపుగ ఉండుటకు గాను వివరించబడుతున్నది.

సూత్రము :— శాఖల్కియల సంఖ్యకు 1 కలిపి, 2 చే భాగించినచో శాఖగమనమార్గము తెలియదగును. అనగ ఏ శాఖమునకు ఏకిత్తమును నడుచునది తెలియును.

గతునిక :— జగమన సంఖ్యలలో కి వచ్చినయైడల పై కాల గతిగ వాడదగును. అనగ రీక్త 7 మిక్రగమనమగను, రీక్త 9 సంకీర్ణగమనము గను, గ్రహించవలెను.

శాఖగమన పథకము

పెం	శాఖములు	శాఖ ల్కి య లు	గడిభేదము	తగ్గింపుసంఖ్య విధానము	తగ్గింపు అక్షర ముల మొత్తం
1	శ్రీశ్రీయాపకము	5	శ్రీగమనము	$5+4+3+2+1=$	15
2	చతురశ్రీయాపకము	6	మిక్రగమనము	$6+5+4+3+2+1=$	21
3	త్రిశ్రీప్రతిష్ఠలు	7	చతురశ్రీగమనము	$7+6+5+4+3+2+1=$	28
4	చతురశ్రీప్రతిష్ఠలు (ఆది)	8	సంకీర్ణగమనము	$8+7+6+5+4+3+2+1=$	36
5	ఖండప్రతిష్ఠలు	9	ఖండగమనము	$9+8+7+6+5+4+3+2+1=$	45

ప్రయోగమున తగ్గించుసంఖ్యలకు శబ్దవివరము

తగ్గించునంఖ్య

శబ్దము

9 : _____	త దీ ం గీ ణ తొ ०
8 : _____	త ధీ ం గీ ణ తొ ०
7 : _____	త దీ ం గీ ణ తొ ०
6 : _____	త ధీ ం గీ ణ తొ ०
5 : _____	త ది గి ణ తొ ०
4 : _____	కి టు త క
3 : _____	త క టు
2 : _____	త క
1 : _____	త

ఉదా :- 1. ఆశ్రజాతి రూపకూచము :— ఆశ్రగమనము

1 వ కాలము :— తదిగి - ణతొం కి | టతక - తకిలు - తక త ||

2 వ కాలము :— తదిగిణతొం కి - టతక తకిలు | తక త ► తదిగి - ణతొం
కిటతక - తకిలు తక త ||

3 వ కాలము :— తదిగిణతొం కిటతక తకిలు - తక త ► తదిగిణతొం
కిటతక | తకిలు తక త ►
తదిగిణతొం కి - టతక తకిలు తక త ► తదిగి - ణతొం
కిటతక తకిలు తక త ||

2 చతుర్శాషాపకతాళము :— మిశ్రగమనము

1 వ కాలము :— త, థిం; గి - , ఇ, తొం, త, ఇ ది, గి, ఇ, తొం - , కి, ట, త, - క,
త, కి, ట - , త, క, త, ||

2 వ కాలము :— తథీంగిణతొం త - దిగిణతొం కిటత | క తకిట తక త -
తథీంగిణతొం త - దిగిణతొం కిటత - క తకిట తక త ||

3 వ కాలము :— తథీంగిణతొం తదిగిణతొం కిటత - క తకిట తక త
తథీంగిణతొం త | దిగిణతొం కిటతక తకిట తక త
తథీంగిణతొం తదిగిణతొం కిటత - క తకిట తక త
తథీంగిణతొం త - దిగిణతొం కిటతక తకిట తక త ||

3. త్రిశఖాతిత్రిప్రథమతాళము :— చతుర్శాగమనము

1 వ కాలము :— తద్దిం - గిణతొం త - థింగిణ | తొం తదిగి - ఇతొం
కిట - తక తకి - ట తక త ||

2 వ కాలము :— తద్దింగిణతొం త - థింగిణతొం తదిగి - ఇతొం కిటతక
తకి | ట తక త ► తద్దిం - గిణతొం తథీంగిణ - తొం
తదిగిణతొం కిట - తక తకిట తక త ||

3 వ కాలము :— తద్దింగిణతొం తథీంగిణతొం తదిగి - ఇతొం కిటతక తకిట తక త ►
తద్దిం - గిణతొం తథీంగిణతొం తదిగిణతొం కిట | తక తకిట తక త ►
తద్దింగిణతొం త - థింగిణతొం తదిగిణతొం కిటతక తకి - ట తక త ►
తద్దింగిణతొం తథీంగిణ - తొం తదిగిణథొం కిటతక తకిట తక త ||

4. చతుర్క్జాతి ప్రిపుట (ఆది) శాఖము :— సంకీర్ణగమనము

1 వ కాలము :— త,థిం;గీ, - ,చా;తొం, త, - ;ధిం;గి,ం ▶ ,తొం, త,థిం; గి,ం,తొం,
త,ది - ,గి,ం,తొం, కి, | ల,త,క, త,కి - ,ట, త,క, త, ||

2 వ కాలము :— తథింగీచాతొం త - ,ధింగింతొం తథిం - గింతొం తదిగింతొం కి - టతక
తకిబ తక త | ▶ తథింగీచాతొం త - ,ధింగింతొం తథిం | గింతొం
తదిగింతొం కి - టతక తకిబ తక త ||

3 వ కాలము :— తథింగీచాతొం తద్దింగింతొం తథిం - గింతొం తదిగింతొం కిబతక
తకిబ తక త ▶ తథింగీచాతొం తద్దింగింతొం తథిం - గింతొం
తదిగింతొం కిబతక తకిబ తక త | ▶ తథింగీచాతొం తద్దింగింతొం
తథిం - గింతొం తదిగింతొం కిబతక తకిబ తక త | ▶ తథింగీచాతొం
తద్దింగింతొం తథిం - గింతొం తదిగింతొం కిబతక తకిబ తక త ||

5. ఖండజాతి ప్రిపుట శాఖము :— ఖండగమనము

1 వ కాలము :— తద్దింగి - ,చాతొం త - థింగీం - ,తొం త,దిం - ,గింతొం
త | థింగింతొం - తదిగింతొం | కిబతక త - కిబ తక త ||

2 వ కాలము :— తద్దింగీచాతొం త - థింగీచాతొం త,దిం - ,గింతొం తథింగింతొం -
తదిగింతొం కిబతక త - కబ తక త ▶ తద్దింగి | ,చాతొం తథింగీం -
,తొం తథింగింతొం త | థింగింతొం తదిగింతొం - కిబతక తకిబ తక త ||

3 వ కాలము :— తదీంగీణాత్తిం తదీంగీణాత్తిం త,దిం - ,గిణత్తిం తథీంగిణత్తిం
 తదిగిణత్తిం కిబతక త - కిబ తక త ► తదీంగీణాత్తిం తదీంగీణ-త్తిం
 తదీంగిణత్తిం తదీంగిణత్తిం తదిగిణత్తిం - కిబతక తకిబ తక త ►
 తదీంగీణాత్తిం త | థీంగీణాత్తిం తదీంగిణత్తిం తదీంగిణత్తిం -
 తదిగిణత్తిం కిబతక తకిబ తక త ► తదీంగి | ,ణత్తిం వథీంగీణాత్తిం
 తదీంగిణత్తిం త - థీంగిణత్తిం తదిగిణత్తిం కిబతక తకిబ తక త ||

తగ్గింపు ముక్కాయి

వి :— 5, 6, 7, 8, 9 క్రియలుగల తాళములలో ప్రతితాళమునకు 8,4,5,6,7,8,9 నంఖ్యలుగల జాతులు దిగువ వివరింపబడు తగ్గింపు ముక్కాయి విధానముగ ఏణాతిని ఆన దమో ఆజాతి అష్టరములను ముక్కాయిమధ్య రెండు పర్యాయములు కాపుచేసి అనిసచ్చ పరికెడిజాతి అష్టరములైన్నా అన్ని ఆప్యుతములలో సమగ్రహ సమమగును. మై ఇదు తాళములకు వేరువేరుగ వివరణలో దాహారణ సూత్రములు సూచింపబడుచున్నవి.

గమనిక :— 6, 8 క్రియలుగల తాళములకు పరికెడిజాతి అష్టరములను రెండు కాపులతో తగ్గింపు ముక్కాయివచ్చును. 7 క్రియలుగల త్రిక్రిత్తిపుట తాళములో నైకాల జాతి అష్టరముల రెండు కాపులతో తగ్గింపుముక్కాయి వచ్చును.

మతీయ, 6, 9 క్రియలుగల తాళములకు తగ్గింపుముక్కాయి మధ్య కాపులు శేవని గ్రాహించదగును,

త్రిక్రికాతి రూపకతాకము

వి :— త్రిక్రికావక తాళములో 8, 4, 6, 6, 7, 8, 9 నంఖ్యలుగల ప్రతిఃతి అష్టరముకరమునకు 8+2+1 అష్టరముల వంతున తగ్గించెడిజాతిని ముక్కాయిగ ముహ్న్య రములలో ఆజాతి అష్టరసంఖ్యను ముక్కాయిమధ్య రెండు కాపులు చేసి అనిసచ్చ ఏణాతి. ఎన్ని అష్టరములో అన్ని ఆప్యుతములగ సమగ్రహ సమమగును.

సూత్రము :— 8+2+1 = 6.

తగింపు ముక్కొయి పథకము

జాతి	గజితము	తగింపు మొత్తం	రెండుకాపుల సంఖ్య	ముక్కొయి మొత్తం	ఆవృత సంఖ్య
3	$3 \times 6 =$	18	6	60	3
4	$4 \times 6 =$	24	8	80	4
5	$5 \times 6 =$	30	10	100	5
6	$6 \times 6 =$	36	12	120	6
7	$7 \times 6 =$	42	14	140	7
8	$8 \times 6 =$	48	16	160	8
9	$9 \times 6 =$	54	18	180	9

ఉదాహరణము :—

3 :— 8 :— త; ః - ; ట, । ,

2 :— త, ః - , ట,

1 :— త - కిట ► త, ॥ ,

8 :— త; - కిట । ;

2 :— త, - కి, ట, -

1 :— తకిట ► త ॥ ;

3 :— త, - , ః; । ట;

2 :— త - , ః, ట - ,

1 :— తకిట ॥

4 :— 8 :— కి;ట — ;తు, | ,క; —

2 :— కి,ట, — తు,క, ||

1 :— కిటతుక — ► తు;; |

8 :— కి;ట — ;తు, — ,క; ||

2 :— కి,ట, — తు,క, |

1 :— కిటతుక — ► తు;; —

8 :— కి;ట || ;తు, — ,క; |

2 :— కి,ట, — తు,క, —

1 :— కిటతుక ||

5 :— 8 :— త;ది — ;గి, | ,ణ; — త్రొం;

2 :— త — ,ది,గి || ,ణ,త్రొం — ,

1 :— తదిగి | ణత్రొం ► త, — ;,

8 :— త — ;ది, || ,గి; — ణ;త్రొం | ;

2 :— త, — ది,గి, — ణ,త్రొం, ||

1 :— తదిగిణ — త్రొం ► త; | ;

8 :— త, — ,ది, — గి;ణ || ;త్రొం, — ,

2 :— త,ది | ,గి,ణ — ,త్రొం,

1 :— త — దిగిణత్రొం ||

అటులై అన్నిజాతులను గ్రహించడగను.

చతుర్క్రష్ణాతి రూపక తాళము

వి :— చతుర్క్ర రూపక తాళములో 3,4,5,6,7,8,9 సంఖ్యలుగల జాతులు ప్రతిభాతి అష్టర మయ్యరమునకు 4+3+1 అష్టరముల వంతున తగ్గింపు ముక్కాయిగ ముమ్మైరు అనినచో పల్లిషి జాతి అష్టరములెన్నో అన్ని అవృతములలో ప్రతిభాతి వమగ్రహా సమమగను.

గమనిక :— ముక్కొలుమధ్వ ఈ శాఖలునందు కోశ్చలు లేవని గ్రహించదగును.

సూత్రము :— $4+8+1=8$

తగింపు ముక్కొలు చథకము

సూత్ర	గణితము	తగింపు మొత్తం	ముక్కొలు మొత్తం	ఆశ్వాస నంఖ్య
3	$3 \times 8 =$	24	72	3
4	$4 \times 8 =$	32	96	4
5	$5 \times 8 =$	40	120	5
6	$6 \times 8 =$	48	144	6
7	$7 \times 8 =$	56	168	7
8	$8 \times 8 =$	64	192	8
9	$9 \times 8 =$	72	216	9

ఉచాహారణము :—

3 :— ఏ :— ఏ ;, - ఏ ;, | ఏ ;, -
8 :— ఏ ; ; - ; ; , - ,
1 :— ఏ ; ; ||

4 :— ఏ :— ఏ ;, - ఏ ;, | ఏ ;, - ఏ ;, -
8 :— ఏ ; ; - ; ; , || , ; ; -
1 :— కిటక ||

4 :— ఏ ;, - ఏ ;, ఏ ;, -	4 :— ఏ ;, - ఏ ;, - ఏ ;, - ఏ ;,
8 :— ఏ ; ; - ; ; , - ,	8 :— ఏ ; ; - ; ; , , ; ; -
1 :— కిటక	1 :— కిటక -
4 :— ఏ ;, - ఏ ;, ఏ ;,	4 :— ఏ ;, - ఏ ;, ఏ ;, - ఏ ;,
8 :— ఏ ; ; - ; ; , - ,	8 :— ఏ ; ; - ; ; , - , ; ; -
1 :— కిటక	1 :— కిటక

ప్రాణాన్ని శాశ్వతులు గ్రహించదగును.

ప్రిశ్రజ్ఞాతి ప్రిప్రచుతాశము

వి :- ప్రిశ్రజ్ఞితుట శాఖములో 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 సంఘ్యాలుగల జాతులు ప్రతిష్టాతి అష్టరమురమునకు $4+8+2$ అష్టరముల వంతున ముక్కొఱ్యాయిష్య పై కాల జాతి అష్టరములను రెండు పర్యాయములుగ కాపుచేసి - తగ్గింపు ముక్కొఱ్యాయిని అనినచో పరికొఱ్యాతి అష్టరములెన్నో అన్ని ఆపృతములలో ప్రతిష్టాతి నమగ్రహ నమమగును.

గమనిక :- తగ్గింపు ముక్కొఱ్యాయిష్య పై కాలము అనగ 4 వ కాలమున జాతిఅష్టరము లను 2 కాపులుగ అనునది. మతియు, ఈ శాఖమునందరి 8, 5, 7, 9 సంఘ్యాలుగల బేసి జాతుల ప్రమోగములక్రింద గ్రహించదగు గుర్తులు : -

సంకేతము

గుర్తు

రెండుష్టరములను ఒక అష్టరముగ అనుటకు :-

నాలుగుఅష్టరములను ఒక అష్టరముగ గ్రహించుటకు :-

కాపును గ్రహించుటకు

:-

సూత్రము :- $4+8+2 = 9$.

తగ్గింపుముక్కొఱ్యా వధకము

అ.ర	గభితము	తగ్గింపు మొత్తం	చిత్తం ప్రిప్రచుతాశ	ముక్కొఱ్యా మొత్తం	అప్పుత నంద్య
3	$3 \times 9 =$	27	3	84	3
4	$4 \times 9 =$	36	4	112	4
5	$5 \times 9 =$	45	5	140	5
6	$6 \times 9 =$	54	6	168	6
7	$7 \times 9 =$	63	7	196	7
8	$8 \times 9 =$	72	8	224	8
9	$9 \times 9 =$	81	9	252	9

కేదావరణము :—

3 :— 4 :— త; ; ; , — క; ; ; , — ట; ; ; , |

3 :— త; ; క; , — ; ; ట; , — ,

2 :— త; ; క; , — ; ట; , ► త; , || ;

4 :— త; ; ; — , క; ; ; — , ట; ; ; | ,

3 :— త; ; , క; — ; ; , ట; — ; ;

2 :— త; ; క; — ; ; ట; , ► త; , || ;

4 :— న; ; ; , — ; క; ; ; — ; ట; ; ; | ;

3 :— త; ; ; , — క; ; ; ట; , — ; ;

2 :— త; ; , — క; ; ట; ; , ||

4 :— 4 :— శ; , — ట; , త; , | క; , —

3 :— శ; ట; — ; త; , — , క; ||

2 :— శ; ట; , — త; , క; , ► త; ;

4 :— శ; , | ; ట; , — ; త; , — ; క; , — ;

3 :— శ; , || ; ట; , — త; , క; — ;

2 :— శ; , | ; ట; , త; , — క; , ► త; ; —

4 :— శ; , — ట; , || త; , — క; , —

3 :— శ; ట; | ; త; , — , క; —

2 :— శ; ట; , — త; , క; , ||

5 :- 4 :- శ్రీఃః, - దిఃః, - గిఃః, | ఎఃః, - త్రోఃః, -

8 :- తఃఃది, - ;గి;, || ;ఎః;, - త్రోఃః,

2 :- త, - ;ది;,గి, | ;ఎ;,త్రో, - ; ► తఃఃః,

4 :- త - ;ః,ది - ;ః,గి || ;ః,ఎ - ;ః,త్రో - ;ః,

3 :- త | ;ః,ది; - ;గి;, - ;ఎ;,త్రో - ;ః,

2 :- త; || ,ది;,గి; - ,ఎ;,త్రో; - , ► తఃఃః,

4 :- త, | ;ః,ది, - ;ః,గి, - ;ః,ఎ, - ;ః,త్రో, || ;ః

3 :- త, - ;ః,ది;, - ;గి;, | ఎః;,త్రో, - ;ః

2 :- త;, - ది;,గి;, - ఎ;,త్రో;, ||

6 :- 4 :- త;, - థి;, - ఓ;, | గి;, - ఎ;, - త్రో;, -

3 :- త;థి || ;ఓ, - ,గి; - ;ఎ;త్రో | ;

2 :- త, - థిఓ - గి,ఎ, - త్రో, ► త;, || ;

4 :- త; - ,థి; - ,ఓ; | ,గి; - ,ఎ; - ,త్రో; - ,

3 :- త; || థిఓ - ;గి, - ;ఎ; | త్రో;

2 :- త - ,థి,ఓ - ,గి,ఎ - ,త్రో, ► త, || ;

4 :- త, - ;థి, - ;ఓ, | ;గి, - ;ఎ, - ;త్రో, - ;

3 :- త, || ,థి; - ఓగి - ;ఎ, | ,త్రో; -

2 :- త,థి, - ఓగి, - ఎ,త్రో, ||

7 :- 4 :- త;;, - ;;; - దీం;;; | ;;; - లీ;;, - ఎ;;, - తొం;;, -

8 :- త;;, - ;;దీం; - ;;; | లీ;;, ఎ, - ;;తొం;;, - ;

2 :- త;;, - ;దీం;; | ;లీ;;, ఎ, - ;తొం;;, ► త;;, - ;;;

4 :- త; | ;;; - ;;దీం, - ;;; - ;;లీ; | ;;ఎ; - ;;తొం; - ;;

8 :- త; | ;;; - ;దీం;;, - ;;లీ; - ;;ఎ;; | ;తొం;;,

2 :- త - ;;దీం, ఎ - ;;లీ; | ;;ఎ, తొం - ; | ► త;;, - ;

4 :- త;;, - ;;; | ;దీం;; - ;;; - ;లీ;;, | ;ఎ;;, - ;తొం;;, - ;

8 :- త;;, - ;;దీం | ;;; - ;లీ;;, - ;ఎ;;, తొం, | ;

2 :- త;, - ;దీం; - ;లీ;, - ;ఎ;;తొం;, |

8 :- 4 :- త;, - దీం; - ; | లీ; - ; - ఎ; - ; | తొం; - ;

8 :- త;ఫ - ; | ,లీ; - ;, ఎ - ; - ;, తొం; |

2 :- త, ఫ - ;లీ - ;ఎ | ;తొం, - | ► త;;, -

4 :- త;, - దీం; | ; - లీ; - ; | ఎ; - ; - ;, తొం; -

8 :- త;ఫ | ; - ,లీ; - ;, ఎ | ; - ;, తొం; -

2 :- త, ఫ - ;లీ | ;ఎ - ;తొం, - | ► త;;, |

4 :- త;, - దీం; - ; - లీ; | ; - ఎ; - ; | తొం; -

8 :- త;ఫ - ; - ,లీ; | ;, ఎ - ; - ;, తొం; |

2 :- త, ఫ - ;లీ - ;ఎ - ;తొం, |

9 :- 4 :- త;;, - ;;; - దీం;;; | ;;; - గీ;;; - ;;; - రా;;; || ;;; - తొం;;;

8 :- త;;, | ;;దీం; - ;;; - గీ;;; - ;;రా; || ;;; - తొం;;;

2 :- త, - ;;దీం | ;;గీ - ;;రా - ;;తొం, - ; ► త;;, || ;;;

4 :- త;; - ;;; - ;;దీం;, | ;;; - ;;గీ; - ;;; - ;;రా;, || ;;; - ;;తొం;; - ;;

8 :- త;; | ;;;దీం - ;;; - ;;గీ; - ;;;రా || ;;; - ;;తొం;; - ;;

2 :- త;; | ;;దీం;, - ;;గీ; - ;;రా;, - ;;తొం, ► త;;, || ;;;

4 :- త, - ;;; - ;;దీం | ;;; - ;;గీ - ;;; - ;;రా ||

;;; - ;;తొం, - ;;;

8 :- త, | ;;; - ;;దీం; - ;;గీ - ;;; || ;;రా; - ;;తొం, - ;;

2 :- త;, | ;;దీం; - ;;గీ; - ;;రా; - ;;తొం;, ||

చతుర్శికాతి త్రిపుట (అది) తాళము

•ని :- ఆదితాళములో 8,4,5,6,7,8,9, సంఖ్యలుగల జాతులు ప్రతిషాతి అత్యర మహారమునకు $4+3+2+1$ అత్యరముల వంతున తగ్గించేడి జాతిని ముక్కాయిగ ముహ్యమై రసుటలో⁴ జాతి అత్యర సంఖ్యను ముక్కాయిమధ్య రెండుపర్యాయములు కావుచేసి అనినచో ఏణాతికి ఎన్ని అత్యరములో అన్ని ఆవృతములుగ ప్రతిజాతి నమ్రగ్రహ నమ్రమగును.

గమనిక :- తగ్గింపు ఒక పర్యాయమునకు ప్రతిజాతి అత్యరసంఖ్యకు 10 రాట్లు తగ్గించు అత్యరముల మొత్తము వచ్చును.

సూత్రము :— $4+8+2+1=10$

తగింపు ముక్కొయి పద్ధతిము

బాటి	గణితము	తగింపు నెఱం	రెండు కావు లక్షనంల్స్	ముక్కొయి నెఱం	అవ్యాపక నంభ్య
3	$3 \times 10 =$	30	6	96	3
4	$4 \times 10 =$	40	8	128	4
5	$5 \times 10 =$	50	10	160	5
6	$6 \times 10 =$	60	12	192	6
7	$7 \times 10 =$	70	14	224	7
8	$8 \times 10 =$	80	16	256	8
9	$9 \times 10 =$	90	18	288	9

యొద్దాహరణము :—

3 :— 4 :— త; ; - కి; ; - ట; ; -

8 :— త; కి | ; ట; ; - ;

2 :— త; కి | , ట;

1 :— త - కిట ► త, || ,

4 :— త; - , కి; - , ట; ; - ,

8 :— త; | , కి; ట; - ;

2 :— త, | , కి, ట; ; -

1 :— తకిట ► త || ;

4 :— త, - ; కి, - ; ట, - ;

8 :— త, | , కి; - ట;

2 :— త | , కి, ట - ,

1 :— తకిట ||

4 :- 4 :- సి, -టు, - తు, - కు, |

3 :- కి;టు - ;తు, | ,కు -

2 :- కి,టు, || తు,కు, -

1 :- కిటుకు - ► తు, -

4 :- సి, | టు, - తు, | కు, -

3 :- కి;టు || ;తు, - ,కు -

2 :- కి,టు, - తు,కు, |

1 :- కిటుకు - ► తు, |

4 :- కి, - టు, || తు, - కు, -

3 :- కి;టు - ;తు, | ,కు -

2 :- కి,టు, | తు,కు, -

1 :- కిటుకు ||

5 :- 4 :- తు, - ది, - గి, - ణి, | తొం, -

3 :- తు;ది | ;గి, - ,ణి; || తొం;

2 :- తు - ,ది,గి - ,ణి,తొం - ,

1 :- తదిగి | ణతొం ► తు, - ;,

4 :- తు | ;ది - ;గి, | ;ణి, - ;తొం - ;,

3 :- తు - ;ది, | ,గి; - ణి;తొం | ;

2 :- తు, - ది,గి, || ణి,తొం, -

1 :- తదిగిణ - తొం ► తు; - ;

4 :- తు, | ;ది, - ;గి, | ;ణి, - ;తొం, || ;

3 :- తు, - ,ది; - గి;ణి - ;తొం, | ,

2 :- తు,ది - ,గి,ణి | ,తొం,

1 :- తు - దిగిణతొం ||

6 :- 4 :- త;,- థ;,- ఓ;,- ఈ;,- ఇ;,- ఔ;,- తొ;,-

3 :- త;థ - ;ఓ, || ,ఈ; - ;ఇ;తొ - ;

2 :- త, - థి; | ఈ,ఇ, - తొ,

1 :- తథ | ఓ ఇంతొ - ► త;, || ;

4 :- త, - ;థి - ; - ;ఈ, | ;ఇ, - ;తొ, | ;

3 :- త, - ,థి, || ;ఈ - ;ఇ, - ,తొ; -

2 :- త,థ, | ఓ,ఈ, - ;ఇ,తొ, |

1 :- తథి - ;ఇంతొ ► త, || ; -

4 :- త;, - థి; - ; | ఈ;, - ఇ;,- ఔ;,- తొ;,-

3 :- త;థ || ;ఓ, - ,ఈ; - ;ఇ;తొ - ;

2 :- త, | థి; - ,ఓ,ఇ - ,తొ,

1 :- తథి - ;ఇంతొ ||

7:- 4 :- త;, - ; - దొ; - ; | ఈ;, - ఇ;,- ఔ;,- తొ;,-

3 :- త;, || ;ది, - ; - ఈ;ఇ - ;తొ, | ,

2 :- త; - ,దొ, | ,ది,ఇ - ,తొ,

1 :- త || ,దొఇ - ;ఇతొ ► త, - ; - ,

4 :- త; | ; - ,దొ, | ; - ,ది; || ,ఇ; - ,తొ; - ,

3 :- త; - ;ది | ; - ,ది; | ఇ;తొ - ;

2 :- త, || ;దొ - ;ది, - ;ఇ,తొ - ,

1 :- తదొ | ఇంతొ ► త - ; | ;

4 :- త, - ; - || ;దొ - ; - ;ది, - ;ఇ, - ;ఇ, | ;తొ, - ;

3 :- త, | ; - ది; || ;ది, - ,ఇ; - ;ఇ; - తొ;

2 :- త - ;ది | ;ది - ,ఇ,తొ | , -

1 :- త,దొ - ,దొతొ ||

8 :- 4 :- త;,- ఫిం; - ;; - లీ; | ;; - రా; | ;; - తొం; ||

8 :- త;ఫి - ;; - ,లీ; - ;,రా | ;; - ,తొం; |

2 :- త,ఫిం - ;లీ || ;రా - ;తొం, -

1 :- తఫిలీ - ,రాతొం | ► త;,- ;; |

4 :- త;,- ఫిం || ;; - లీ; - ;; - రా; | ;; - తొం; |

8 :- త;ఫి - ;; || ,లీ; - ;,రా - ;; - ,తొం; |

2 :- త,ఫిం - ;లీ | ;రా - ;తొం, ||

1 :- తఫిలీ - ,రాతొం - ► త;,- ;; |

4 :- త;,- ఫిం | ;; - లీ; || ;; - రా; - ;; - తొం; |

8 :- త;ఫిం - ;; | ,లీ; - ;,రా || ;; - ,తొం; -

2 :- త,ఫిం - ;లీ | ;రా - ;తొం, |

1 :- తఫిలీ - ,రాతొం ||

9 :- 4 :- త;,- ;; - డిం; - ;; | లీ; - ;; | రా; - ;; || తొం;,-

8 :- త;,- ;డిం - ;; | లీ; - ;,రా | ;; - తొం;

2 :- త || ;,డిం - ;లీ - ;,రా - ;,తొం | ,

1 :- త,డిం - ,లీ,రా | ,తొం ► త;,- ;; || ;,

4 :- శ - ;; - ;,డి - ;; | ;,లీ - ;; | ;,రా - ;; || ;,తొం - ;,

8 :- శ - ;; - ,డిం, | ;,లీ - ;; | ,రా, - ;,తొం || ;

2 :- శ, - ;డిం - ;లీ - ;,రా | ;తొం, -

1 :- శడిం | లీరా - తొం ► శ; || ;; - ;

4 :- శ, - ;; - ;డిం | ;; - ;లీ | ;; - ;,రా || ;; - ;తొం, - ;

8 :- శ, - ;; | డిం; - ;లీ | ;; - రా; || ;తొం, - ,

2 :- శ; - ,డిం, - ,లీ, | ,రా, | ,తొం, | ,తొం, -

1 :- శ | డింలీ - ,రాతొం || |

ఖండజాతి త్రిపుట తాళము

వి :— ఖండ త్రిపుట తాళములో 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 సంఖ్యలుగల ప్రతిజాతి అక్షర ముక్కరమునకు $3+4+5$ అక్షరముల వంతున ముమ్మాయ్దు ముక్కాయిగ అనినచో పరికెడిజాతి అక్షరములెన్నో అన్ని ఆవృత్తములలో ఆఖాతి ముక్కాయి సమ్మగ్ని సమమగును.
గమనిక :— ముక్కాయిమధ్య ఈ తాళమునందు కాపులు లేవని గ్రహించదగును.
సూత్రము :— $5+4+3 = 12$

తద్దింపు ముక్కాయి పథకము

క్రమ	గభీతము	తగింపు మొత్తం	ముక్కాయి మొత్తం	ఆవృత్త సంఖ్య
3	$3 \times 12 =$	36	108	3
4	$4 \times 12 =$	48	144	4
5	$5 \times 12 =$	60	180	5
6	$6 \times 12 =$	72	216	6
7	$7 \times 12 =$	84	252	7
8	$8 \times 12 =$	96	288	8
9	$9 \times 12 =$	108	324	9

శ్రీదాహరణము :—

3 :— త; ; — , కి; ; — ; బ, ; — ;,

4 :— త ; — ;, కి | ;, ట ; — ;,

8 :— త | ;కి, ; — , బ; ||

6 :— త; ; — , కి; ; — ; బ, ; — ;,

4 :— త ; — ;, కి | ;, ట ; — ;,

3 :— త | ;కి, ; — , ట; ||

6 :— త; ; — , కి; ; — ; బ, ; — ;,

4 :— త ; — ;, కి | ;, ట ; — ;,

8 :— త | ;కి, ; — , ట; ||

4 :— 5 :— సి; — ,టు; — ;తు, — ;క — ;ి |

4 :— సి; — టు; | తు; — కి; | |

8 :— కి;టు — ;తు, — ,క; —

5 :— సి; — ,టు; | ;తు, — ;క | ;ి —

4 :— సి; | | టు; — తు; — కి; —

8 :— సి;టు — ;తు, | ,క; —

5 :— సి; | ,టు; — ;తు, | | ;క — ;ి —

4 :— సి; — టు; — తు; | కి; | —

8 :— కి;టు | ;తు, — ,క; | |

5 :— 5 :— తు; — ,ది; — ;గి, — ;ఎ — ;ి | తొంపి; — ,

4 :— తు; | ,ది; — ,గి; | | ,ఎ; — ,తొంపి; — ,

8 :— తు; — ది;గి — ;ఎ, | ,తొంపి; —

5 :— తు; | ,ది; — ;గి, | | ;ఎ — ;ి — తొంపి; —

4 :— తు; — ,ది; | ,గి; — ,ఎ; | ,తొంపి; — ,

8 :— తు; | | ది;గి — ;ఎ, — ,తొంపి; —

5 :— తు; — ,ది; | ;గి, — ;ఎ | ;ి — తొంపి; | | ,

4 :— తు; — ,ది; — ,గి; — ,ఎ; — ,తొంపి; | ,

8 :— తు; — ది;గి | ;ఎ, — ,తొంపి; | |

ఇటులనే అన్ని భాతులను గహించడగును.

త్రిశాసి రూపకశాఖము

వి గతిలో ఆచాతి తగ్గింపు

వి :— త్రిశాసి రూపకశాఖములో వగతిలో ఆచాతి జాతిఅష్టర సంఘ్యమనడి అష్టరమహులునకు 4, 3, 2, 1 అష్టరముల నంతున తగ్గింపుగ అనినానో ఎదుబాటులు ఈశాఖమున ఒకే ఆవృత్తములో సమగ్రమా సమయమును.

గమనిక :— ఈవిధము తగ్గింపుముక్కాయి పథకమునందు వివరించిన సూత్రము 10 తగ్గింపు అష్టరముల మొత్తమునకు సమానము.

మతియు, 5, 6, 7, 8, 9 క్రియలుగల శాఖములకు ఉదాహరణమున ప్రియు విభాగములో వేయబడిన అంకౌలవంతున ప్రతిజాతి అష్టరగమనము తెలియదగునని సూచించడమైనది.

$$\text{సూత్రము :— } 4+3+2+1 = 10$$

గతిలో జాతి తగ్గింపు పథకము

గతి నంఖ	గతిరూపము	గణతము	తగ్గింపు మొత్తం	తగ్గింపు విదానము
4 చ.	కీటశక్	$4 \times 10 =$	40	శాఖలు 4, 3, 2, 1 అష్టరముల నంతున తగ్గింపు
5 ఱం.	తదిగించతోం	$5 \times 10 =$	50	శాఖలు 5, 4, 3, 2, 1 అష్టరముల నంతున తగ్గింపు
6 లి.	తథ్మింగింతోం	$6 \times 10 =$	60	శాఖలు 6, 5, 4, 3, 2, 1 అష్టరముల నంతున తగ్గింపు
7 మి.	తద్దింగింతోం	$7 \times 10 =$	70	శాఖలు 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1 అష్టరముల నంతున తగ్గింపు
9 వం.	తద్దింగించతోం	$9 \times 10 =$	90	శాఖలు 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1 అష్టరముల నంతున తగ్గింపు

త్రిళ్ళరూపక తాళ్లము

ఉదాహరణము :—

4
చతుర్భ్రజాతి } :— 4 :— కి; , టు; , - తు; , కు; , ।
చ. X. } 3 :— కి;టు;తు, - ,కు;
2 :— కి,టు, - తు,కు,
1 :— కిటుతుకు ॥

5
ఫండజాతి } :— 4 :— తు; ది; ,గి, - ;ఎ; ,తొం; , ।
ఫం. X. } 3 :— తు; ది;గి;ఎ - ;తొం;
2 :— తు,ది,గి - ,ఎ,తొం,
1 :— తుదిగిఎతొం ॥

6
త్రిళ్ళజాతి } :— 4 :— తు; ,థి; ,ం; , - గి; ,ఎ; ,తొం; , ।
త్రి. X. } 3 :— తు; ,థిం; ;గి; - ఎ;తొం;
2 :— తు,థిం; - గి, ఎ,తొం,
1 :— తుథింగిఎతొం ॥

7
మిళజాతి } :— 4 :— తు; ; ,దీం; ; - ;గి; ,ఎ; ,తొం; , ।
మి. X. } 3 :— తు; ; ,దీం; ;గి, - ,ఎ;తొం;
2 :— తు; ,దీం, - ,గి, ఎ,తొం,
1 :— తుదీంగిఎతొం ॥

8
నంబీర్ణుజాతి } :— 4 :— తు; ; ,దీం; ;గి, - ; ;ఎ; ; ,తొం; , ।
నం. X. } 3 :— తు; ; ,దీం; ;గి; - ఎ; ;తొం;
2 :— తు; ,దీం;గి - ; ,ఎ;తొం,
1 :— తుదీంగిఎతొం ॥

చతుర్శిల్పాతి రూపక్తాభము

వి నతిలో అజ్ఞాతి తగ్గింపు

వి :— చతుర్శాసి రూపక తొఱములో ఏకతీర్ణ ఆబాసి బాసితుకురు సంఖ్యనుండి అటుకుమారునును కి 2,1 అష్టవ్యాసానంతున తగ్గించు అనినచో ఏమ బాసులు ఈతొఱమును ఒకే ఆవుతొఱములో సన్నాహమానమవుగును.

$$\text{సూటిము : } 3+2+1 = 6$$

గతిలో జాతితగ్గింపు పద్ధతము

జాతి సంఖ్య	జాకిరూపము	గటితము	తగించు మొత్తం	తగింపు విధానము
4 చ.	కెటుతక	$4 \times 6 =$	24	
5 కు.	తదిగిణతోం	$5 \times 6 =$	30	
6 ప్ర.	తథింగిణతోం	$6 \times 6 =$	36	
7 మి.	తర్రింగిణతోం	$7 \times 6 =$	42	
9 నం.	సద్గీణతోం	$9 \times 6 =$	54	
	0			6 ప్రియులుగు ఈ చుక్కరు మూడు రాళులు వ్యజితి అకర చుక్కరును ను 3, 2, 1 అందులు చుక్కను గమనించు

చతుర్షి రూపక్తాశము

ఉదాహరణము :—

4
చతుర్భుజాంగి } :— ३ :— కి;టు - ;ఫ, | ,క -
చ. X. } ४ :— కి,టు, - త,క, -
1 :— కిలతుక ||

⁵
అండజాతి } :— १ :— త;ది, - ,గి;ణ | ;తొం; -
అం. X. }   2 :— త,ది,గి - ,ణ,తొం, -
              1 :— తదిగిణతొం ||

^{6/}
త్రిశ్రజాతి } :— १ :— త;ధి; - ०;గి; | ణ;తొం; -
త్రి. X. }   2 :— త,ధిం; - గి,ణ,తొం, -
              1 :— తధింగిణతొం ||

⁷
మిశ్రజాతి } :— १ :— త;;,ది - ;,గి, | ,ణ;తొం; -
మి. X. }   2 :— త;;,దొం, - ,గి,ణ,తొం, -
              1 :— తదొంగిణతొం ||

⁸
సంకీర్ణజాతి } :— १ :— త;;,దొం, - ;,గీ;; | జా;;తొం; -
సం. X. }   2 :— త;;,దొం;గి - ;,జా;తొం, -
              1 :— తదొంగీజాతొం ||

త్రిశ్రజాతి త్రిపుటుతాళము

విగతిలో ఆజాతి తగ్గింపు

వి :— త్రిశ్రజాతి త్రిపుటుతాళములో ఏగతిలో ఆజాతి — జాతి ఆషుర సంఖ్యనుండి అషురముకురమునుకు 4, 2, 1 అషురముల వంతున తగ్గింపు అనిసచో ఎదుచాతులు ఈ తాళమున ఒకే ఆషుతములో సమగ్రమా సమమగును.

సూత్రము :— 4+2+1 = 7

గతిలో కూతి తద్దింపు పథకము

శాఖ సంణ్డ	జాతియావము	గణితము	తద్దింపు మొత్తం	తద్దింపు విధానము
4 చ.	కీటతక	$4 \times 7 =$	28	
5 ఇం.	తద్దిగిణతొం	$5 \times 7 =$	35	
6 ఇర.	తథీగిణతొం	$6 \times 7 =$	42	
7 ఏ.	తద్దింగిణతొం	$7 \times 7 =$	49	
9 సం.	తద్దింగిణతొం	$9 \times 7 =$	63	

త్రిశ్శృతిపుటతాకము

ఉదాహరణము :—

$\frac{4}{\text{చతుర్షభాషి}}$ } :— 4 :— క; ; ఠ; ; త; ; లక; ; —
 చ. X. } 2 :— క, ఠ, ; త, క, ; —
 1 :— కీటతక ||

$\frac{5}{\text{ఖండభాషి}}$ } :— 4 :— త; ; ది - ; ; గి, - ; ఽ; ; ల, తొం; ; —
 ఖ. X. } 2 :— త. ది. గి | , ఽ, తొం, —
 1 :— తద్దిగిణతొం ||

$\frac{6}{(\text{త్రిశ్శృతి})}$ } :— 4 :— త; ; ఫొ - ; ; - గి; ; ఽ, | ; తొం; ; —
 త్రి. X. } 2 :— త, ఫొ; | గి, ఽ, తొం, —
 1 :— తథీంగిణతొం ||

⁷
 ముక్కొత్త
 మి. X. } :- 4 :- త;;; - ,దీ;; - ;గి;;ఇ | ;తొం;; -
 2 :- త;;దీం, | ,గి,ఇ,తొం, -
 1 :- తదీంగిఇతొం ||

⁹
 సంకీర్ణభాత్త
 సం. X } :- 4 :- త;;;,ది - ;;;,గీ - ;;;ఇ, | ;;;తొం;; -
 2 :- త;;దీం;గి | ;,ఇ;తొం, -
 1 :- తదీంగిఇతొం ||

చతుర్శభాత్త ప్రిపులు (ఆది) కాళము

విగతిలో ఆజూతి తగ్గింపు

వి :- చతుర్శభాత్త ప్రిపులు (ఆది) కాళములో ఏగతిలో ఆజూతి - జూతి అష్టరసంఖ్యలు ది అష్టరముల రమునకు 6,4,3,2,1 అష్టరములవంతున తగ్గింపు అనిసహిత విదుషాతులు ఈ కాళమున ఒకే ఒక్క ప్రిపులు నమ్మగా నమ్మగాను.

$$\text{సూత్రము : } 6+4+3+2+1 = 16$$

దతిలో జూతి తగ్గింపుపథకము

జూతి సంఖ్య	జూతిరూపము	దతికము	తగ్గింపు మొత్తం	తగ్గింపు విధానము
4 చ.	కెటుతక	$4 \times 16 =$	64	ప్రిపులో ఉన్న కెటుతకలు
5 ఫం.	తదిగిఇతొం	$5 \times 16 =$	80	ప్రిపులో ఉన్న తదిగిఇతొం
6 బ్ర.	తథీంగిఇతొం	$6 \times 16 =$	96	ప్రిపులో ఉన్న తథీంగిఇతొం
7 మి.	తదీంగిఇతొం	$7 \times 16 =$	112	ప్రిపులో ఉన్న తదీంగిఇతొం
9 నం.	తదీంగిఇతొం	$9 \times 16 =$	144	ప్రిపులో ఉన్న తదీంగిఇతొం

చతుర్శత్రిషుటు (పది) శాఖము

ఉదాహరణము :—

4
 చతుర్శత్రిషుటు } :- 6 :- క;;,ట, - ;;త;, - ;క;;, -
 చ, X. } 4 :- క;;,ట;, | త;,క;, -
           3 :- క;ట;త, | ,క;
           2 :- క,ట, - త,క,
           1 :- కటతక ||

5
 ఖండభాగ } :- 6 :- త;;,ది;, - ;గి;;,ఎ, - ;;త్రొ;;, -
 ఖం. X. } 4 :- త;,ది;,గి, | ;ఎ;,త్రొ;, -
           3 :- త;ది;గి;ఎ | ;త్రొ;
           2 :- త,ది,గ - ,ఎ,త్రొ,
           1 :- తదిగిఎత్రొ ||

6
 శిత్రిషుటు } :- 6 :- త;;,థిం; - ;;గి;;, - ఎ;;,త్రొ;;, -
 శి. X. } 4 :- త;,థిం;; | గి;;,ఎ;;త్రొ;, -
           3 :- త;థిం;;గి | ఎ;త్రొ;
           2 :- త,థిం; - గ,ఎ,త్రొ,
           1 :- తథింగిఎత్రొ ||

7
 మిత్రిషుటు } :- 6 :- త;;;;,దీం - ;;;;;గి;, - ;ఎ;;,త్రొ;;, -
 మి. X. } 4 :- త;;;;,దీం; | ;గి;;,ఎ;;త్రొ;, -
           3 :- త;;;;,దీం;గి, | ,ఎ;త్రొ;
           2 :- త;దీం, - ,గి,ఎ,త్రొ,
           1 :- తదీంగిఎత్రొ ||

⁹
 సంకీర్ణజాతి } :— 6 :— త;;;;,దీం; - ;;;గీ;; - ;శా;;శొం;;, -
 సం. X. } 4 :— త;;;,దీం;;గీ | ;;;శా;;శొం;, -
 3 :— త;;,దీం;;గీ; | శా;;శొం;
 2 :— త;;,దీంగీ - ;,శా;శొం,
 1 :— తదీంగీశాశొం || .

ఖంటజాతి త్రిపుటతాళము

విగతిలో అజాతి తగ్గింపు

ని :— ఖంటజాతి త్రిపుటతాళములో ఏకిలో ఆజాతి - జాతి అష్టరసంఖ్య నుండి అష్టరసాష్టరమునకు 5,3,1 అష్టరములవంతున తగ్గింపు అనిసనో వమజాతులు ఈ తాళమున ఒకే ఆవృతములో సమగ్రమా సమయాను.

గమనిక :— ఈ తగ్గింపువ్యాత్రము అష్టరమువిడిచి అష్టరము తగ్గింపుగ గ్రహించవగను.

సూత్రము :— $5+3+1=9$

గతిలోజాతి తగ్గింపు వధకము

అధిక సంఖ్య	జాతిరూపము	గటిశము	తగ్గింపు మొత్తం	తగ్గింపు విధానము
4 చ.	క్రిటుక	$4 \times 9 =$	36	
5 ఖం.	తదీంగీశాశొం	$5 \times 9 =$	45	
6 శ్రి.	తదీంగీశాశొం	$6 \times 9 =$	54	
7 మి.	తదీంగీశాశొం	$7 \times 9 =$	63	
9 సం.	తదీంగీశాశొం	$9 \times 9 =$	81	
9 క్రియాలాగుల [చిత్తము శాశ్వతమునకు 5,3,1 అవ్యాప్తమును పంచున గమనసము ఉచ్చమును పంచున గమనసము]				

ఖండ ల్రిష్టు శాసనము

ఉదాహరణము :—

4
 చండుల్కషాత్ }
 ఫం. X. } :— 5 :- శ;,-,ఽ; - ;త, - ;,క - ;; |
                   8 :- శ;ఽ; - ;త, | ,క; -
                   1 :- శితక ||

5
 ఖండశాత్ }
 ఫం. X. } :— 5 :- త;; - ద;; - గ;; - ఽ;; - త్రొ;; |
                   8 :- త;ది, - ,గ;ఽ | ;త్రొ; -
                   1 :- తదిగిణత్రొ ||

6
 ల్రిష్టుశాత్ }
 ల్ర. X. } :— 5 :- త;;ఫిం - ;; - ;,గ; - ;ఽ; - ,త్రొ;; |
                   8 :- త;ఫిం, - ;,గ; | ఽ;త్రొ; -
                   1 :- తఫింగిణత్రొ ||

7
 ముశ్శుశాత్ }
 ము. X. } :— 5 :- త;;; - ;,ఫిం; - ;,గ; - ;ఽ; - ;త్రొ;; |
                   8 :- త;;,ది - ;,గ; | ,ఽ;త్రొ; -
                   1 :- తద్దింగిణత్రొ ||

8
 చందీకంశాత్ }
 చం. X. } :— 5 :- త;;;; - ,ఫి;;;; - ;,గ;;;; - ;ఽ;;;; - ;త్రొ;; |
                   8 :- త;;,ఫిం, - ;,గ; | ఽ;;త్రొ; -
                   1 :- తద్దింగిణత్రొ ||

కాల పైకాల జ్ఞాతిరహపనమన ముక్కాయి

వి :— కాల, పైకాలజాతిర్థాపము అనగ రెండవకాలమున జాతినిఅని, ఆహాతి రెట్టింపుసంఖ్యగల అష్టరములను మూడవకాలమున అనుసది. చతుర్శ్ర, త్రిశ్ర, త్రిశ్ర పైకాల లయగమనములలో ముక్కాయి అనుటయని అర్థము.

ప్రతిజాతి రెట్టింపు అష్టరసంఖ్యకిభ్యులుగల 1. చతుర్శ్రజాతి (తిఫుట (ఆది), 2. మిశ్రజాతిరథుంపే, 3. చతుర్శ్రజాతిఅట, 4. ఫండజాతిఅట, 5. మిశ్రజాతిఅటకాళము అటలో పైముక్కాయి విధానము ఒకే ఆవృతములో సమగ్రమా సమమగును.

మఱియు, ఏగ్గిలో ఆహాతి పైముక్కాయి అదితాళమున ఒకే ఆవృతములో సమగ్రమా సమమగును. పైనవివరించిన రెండుప్రవర్తకరణములు ఆయాతాళములలో దిగువసోదామారణ [క్రియావిభాగముగ సూచింపబడుచున్నది.

ఉదాహరణము :—

ఆది తాళము

చతుర్శ్ర జాతి ముక్కాయి

2మ. ర.   3. ర.

1. చ. 4 :— కిట - తక - తకిట త - దిగిణతొం |

[శ.

కిటత - క తకిట త | దిగిణతొం

[శ. పై.

కిట - తక తకిట తదిగిణతొం ||

మిశ్రజాతి రథుంపే తాళము

ఫండజాతి ముక్కాయి

2. ఫం. 5 :— ర :— తది - గిణ - తొం తకి - ట త,దిం - ,గిణతొం -

త :— తదిగి - ణతొం తకి | ట తద్దింగి - ణతొం

శ. పై :— తదిగిణ - తొం తకిట తద్దింగిణతొం ||

పతుర్ శ్రజ్ఞాతి అటుతాళవు

మిశ్రజ్ఞాతి ముక్కాయి

3. (B. 6 :— ర :— తథిం - ,గి - ఇల్లొం - తకతకి | ఉ ర,దిం - ,గింల్లొం -
ఉ :— తథిం - గింల్లొం | తకతకిట క - ,దీంగింల్లొం |

3. కై :— తథింగింల్లొం - తకతకిట తద్దింగింల్లొం ||

ఖండజ్ఞాతి అటుతాళవు

మిశ్రజ్ఞాతి ముక్కాయి

4. సు. 7 :— ర :— తక - ఉత్త - కథి - మి తథిం - ,గింల్లొం | తథింగి - ,గాత్తొం -
ఉ :— తకిట - తకథి - మి తథింగి | ఇల్లొం తథింగి - ,గాత్తొం
ఉ. కై :— తక | ఉత్కథిను తథిం - ,గింల్లొం తథింగింల్లొం ||

మిశ్రజ్ఞాతి అటుతాళవు

సంకీర్ణ జాతి ముక్కాయి

5. సు. 9 :— ర :— తక - దిగు - తది - గిం - లొం క, - దీంగిం - లొం తథిం |
గింల్లొం త - దిగింల్లొం -

ఉ :— తకది - గుతది - గింల్లొం - తద్దింగిం - లొం త థింగింల్లొం
తదిగింల్లొం -

ఉ. కై :— తకదిగుతది | గింల్లొం తద్దింగిం - లొం తథింగింల్లొం
తదిగింల్లొం ||

షుటియు, ఏగెలో ఆణాలి పై ముక్కాయివిధానము.

ఉదాహరణము : -

ఆది తాళము

25. చ 35. చ

చ. X. 4 :- ర :- కిట - తక - తకిట త - దిగిణతోం ।

16 :- కిటత - క తకిట త | దిగిణతోం

18. ఔ :- కిట - తక తకిట తదిగిణతోం ॥

19. X. 6 :- ర :- తథీం - గిణతోం - తకతకిట త - , దీంగిణతోం ।

19 :- తథీం - గిణతోం | తకతకిట తదీంగిణతోం -

20. ఔ :- తథీంగిణతోం తకతకిట తదీంగిణతోం ॥

మ. X. 7 :- ర :- త;దీం, - , గిణతోం, - ధిత్తాంకిటత - కతరికిటతక ।

19 :- త, దీం - , గిణతోం ధిత్తాం | కిటతక తరికిటతక

20. ఔ :- త, - దీంగిణతోం ధిత్తాం కిటతక తరికిటతక ॥

ఫం. X. 8 :- ర :- త, ది, గి - , గి, తోం, - తకిట త, - దీంగిణతోం ।

19 :- తదిగి - గతోం త | ట తదీంగిణతోం

20. ఔ :- తదిగి - గతోం తకిట తదీంగిణతోం ॥

సం. X. 9 :- ర :- త; ది; గి - ; గ; తోం, - తదిత్తాంకిటత - కతరితరి కిటతక ।

19 :- తదీంగి - గతోం తదిత్తాం | కిటతక తరితరికిటతక

20. ఔ :- తదీంగి - గతోం తదిత్తాం కిట తరితరి కిటతక ॥

జాతి వివిధరాప గమన ముక్కాయి

ని:— దిగువ వివరింపదగు అయిదుజాతుల ముక్కాయిలకు జాతి అష్టరసంఖ్యగల శాశమునందు రెండుకళల చౌకగమనమున రెండుఅవృత్తములకు సమగ్రమా సమమగుచు.

మతీయు, ఏగతిలో ఆజాతి ముక్కాయి ఆదితాశమున ఒకే ఆవృత్తములో సమగ్రమా సమమగును. ఒకేపద్ధతి ననుసరించి ముక్కాయిలు దిగువవిధముగ కూర్చుబడి 5, 6, 7, 8, 9 క్రియలుగల శాశములలో చతుర్భ్రాతిగిగను, ఆదితాశమున ఏగతిలో ఆజాతి అయిదు ఆశి శేదములుగను క్రియావిభాగము సూచింప లభుచున్నది.

గమనిక :— ఇందు ప్రతిముక్కాయి ముందు హైచ్చింపుగను - రెండవది ముక్కాయిగను, మూడవది ప్రతికాలముగను నిర్ణయింపబడినది. హైచ్చింపు వివరమేమన మధ్యపంక్తి ఆజాతి అష్టరసంఖ్యకు రెట్టింపు సంఖ్యగను, ఈరెట్టింపుసంఖ్యకు రెండు సంఖ్యలకుక్రింద, రెండు సంఖ్యలకుపైన గల మొత్తపు హైచ్చింపు ప్రతి ముక్కాయిగ గ్రహించ దగును.

ఉచావారణము:—

1. త్రిక్రికాతి రూపకతాకము

తఛాంగ్-తొం త,	తరితరిగుం,-	:— 8
తక తఛాంగ్-తొం త,	తరిత తరిగుం,	:— 10
తకదిగు తఛాంగ్-తొం త,	తరితరిగుం,	:— 12
తది-గిణతొం త్రదిగిణతొం	తదిగిణతొం	:— 15
త; - , ది; ; గి; , ఇ; ; తొం; - , త, ది, గి, ఇ - , తొం, తదిగిణతొం		} :— 85

2. చతుర్శి జాతి రూపకలాఖము

తథాంగ్ తోం టత, తరి-తరిగుం,	:- 10
తక తత్త్వాంగ్ తోం టత, తరితరిగుం,	:- 12
తక-దిగు తత్త్వాంగ్ తోం టత-, తరితరిగుం,	:- 14
తథింగి - ణలొం తథింగిణలొం తథింగిణలొం	:- 18
త,-;థిం;; ;గి;;ఇ, - ;తొం;	} :- 42
త, - థింగి,ఇ, - తొం,	
తథింగిణలొం	
	96

3. త్రిక్రికాతి త్రివుటకలాఖము

త తత్త్వాంగ్ తోం త,థి -, తరితరిగుం,	:- 12
తక తత్త్వాంగ్ తోం త,థి, తరి తరిగుం,	:- 14
తకదిగు తత్త్వాంగ్ తోం త,థి, తరి తరిగుం,	:- 16
తదీంగిణ - లొం తదీంగిణలొం తదీంగిణలొం	:- 21
త - ,;;;ది - ,;;గి ;,ఇ,;తొం - ,	} :- 49
త;ది ;గి,ఇ,తొం - ,	
తదీంగిణలొం	
	112

4. చతుర్శి జాతి త్రిపుటకలాఖము

త త తత్త్వాంగ్ తోం తథి - ,త, తరితరిగుం,	:- 14
తక - త తత్త్వాంగ్ తోం తథి - ,త, తరితరిగుం,	:- 16
తక దిగు త తత్త్వాంగ్ తోం - తథి,త, తరితరిగుం	:- 18
తథింగిణలొం - తథింగిణలొం తథింగిణలొం -	:- 24
త;థిం; - ;గి; - ;ఇ; ;ఇ;తొం;, -	} :- 56
త,థిం;గి ;ఇ;తొం, -	
తథింగిణలొం	
	128

5. అందకొత్త త్రిపుటలోకము

<u>తళాంగ తత్తవాంగ లోం</u>	<u>త - ,ధి,త, తరితరిగుం,</u>	:- 16
<u>తక తళాంగ తత్తవాంగ లోం - ,త,ధి,త, తరి - తరిగుం,</u>		:- 18
<u>తక దిగు తళాంగ తత్తవాంగ - లోం</u>	<u>త,ధి - ,త, తరితరిగుం,</u>	:- 20
<u>త, దీంగీణాత్తొం త-,దీంగీణాత్తొం తద్దింగీణా - లోం</u>		:- 27
<u>త;;; - ,దీం;;; - ,గీ;;; - ,ణా;;; ,లో;;;</u>		} :- 63
<u>త; - ,దీంగీ; ,ణాత్తొం,</u>		
<u>త - ,దీంగీణాత్తొం </u>		

144

ఆదితాళమున విగతిలో ఆజ్ఞాతిముక్తాయి

అందగతి :-	<u>తళాంగ లోం త, తరితరిగుం,</u>	:- 8
	<u>తక - తళాంగ లోం త, తరితరిగుం,</u>	:- 10
	<u>తక-దిగు తళాంగ లోం త, తరితరిగుం,</u>	:- 12
	<u>తదిగిణత్తొం తదిగిణత్తొం తదిగిణత్తొం</u>	:- 16
	<u>త;;,ది - ;గి;ణ; ,లో;;;</u>	
	<u>త,ది,గి - ,గి,లోం,</u>	
	<u>తదిగిణత్తొం </u>	:- 35

80

బిశగతి :-	<u>తళాంగ లోం టత, తరితరిగుం,</u>	:- 10
	<u>తక - తళాంగ లోం టత, తరితరిగుం,</u>	:- 12
	<u>తక-దిగు తళాంగ లోం టత, తరితరిగుం, -</u>	:- 14
	<u>తథీంగిణత్తొం తథీంగిణత్తొం తథీంగిణత్తొం</u>	:- 18
	<u>త;;,ధీం - ;జి;గి;ణ, ;లో;;;</u>	
	<u>త,ధీం; - గి;ణ,లోం,</u>	
	<u>తథీంగిణత్తొం </u>	:- 42

96

సంఖ్యగతి :- 1 :-	త త్రుషాంగ్ లోం త,థి, తరితరిగుం,	:- 12
	తక - త త్రుషాంగ్ లోం త,థి, తరితరిగుం,	:- 14
	తక - దిగు త త్రుషాంగ్ లోం త,థి, తరితరిగుం,	:- 16
	తద్దింగిణల్లాం తద్దింగిణల్లాం	:- 21
		}
	త ;;; - ,ది;;;గి;;ఱ ;,లొ;;;	:- 49
	త ;,ది; - ,గి,ఱ,లొ;;,	
	తద్దింగిణల్లాం	112
2 :-	త ద్వితీయిటక తరికిటక లోం;	:- 10
	ద్వితీయిటక - తరికిటక లోం;	:- 9
	తాంకిటక తరికిటక లోం;	:- 8
	తరి - కిటక లోం;	
	తరికిటక లోం;	
	తరికిటక లోం; -	16
		}
	తద్దితరితరిగుం, తద్ది తరితరిగుం, తద్ది తరితరిగుం,	:- 21
		}
	త ;;; - ,ధి;;;గి;;ఱ ;,లొ;;;	:- 49
	త ;,దిం; - ,గి,ఱ,లొ;;,	
	తద్దింగిణల్లాం	
		112

సంఖ్యగతి :-	తశాంగ్ త త్రుషాంగ్ లోం తద్దిత్రా తరితరిగుం, :- 16	16
	తక - తశాంగ్ త త్రుషాంగ్ లోం తద్దిత్రా తరితరిగుం, :- 18	
	తక - దిగు తశాంగ్ త త్రుషాంగ్ లోం తద్దిత్రా తరితరిగుం :- 20	
	తద్దింగిణల్లాం తద్దింగిణల్లాం తద్దింగిణల్లాం	:- 27
	త ;;;,దిం - ;;;,గి;;ఱ, ;,లొ;;;	
	త ;,దిం;గ - ;,గా;లొ;;,	
	తద్దింగిణల్లాం	63
		114

సరళిస్వర త్రికాలవార్గము

వి :— సరళిస్వరము త్రికాలముగ చతుర్శ్రగమనములో పాడుటయే అలవాటు కలదు. గాని అన్ని గమనములలో త్రికాలముగాపాడినచో స్వరము, పల్లవి పాడునపు లయభాగము స్వాధీనమై ఉత్తీర్ణలగుటకగాను వివరింపబటుచున్నది.

ఈ త్రికాలములు ఎయిగమనములలో అనగ చతుర్శ్ర త్రికాలము, త్రీఽ త్రికాలము, మిత్రత్రికాలము, ఖండత్రికాలము, వంషిత్రికాలములలో పాడుటకగాను ఒకే ఆవృతమునకు సమగ్రము సమముతాభముల వివరముగాను, మిత్రత యిగమనముగాను, వంచ జాతి అక్షరముల వంతున కాప్తులో పాటగమనము త్రికాలముగాను లెక్కచేయబడి సోదా మారణముగ క్రియావిభాగము అక్షరము చేయబటుచున్నది. మరియు, ప్రతిజాతి అక్షర సంఘయు - ఆజాతి త్రికాలమురైటింపు క్రియలగును, ఒకేమిత్రగమనములో రీ జాతి త్రికాలములు గాసేతము చేయబడి - చేయవేయ రీ కాభములలో ఉదాహరణ మియెబటు చుస్తుది.

సరళిస్వర త్రికాలపంచటాతి గమన వథకము

సౌమ్య వర్ణము	త్రికాల కాటులు	కాటము	అంగ వంజు	త్రి య య	త్రి స్వి ని	పాట త్రికాల సమము	త్రి స్వి ని	పంచ టాతి
ఐ	చతుర్శ్రత్రికాలము	చతుర్శ్రజాతిత్రిషుట (అది)	100	8	మిత్ర	4+2+1	7	112
ఐ	త్రిఽత్రికాలము	చతుర్శ్రజాతియ చక్కని	01	6	మిత్ర	3+1½+¼	5½	84
ఐ	మిత్రత్రికాలము	ఖండజాతి అట	1100	14	మిత్ర	7+3½+1½	12½	196
ఐ	ఖండత్రికాలము	మిత్రజాతియంప	100	10	మిత్ర	5+2½+1½	8½	140
ఐ	వంషిత్రికాలము	మిత్రజాతి అట	1100	18	మిత్ర	9+4½+2½	15½	252

నిక :— వథకమునందలి పాట త్రికాలగమన కాపములో ప్రతిజాతి అక్షరసంఘయు జాతిఅక్షరము వంతున త్రికాలగమనముగ గాసేతము సూదింపబడిన గ్రహించునది.

ఉదాహరణము :—

1. చతుర్క్రికాలము } :— వ;;రి;X;;ము, | ;ప;;ద;;ని;, | స;;న;;ని;;ద, |
అదిత్యాశము } ;ప;;ము;X;;, | రి;ను; ► న;రి;X; | ము;ప;ద;ని;సు;ని;, |
ద;ప;ము;X;రి;న, ► సరి | గతువదనిసు సనిదష్టమగరిన ||
2. తిక్రికాలము } :— స;రి;X;ము;ప, | ,ద;ని;సు; స;ని | ;ద;ప;ము;X; | రి;న; ►
చతుర్క్రికాలి
రూపక త్యాశము } స;రి;X;ము;ప;ద;ని;సు; స;ని;ద;ప;ము;X;రి;న; ||
3. మిక్రికాలము } :— స;;రి;; | X;;ము;; | ప;;ద;; | న;;స;; | స;;ని;; |
అండచాలి
అట్టత్యాశము } ద;;ప;; | మ;;X;; | రి;;న;; | ► స;;రి;;X;;ము;; |
వ;;ద;;న;; | న;;ని;;ద;;వ;; | మ;;X;;రి;;న;; |
► స;;రి;;X;;ము;;వ;;ద;;న;; | స;;ని;;ద;; | వ;;ము;;X;;రి;;న;; ||
4. అండత్రికాలము } :— స;;రి;X;, | ము;ప;ద; | ;ని;ప;;సు, | ;ని;ద;;వ |
మిక్రిజాలి
రూంపెత్యాశము } ;ము;X;; | రి;న;; ► స;రి; | ;గ;;ము;ప;ద;;ని;;సు |
;న;;ని;;ద;;వ;;ము;, | ,X;;రి;;న;; | ► స;రి;X;;ము;వ;, |
,ద;;ని;;సు; స;ని;;ద;;వ;;ము;X;;రి;;న;; ||
5. పంక్రీత్రికాలము } :— స;;రి;; | ;గ;;ము | ;ప;;వ;; | ;ద;;ని, | ;స;;న;; |
మిక్రిజాలి
అట్టత్యాశము } ;స;;ని;; | ;ద;;ని;; | ,ప;;ము;; | ;గ;;ము;; | రి;;న;; |
; | ► స;;రి;;X;;గ, | ;ము;వ;;వ;;ద; | ;ని;;ని;;న;; |
న;; | ;ని;;ద;;వ;; | ;ము;X;;రి;; | ;న;; | ►
న;;రి;;X;;ము;; | ;వ;;ద;;న;; | ;ని;;ని;;న;; |
న;;ని;; | ;ద;;వ;;వ;;ము;;X;;రి;;న;; ||

సరళిస్వర త్రికాలగమన త్రికాల వూర్ధవు

వి :— త్రిక్రిష్ణతిరూపక శాశములో సమగ్రహా సమమునకు సరళిస్వరము చతుర్శి ముగ త్రికాలగమన త్రికాలము పాశుటకుగాను పాటవివరము, శాశమునవివరము వివరింపబడుచున్నది.

ఇందు పాటగమన ప్రథమకాలము మూడు కాలములుగను, దీపీయకాలము మూడు కాలములుగను, తృతీయకాలము మూడు కాలములుగను పాశుటయనిల్చర్చము. ఇక శాశమున వివరమేమన క్రియకు బోట్క్రై ఏతికొప్పున పంచసడ లయ గమనముగ శాశమును అన్యస్తించవలెను. ఈ శాశమునకు ద్రుతము, లఘువు రెండు అంగములుగలవు. అందు ద్రుతమునకు రెంచుక్రియలు 1. ఫూత, 2. ఉసి. ఫూత చతుర్శిగతిగిను, ఉసి త్రిక్రిషిగిను, లఘువునందు ఫూతమిళగతిగిను, రెండవక్రియఖండగతిగిను, మూడవక్రియ సంకీర్ణగతి గమనముగ శాశమున లయ వేయవలెను. ఇందుప్రధానజనమేమన వర్ణము, పంచసడవల్లివి త్రికాలముపాశుటకు లయ భాగము సులువగునని తెలియనగును.

గమనిక :— పాట ప్రథమకాలము మూడు కాలములు పూర్తి అగుసరికి శాశము
4 ఆ వృత్తములగును.

దీపీయకాలము మూడు కాలములు పూర్తి అగుసరికి శాశము
2 ఆ వృత్తములగును.

తృతీయకాలము మూడు కాలములు పూర్తి అగుసరికి శాశము
1 ఆ వృత్తమగును.

సూక్తము :—

1వ కాలము :— $16 \times 7 = 112$

2వ కాలము :— $16 \times 8\frac{1}{4} = 136$

3వ కాలము :— $16 \times 1\frac{3}{4} = 28$

$16 \times 12\frac{1}{4} = 192$ అష్టరములు

శ్రీనామార్గణయి :—

సర్వతృస్తుద్ | కొలగచున | తీకా లపచూర్మయ
లోశాతియావకచాగమ ▶ పంచగతిథీద | కీయూగ మనము

చూలము	చుట్టూర్జెక్షన్ - (తీకా గి)	బ్లాక్జెక్షన్	ఫండమెంట్	సంక్రమి
(ప్రధమకు:- 1 -)	స;స;; ర;;;	;X;;;చ;;;	సమ్మ;;	;స్క్రూ, లిప్పు,
	స;స;; స;;;	;స్సుగ్గ;ద;;	సమ్మ;;	;స్ప్రెగ్గ;క;;ు,
ర;;;	స;;;	—	—	—
2:-	—	;—స;;, లి;X;;,	ము;మ;;ద,	;సి, స్స;—స్ప్రెగ్గ;
	చ;;, క;;;	;స;;, న;;,—	—	—
3 -	—	—	—	—
(ప్రధమకు:- 1 -)	స;;, ర;;;	X;;, చ;;,	X, మిమ్మ, ద, న,,	స, న్న, వ, తథ, క, ర, స,
	చ;;, స;;,—	—	—	—
2.-	—	స, ర, X,	ము, మ, చ, ని, స, స్స, ర,,	స్ప్రెగ్గ, ము, X;;,
3 -	—	—	—	—
(ప్రధమకు:- 1 -)	సర్పాము	పదన	—	సర్పమువనిస్ - సర్పమువనుగురిన
2 -	—	—	—	—
3 -	—	—	—	సర్పమువద
				సర్పమువనిస్ - సర్పమువనుగురిన

త్రికాలగమన త్రికాలపల్లవి

వి :— ఆదితాశములో రెండుకళల చౌకాగమనమున చతుర్శిగమనములో త్రికాలగమన తీకాలపల్లవి వివరింప బహుచున్నది. ఇందు పాటగమన ప్రథమకాలము మూడు కాలములుగను, ద్వితీయకాలము మూడు కాలములుగను, తృతీయకాలము మూడు కాలములుగను పాశుటయని అధికము.

లయగమనము ప్రథమకాలము మూడు కాలములు, ద్వితీయకాలమున రెండవ కాలమువరకు త్రియబికటికి రెండవక్కరములవంతున లయగమనముగను, ద్వితీయకాలమున మూడవకాలము 4 అక్కరములవంతున లయగమనముగను, తృతీయకాలమున మొదటి కాలము త్రియకు 2 అక్కరములవంతున, రెండవకాలము 4 అక్కరములవంతున, మూడువ కాలము 8 అక్కరములవంతున సాహిత్యము పాడవగును.

మజీయు, ప్రథమకాలమున మూడు కాలముల సాహిత్యక్రములకు 4, 2, 1 అక్కరములవంతున కాపుగను, ద్వితీయకాలమున 2, 1, 1 అక్కరముల వంతున కాపుగను, తృతీయకాలమున 1, 1, 1 అక్కరములవంతున కాపుగను సాహిత్యనుయొక్క గమన వివరమని తెలియునది.

గమనిక :— త్రికాలగమన త్రికాలముగ ప్రతిపల్లవియొక్క సాహిత్య, లయగమనములు ప్రతితాశమునకు దిగుప్రథకమునందుగల ఆవృతములు, కాపులు సమానమని గ్రహించునది. మజీయు, తృతీయకాలమున 3 వ కాలము పల్లవి సాహిత్యము అరావృతము. గాని తాళాపుత్రపరినమాటికి సాహిత్యము రెండావృతులగును. త్రియాంగ విభాగముగ పల్లవి సాహిత్యమును త్తత్త కారము సూచింపబడుచున్నది.

క్రికాలము	కాలముడ	ఆవృతములు	అటవిముం చంతున కావుడ
ప్రథమ కాలము	1	8	4
	2	4	2
	3	2	1
ద్వితీయ కాలము	1	4	2
	2	2	1
	3	1	$\frac{1}{2}$
తృతీయ కాలము	1	2	1
	2	1	$\frac{1}{2}$
	3	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$

ఆదితొశము - చతుర్శగవన చౌకకాలము

త్రికాలగమన త్రికాలపుట్టివి

1 2 2. 1 2. 2. 1 1. 2. 6. 1. 2. 1 2. 2 1. 1. 1. 1.
హా-శే రా-మగో-వింద ము-రా ► శే-; ముకుండ-శే-మురవా-
త దీం శా త ధీంతకిట క క ► శే-; క రుంతరీ క క క క

కాలము	I	0	0
ప్రథమ :- I:- ,హా-;-,శే- ,	; - ;-	, ఈ - ;	
,శే-;-,ధి- ,	, 0 - ;	, శ - ;	
; - ; - ,మ - ;	, గొ-;	; - ;	
; - ,-,శ - ,	, ధ - ,	, 0 - ;	
,వి-;-,ఓ- ;	, ద - ;	, ము - ;	
,శ-;-,శ- ,	, శ-;	, ఈ - .	
,ధ - ; - , - ;	, ద - ;	; - ;	
,శ-; - ; - ,	, శొ - ;	, - ;	
; - ; - ; - ;	; - ,	; - ;	
1 - 1 - 1 - ,	- - 3	; - ,	
,ము - ; -,శు - ;	, 0 - ;	, ద - ;	
, త - , - ,ధు - ;	, 0 - ,	, శ - ;	
, శై-; - ; - ;	, ద - ;	; - ;	
, శ - , - , - ;	, శ - ,	; - ;	
, ము - ; -,శ - ;	, హ - ;	, ఈ - ;	
, శ - ; -,శ- ;	, శ - ,	, శ - ;	

పదము		O	O
2:- ,ప్ర- ,రె- ; - ,ర	; - ,ము	,గ్రూ - ;	
, శ - ,ధ - ,ం - ,క	; - ,క	, ధ - ,ం	
, వి - ,ం - ,ద - ,ము	, ర - ;	, రె - ;	
, శ - ,ధ - ,ం - ,క	, క - ;	, గ్రూ - ;	
; - ; - ; - ;	, ము - క్రూ,	, ం - ,ద	
; - ; - ; - ;	, క్రూ - ,క్రూ	, ం - ,క	
, రె - ; - , రె - ;	, ము - ,ర	, ప్ర - ,ర	
, ం - ; - , క్రూ - .	, క్రూ - ,ం	, క - ,క	
3:- ,ప్ర- లే - రూ - మగ్రూ	, వి - ఒద	ముర - ,రె	
, శ - థిం - శ - శిం	, శ - శిం	క శ - ,క్రూ	
; - ; - , ము - క్రూ	ద శై - , రె	ము - రహ్	
; - ; - , క్రూ - క్రూ	శ శ - , శ	, ం - ఉత	
ద్వీతీయః :- 1:- ర ► ప్ర- , రె - ; - ,ర	; - ,ము	, గ్రూ - ;	
క ► ర - , ధ - , ం - ,క	; - ,క	, ధ - ,ం	
, వి - ,ం - ,ద - ,ము	, ర - ;	, రె - ;	
, శ - , క్రూ - , ఉ - ,క	, క - ;	, క్రూ ;	
; - ; - ; - ;	, ము - ,క్రూ	, ం - ,క	
; - ; - ; - ;	, క్రూ - ,క్రూ	, ం - ,క	
, రె - ; - , రె - ;	, ము - ,ర	, ప్ర - ,ర	
, ం - ; - , క - ;	, క్రూ - ,ం	, క - , క	
2:- ,ప్ర- లే - రూ - మగ్రూ	, వి - ఒద	ముర - ,రె	
, శ - థిం - శ - శిం	, ర - ఉ	క శ - ,క్రూ	
; - ; - , ము - క్రూ	ద శై - , రె	ము - రహ్	
; - ; - , క్రూ - క్రూ	శ శ - , శ	, ం - ఉత	

శాస్త్రము	I	O	O
శి :- ర▶హారే-, రాము- క▶త దిం-, శా త -			
గోవిందమురా థిం తిం-ట త శ	లే; - ;ముకు తో, - ; కరు	ందశ్శో-లేముర ంత శి- శా కి శ "	
తృతీయః:-1 :- హర▶హ-రే-రా- తక ఫ్రూత థిం- శా-			
మగ్గా క దిం	, వి - ంద , త - కి	ముర - , రె త త - , శం	
; - - -, ము-కుం ; - , - , త - కుం	దశ్శే - , ర త ది - . త	, ము - రహా , శ - కి శ	
2'-ర▶హారే-, రాము- క▶త థిం-, శా త-			
గోవిందమురా థిం తిం-ట త శ	లే; - ;ముకు తో, - ; కరు	ందశ్శో-లేముర ంత శి- శా కి శ "	
3: - హరణిహారే- త క▶త దింత-			
నుగ్గోవిందము- , త దిం తిం ట - రా-రే; ; - శా కిం; .			
మాక్కందశ్శో శే రమ్మంత కీ శ	మురహర▶హారే- క లక క▶త దింత.		
	, ముగ్గోవిందము , త దిం తిం ట శ	రా-రే - ; ; - శా కిం - ; ; -	
మురహర=		ముకుందశ్శో క రమ్మం త కి శ "	
శి కు త శ			

బెంగలుకుతాళ్లు - దివ్యగతిధైర్ ఆనాగత పుల్లి

2 2 2 2 2 2 2 1 1 1 2 1 3 2 1 1 2 1 1 1 2 1
 క్రాంతి కా చూ ట్రీ క్రొజడ క్రో చ్రో ని—కా మ త ఫ ల దా య న
 క్రో అ బ్రం కి దా రా రా క్రో—అ క్రో క క అ క్రో క క అ క్రో

వి:— ఇంద్రపల్లికి సాక్షాత్కార్యము శాశ్వతముండుగల ఆశీర్వద లభ్యమనములో శాశ్వతకూగాను వివరమేఘన
 శిక్షణార్థి యాచార్యులు శాశ్వతము (ద్వారా ముఖ్యములు, అంగములు గలది). పూర్వాంగములు [ద్వారా ముఖ్య కూతురు, ఉని సంక్లిషితముగాను, ఉత్తరాంగములు లభ్యము వ్యవస్థలు] మహాగమనముగాను శాశ్వతమనము వేయుని. పలవిషాహిత్వ పూర్వాంగము
 శాశ్వతముకిల్కి ఉత్తరాంగములు (ప్రాచీనమై, ప్రస్తుతమై) సాక్షాత్కార్య ఉత్తరాంగము శాశ్వతము లేకూ పూర్వాంగ
 ముగు [ద్వారా ముగింపులునున్నది. వలివిషాహిత్వ పూర్వాంగము వద్దార్థమువర్కు 20 అప్పరమయి. ఉత్తరాంగము
 19 అప్పరమయి. జాగా 1 అప్పరమయి. మతియు ఈ పలవి శిక్షణముచేసి శాశ్వతకూగాను చెపున
 ములలో ఉత్తరాంగము విశాఖాగముగ సూచింపుబడుచున్నది.

— १ —

କୁଣ୍ଡଳୀ ; କୁଣ୍ଡଳୀ ;	କୁଣ୍ଡଳୀ ;	କୁଣ୍ଡଳୀ ;
କୁଣ୍ଡଳୀ ; କୁଣ୍ଡଳୀ ;	କୁଣ୍ଡଳୀ ;	କୁଣ୍ଡଳୀ ;
କୁଣ୍ଡଳୀ ; କୁଣ୍ଡଳୀ ;	କୁଣ୍ଡଳୀ ;	କୁଣ୍ଡଳୀ ;
କୁଣ୍ଡଳୀ ; କୁଣ୍ଡଳୀ ;	କୁଣ୍ଡଳୀ ;	କୁଣ୍ଡଳୀ ;
କୁଣ୍ଡଳୀ ; କୁଣ୍ଡଳୀ ;	କୁଣ୍ଡଳୀ ;	କୁଣ୍ଡଳୀ ;

ପ୍ରକାଶକ
ବିଭାଗ

—
—

— క్రి, తా	— క్రి, క్ర	— క్రి, క్ర	— క్రి, క్ర
— క్రి, క్ర	— క్రి, క్ర	— క్రి, క్ర	— క్రి, క్ర
— క్రి, క్ర	— క్రి, క్ర	— క్రి, క్ర	— క్రి, క్ర
— క్రి, క్ర	— క్రి, క్ర	— క్రి, క్ర	— క్రి, క్ర
— క్రి, క్ర	— క్రి, క్ర	— క్రి, క్ర	— క్రి, క్ర

<p>★ క లాల్ లే - క కొ అ</p> <p>ని*</p> <p>౨ =</p>	<p>కొమ్మాతీ, క మిం క అ</p> <p>—</p> <p>—</p>	<p>ఒజుగులైచు ఒకె కు కా తీ </p> <p>—</p> <p>—</p>	<p>కొమ్మాతీ, కొమ్మాతీ కొండురులైచునీ,- కొమ్మ క పులుకుయి -కు, మిం కీ కు కొండురుకట్టి, - కు కీ క పులుకుయి —</p>
---	--	---	--

ప్రాణి విషయాలు

పుంచునక్క పల్లి - [ల్రిస్టరూపకతా భాషము

2 1 2 1 2 2 3 1 1 2 1 1 2 1 3 1 1
 ని ర శ ఔ కీ ర వ్వా ▶ మీ; న ఫ ల ట్లో క ఆ న న న న
 క అ క త ర ర క ▶ కం; క య య దిం క య య దిం క ద ద క
 లి :— ఈ పంచగతి క్షేత్ర వల్లని ల్రిస్టర్లి రూపక తాళ్లులో [ఇయ ఒకటియిక బ్లూక్-బ్లూగ్ లయగామనము
 ప్రయవరెను. అస్సగ చక్కనిర్తి, ల్రిస్టర్ అండ, సంకీర్ణమనములు పదువ క్రమముగ తాళ్లునిసంచు క్రియలు నవ్విపోయి
 యెని అర్థము. ఇంద్రు వల్లని సాహిత్యముల్లో పదగ్రంధములు 10 అమరములు. ఈ తర్వాగము 18 అమరములు
 మొత్తం 28 అమరములు. వమ్మగము సమయములల ఈ పల్లిని సాహిత్యము, తత్కాలము ఉచాలముగ పంచనదగమనములో
 క్రియావిధానము సూచించవచ్చున్నది.

గమనికి—చక్కనిర్తి, ల్రిస్టర్లి మనముగము, ల్రిస్టర్ విల్హెల్మముగ ల్రిస్టర్ మనముగము, 2+3=చక్కనిర్తి
 ముగము, 2+3+4= 9 సంకీర్ణమనమునను లయనమండలములు [ఇంపాంచదనము].

O : _____

ఫంత్ - చక్కనిర్తి	ఉసి - ల్రిస్టర్	ఫంత్ - ల్రిస్టర్	చిప్పక్కనిర్తి - అండగము	ఓంగర్గి - తేమా - సంకీర్ణ
ఎకలము:- ని	ర జ త దొ ల్లో, పి ల క ల	>, మీ, క >, త క >, క జ స >, క క ఏ , మీ, క	, మీ, క >, త క >, క జ స , మీ, క >, త త అండం	>, మీ, క >, త క >, క జ స >, మీ, క >, త త అండం
ఒకటము:- ని ర జ				ఎ స ని న ర ం జ న
పీమ తాలము:- ని ర జ				కి ల దిం త దిం క
				పీమ విఖాలలో క్రజమనినిరంచని
అండం				చక్కనిర్తి
పీమ తాలము:- ని ర జ				చక్కనిర్తి
అండం				చక్కనిర్తి

లఘు ద్రుత అన్నదుతాంగముల విలోమలయ త్రికాలము

వి :- లఘువ్రుస్తక 4 - ద్రుతముసకు 2 - అన్నదుతముసకు 1 ప్రియులవంతున ఈ మూడు అంగముల కాలప్రమాణమే త్రికాలముగానున్నది.

ఇట్టి అంగములను విలోమపద్ధతి ఆసగకాళము, పాటయ ప్రథమకాలమున ప్రారం భచుచేసి - పాటను ఆకాలముననేయించి, కాళమును త్రికాలముచేయుసదిగ గ్రహించ వలెను. మటియు, 1వ కాలమునపాట అష్టరముసకు 1 ప్రియుగు, 2వ కాలమున అష్టరము సకు 2 ప్రియులుగు, 3వ కాలమున అష్టరముసకు 4 ప్రియులవంతున లయగమనమునదు శించుపదిగ గ్రహించునది.

గమనిక :— దీని వినియోగము విలోమపల్లివిపాదునపుటు లయభాగము స్వ్యాధినిష్ట త్రికాలమూర్ఖమనము సులువుగునని తెలియునది.

యిచాపారణము :—

లఘువ్రు అంగమునందు సంకేతముల వివరము

సంకేతము — అరము

ఫాత — దెబ్బ అనగ లఘువ్రుసందలి ప్రథమక్రియ

రి — రిటిషన్ క్రేచు అనగ ఐండవక్రియ

ఉం — ఉంగరంచేలు అనగ మూడవక్రియ

మ — మధ్యచేలు అనగ నాల్గవక్రియ

| 0 | 0 | 0 |

	మాత - చి - ఉం - మ -	మాత - ఉన	మాత
మాత - చి - ఉం - మ -	త కి	ట	
1 వ కాలము :—	ట , ట , క	త , క	క
	, త , క	, ట	,
2 వ కాలము :—	ట , , ,	ట , ,	,
	, త , ,	, క	,
	, , త ,	, ,	క
	, , , ట	, ,	,
3 వ కాలము :—			

అనులోమ విలోమ త్రికాలపల్లవి

వి :— అనులోమము :— పల్లవినాహిత్యమును త్రికాలముచేయుట, త్రిక్రిక్రికాలముగ పాదుట, పల్లవి పూర్వాంగము త్రికాలమని — పదగర్భముతెంపుట, గతిశేష పల్లవి మొదలగునవి అనులోమపల్లవి త్రేషికిశందును. ఈ అనులోమపల్లవి విధానము “మృదంగత త్వము” నందు వివరించబడినది.

విలోమము :— పాటయు తాళమును ప్రారంభముచేసి, పాటను ఎత్తుగడచేసిన కాలమునం దేశంచి, తాళమును త్రికాలముచేయుట విలోమపల్లవియని అందురు. ఈ విలోమ శబ్దపల్లవి ఈగ్రంథమునందు వెనక 377. పుటలో సూచించడక్కునది.

ఇందు అనులోమ విలోమ త్రికాలపల్లవి అనగ పల్లవినాహిత్యమును, తాళమును త్రికాలముచేయుట యని అర్థము.

ఉదాహరణమున ఇట్టిపల్లవి ఖండజాతి తాళమునందు నాహిత్య, తత్త్త్వార్థ క్రియా విధాగముగ నమక్రాన్వయి సూచింపబడుచున్నది. ఇక్కడ జెప్పుకోతగ్గ ముల్ఫీవిషయ మేమన ఈతాళమునకు రెండులఘువులు, రెండుద్రుతములుగలప్ప. మొదటి లఘువుక్రియ 11 క్రికటల లయ చౌక్ గమనముగను, రెండవలఘువు 1క్ర లయగమనముగను, రెండు ద్రుతములు క్రియ 18 క్రికటగమనముగను తాళమును త్రికాలము చేయుటయని తెలియ చగును.

గమనిక :— తాళము ప్రతిపవ్తతాంతమునకు త్రికాలమగుచే యుందును. పల్లవి నాహిత్య ప్రథమకాలమునకు తాళావృతములు 4 ఆగును. ద్వితీయకాలము నకు పే ఆవృతములగును, తృతీయకాలమునకు 1 ఆవృతము తాళమునడుచు నని గ్రహించదగును. ఈ పల్లవియొక్క విశేషము నాహిత్య, తాళయు గమన త్రికాలములు ఏకాలమున సదచుచూ పల్లవినమాత్రి ఆగునని వ్యోతక మగుచున్నది.

సమలోమ త్రికాలపల్లవి

ని :— పల్లవి సంప్రదాయమార్గములు మూడువిధములు. అని 1. అనలోమ, 2. విలోమ, 3. సమలోమ పల్లవులని ద్వైతకముగుచున్నది.

ఇంతవరకు అనలోమ, విలోమ పల్లవి సంప్రదాయకము గ్రంథమునందు పేరొక్కనబడినది. అందు అనలోమ త్రికాలపల్లవి సాహిత్య ప్రథమకాలము ఒక ఆవృతీ అయ్యేసరికి తాళము 2 ఆవృతములగును. ద్వితీయకాలమునకు 1 ఆవృతము తాళము నడుచును. తృతీయకాలము 3 ఆవృతముచొప్పున రెండావృతులు సాహిత్యము అనునరికి తాళము 1 ఆవృతముగునని తెలియునది.

ఇందు సమలోమ త్రికాలపల్లవి మార్గవి శేషమును వివరించుంటిమి. సమలోమము :— పాటయు, తాళమును 4 కళల చౌకగమనమున ఎత్తుగడజేసి, పాటలో పాటు తాళము, తాళముతో పాటు పాటయు కాల, పై కాలములు అనుటయని ఆర్థము.

ఉహావారణమున ఈ పల్లవి త్రికంఠి రుణంపెతాళమున క్రియావిభాగముగ సాహిత్య తత్కారములు సూచింప బచుచున్నది.

గమనిక :— పల్లవి ప్రథమకాలము 4 కళల చౌకగమనముగ తాళము 1 ఆవృతముగను, ద్వితీయకాలము 2 కళల లయగమనముగ తాళము 1 ఆవృతముగను, తృతీయకాలము 1 కళగమనముగ తాళము 1 ఆవృతముగను సాహిత్యతాళ త్రికాలగమనములు పల్లవి సమాప్తిగ రూపాందుచున్నది. పైన చప్పుతిన అనలోమ త్రికాలపల్లవికి ఈ సమలోమ త్రికాలపల్లవి వ్యక్తిరేష నియమములు గలదని గ్రహించదగును.

త్రిశ్రజ్ఞాతి రుణంపై తాళము

సమలోము ప్రికాల పట్లవి

2 2 3 3 4 1 1 3 1 2 1 1
 కం చీ రా, మా, నీ షై; - కమలా, మనోహరి
 రుణం శం రా, రా, ▶ లో; - రక శం, రథిం కి ట

శాంము	I	U	O
పథము	; - కం; - చీ; రా; - ; మా;;	▶ తీ;;; క, మ, లా; - ; మ, నో;	
క కథల చొక్క	;; - రుణం; - శం రా; - ; రా;;	▶ లో;;; క, క, శం; - : ర, థిం;	
మనము	మారి, ★ ఱ, ఱ,		
ద్వితీయ	★ కం - చీ రా - , మా,	▶ తీ;; కమలా - , మనో	
క కథల	రుణం - శం రా - , రా ,	▶ లో; రక శం - , రథిం	
మనము	మారి ★ ఱ, ఱ,		
తృతీయ	★ కం - చీ రా - , మా ,	▶ తీ;; కమలా - , మనో	
క కథ	రుణం - శం రా - , రా ,	▶ లో; రక శం - , రథిం	
మనము	మారి = ఱ, ఱ,		

గతిభేదమన్ గ్రహపరిమాణ ప్రకరణము

వి :- గ్రహము (గ్రహించునది) అనుపదమునకు జాగాయని వ్యవహరముగలదు. అనగ కీర్తన ఎత్తుగడచేయట యనిల్ఫ్రము. దశప్రాణము నందు ఈ గ్రహప్రాణము అగత, అనాగత, సమగ్రహములను గురించి వివరముగ చెప్పబడియన్నది. నాని ఇక్కడ చెప్పుకోతగ్గ ముఖ్యానివయమేమన ఒకగతిలోనున్న జాగా మరియోగతిలో కలిగిన సరిమాణము (అనగఅక్కరసంఘ్య) ను గసగొనుటకుగాను వివరించుచుంటేమి.

మట్టియు ఏగతిలో ఎన్ని అక్కరములు జాగాచేయవచ్చునోయనెడి విషయము, అజాగా గతిభేదమున పరిమాణము చొఱడలగు వివరములు దిగువఫకమునందు దోషితక మగును. గతిభేదగ్రహము అనగ జాగాకు ముక్కొఱుపంపకముకూడ దిగువ సోదాపూర్ణాక్రియావిభాగముగ నూచింపబడుచున్నది.

గమనిక :- గతిభేదమునందుగల జాగాపరిమాణమునకు ముక్కొఱు ఎత్తుగడచేయు విధానము, ఏగతిభేదమున నముక్కొఱు ఎన్ని అక్కరములుతోనే ఎత్తుగడ చేసే శాశమున సమమగునో ఆవిధమున ముందుగ (గ్రహించి, ఆతోసే అక్కరసంఘ్యకు గతిభేదమువగల జాగాపరిమాణ సంఘ్యమయిసి, ఆ చొత్తము అక్కరసంఘ్యను అన్నెవక్కియలో తోసే ఎత్తుగడచేసిన యడల ..ఉక్కొఱు జాగాకువచ్చును.

మునందుగల పారిభ్యామిక వదములను పాతకులు (గ్రహించును).

1. దత్తగతి :- అంగ చొఱడట ఇచ్చినగతి.

2. అస్యగతి :- కోరినగతిలో అనగ గతిభేదమున.

3. గ్రహము :— గ్రహించునది - ఆవగ జాగాకు కీర్తన ఎత్తుగడచేయుట.

4. పరిమాణము :— అత్యరసంఖ్య.

సూక్తము :— ఇచ్చినగతిలోని జాగా అత్యరముల సంఖ్యను కోరిన గతిసంఖ్యచే గుణించి, ఇచ్చిన గతిసంఖ్యచే భాగించగా కోరిన గతిలో పరిమాణమువచ్చును.

ఉదాహరణ } :— చతుర్శాశగతిలో కిఅష్టరములుజాగా అయిన త్రిశాశగతిలో ఆజాగా సూక్తము } పరిమాణమైంత !

విధానము :—

$$\begin{array}{l} \text{జాగా} : - 8 \\ \text{కోరిన గతిసంఖ్య} : - 3 \\ \text{జాగాఇచ్చిన గతిసంఖ్య} : - 4 \end{array} \left. \begin{array}{l} \text{సమక్ష కోరిన త్రిశాశగతిలో ఆజాగా పరిమాణము} \\ \frac{3 \times 3}{4} = \frac{9}{4} = 2\frac{1}{4} \text{ అత్యరములజాగా అగును.} \end{array} \right\}$$

దిగువ పథకమునందు దత్తగతులలో ప్రతిజాగా అత్యరసంఖ్యలకు గతిథేదగమన, పరిమాణమును తెలిస్తావుటకుగాను తైస్తాతముచే గట్టితముచేయబడినందున గ్రహించదగును.

గతిశీలదనమున పరిషూఱ పథకము

గతిశీల పరిషూఱ ము	దత్తగతి	ప్ర త విప్రవాహి	గతిశీలదము				
			చ. X అ	తి. X అ	మ. X అ	ఖ. X అ	స. X అ
1.	చతుర్భుజం	1	—	$\frac{5}{4}$	$\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{4}$
		2	—	$1\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2}$	$4\frac{1}{2}$
		3	—	$2\frac{1}{4}$	$5\frac{1}{4}$	$3\frac{1}{4}$	$6\frac{1}{4}$
2.	(ప్రత్యేక)	1	$1\frac{1}{2}$	—	$2\frac{1}{2}$	$1\frac{2}{3}$	3
		2	$2\frac{2}{3}$	—	$4\frac{2}{3}$	$3\frac{1}{3}$	6
3.	మండగతి	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{3}{2}$	—	$\frac{1}{2}$	$1\frac{2}{3}$
		2	$1\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	—	$1\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2}$
		3	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	—	$2\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$
		4	$2\frac{2}{3}$	$1\frac{1}{2}$	—	$2\frac{1}{2}$	$5\frac{1}{2}$
		5	$2\frac{2}{3}$	$2\frac{1}{2}$	—	$3\frac{1}{2}$	$6\frac{1}{2}$
		6	$3\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2}$	—	$4\frac{2}{3}$	$7\frac{1}{2}$
4.	పుండుగతి	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{3}{2}$	$1\frac{1}{2}$	—	$1\frac{1}{2}$
		2	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2}$	—	$3\frac{1}{2}$
		3	$2\frac{2}{3}$	$1\frac{1}{2}$	$4\frac{1}{2}$	—	$5\frac{1}{2}$
		4	$3\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2}$	$5\frac{1}{2}$	—	$7\frac{1}{2}$
5.	సంగతి	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	—
		2	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	—
		3	$1\frac{1}{2}$	1	$2\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	—
		4	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2}$	—
		5	$2\frac{2}{3}$	$1\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2}$	—
		6	$2\frac{2}{3}$	2	$4\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$	—
		7	$3\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2}$	$5\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$	—
		8	$3\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2}$	$6\frac{1}{2}$	$4\frac{1}{2}$	—

గతిథేదమున ముక్కాయి

వి :— చతుర్శ్రగతిలోని 1,2,3 అక్షరములు కాగాలకు త్రిశ్రగతి థేదమును
2, 1½, 2½ కాగా అక్షరములకు ఖండజాతి ముక్కాయి ఉదాహరణముగ క్రియావిభాగము
సూచింపబడుచున్నది.

ఉదాహరణము :—

2 :— ;, - త; , ది; , గి | ;, ఽ; , తొం; , త - ; , ది; , గి; , ఽ | ; , తొం; , త; , ది - ; ,
గి; , ఽ; , తొం || ; , =

1½ :— ; ; - త; , ది, | ; , గి; , ఽ; , తొం, - ; త; , ది; , గి, | ; , ఽ; , తొం; ,
త, - ; , ది; , గి; , ఽ, || ; , తొం; , =

2½ :— ; ; ; - త; | , ది; , గి; , ఽ; - , తొం; , త; , ది; | , గి; , ఽ; , తొం; - ,
త; , ది; , గి; || , ఽ; , తొం; , =

ష ట్యూ ల గ మ న ము

వి :— ఒక (పదము) జాతిని వట్టాలముచేయుటకాదు. చతుర్శ్రగమనమున
ఆరుకాలములు అనుసరికి 'ట' మేరువగా వచ్చినది. అనగ 9 క్రియలలో ఆరుకాలములు
అనుభయని ఆర్థము. ఇందు 1,2,3 కాలములు రెండుహా స్త్రీక్రియలవంతున - 4,5,6 కాల
ములు ఒకవా స్త్రీక్రియవంతున వట్టాల గమనము నడుచునని తెలియనగును.

మఱియు, ఏదుబాతులకు వైధముగ వట్టాలమనుటకు వివరమేమన ఈ మేరువ
అనే 9 ని మయుటముగా తీస్తాని, ప్రతిజాతికిగల అక్షరసంఘ్యాచే గుణకముచేయగా వచ్చిన
పథ్థమును 4 చే శాగించివచ్చే ప్రతిజాతికి వట్టాల క్రియలసంఘ్యావచ్చును. అట్టిక్రియలను
చతుర్శ్రగమనములోనే 9 జాతుల వట్టాలములకు ఉముగ మనము వేయడగును.

పాట (బాతి) గమనము ప్రతిజాతియొక్క అత్యక్షసంఖ్యలో సభమువంతున బిల్కుక్కు కాలముచీప్పున మొదటి మూడు కాలములుగను, జాతి అవురసంఖ్యలో నాలుగ బిల్కుక్కు కాలముచీప్పున మొగత్తా మూడు కాలములు జాతిగమనము సహించును.

గమనిక :— లక్ష్మి పద్ధతి మొదటింఫము తైవిరణలో చెప్పబడినది. రెండవిధమేన విమానాలు త్రిశాలసూప్రసంఖ్యలు, ప్రతిజాతి అష్టరసంఖ్యలో సభము ఉత్సవిస చేయలు అజ్ఞిష్టాలక్రియల సంఖ్యలను.

మట్టియు, ఉన్నావారణమున ప్రతిపంక్తిపై వేయబడిన అంకలు 1,2,3,4,5,6
మట్టిలములుగు (ఏపొంచదగును.

సూక్తము :-	మొకటివిధము	—	రెండవవిధము
చ :-	$\frac{9 \times 4}{4} = \frac{36}{4} = 9$	—	$7 + 2 = 9$
లభ :-	$\frac{9 \times 3}{4} = \frac{27}{4} = 6\frac{3}{4}$	—	$5\frac{1}{4} + 1\frac{1}{4} = 6\frac{1}{2}$
మి :-	$\frac{9 \times 7}{4} = \frac{63}{4} = 15\frac{3}{4}$	—	$12\frac{1}{4} + 3\frac{1}{2} = 15\frac{3}{4}$
ఖం :-	$\frac{9 \times 5}{4} = \frac{45}{4} = 11\frac{1}{4}$	—	$8\frac{1}{4} + 2\frac{1}{4} = 11\frac{1}{2}$
సం :-	$\frac{9 \times 9}{4} = \frac{81}{4} = 20\frac{1}{4}$	—	$16\frac{1}{4} + 4\frac{1}{4} = 20\frac{1}{2}$

ఉదాహరణలు :—

చక్రవర్తి మట్టాలము :— १; २; ३; ४;
 త; । ; । - త; । క; । - కి,ట; । త,క; । - కిటతక । -
 ५ ६
 కిటమణ్ణతరింటి । - కిటతకతరింటి - తకతరింటతక ॥

త్రిల్చ మట్టాలము :- 1 - త్త; ; ; ; ; ; , 2 - త్త; , 3 - క్క; ; ల్ల; ; ,
4 - త్త; ; క్క; ; , 5 - స; ర; | ; క్క; ల్ల; - త్త, క్క, త్త, ర; | క్క, ల్ల, - త్త ల్ల క్క; ల్ల
6
త్తక్కల్లక్కింత్తక్క ||

ఎండీర మట్ట లము :— 1 ; ; ; ; ; - త ; , | ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; | ; ; -
 2 త ; ; ; ; , | ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; , | ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; -
 3 ; ; , | ; ; ; ; ; ; , | ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; , | ; ; ; ; ; , | ; ; -
 4 త ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; -
 5 త ; , క ; , | స ; . ఆ ; . త ; , క ; , | త ; , క ; , ల ; , -
 6 త ; , ల ; , | క ; , ల ; , త ; , క ; , - త ; , ర ; , క ; , | త ; , క ; , - త ; , ర ; , క ; , ల ; , త ; , క ; , |

పుట్టుల ముక్కాయి

వి :— పట్టాల ముక్కాయి అనగ 1,2,3,4,5,6 కాలములలో ఆరు ముక్కాయిలుగ అనుట యుని అర్థము. ప్రతిజాతి వరుసగ ఆరు కాలములలో ఆరు ముక్కాయిలు ఒకే సూత్రముచే గడిశముచేనే అనుటకుగాను సూత్రము, పథకము, సోదావారణ శ్రీరూపిభాగముతో ఆదిత్యమున వివరింపబడునున్నది.

ముక్కాయి గమనము ప్రతిజాతి అక్షర మత్కరమునకు

1 వ కాలము :—	32	అక్షరముల వంతున కాపుగను
2 వ కాలము :—	16	„ „ „
3 వ కాలము :—	8	„ „ „
4 వ కాలము :—	4	„ „ „
5 వ కాలము :—	2	„ „ „
6 వ కాలము :—	1	„ „ „

అమనిక :— 4,6,8 అక్షర సంఖ్యగల చక్కలు తాళ ప్రారంభ కిములోను, 5,7,9 అక్షర సంఖ్యగల చక్కలు అరావృతమునుంచి శ్రోనే అక్షరములను వచ్చి ముక్కాయి ప్రారంభ మగును.

సూత్రము :—

$$\text{మొదటి విధము :— } 32+16+8+4+2+1 = 63 \quad 63 \times 3 = 189$$

$$\text{రెండవ విధము :— } 1 \text{ వ కాల సూత్రము :— } 24$$

$$2 \quad , , \quad , :— 12$$

$$3 \quad , , \quad , :— 6$$

$$4 \quad , , \quad , :— 3$$

$$5 \quad , , \quad , :— 1\frac{1}{2}$$

$$6 \quad , , \quad , :— \frac{3}{4}$$

$$\underline{\underline{47\frac{1}{2} \times 4 = 189}}$$

$$4. \text{ చక్కల ప్రతిజాతి పట్టాల ముక్కాయి అక్షరసంఖ్య :— } 189 \times 4 = 756$$

$$5. \text{ ఖండజాతి } " \quad " \quad , :— 1,9 \times 5 = 945$$

$$6. \text{ శ్రీశిజాతి } " \quad " \quad , :— 189 \times 6 = 1134$$

$$7. \text{ మిత్రజాతి } " \quad " \quad , :— 189 \times 7 = 1323$$

$$8. \text{ చక్కల ప్రతిజాతి } " \quad " \quad , :— 189 \times 8 = 1512$$

$$9. \text{ సంకీర్ణజాతి } " \quad " \quad , :— 189 \times 9 = 1701$$

మణియు, ఉదావారణమున ప్రతికాల ప్రారంభమునకు ➤ ఈ గుర్తు సూచన.

పట్టుల ముక్కొయి వథకను

సంక్రితీ శాఖ	జాతిరూపము	ప్రాచీన సంస్కృతము	ప్రాచీన సంస్కృతము	ప్రాచీన సంస్కృతము	ప్రాచీన సంస్కృతము	ప్రాచీన సంస్కృతము	ప్రయోగ		ప్రాచీన సంస్కృతము
							శ	స	
4	కిటత్స	63 X	3 =	189	756	47	4	12	48
5	తదిగిణత్తొం				945	59	1	15	60
6	తథీంగిణత్తొం				1134	70	14	2	71
7	తద్దింగిణత్తొం				1323	82	11	5	83
8	తథీంగిణత్తొం				1512	94	8	8	95
9	తద్దింగిణత్తొం				1701	106	5	11	107

ఆదితాళము పట్టుల ముక్కొయి

ఉదాహరణలు : -

1 ఏ.

చ. 4 :- ;, ▶ ఈ - ;; - ;, ల - ;; | ;, క్ర - ;; | ;, క - ;; || ;, ఈ - ;; - ;, ల - ;; |
 ;, క్ర - ;; | ;, క - ;; || ;, క్ర - ;; - ;, ల - ;; | ;, క - ;; | ;, క - ;; ||

2 ఏ.

;, ▶ ఈ - ;, ల - ;, క్ర - ;, క్ర | ;, క్ర - ;, ల | ;, క్ర - ;, క్ర || ;, ఈ - ;, ల -
 ;, క్ర - ;, క్ర | ;,

3 ఏ.

;, ▶ ఈ - , ల, క్ర | , క్ర, ఈ - , ల, క్ర || , క్ర, ఈ - , ల, క్ర - , క్ర,
 4 ఏ.

5 ఏ

▶ ఈ - లత్క కి | లత్క ఈ - లత్క ▶ కిలు | తక కిలుత్క కిలు - తక ▶

6 ఏ.

కిలుత్క కిటత్క కిటత్క | క

1 ఏ.

ప. 5 :- ; ; ; ; ; ; - ; ; ; ; ; ; - ; ; ; ; ; ; - ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; , ► శ - ; ; ; ; ; ; |
 ; ; ; ; ; ; ది - ; ; ; ; ; ; || ; ; ; ; ; ; , థ - ; ; ; ; ; ; - ; ; ; ; ; ; , రా - ; ; ; ; ; ; |
 ; ; ; ; ; ; , త్రో - ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; , శ - ; ; ; ; ; ; || ; ; ; ; ; ; , ది - ; ; ; ; ; ; -
 ; ; ; ; ; ; , గి - ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; , రా - ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; , త్రో - ; ; ; ; ; ; ||
 ; ; ; ; ; ; , శ - ; ; ; ; ; ; - ; ; ; ; ; ; , ది - ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; , థ - ; ; ; ; ; ; |

2 ఏ.

శ - ; ; ; ; ; ; || ; ; ; ; ; ; , త్రో - ; ; ; ; ; ; - ; ; ; ; ; ; , ► శ - ; ; ; ; ; ; , ది -
 ; ; ; ; ; ; , థ - ; ; ; ; ; ; , రా | ; ; ; ; ; ; , త్రో - ; ; ; ; ; ; , శ || ; ; ; ; ; ; , ది - ; ; ; ; ; ;
 ; ; ; ; ; ; , రా - ; ; ; ; ; ; , త్రో | ; ; ; ; ; ; , శ - ; ; ; ; ; ; , ది | ; ; ; ; ; ; , థ - ; ; ; ; ; ; , రా ||

3 ఏ.

; ; ; ; ; ; , త్రో - ; ; ; ; ; ; , ► శ - ; ; ; ; ; ; , గి - ; ; ; ; ; ; , త్రో | ; ; ; ; ; ; , శ ; ; ; ; ; ; -
 ; ; ; ; ; ; , రా | ; ; ; ; ; ; , త్రో ; ; ; ; ; ; , శ - ; ; ; ; ; ; , వి - ; ; ; ; ; ; , రా || ; ; ; ; ; ; , త్రో - ; ; ; ; ; ;

4 ఏ.

► శ ; ; ; ; ; ; , గి ; ; ; ; ; ; , త్రో ; ; ; ; ; ; , ది - ; ; ; ; ; ; , రా ; ; ; ; ; ; , త్రో - ; ; ; ; ; ; ,

5 ఏ.

► శ , ది , గి , రా , త్రో , శ , ది | , గి , రా , త్రో , శ , ది , గి , రా , త్రో - ► శ ది గి రా త్రో
 శ ది గి రా త్రో | శ

1 ఏ.

(ప. 6 :- ; ; ; ; ; ; - ; ► శ ; ; ; ; ; ; - ; ది ; ; ; ; ; ; , | ; ; ; ; ; - ; జో ; ; ; ; ; ; , |
 ; ; ; ; ; ; - ; గి ; ; ; ; ; ; , || ; ; ; ; ; - ; రా ; ; ; ; ; ; , - ; ; ; ; ; ; - ; త్రో ; ; ; ; ; ; , |
 ; ; ; ; ; ; - ; శ ; ; ; ; ; ; , | ; ; ; ; ; - ; ది ; ; ; ; ; ; , || ; ; ; ; ; - ; జో ; ; ; ; ; ; , - ; ; ; ; ; ; -

2 5

35

త;;;, ధ;;, || ;ం;;, ధ;;, - ;ం;;, త్తుం;;, - , త;;, ధ;;, - ;ం;;, ధ;;, |
;ం;;, త్తుం;;, - ; ధ;;, ధ;;, | ;ం;;, ధ;;, - ;ం;;, త్తుం;;, || ►

4 त.

త;;,థీం;;;గి. - ;మ;;, త్లొం;, త;;,థీం - ;;;గి;;,మ;;,త్లొం, - ; శ;;,థీం;;;గి, |

5 5.

; ఇ ;, త్తిం ;, ► త, థిం ; - గ, ఇ , త్తిం ;, త, థిం ;గ, ఇ , ఇ , | త్తిం, త, థిం ;గ, ఇ , ఇ ,త్తిం,

67.

► தான் - ,கிடைத்தும் தழின்கிடைத்தும் தழின்கிடைத்தும் || த

15.

80. 7 :-   -   -   - | - |

                  || -   -   - | - |

                  -                   -   - | - |

                  || -   -   - | - |

                  -                   -   - | - |

                  || -   -   - | - |

                  -                   -   - | - |

                  || -   -   - | - |

2 83

ଶୁଣି ମୁଁ କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା

3 5

;;,ଦିନ;;, । ;,ଧି;;,ରେ - ;,ତୁମ୍ଭି, ତ; ॥ ;,କିମ୍ବା,ଦିନ - ;,କିମ୍ବା,

ପି - ଶିଖିଲାମ୍ବନ, କୁର୍ମା - ଶିଖିଲାମ୍ବନ, ଶିଖିଲାମ୍ବନ | ଶିଖିଲାମ୍ବନ, ଦିଲାମ୍ବନ - ଶିଖିଲାମ୍ବନ, ଶିଖିଲାମ୍ବନ | ଶିଖିଲାମ୍ବନ, ଶିଖିଲାମ୍ବନ,

45

► ଶିଃ - ଶିଃ,ଶିଃ,ଶିଃ,ଶିଃ ॥ ,ଶିଃ,ଶିଃ,ଶିଃ - ,ଶିଃ,ଶିଃ,ଶିଃ - ,ଶିଃ

55

త;;;, రిం, - ;, గి; , ఇ; , త్లొ; | , త;;, దీం; గి; , ఇ; , త్లొ; , త - ;, దీం; గి; , ఇ; , త్లొ;

65

; 1,50; 8,2,70, ॥ தடினி - என்று தடினிலைத் தடினிலைத் ॥

17

ച. 8 :- സ്വന്തം - ചുവർ പ്രാണി - സ്വന്തം - സ്വന്തം, | സ്വന്തം - സ്വന്തം |

..... - ;;;8;;, || ;;; - ;;; - ;;; - ;;;, |

..... - ..... | ..... - ..... ० .., || ..... - ..... त .., -

$$100000 = 100000 = 100000 = 100000 + 100000 = 100000 + 100000 =$$

;;,;తో;,;,, || ;,; - ;,; త,; - ;,; - ;,;చి,; |

[Home](#) | [About](#) | [Services](#) | [Contact](#) | [Privacy](#) | [Terms](#)

www.english-test.net

25.

ଶ୍ରୀମତୀ ପାତ୍ନୀଙ୍କ ମହିଳା ପରିଷଦ୍ ଯାତ୍ରା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିବର୍ତ୍ତନ

„**Любовь**“ | „**Сълзите**“ – „**Любовь**“ | „**Сълзите**“ – „**Любовь**“ || „**Любовь**“ – „**Любовь**“

35

4 5

తుంగించుకున్న వీరులు ప్రాణములు కుటుంబములు నుండి వచ్చి వెళ్లాడు.

5 5.

త, థిం - గ్లెస్ట్రో - గ్లోబ్, ► త, థింగ్‌గి | గ్లామో, క్లాస్సి - గ్లెస్ట్రో

85.

తొం, తింగిలి; తింగిలి, తొం - తింగిలితొంకుండుం, కుండుం||

15.

సం. 9 :- ; ; ; ; ; ; - ; ; ; ; ; ; - ; ; ; ; ; ; | ; ; ; ; ; ; - ; ; ; ; ; ; | > త్తు ; |

..... - ..... || ..... - ..... ; 800 - ..... - ..... | ..... -

.....83 | ..... - ..... || ..... - ..... - ..... - ..... + ...

..... - ..... ; | ..... - ..... ; || ..... - ..... -

$\text{molar mass} = \text{molar density} \times \text{molar volume}$ | $\text{molar mass} = \text{molar density} \times \text{molar volume}$ | $\text{molar mass} = \text{molar density} \times \text{molar volume}$

www.scribd.com/doc/200000000 | www.scribd.com | www.scribd.com

త్రోం || శ్రీం - శ్రీం, త్రీ - శ్రీం - శ్రీం | శ్రీం -
 శ్రీం,దిం || శ్రీం - శ్రీం || శ్రీం - శ్రీం,ధీ - శ్రీం - శ్రీం -
 శ్రీం - శ్రీం,ధీ | శ్రీం - శ్రీం || శ్రీం - శ్రీం,త్రోం - శ్రీం -

2 ర.

► త్రీ | శ్రీం - శ్రీం,దిం || శ్రీం - శ్రీం,ధీ || శ్రీం -
 శ్రీం,ధీ - శ్రీం - శ్రీం,త్రోం | శ్రీం, త్రీ - శ్రీం | శ్రీం,దిం -
 శ్రీం || శ్రీం,ధీ - శ్రీం - శ్రీం,ధీ - శ్రీం | శ్రీం,త్రోం -
 శ్రీం | శ్రీం - శ్రీం,దిం || శ్రీం - శ్రీం,ధీ - శ్రీం -

3 ర.

► త్రీ - శ్రీం,దిం || శ్రీం,ధీ - శ్రీం,ధీ - శ్రీం,త్రోం - , త్రీం ;
 ;,దిం - ,ధీం ; - ,ధీం ; | ;,ధీం - ,ధీం,త్రోం, త్రీ || శ్రీం,దిం -

4 ర.

శ్రీం,దిం - శ్రీం,ధీ - శ్రీం,త్రోం | ;, ► శ్రీం,దిం - ,ధీం,ధీ |
 ;, త్రీం,దిం - ;,ధీం,ధీ | ;,ధీం,ధీ - ,ధీం,త్రోం, త్రీ -
 ..,ధీం,త్రోం, ||

5 ర.

► న - ;,కీం;గీ;ణ;త్రోం | , త; దీం;గీ;ణ, - ,త్రోం, త; దీం;గీ;ణ |

6 ర.

;,త్రోం, ► తదీంగీణత్రోం త, - దీంగీణత్రోం తదీంగీణత్రోం || 6

తగ్గింపుగ్రికాలము-హెచ్చింపుగ ముక్కాయి

వి :- ఆదితాశమన తగ్గింపు) - హెచ్చింపుగల పూర్వు - ఉత్తరాంగములతో
గోపుచ్ఛ - (పోల్చేవహాయతుల భోలినముక్కాయి విభూతము. అనగ ఫూర్మాంగము ప్రతి
తగ్గింపు త్రి కాలముగను, ఉత్తరాంగము అథికాక్షరములుగల ముక్కాయిగను అనుస్థించ
వలెను.

ఉదాహరణము :-

(తికా) {:- త;;, - ధ;;, - త,క, - ది,న, | తోం; - త,ధ, | తకదిన-తోం తథి || తకదినతోం-
లము } ధి-;;,త-;,క,ది- ,న,తోం | ;, ధి - ,శకది | నాశోం ధి | తశదినతోం-
త || ,క,ది - ,న,తోం - ;, ఈ - కదినతోం |, - శకదినతోం |

ముక్కాయి :-

తథీంగిణతోం -

శక | తథీంగిణతోం -

శక | దిగు తథీంగిణతోం ||

గ్రంథాంత గద్య

శ్రీ మద్బుర్గ్యాజగ్త సంభవమ సాంతాంబామార్ఘ దంపతి గాఖుశుక్క
ముక్కాముగేయు, ప్రాచ్యగోవరీ నండలస్త పల్పుల పురాభిజన వంశును
ధర్మాల వంళీద్భుతునుగు రామమూర్తిచే ప్రటిష్ఠై ఆష్ట
త్రస శశిభిన్న సంఖ్యగుణిత ముక్కాయి సూత్రభాష్య
సామక్ర గ్రంథము సామబంధము సమాప్తము
మంగళం మహాత్

శ్రీ వేంకటేశ్వరార్పణమస్త
ఓ శాంతి శ్యాంతి శ్యాంతి |

పొ రి భా ప్రి క ప ద ము లు

ఆర్థవివరణము

పదములు

ఆర్థము

అష్టరము	:- సంగీత శాస్త్రములో కాలము కొలుచుటకు ఉపయోగించ బడు ప్రమాణము. దీనిపరిమాణము ప్రాస్వాక్షరము ఉచ్చరించుటకు వలయు కాలమునకు సమానము. దీర్ఘ ష్టరము రెండుకురముల పరిమాణము గలది. దీనినే అష్టరకాలమని కూడ వాడునుదు
అటుతాళము	:- నవ్వుతాళములలో ఆరవది. రెండులఫువులు, రెండు ద్రుతములు అంగ్క్రమముగల తాళము దీనిసంకేతము 00
అస్వగతి	:- గతిథేదము
అనాగ్కరము	:- తాళ్లప్రారంభమునకు పూర్వము
అనుద్రుతము	:- ఘూత దీనిపంకేతము
అనులోధము	:- తాళమును ఎత్తుగడజేసిన కాలముసంచే ఉంది, పాటను త్రికాలము మొదలగునవి చేయుట
అంగము	:- తాళమునకుగల అంగము (లు) అనగ (అవయవములు)
అంగసంజ్ఞ	:- తాళాంగములగు లఫు, ద్రుత, అనుద్రుతములు మొదలగుగుర్తు లు
అగతము	:- తాళ్లప్రారంభమునకు పరము
అదితాళము	:- చతుర్శత్రిపుట తాళమునకు వ్యావహారికమాము
అవృతము	:- ఏ తాళమునకు ఎన్ని అంగములుండునో అట్టిఅంగముల సమాఖ్యమునకు అఱున మాత్ర (క్రియ) ల మొత్తము
ఉత్తరాంగము	:- రెండు భాగాలు గల పల్లవియొక్క రెండవభాగము
తసి	:- నిశ్చయైకయ. అనగ అరచేతిని ఎదుటకు విసురుట
ఎత్తుగడ	:- గీతమునుగాని, వాడ్యమునుగాని ప్రారంభించుట
ప్రికమారము	:- (పాతిని) ఒకపర్మాయముట

- వికాశము** :- సప్తకాళములలో ఏడవది. ఒకే లఘుయంగము గలది దీనినంకేతము ।
- కళ** :- అక్షరము మాత్రగాను, కళగాను వ్యవహారింపబడుట ఒకమతము ఆమతము ననువరించి, చౌక్కాల సందర్భములో 2 కళలచౌక్కము ప్రథమ కాలమునకు కాలమగును. ఇటులనే 3,4 కళల చౌక్కము నకు తెలియదగును
- కార్పు** :- విన్యాసము, నిశ్చయము, కారువ, ఆప్తు తెఱుదలగునవి
- కాలము** :- ఒకటి, రెండు, మూడు మొదలగు ఆరుకాలములు
- క్రియ** :- తాళాంగముల రొఱక్కు విభాగములు ఖూతి, ఉసి, (వేళ్లను ఎంచుట అనుసవి) క్రియలు
- ఖండము** :- ఏద్దురముల పరిమాణముగలది
- గరి** :- గమనము (సడక) బోక్కాక్కాక్రియకు సదము అక్షరముల పంఖ్య
- గమనము** :- గరి
- గ్రహము** :- గ్రహించుట శేక్ప్రారంభించుట
- గుణకము** :- గుణించేసింఖ్య
- గోర్ధుచ్ఛము** :- ఆప్తుతోకవలై ప్రారంభమున పోచ్చుపరిమాణము, తరువాత క్రమ క్రమముగ పరిమాణము తగ్గుచు ఉండడి శబ్దముదాయము రొఱక్కా అమరిక
- ఘూత** :- శబ్దక్రియ
- ఘతుర్కము** :- నాల్గురముల పరిమాణముగలది
- జుతి** :- ఆసేక్కబ్బనముదాయముతో కాల, తై కాల, గలిఫీదముగ అనుసంధి
- తోగా** :- శాశ్వతారంభము నకును, అతీతగాంధా ఠాహిత్య (పారంభమునకును మధ్యగలవిరామము. ఇదిలక్షరసంఖ్యలో గణించబడును
- జాతి** :- 4,8,7,5 లేక 9 అక్షరముల పరిమాణముగల శబ్దముదాయము. అనగ క్రమమున చతుర్శ్ర, ప్రిశ్ర, మిశ్ర, ఖండ, సంక్లిష్ట జాతులు
- రథుంపేకాశము** :- సప్తకాశములో నాల్గువది. లఘువు, అనుదుతము, ద్రుతము అంగ క్రమముగలది దీనినంకేతము । **100**

- తగ్గింపు** :— బికావృతమునకు ఉండే జిరూపమున అరావృతమునకు, పాతిక ఆవృతమునకు తగ్గించుట
- తత్త్త్వారము** :— సాహిత్యములోని ప్రాస్య, దీఘ్వాహకములకు అనురూపముగళబ్దముల కూర్చు
- తొఱము** :— అంగసముదాయములో ఏర్పడిన కాలవమాణము
- తృశీయకాలము** :— ప్రథమకాల కిరూగమనమునకు నాగ్లురెట్లు పరిమాణముగలది
- త్రికాలము** :— 1,2,3 కాలములు
- త్రిపుటికాశము** :— సప్తతొఱములలో ఐదవది, లఘువు, రౌషుదుకములు అంగక్రమ ముగలది దీనినంకేతము **100**
- త్రిక్రము** :— మూడవృతములు పరిమాణముగలది
- ద్విశీయకాలము** :— ప్రథమకాల కిరూగమనమునకు రెండురెట్లు పరిమాణముగలది
- ద్రుతకాలము** :— హాచ్చు వేగము, త్రికాలములలో పైకాలమును దానికిందికాలము యొక్క ద్రుతకాలమని కూడ వాఢకగలదు
- ద్రుతము** :— కాశమంగములలో ఒకచి, దీనిక్రియలు ఫూత, ఉసి, దీనినంకేతము **0**
- ధృవతొఱము** :— సప్తతొఱములలో మొదటిది, లఘువు, ద్రుతము, రెండులఘువులు అంగక్రమముగలది దీనినంకేతము **101**
- సద** :— అనగ సదక, దీనిగమనము ఒకేవరును కొంతమాచము మార్పు లేకుండా వాయించునది
- విశ్వాసము** :— శబ్దము లేనిది
- విశ్వాసక్రియ** :— శబ్దములేనిక్రియలు, అవివేష్టను ఎంచుట, మఱియు ఉసి
- వల్లచి** :— పద, లయ, విన్యాపనము
- వదగర్భము** :— వల్లవియొక్క మధ్య ధౌసము
- పరిమాణము** :— కొలత
- పంచసద** :— చతుర్షి, త్రిక్రమ, మిశ్ర, ఖాడ, సుక్ష్మ క్రమబ్ధమైన క్రియా సము దాయమున సాహిత్య, శబ్దమునము
- ప్రథమకాలము** :— ఒకటిగాని, అంతకుపుట్టవాని వంట్యాగల అష్టరముల పరిమాణము గల క్రియలలో ప్రారంభించు వేగము

శ్రూర్యాంగము :- రెండు థాగలుగల పల్లవియొక్క మొదటి థాగము

మహాత్మాశాఖము :- సప్తశాఖములలో రెండవది. లఘువు, ద్రుతము, లఘువు అంగ క్రమము గలది దీని సంకేతము **101**

మార్గము :- బిక్కియు ఎంబడడి అష్టరముల నడక

మిశ్రము :- ఏడత్తరముల పరిమాణము గలది

ముక్కాయి :- జాగాకుముందు బిక్కాతిని మూడువర్యాయములు అనుసరి

ముగింపు :- పల్లవిలో వదగర్చుమునకును, తొచ్చాంతమునందునచేయు పరిసమాప్తి

మొహరా :- తని ఆప్యతములో అనేక పోకళ్ళు వాద్యమునందు జూబ్, పైకాలా నంతరం ముక్కాయిలో ముహ్మారు అనుసరి మొహరా అనెదరు (దీనిలో ప్రత్యేక వాద్యము నమాప్తి)

రూపకశము :- సప్తశాఖములలో మూడవది. ద్రుతము, లఘువు అంగక్రమము గలది దీనిసంకేతము **01**

అఘువు :- తాశపడంగములలో బికటి. ఫూత్, ప్రేశ్నసంచుటయు క్రియలుగలది దీని సంకేతము **1**

అయి :- క్రియాక్షరముల మధ్యనందు కాలము

ఏషువు :- జాగా

విన్యాసము :- విరామము, నిశ్శ్వాసము

విలోమము :- పాటను ఎత్తుగాడ చేసిన కాలమునందే ఉంచి, తాశమును త్రికాలము మొదలగునవి చేయుట

శబ్దక్రియ :- ఫూత్

ష్వాసాలము :- ఆరుకాలములు

సమగ్రమాము :- తాశప్రారంభములో గీతమును ప్రారంభించుట

సమలోమము :- తాశము, గీతము బిక్కడానిలో నొకటి త్రికాలముచేయుట

సంకీర్ణము :- తొమ్మిగ్గా అష్టరముల పరిమాణముగలది

ప్రాతోపశము :- నదినలె ప్రారంభమున తక్కువ పరిమాణము, క్రమక్రమమున పౌచ్ఛర్య పరిమాణము గల శబ్దసమాహముల అమరిక

పైచ్చింపు :- కొద్దింపులుగాని, క్రియలలోగాని ప్రారంభమై వృద్ధినిగోరుసరి

అనుబంధము

శైల్ప పీట్లవేయ

భరత్తుల వెంకటేశ్వర రావు

1. చతురప్ర జాతి త్రిపుటి తాళం (ఆదితాళం)

మధ్యమ కాలం 2 కళల చోకం (అనగా ప్రతిక్రియ మణిషు) (రెండవ సారి వేయుట)

జాగా 2 అక్కరములు

,, | తకు | దిన | తోం | తకుదిన | తోం తకు | దిన తోం | తకు దిన |

తోం | త | దిగి | ఇత | తది | గిఱ | తత | దిగి ||

ఇత తకుదిన తోం తకుదినతోం తకుదినతోం తకుదిన

తోం,, తదిగిత తదిగిత తదిగి || ఇత.

ప్రథమ కాలం

,, | త | కు | ది | న | తోం | తకు | దిన | తోం | తకు | దిన | తోం | తకు | దిన | తోం ||

,, | .. | త | ది | గి | ఇ | త | త | ది | గి | ఇ | త | త | త | ది | గి | ఇ ||

రెండవ కాలం

త | తకు | దిన | తోం | తకుదిన | తోం తకు | దిన తోం | తకుదిన |

తోం ,,, త | ది | గి | ఇత | తది | గిఱ | తత | దిగి ||

మూడవ కాలం

ఇత | తకుదిన | తోం తకుదినతోం | తకుదినతోం | తకుదినతోం,,

తదిగిత తదిగిత త ||

దిగిణత (3వ కాలం రెండుసార్లు అనాలి)

త్రిప్రం (3 సార్లు అనాలి)

,,, తకుది | నతోం తకుదినతోం | తకుదినతోం తకుదినతోం ,,, తదిగిత |

త తదిగిత | తదిగితత | తకుదినతోం తకు | దినతోం తకుదినతోం తకు ||

దిన తోం,, తది | గిఱత తదిగి | ఇతత | దిగి | త తకు దినతో |

ంతకుదిన | తోం తకుదిన | తోం తకుదిన | తోం,, | తదిగితత | దిగిత త తది ||

గిఱత (జాగా)

ఆదితాళం (సమజగా)

2. తకు | దిన | తోం | తకుదిన | తోం, తకు దిన | తోం, తకుదిన |
తోం, తకు | దిన. త | కుదిన, | తకుదిన ||

ప్రథమ కాలం

త | కు | ది | న | తోం | తకు | దిన |
తోం, తకు | దిన | తోం, తకుదిన ||
తోం, తకు | దిన |, త | కుది | న, | తకు | దిన ||

రెండవ కాలం

తకు | దిన | తోం | తకుదిన | తోం, తకు | దినతోం, | తకుదిన |.
తోం, తకు | దిన, త | కుదిన, | తకుదిన ||

మూడవ కాలం

తకుదిన తోం తకుదిన | తోం, తకుదినతోం, తకుదిన | తోం, తకుదిన, త
కుదిన, తకుదిన || 2 సార్లు అనాలి.

త్రిశం

తకుది | న తోం | తకుది నతోం, తకుదిన | తోం, తకుదిన తోం, | తకుదిన, త |
కుదిన |, తకు | దిన త | కు దిన | తోం తకుదిన | తోం, | తకుదినతోం, తకుదిన ||
తోం, తకుదిన |, తకుదిన, | తకుదిన తకు | దినతోం తకుదిన |
తోం, తకుదినతోం, || తకుదినతోం, |, తకుదిన, తకుది | న, తకుదిన ||

పై శబ్ద పల్లవిని ఈ క్రింది విధముగా కూడా పాడి త్రికాలము చేయవచ్చును.

తకుదినతాం, తకుదినతాం, తకుదినతాం, తకుదిన | తాం, తదిగిణత | తాం, తదిగిణత ||

3. ఆదితాళం (సమజగా)

తకుదిన తోం కుదిన తోం దినతోం త |
తోం తకుదిన, తకుదిన, తకుదిన ||

మధ్యమ కాలం తకు | దిన | తోం | కుది | నతోంది | నతోంత |

తోం | తకు | దిన | , త | కుది | న | తకు | దిన ||

ప్రథమ కాలం త | కు | ది | న | తోంకు | ది | న | తోంది | న | తోంత ||

తోంత | త | కు | ది | న | , | త | కు | ది | న | , | త | కు | ది | న ||

రెండవ కాలం తకు | దిన | తోం | కుది | నతోంది | నతోంత |

తోం | తకు | దిన | , త | కుది | న | తకు | దిన || ,

3వ కాలం తకుదిన | తోంకుది | నతోంది | నతోంత |

తోం తకు | దిన , త | కు దిన , | తకు | దిన ||

త్రిత్వం తకుది | నతోం | కుదిన- | తోం ది | నతోం | తతోం | తకుది | న , త ||

కుదిన | , తకు | దిన త | కుదిన | తోంకు | దినతోందిన | తోంత ||

తోంత | కుదిన | , తకు | దిన , తకుది | నతకు || దినతోంత | కుది |

నతోం | దిన్నతోంతతోంత | తకు | దిన . | తకుది | న , త | కుదిన ||

అదితాళం - ఖండగతి

1. ,, తకుదినతోం కుదినతోం దినతోం తతోం || తోం,

తదిగిణతతాం తదిగిణతతాం తదిగి ||

ఇత (దీనిని త్రికాలం పాడి, వాయించవలెను.)

త్రిత్వ జాతి త్రిపుటు తాఢం

1. తక్కిటుతకదిమి

కిటతకదిమి

టతకదిమి

తకదిమి

కదిమి

దిమి

మి | తాం, తథీంగిణత తథీంగిణత తథీంగిణత

దీనిని త్రికాలముగా పాడి వాయించవలెను.

మరికొన్ని ముక్కాయిలు

వశురస్త జాపి । లిపుటలాణ (ఆదిలాణ)

5

1. త, ది, గి, ఐ, త,, త, ది, గి । , ఐ, త,, త, ది, గి, ఐ, త, ॥
, తధ్వగీష్ణాంత తాంతధ్వి । గీష్ణాంత తాం తధ్వగీష్ణాంత ॥ తాం.

6

2. త, ధీం, గి, ఐ, త, ధీ । ०, గి, ఐ, త,, త, ధీం, ॥
గి, ఐ, త,, తధ్వింగిషత తాం । తధ్వింగిషత తాంతధ్వింగిషత ॥ తాం.

7

3. త,,, ధీం,, గి, ఐ, త,, త । , , ధీం,, గి, ఐ, త,, త, ॥
,, ధీం,, గి, ఐ, త,, తధీగి । ఇత తాం తధీగితతాం తధీగిత ॥ తాం.

8

4. త, ధీ, ०, గి, ०, షా, ०, త, । , త, ధీ, ०, గి, ०, షా, ०, త ॥
,, త, ధీ, ०, గి, ०, షా, ०, । త,, తకెటతాం తకేటతాం తకేట ॥ తాం.

9

5. త,,, ధీ,,, గీ,,, షా,, । త,, త,,, ధీ,,, గీ,,, షా ।
०,, త,, త,,, ధీ,,, గీ,, । , షా,, త,, తతాం తతాం త ॥ తాం.

6. తదిగిషత (త, ది, గి, ఐ, త,) త । దిగిషత తదిగిషత (త, ది, గి, ఐ, త.) తదిగిషత
తదిగిషతతదిగి । ఇత (త,,,) తదిగిషత (త, ది, ॥ గి, ఐ, త,) తదిగిషత తదిగిషత ।
(త, ది, గి, ఐ, త,) తదిగిషతత ॥ దిగిషత తదిగిషత (త,,,) తది । గిషత
(త, ది, గి, ఐ, త,) తదిగిషత । ఇత తదిగిషత (త, ది, గి, ఐ, త), తదిగిషత తదిగిషత
~~తదిగిషత~~ ॥